

Святлана
Аўдзейчык

Кніга
Згадальнік

Спадкаемцы Сакрума 1

СВЯТЛАНА АЎДЗЕЙЧЫК

КНІГА ЗДОЛЬНЫХ

СПАДКАЕМЦЫ САКРУМА 1

Мінск
«Галіяфы»
2020

УДК 821.161.3-93
ББК 84(4Бел)-44
А93

Аўдзейчык, С.

А93 Кніга здольных : раман / Святлана Аўдзейчык. – Мінск :
Галіяфы, 2020. – 352 с.
ISBN 978-985-7209-45-3.

З аднаго боку — містычны Край, а з другога — Бязмежнае мора. Праз што церпяць пакаранне жыхары Ларбора, апынуўшыся ў ізаляцыі? Чаму краіна, якая належала здольным, цяпер у руках бездараў-захопнікаў і пачварных пронгаў? Навошта варагуюць навучэнцы дзвюх школ, у якіх дзеці здольных спасцігаюць баявое майстэрства продкаў? І, нарэшце, самае галоўнае пытанне — што такое Сакрум, які марыць атрымаць кожны? Рой, навучэнец Аквілы, паступова робіць крокі да разгадкі гэтай таямніцы, але ўсе ведаюць, што Сакрум сам абярэ сабе гаспадара, і шэраг падзей, які прывядзе да гэтага, ужо запусціўся.

УДК 821.161.3-93
ББК 84(4Бел)-44

ISBN 978-985-7209-45-3

© Аўдзейчык, С., 2020
© Кароткая-Адаменка Ю., вокладка, 2020
© Афармленне. ПВУП «Галіяфы», 2020

Аквіла нездарма лічылася адной з най- лепшых школ Ларбора. Яе вежы губля- ліся ў надхмар'і, яе брама нагадвала са- бой распасцёртыя крылы птушкі. Дэвіз Аквілы, увасоблены ў велізарных, амаль у рост чалавека літарах над уваходам — «Арол мух не ловіць» — умацоўваў у вучняў гэтай школы адчуванне сваёй выключнасці. Асабліва гэта адчувалася ў адносінах да вучняў Серпенты, утое- най у сутарэннях Ларбора. Збудаваныя на рэштках старажытных тэронаў, абедзве школы варагавалі ад свайго засна- вання, і з цягам часу варожасць паміж імі толькі мацнела, пакуль не стала сур'ёз- най пагрозай для дабрабыту ўсяго горада. Месцазнаходжанне рэшткаў трэцяга тэ- рона было страчана, і знайсці яго марылі ўсе, хто так ці інакш захоўваў у памяці легенду пра Дэркуса.

РОЙ

Ішоў апошні тыдзень вакацый. На жаль, надвор'е не цешыла. Дождж, які пачаўся яшчэ ўчора, толькі скончыўся, і выходзіць пакуль не хацелася. Рой, уладкаваўшыся ў гамаку ў сваім пакоі, забаўляўся тым, што кідаў заостраныя пёры ў плакат на дзвярах. Пёры былі невялічкія — ледзь даўжэйшыя за пальцы, сталёвыя, а таму прыемна важкія. Для Роя пачынаўся трэці год у Аквіле, і ён выдатна мог спраўляцца з пёрамі, асабліва калі ўлічыць, што на плакаце была выява не абы-каго, а самой Міліцы — вірыды Серпенты.

Чарговае пярэ, не сустрэўшы перашкод на сваім шляху, вылецела акурат у расчыненыя дзверы. Яно прасвісцела над вухам Астравуха, які знянацку паўстаў на парозе. Астравух — гэта прозвішча. Імя гасця было Эд. У той самы момант дзесьці за ягонай спінай бразнула разбітае шкло.

— Вітаю. Ты гэта... — нервова пачухаў вуха Эд, — правесіў бы свой плакат. Хоць на сцяну, ці што.

— Дзверы зачыні, — нецярпліва кінуў яму Рой замест прывітання.

Эд жвава заскочыў у пакой, пёркі мільганулі ў руках Роя і паляцелі ў партрэт.

На прыгожым твары спадарыні Міліцы з'явіліся акуратныя вусы. Рой задаволена ўсміхнуўся, ленавата выбраўся з гамака і пачаў размінаць счэпленыя ў замок рукі.

Раптам ён зрабіў выпад наперад, «колам» падкаціў да дзвярэй, выхапіў пёры і прызямліўся на ранейшае месца. Эд зайздросна ўздыхнуў. Ён быў вялікі аматар падсілкавацца, а таму трохі цяжкаваты для такіх манеўраў. Кіданне пёраў па мішэні яшчэ давалася яму сяк-так. А вось з трукамі, якімі так па-майстэрску валодалі вучні Аквілы, справы ішлі нашмат горш.

— Ты трапіў у спісы на Інвентум? — пацікавіўся Эд. Рой паглядзеў на яго дапытліва.

— Ці ты не ведаеш?

Эд насупіўся.

— Я, можа, хацеў, каб ты сам распавёў.

Рой паціснуў плячыма.

— Ну не паспеў.

— Ну дык і рабі далей са свайго дзіэна такую таямніцу, — хмыкнуў той. — Што? Усё так дрэнна, што нельга прызнацца ў сваёй здольнасці найлепшаму сябру?

— Не ўсім жа пашчасціла нарадзіцца такімі вушастымі, як ты, Эдзі.

Гэтага Эд ужо не мог стрываць.

— Зайздросціш... — хітра ўхмыльнуўся ён. — Між іншым, мая сям'я захоўвае дзіэн унікальнага слыху ўжо некалькі пакаленняў...

— У шкоду іншым карысным якасцям, — перапыніў яго Рой. Ён парадкам ужо стаміўся ад выхваленняў Эда. Гісторыю ягонай сям’і мог цытаваць на памяць.

— Я проста...

— Хацеў нагадаць, які ты таленавіты? Ведаеш, дзень, калі табе надакучыць мне пра гэта распавядаць, увойдзе ў гісторыю. Прынамсі, у маю асабістую.

— Як хочаш, — пакрыўджана буркнуў Эдзі. Ён скеміў, што і на гэты раз нічога ад сябра не даб’ецца. — У любым выпадку, у Цэрніуме ёсць радаводы на кожнага ўладальніка дзіэна. Можна зрабіць запыт і пашукаць твой радавод.

— Мне і так ёсць чым заняцца, — з перабольшанай абыякавасцю прагаварыў Рой. — Навошта шукаць? Каб час памарнаваць? Сам казаў, радаводы там захоўваюцца толькі на сем’і здольных.

— Слухай, тады я ўвогуле нічога не разумею, — развёў рукамі Эд. — Як ты апынуўся ў Аквіле, маючы бяздарныя карані?

Вярнуўшы пёры ў напрыдалоннікі і, як звычайна, пакінуўшы пытанне Эда без адказу, Рой накіраваўся ў суседні пакой па згубленае пяро. Ён быў апрануты ў звычайную для аквілейцаў вопратку.

Вучні Аквілы насілі простыя, завужаныя ўнізе цёмныя нагавіцы і адмысловага крою тунікі са шчыльным каўняром і доўгімі рукавамі. Мінаючы дзверы, Рой паклікаў рукой Эдзі.

— Глядзі, у Серпенце новы настаўнік па баявой падрыхтоўцы. Кажуць — звер.

Ён бялітасна сарваў партрэт Міліцы, пад якім аказаўся наступны. Адолеўшы такім чынам яшчэ некалькі аркушаў, Рой дабраўся да выявы дзіўнага чалавека. Ягоны твар быў нетыповым для здольнага. Масіўныя сківіцы і выразныя скулы, да якіх дапасоўваліся зрослыя над глыбока пасаджанымі вачыма бровы, надавалі гэтаму твару люты выраз.

Асабліва дзіўным пры такой знешнасці выглядаў тонкі, інтэлігентны прабор, які падзяляў прычоску гэтага чалавека на дзве амаль роўныя часткі.

— А-а, гэты. Крыварук, — паведаміў Эдзі. — Проста. Без імя.

— Прышпільнае прозвішча.

— Угу, — нібы неахвотна, працягнуў Эд. — Павук у яго мянушка.

Рой прысвіснуў.

— Не пашчасціла яму.

— Ён хворы.

— Ну, гэта заўважна па ягоным выглядзе, — усміхнуўся Рой.

— Ты не разумееш. Ён рэальна хворы. У яго рукі крывыя і ногі таксама. Здаецца, пасля хваробы. Тут яшчэ добра намалявалі. А так ён вырадак. Вось толькі рухаецца, ты б бачыў, — Эд пачухаў патыліцу. — Не ведаю нават, як растлумачыць, дакладна павук. Быццам суставаў у яго ўдвая больш, чым у нас. Можна, так і ёсць? Хто яго ведае? — пахістаў галавой Эд. — Усе кажуць, што справа ў трэніроўках. Ці іх зразумееш, серпентайцаў тых?

Рой падазрона прыжмурыў вочы.

— І адкуль ты ўсё ведаеш?

Эд прадэманстраваў сваю белазубую ўсмешку, якую не псаваў нават няправільны прыкус. Ён зняў з пояса мудрагеліста аздоблены футарал і высыпаў на стол тое, што ў ім было.

— Не ўсе ж такія зануды, як ты.

Рой ухмыльнуўся.

— Але. Не ўсім жа дадзена быць такімі здольнымі, як ты, Вострае Вуха.

Той успыхнуў, ён не трываў, калі яго так называлі.

— Ты не крыўдуй толькі, але ў цябе ведаеш якая мянушка? Паміж намі?

— Ну? — запытальна выгнуў бровы Рой.

— Не, праўда, гэта не я прыдумаў.

— Слухай, кажы ўжо.

— Барсук.

Рой расчаравана хмыкнуў.

— Так сабе мянушка.

Ён усміхнуўся, зазірнуў у люстэрка і ўскудлаціў валасы, правёўшы па іх рукой, нібы шчоткай. Пасярод ягонай шавялюры адна пасма была сапраўды белая, быццам выфарбаваная, і таму выбівалася з астатняй чорнай масы валасоў. Эд тым часам займаўся змесцівам свайго футарала. Гэта былі завостраныя з аднаго канца кідальныя стрэлы, з цыліндрычным стрыжнем і «бяспечным» апярэннем. Іх так і называлі — пёры. Усе снарады былі навучальныя, аднолькавыя з выгляду, але Рой вылучыў сярод іх адзін адметны.

— Ого! Шып зрабіў? Рэверсіўны?

Эд не адказаў, толькі важна кіўнуў. Яго так і распірала ад гонару. Рой, не чакаючы дазволу, узяў пяро.

— «Арол мух не ловіць», — правёў ён пальцам па гравіроўцы. Яна ледзь прыкметным арнамантам упрыгожвала адну з граняў. Шып быў са сталёвай агранкай, трохкутны ў перасеку. Апрацаваныя ідэальна, ледзь не да празрыстага стану, краі граняў пераходзілі ў па-штукарску вытачанае, вострае апярэнне.

— Адзін?

Эдзік неахвотна кіўнуў.

— Адзін. Затое Данат рабіў! — важна паведаміў ён. — А ў цябе як справы?

— Нармальна. Бацька працуе над гэтым, — адгукнуўся Рой.

— Шып будзе?

Рой паціснуў плячыма.

— Напэўна. Або серп. А можа...

— А можа, сякера? — рагатнуў Эд. — З суцэльнага кавалка міраіту. Вялікая такая...

Ён не скончыў. Рой зрэзаў апярэннем шыпа адзін з канатаў. Шмат іх звісала з бэлек, замацаваных пад высокай арачнай столлю пакоя. Эд у апошні момант паспеў ухіліцца ад каша з разнастайным хламам, які праляцеў у нейкім сантыметры ад яго носа і паспяхова прызямліўся Эду на нагу.

— Дзе будзеш яго насіць? — не звяртаючы ўвагі на крыкі Эда, пацікавіўся Рой.

— Ты — псіх! — хмурна працадзіў Эд. — А калі б гэты сметнік мне на галаву зваліўся?

Ён штурхнуў нагой кош і скрывіўся ад болю.

Рой усміхнуўся.

— Расслабся. Твая галава і не такое вытрымае.
Дык прыдумаў, дзе будзеш шып насіць?

Эд усё яшчэ хмурыўся.

— Не ведаю яшчэ. Пакуль у футарале.

— Нязручна, — канстатаваў Рой.

— Гэта часова.

Эдзі працягнуў руку, збіраючыся забраць свой шып, але як бы не так.

Хутка перабіраючы пальцамі, Рой пачаў гуляць з ім і перамяшчаць пяро паміж пальцамі з такой хуткасцю, што Эд на нейкі момант згубіў яго з вачэй.

— А ну, аддай! — крыкнуў ён і паспрабаваў забраць шып. Але Рой, смеючыся, ухапіўся за канат, адштурхнуўся нагамі і адляцеў да акна. Шып прасвісцеў і ўторкнуўся якраз у кончык носа Крыварука. Выраз твару, хай сабе і партрэтнага, адразу зрабіўся пакрыўджаным, як ва ўсіх даўганосых.

— Ідыёт!

Эдзі з незадаволенай фізіяноміяй ступіў да дзвярэй, спатыкнуўся аб кошык, але здолеў утрымаць раўнавагу. Добра, што ўчапіцца за суседні канат было справай адной секунды.

— І логава ў цябе ідыёцкае!

Ён вырваў свой шып, а Рой зноў упаў у гамак і, закруціўшы трос, пачаў раскручвацца. Эд злосна бліснуў вачыма ў ягоны бок і ўбачыў скрутак, што ляжаў у сябра на стале.

Хітрая ўсмешка зрабіла ягоны твар звыкла дабрадушным. Рой падскочыў, але Эд здолеў апынуцца ля стала першым і схапіць скрутак проста з-пад носа ў Роя.

— Ого! Я так і думаў, — паведаміў ён. — Дык кажаш, «Дзіэзназнаўства»? Нават у скрутках чытаеш? І як поспехі? Ужо знайшоў у сябе што-небудзь?

Эдзі разгроб сабе месцейка на захламленим сталё, сеў, ухапіўся за калісьці разную, адглянцаваную часам ручку скрутка і разгарнуў яго ва ўсю даўжыню. Ён прабег вачыма па першых вузельчыках вязі, вышукваючы што-небудзь адпаведнае, каб папрактыкавацца ў досціпе.

— Даўгалецце, ну гэта, дапусцім, наогул не дзіэн, — пракаментаваў Эд, паволі згортваючы скрутак. — Так... амфібіі, саламандры, уладары стыхій. Гэта таксама нам не падыходзіць.

Ён хутка скруціў яго амаль што напалову.

— Пачакай... Слухай! — павярнуўся ён да Роя. — А гэта ты спрабаваў? Колькі ты, да прыкладу, пад вадой можаш вытрываць?

— Дай сюды! — не асабліва разлічваючы на поспех, працягнуў Рой руку. Ён навучыўся не рэагаваць на жартачкі Эда. Пакепліваць з сябра было ў таго вядомай забавай.

— Не-е, пачакай! — зларадна працягнуў той. — Вось, напрыклад, ёсць здольнасць пераўвасабляцца. Праўда, тут напісана, што ў сучаснікаў гэты дзіэн не сустракаецца. Нашы паважаныя продкі ім валодалі, але вымерлі. На жаль.

— Ды што ты! — з'едліва адказаў Рой. — А я дык думаў, што ты — яго ганаровы ўладальнік.

— Чаго гэта? — падняў на яго вочы Эд.

Рой выбраўся з гамака.

— Проста сёння поўня была. Ты памятаеш?

— І што? — не зразумеў намёку той.

— Нехта выў.

— Ці мала хто выў.

— Згодны. Багата аматараў. Толькі вось незразумела, чаму гэтае выццё ішло з твайго акна?

Рой, смеючыся, адскочыў, «Дзізназнаўства» прызямлілася на месца, дзе ён толькі што сядзеў, а Эдзі пакрыўджана насупіўся.

— Толькі такому бездару, як ты, цяжка адрозніць гукі лютні ад выцця, — знайшоўся ён, што адказаць. Ён загадзя ведаў, што трапіць у цэль, і не памыліўся.

Рой спахмурнеў, але прамаўчаў, нервова жуючы хвост тонкай, доўгай коскі, заплеценай з нястрыжанай пасмы дзесьці за вухам. У Ларборы такіх, як ён, называлі скарочана ЗАРамі.

Даўно, яшчэ ў часы тэронаў, усё насельніцтва Ларбора складалі дзіэндары. Гэта былі людзі, адораныя дзіэнамі, гэта значыць, унікальнымі здольнасцямі, не ўласцівымі звычайным людзям. Усё змянілася, калі ларбарэйцы здрадзілі Дэркусу і ён пакінуў іх свет. Саслоўе дзіэндараў знікала, паступова ператваралася ў пронгаў, а здольныя дзеці сталі нараджацца ўсё радзей. Ларбор, дзяржава, створаная некалі намаганнямі дзіэндараў, пачала прыходзіць у заняпад. Людзі сталі забываць сваё мінулае, і вера ў Дэркуса згасала.

Але былі і такія, хто не стаў адчайвацца і працягваў верыць, што Дэркус, а з ім і росквіт Ларбора, вернуцца. Намаганнямі неаб'якавых быў створаны Оптымум — Рада Ларбора, куды ўвайшлі найлепшыя

з найлепшых. На рэштках двух апошніх разбураных тэронаў былі ўзведзены дзве школы. Яны прымалі толькі здольных дзяцей. Тых, хто быў адораны дзіэннамі, якімі валодалі іх продкі. У школах развівалі тыя здольнасці, якія, паводле паданняў, уклаў у іх папярэнікаў сам Дэркус. Школы былі абавязаныя дапамагчы аднавіць саслоўе дзіэндараў. Выхаванцамі школ маглі стаць як здольныя дзеці, так і тыя, што не мелі дзіэнаў, але з адпаведнымі радаводамі, калі гэтыя дзеці былі здольныя падпарадкаваць сабе рэверсіўную зброю. Здольныя да Асваення Рэверсу ці ЗАРЫ — так называлі іх супляменнікі. Акрамя баявога майстэрства, школы дапамагалі вучням раскрыць і захаваць рэдкія здольнасці, развівалі іх характар у імкненні да міру, добра і справядлівасці. Праграма навучання ў школах зацвярджалася на Оптымуме аднолькава для абедзвюх школ. Нягледзячы на гэта, з цягам часу развіццё школ пайшло рознымі шляхамі. Аквіла працягвала рабіць упор на выхаванне ў дзіэндарах міралюбнасці, самакантролю і стрыманасці. Забараняла ўзносіцца над пазбаўленымі дзіэнаў ларбарэйцамі і не імкнулася зрабіць баявую падрыхтоўку адной з асноўных навук у школе. Інакш развівалася Серпента. Тут лічылі, што ларбарэйцы былі залішне міралюбівыя, а таму не змаглі абараніць сваю дзяржаву. Прыняўшы іншаземцаў, яны парушылі чысціню крыві і выраклі Ларбор на павольнае згасанне. Серпентайцы ставіліся з нянавісцю і пагардай да нездольных — бездараў. Так яны называлі большасць жыхароў Ларбора, пазбаўленых дзіэнаў. Іх лічылі

нашчадкамі захопнікаў, якія разбурылі тэроны і тым самым выдалілі Дэркуса з іх свету. Эмблемай школы быў цмок. Загадкавы, разумны і бязлітасны, ён ува-сабляў для серпентайцаў Дэркуса. Выяваў Дэркуса ў Ларборы не захавалася.

Надзяляючы ў сваім уяўленні Дэркуса цярпеннем, спакоем і веліччу, аквілейцы зрабілі арла эмблемай сваёй школы.

У Аквіле ведалі, што Рой належыць да сям'і няздольных, а таму сяброў у яго было няшмат. Заўсёды магло стацца, што ён не ўспадкаваў дзіэн ад сваіх далёкіх продкаў і акажацца бездарам, як і ягоныя бацькі. Сяброўства дзіэндара з няздольным было рэд-касцю нават для аквілейцаў. Эд быў выключэннем. Дзякуючы свайму таварыскаму характару, ён заводзіў знаёмствы нават сярод серпентайцаў. Лічыўся трохі праставатым, для некаторых — нават няздольным, і ягонае сяброўства з Роем выклікала непаразуменне і здзіўленне ў астатніх вучняў. Схільны да непрадказальных учынкаў і абыхавы да меркавання іншых, Рой не мог пахваліцца вялікай колькасцю сяброў. Вось і цяпер, без папярэджання, на адным са сваіх канатаў ён скіраваўся да акна, нырнуў у праём і знік з поля зроку.

У СЕРПЕНЦЕ

Эд неахвотна, але зрабіў тое ж самае. Ён не любіў лазіць праз акно. Калі табе ўжо пашэнціла вучыцца ў Акви́ле, было неяк няёмка баяцца вышыні, але ж і бегчы па сходах, што спружынай абгіналі «ствол» дома, яму таксама не хацелася.

Бацькі Роя свята верылі ва ўсё, што тычыцца Дэркуса. Таму нават высокі, цыліндрычнай формы дом у іх быў збудаваны так, што нагадваў сабою велізарнае дрэва. Роеў пакой знаходзіўся на самым версе, пад высокім конусападобным дахам.

— Цярпець не магу твае выбрыкі! — крыху нязграбна прызямліўся побач з Роем Эд. — Калі ты зламаеш сабе шыю, не кажы, што я цябе не засцерагаў. Добра? Не, вядома, калі твой дзіэн — рэгенерацыя, можна не пераймацца. Як зламаеш, так і зрасціш... — ён зноў з надзеяй паглядзеў на сябра, але той упарта маўчаў.

— Куды гэта ты ўтаропіўся? — незадаволена запытаў ён. — Спадзяюся, гэта не нешта накшталт адмысловага зроку. У нас палова такіх. Вядома, нядрэнна, але неяк сумнавата, хацелася б нечага феерычнага, як у Шасціпала...

— Гэта выпадкова не той, які розныя штукі з вадой вырабляе? — знарок бесклапотна ўдакладніў Рой.

Сваім пытаннем ён выклікаў чарговую хвалю абурэння ў сябра. Вадзік быў знакамітасцю Аквілы. Такі адметны дар, як у яго, — здольнасць уплываць на ўласцінасці вады — сустракаўся нячаста. Рой ведаў, з якой зайздрасцю ставіўся да Вадзіка Эд. Іх аднакурснік мог аднаму яму вядомым чынам выклікаць дождж, снег ці замарозіць пад каток возера на ўнутраным панадворку школы. Эда гэта захапляла.

— Ён самы! — зноў трапіў у пастку Эдзі. — Толькі, мяркуючы па тваім тоне, табе няпроста было ўспомніць, пра каго ідзе гаворка!

— Абсалютная памяць — не мой дар, калі цябе гэта суцешыць, — Рой зірнуў на неба, якое пасля дажджу падавала надзеі на ясны дзень. — Але калі б дождж зацягнуўся яшчэ на пару гадзін, я б гэтаму Вадзіку не раіў трапляцца мне на вочы.

Эд, скарыстаўшы ўвесь арсенал сродкаў, раззлавана хмыкнуў.

— Хто б сумняваўся. Толькі ты не дадаў, што ў цябе наогул ніякага дару няма, — раздражнёна буркнуў ён.

— А калі і так? — павярнуўся да яго Рой. — Такім, як ты, не прыстала размаўляць з бездарамі? Ну дык цябе ніхто і не трымае. Давай, валі дадому. Цымбалы зачкаліся.

Твар у Эда спахмурнеў.

— Гэта лютня, — ён незадаволена скасавурыўся на Роя. — Сам не разумею, чаму я дагэтуль цярплю твае выбрыкі.

Рой ведаў, што тым і скончыцца.

— Ну, то пацярпі яшчэ трохі. І зірні на той дом.

Ён кіўнуў галавой. Увесь гэты час ён некуды напружана ўзіраўся, хоць разгледзець што-небудзь на другім баку вуліцы было складана. Перад вачыма хлопцаў увесь час мільгалі людзі, праносіліся калясніцы і праязджалі грузанья фурманкі. Роеў дом стаяў у пачатку рамеснага квартала, на скрыжаванні з пешаходнай вуліцай, якая вяла да рынкавай плошчы. Але пешаходнай гэтая вуліца лічылася толькі ўмоўна. Насамрэч з самага ранку і да позняга вечара тут не сціхаў грукат колаў па бруку і засцерагальныя крыкі вершнікаў на разявак. Гэта была цэнтральная вуліца Ларбора. Па ёй на сталічны рынак сцякаліся земляробы з далёкіх паселішчаў, пустэльнікі, пронгі і паляўнічыя, што жылі на мяжы з пустыняй. Апошнія заўсёды збіралі вакол сябе натоўпы шумнай дзятвы. Пустэльныя землі вакол Ларбора былі сапраўды дзікім краем, які належаў табунам дзікіх коней, змеям і драпежным кошкам. Паляванне на іх было небяспечным, але надта выгадным. Шкуры пустэльных леапардаў каштавалі дорага. Ларбарэйцы, якія маглі сабе дазволіць раскошу, не скупіліся, калі гаворка ішла пра тое, каб атрымаць шкуру льва, чорнага леапарда альбо гіганцкага ўдава.

Але найбольшы і гарантаваны прыбытак прыносілі коні. Нават у Роевых бацькоў была тройка коней. Рой карыстаўся калясніцай зрэдку, калі і ездзіў, дык часцей верхам, у адрозненне ад іншых вучняў школы, што мелі звычай карыстацца калясніцамі, каб дабрацца да Аквілы. Наступны за пешаходнай вуліцай квартал

насялялі нобілі Ларбора. Дамы, якія належалі дзіэн-дарам, не ціснуліся адзін да аднаго так, як у рамесным квартале. Аддаленыя ад суседзяў і аточаныя садамі з прыгожымі агароджамі, яны арганічна ўпісваліся ў навакольны ландшафт.

Дом Эда быў якраз першым на гэтай вуліцы. Калі пасля дзённай мітусні і гоману людскіх натоўпаў горад ахінала цішыня вечара, сябры маглі нават дасылаць адзін аднаму паведамленні праз вокны, знакамі.

— Які дом? — Эд разгублена азірнуўся. Зусім побач няспешна пракацілася грузаная фурманка.

— Бачыш тую пачварную гару?

— Якую?

— Яна адна там! — раззлаваўся Рой. — Проста стой і глядзі на яе.

Варта зазначыць, Ларбор быў горадам з незвычайнай архітэктурай. Дзіэндары з задаткамі дойдлідаў становіліся майстрамі, здольнымі ператварыць у дом нават шкарлупіны ад грэцкага арэха. У іх руках метал і камень, шкло, дрэва і гліна паслухмяна набывалі самыя неверагодныя формы — ад змрочных замкаў да марскіх ракавін.

Эд нарэшце зразумеў, што ад яго патрабуецца. Дом, які прыцягваў такую пільную ўвагу Роя, стаяў на ўзвышшы, даволі далёка. Высокі і загадкава змрочны, ён сапраўды нагадваў гару. Здалёк было відаць, што ад яго, якраз у іх бок, рухалася нечая постаць. Рой адразу ж адварнуўся.

— Ты можаш не лыпаць так часта? — зашыпеў ён. Рой выкарыстоўваў вочы Эда як люстэрка, у якім сачыў за дзяўчынай, што набліжалася да іх.

— А можа, патлумачыш для пачатку, чаго мы тут затрымаліся? — раззлаваўся Эд. — Калі ты баішся, што яна цябе заўважыць, то не варта, — ён падступна ўхмыльнуўся. — А, усё якраз наадварот, так? Тады ты робіш не тое, глядзі, як трэба!

І ён ледзь не пачаў махаць рукамі і прыцягваць да сябе ўвагу, але Рой стрымаў яго:

— Ды ціха ты! Глядзі і ўсміхайся. Вось так. Як быццам мы размаўляем.

Дзяўчына прамінула іх, не звярнуўшы ўвагі. Яна была высокая для сваіх пятнаццаці гадоў. Прыгажосць была неад’емнай уласцівасцю дзіэндараў. І гэтае дзяўчо было яскравым таму прыкладам. Стройная, беласкурая, з цёмнымі валасамі, што былі заколаты на патыліцы вострай шпількай, і выразнымі зялёнымі вачыма, яна была неверагодна прыгожая. Чорнае вузкае адзенне з высокім поясам і высокія — амаль да локцяў — нізкі бранзалетаў на руках вельмі ёй пасавалі і надавалі яшчэ больш зграбнасці. Так апраналіся вучаніцы Серпенты. Дарэчы, бранзалеты, якія ўпрыгожвалі яе рукі, былі самымі сапраўднымі кідальнымі кольцамі. Вырабляліся такія кольцы звычайна з каменя або металу. У серпентайцаў яны былі асабліва папулярнымі. Іх любілі замаўляць у выглядзе змяі. Часта счэпленыя разам, яны маглі складацца з некалькіх замкнёных у кольца «змеяў». Насілі іх, нанізаўшы на прыдалонні адно за адным, пакрыўшы ахоўнымі пласцінамі дзеля бяспекі. Часам у штодзённым жыцці іх падвешвалі да пояса, як звязак ключоў.

Часцей за ўсё ёмішчам для кальца служыла спражка на пасе. Насамрэч, багацце аксесуараў, без якіх вобраз дзіэндара быў бы недасканалым, магло заблытаць каго заўгодна. Такого кшталту экіпіроўка была адметным знакам, асаблівай прыкметай здольных. Некалі, пакінутыя Дэркусам, трываючы ганенні з боку захопнікаў улады — бездараў, якія ў тых далёкія часы былі лютымі і малаадукаванымі людзьмі, дзіэндары стварылі сваё баявое майстэрства. Нягледзячы на тое, што яны заўсёды былі ўзброеныя, запозрыць іх у гэтым было не так проста. Зброя, замаскіраваная пад бранзалеты, ланцужкі і шпількі для валасоў, проста выдавала ў іх аматараў упрыгожанняў.

Бездары, якія адчулі на сабе магчымасці гэтых «упрыгожанняў», вельмі хутка прызналі за здольнымі ўсе тых правы, якія былі ненадоўга і неасцярожна страчаны імі. Нават адзін падрыхтаваны дзіэндар, які валодаў рэверсам і быў узброены самым нечаканым для праціўніка чынам, уяўляў сур'ёзную пагрозу для бяздарных. Мажліва, таму, што бездары прызнавалі за зброю толькі меч. Мір у Ларборы быў адноўлены ўжо даўно. Тым не менш, здольныя працягвалі прытрымлівацца няўхільнай традыцыі, згодна з якой кожны ўладальнік дзіэна спасцігаў баявое майстэрства ягоных продкаў. Тых шчасліўчыкі, якія маглі сабе гэта дазволіць, ператваралі свае снарады ў творы ювелірнага мастацтва. Аздаблялі гравіроўкай, адпаведнай духу ўладальніка, і інкрустацыямі з каштоўных камянёў.

На гэты раз кольца менавіта так і выглядалі, нібыта выдавалі выбітнае паходжанне сваёй уладальніцы.

Дзяўчыну звалі Вераніка. Яна прайшла квартал з рамеснымі майстэрнямі, рынкавую плошчу і ўвайшла ў вузкі завулак з велізарных валуноў, якія схавалі яе ад позіркаў. Далей назіраць за ёй магчымасці не было.

— Пазнаёміць? — здзекліва пацікавіўся Эд.

— Не трэба... Арол мух не ловіць, — абыякава адгукнуўся Рой.

Ён неахвотна адварнуўся і накіраваўся ў бок каменяломняў. Раён валуноў лічыўся славутасцю Ларбора. Камяні былі розных памераў, замшэлыя і загартаваныя сонцам, месцамі спярэшчаныя надпісамі розных часоў. Некаторыя цалкам хаваліся пад каранямі і адсевамі трыгасу, якому дазволена было скамянець тут. Вышыня іншых палохала і заварожвала. Раён валуноў быў, акрамя ўсяго іншага, жылым кварталам. Экзатычныя домікі, жыхары якіх не пабаяліся пасяліцца тут, спалучаліся з ландшафтам самымі неверагоднымі спосабамі. Утульныя кавярні рабілі гэтае месца вельмі папулярным у ларбарэйцаў. Тут праходзілі самыя кароткія шляхі ў Серпенту, а таму гэты раён серпентайцы ўмоўна лічылі сваім і любілі бавіць тут вольны час. Вераніка штодня праходзіла тут і не пераставала захапляцца смеласцю людзей, што не пабаяліся пабудаваць дамы пад навіслымі каменнымі глыбамі.

Яна прабіралася вузкімі пераходамі, пакуль адзін з завулкаў не пачаў заглыбляцца. Каменныя прыступкі, сцёртыя як часам, так і незлічонай колькасцю людзей, прывялі Вераніку ў падземелле. Уваход быў адкрыты. Брама стаяла расчыненая. З абодвух бакоў

прасторнага калідора ў нішах гарэлі паходні, асвятляючы праходы ў бакавыя калідоры. Дзяўчына падхапіла паходню і хутка прайшла звычайным шляхам да залы агульнага сходу. Гэтая зала ўяўляла з сябе тое, што засталася ад аднаго з тэронаў. Язык не паварочваўся назваць гэта пнём, хоць па сваёй сутнасці менавіта пнём яна і была. Галоўная зала Серпенты — сведка цэлых эпох — мела больш за дзесяць метраў у дыяметры. З прыўзнятымі бакамі, яна выглядала гіганцкім келіхам, які дэманстраваў дзіўныя зрэзы скамянелага дрэва. Змешчаная глыбока пад зямлёй зала, у якой апынулася Вераніка, тым не менш, не здавалася змрочнай. Святла тут хапала — па ўсім перыметры залы ў нішах былі ўсталяваныя паходні. Столь і сцены ўпрыгожвала складаная мазаіка з крышталёў, якія выпраменьвалі лішак святла. Народу было шмат. З некалькіх уваходаў, змешчаных на самым верхнім ярусе, амаль пад столлю, увесь час з’яўляліся новыя людзі; потым яны спускаліся бліжэй да цэнтра, дзе займалі месцы, усталяваныя на рознай вышыні.

— Вераніка!

Хлопец, які паклікаў яе, быў відавочна старэйшы.

Вядомы ў школе як заўзяты лайдак, грубіян і безнадзейны валында, Адам Ліс, тым не менш, здолеў дабрацца да пятага года навучання.

Побач з ім было вольнае месца.

— Вітаю, — Вераніка прысела побач. — Як справы?

— Былі б лепш, калі б ты часцей выходзіла са сваёй пячоры. Ты хоць ведаеш, што ў горадзе робіцца?

Яна паціснула плячыма:

— Калі ты пра міраіт...

— Я не пра гэта! — адмахнуўся яе сусед. — Дарэчы, пакуль не забыўся, чуў, ты будзеш старастай трэцяга года? — ён усміхнуўся. — Ты не ведала?

Здавалася, ягонае здзіўленне было шчырым, але вочы — чорныя, хуткія і калючыя, якія так і блукалі па твары Веранікі, — прымусілі яе насцярожыцца.

— Не.

— Дзіўна. Я думаў, бацька табе скажа.

— Хіба ён ведае? Я думала, Міліца нас таму і выклікала, каб прызначыць старастаў? — здзіўлена ўскінула бровы Вераніка.

Хлопец шматзначна пераглянуўся з суседам, які сядзеў справа, і ўсміхнуўся.

— Яна зробіць гэта сёння. І не толькі гэта.

— І што гэта будзе, ты, напэўна, ведаеш?

— Не ўсе ж сядзяць пад замком на вакацыях. Але калі табе цікава... Адзін з нашых зноў вылучыўся. Здаецца, яго збіраюцца паказальна адлічыць і зрабіць гэта перад усёю школай.

— Каб іншым непанадна было?

— Накштальт таго.

— Можа, проста прачысцяць мазгі і адпусцяць? — падаў голас другі хлопец, які сядзеў побач з Адамам.

Вераніка ўзгадала — яго звалі Глеб.

— А што ён такога зрабіў? — насцярожана пацікавілася яна, зноў даўшы падставу пераглядвацца сваім суразмоўцам.

— Увесь горад толькі пра гэта і гаворыць. Ды што там горад — Оптымум гудзе, як вулей. Зашыпавалі

сынка аднаго з дарадцаў, — выразна павёў вачыма Адам. — Дзіўна, што бацька табе нічога не сказаў. Упэўнены, ён ведае.

Веранічын бацька быў дарадцам Оптымума, таму яна не збіралася трываць Адамаў з’едлівы тон. Яна хацела адсесці, спаслаўшыся на тое, што ўбачыла сяброўку. Марго ж прамінула яе, не заўважыўшы, бо ў гэты момант нешта распавядала невялічкай кампаніі. Яна заняла месца наперадзе.

— Ды пачакай ты! — схапіў Вераніку за руку Адам. — Я і сам падрабязнасцяў не ведаю. Нібыта ён параніў кагосьці з Аквілы.

— Звычайная справа. Так сабе навіна, — з прыкрасцю буркнула Вераніка.

Нахабная манера Адамавых паводзін мала каму падабалася. Дзяўчына наўмысна адварнулася, каб схаваць сваё раздражненне, і пашукала вачыма сябровак. Амаль увесь яе курс быў у зборы.

Марго таксама павярнулася, заўважыла Вераніку і ветліва памахала ёй рукой. Пры гэтым яна шматзначна паказала ёй вачыма на бранзалет, які ўпрыгожваў яе прыдалонне. Вераніка ацаніла бранзалет. Прынамсі, вырашыла, што захапленне на яе твары Марго заўважыла. У любым выпадку, вочы ў Марго зазялі, яна адварнулася і пачала гаварыць з суседкамі.

— Авой! Як нам пашанцавала! Любая выскачка спакойна можа займець рэверсіўную зброю, — прагучаў у яе над вухам ліслівы голас Адама. — Ведаеш, у яе палова сям’і — бездары?

Вераніка ведала, што яе сяброўка — ЗАРа. Але абмяркоўваць гэта не мела жадання.

— Слухай, — раззлавалася яна. — Адчуванне такое, што ты сур'ёзна ўзяўся мяне адукоўваць! Хто — бездар, хто з кім пабіўся, і хто прасядзеў усе вакацыі дома. З чаго ты вырашыў, што мне гэта цікава? І ўвогуле... — Вераніка ўжо не спрабавала схаваць сваё раздражненне. — Марго — здольная. Гэта папершае. А па-другое, каб ты ведаў, палова нашага курса яшчэ не была на Інвентуме. І я таксама. Хто ведае, можа, я таксама бяздарная выскачка? Адсеў бы ты, калі такі ўразлівы.

— Ды ладна табе. Не шумі. Я ведаю, хто ты, — падміргнуў ёй Адам.

— Чамусьці гэта мяне не здзіўляе, — буркнула Вераніка.

Адам паціснуў плячыма.

— Ты б не здолела гэта схаваць. На ўсім курсе, ды і ва ўсёй школе такіх здольнасцяў няма ні ў каго. Пра цябе ўсе ведаюць, — Адам прысунуўся яшчэ бліжэй. — Я нават больш табе скажу. Ва ўсім Ларборы такіх дзіэнаў больш няма. Ты — апошні носьбіт свайго роду.

— А ты, напэўна, тэлепат? — думаючы, што трапіць у яблычак, з'едліва пацікавілася Вераніка.

— Не. Проста там, дзе я баўлю час, мне даводзіцца шмат чаго цікавага чуць. У асноўным такое, чаго больш нідзе не пачуеш.

Вераніцы вельмі рупіла ведаць, што гэта за месца, але замест яна спытала:

— Заўсёды хацела даведацца, а што ў цябе за дзіэн...

— Спытай, — усміхнуўся Адам.

— Ты ж не скажаш? — дапытліва паглядзела на яго Вераніка.

— Зразумела, — згодна кіўнуў ён. — Маю права. Вераніка вырашыла ўзяць рэванш.

— Ну так, — яна ўздыхнула, — звычайнай здольнасцю да асваення рэверсу не пахвалішся.

Па Адамавым твары пракаціліся жаўлакі, але ён даў сабе рады за секунду. Вераніка адчула сябе няёмка. Яна не ўваходзіла ў лік тых, хто прывык здзекавацца з ЗАРаў. Вось хто яе за язык цягнуў? За гады яе навучання некалькі ЗАРаў, якіх Оптымум дапусціў да вучобы і якім дазволіў займець рэверсіўную зброю, пакінулі школу. Яны аказаліся бездарамі і не змаглі пацвердзіць сваю здольнасць да асваення рэверсу. І заўсёды гэта было гнятлівае відовішча. Няшчасныя сыходзілі са школы, вымушаныя да канца жыцця праклінаць свой лёс і трываць здзекі былых паплечнікаў па навучанні.

— Мой дзіэн не такі цікавы, як твой, — працадзіў Ліс. — І распаўсюджаны так шырока, што дакладна не знікне бяследна, калі ты раптам вырашыш зараз спапяліць мяне адным позіркам.

Ён падміргнуў дзяўчыне, ад чаго яе звычайна бледны твар пакрыўся румянцам, што ёй надзвычай пасавала. Добра хоць, раптоўна ў цэнтры залы ўзнікла вірыда Серпенты, вызваляючы Вераніку ад неабходнасці і далей выслухоўваць Ліса. Ніхто не заўважыў, адкуль Міліца з’явілася. Ажыўленая балбатня і смех у зале спыніліся. Усе з увагай глядзелі на ўладарку школы.

Міліца была прыгожай жанчынай, узрост якой адгадаць было складана. Яна была апранутая ў вузкую цёмна-зялёную сукенку са срэбным гафтам і аб'ёмным капюшоном, які ля самага лба быў прышпілены да валасоў дарагім, звітым упрыгожаннем. Часткова схаваныя ад вачэй, гладка зачасаныя, бліскучыя валасы і такія ж чорныя, крыху раскосыя вочы надавалі яе твару гіпнатычную прыцягальнасць. Рухалася Міліца лёгка і бясшумна, гаварыла наўмысна ціхім, нізкім голасам. Усё аблічча вірыды радніла яе са змяёю, і многія вучаніцы Серпенты, якія захапляліся вобразам Міліцы, імкнуліся яе ва ўсім пераймаць.

Яна прайшла ў цэнтр амфітэатра, дзе ляжаў плоскі камень, які нагадваў велізарны бурштын.

— Як вы ўсе ведаеце, — павітаўшыся з усімі добразычлівай усмешкай, адразу, без прадмоў, пачала Міліца, — хутка пачынаецца новы навучальны цыкл. І, як звычайна, у гэты час я збіраю вас, каб прызначыць старастаў і распавесці пра змены, якія нас чакаюць. Па-першае, Інвентум адбудзецца ў самы бліжэйшы час.

Па зале прабег здзіўлены шэпт. Міліца нібы таго і чакала. Вытанчанай рукой яна згарнула шум у зале і ў поўнай цішыні працягнула:

— Вы памятаеце, што ў гэтым годзе мы выйгралі права на міраіт. Таму я ўключыла ў спісы на выраб рэверсіўных снарадаў вучняў другога курса. Я дзякую нашай камандзе, якая здабыла для нас гэтае права.

Пачуліся апладысменты, і вірыда зморшчылася, зноў заклікаючы да цішыні. Але па яе абліччы было зразумела, што яна падзяляе радасць сваіх вучняў.

— На мінулай гульні вы добра пастараліся, каб зарабіць для нашай школы гэтую магчымасць. Спадзяюся, гульня гэтага года будзе такой жа паспяховай.

Яе словы сустрэў адабральны гул. Міліца валявым рухам рук аднавіла цішыню. Падвысіўшы голас, у якім цяпер без намаганняў звінелі ноткі раздражнення, яна працягнула:

— Але некаторыя з вас, я так разумею, хочуць пазбавіць і сябе, і сваіх сяброў магчымасці быць прызнанымі супольнасцю.

Пры гэтых словах вясёлы гул, які панаваў у зале, трохі сцішыўся.

— Клаўс Крац, падыдзі.

З ценю падняўся і выступіў наперад падлетак з бледнай скурай, тонкімі нервовымі вуснамі і шырока расстаўленымі светлымі вачыма. Ён быў высокі, вельмі худы і, як часта бывае ў падобных выпадках, горбіўся, бо саромеўся сваёй няскладнасці.

Ягоная прычоска, у выглядзе сабраных у рэдкі хвост цёмна-русых валасоў, была падзелена амаль роўна на шырокі прабор, што надавала нейкую жаночкасць ягонай асобе. Дакладней, гэта быў не зусім прабор, а доўгая рана, якая, аднак, паспела ўжо загаіцца.

— Віншую! — уважліва ўгледзелася ў прабор на ягонай галаве і здзекліва прамовіла Міліца. — Падымі галаву і пакажыся ўсім. Бо гэта ж такі гонар! Цяпер у нас на аднаго зашыпаванага больш, — здзеклівасць яе тону не магла схваць горыч, якая адчувалася ў ейных словах.

Па зале прабег прыглушаны гоман. Некаторыя з вучняў паўсталі са сваіх месцаў, каб лепей разгледзець Клаўса.

— Хто гэта зрабіў?

Хлопец маўчаў, утаропіўшы вочы ў падлогу, але ягоны твар пакрыўся чырвонымі плямамі.

— Я што, аглухла? Ці ты так ціха назваў імя? — раздражнёна пастукваючы па пасавай спражцы вострым, доўгім напарсткам, надзетым на мезенец, дапытвалася дырэктарка.

Крац бліснуў на яе спадылба вінаватым позіткам. Ён пакутліва думаў, ці варта казаць праўду. Яму хацелася схлусіць. Але падмануць Міліцу было складана, ён гэта ведаў.

— Яны былі з Аквілы, вірыда, — нарэшце, набраўшы паветра, выдыхнуў ён.

— Няўжо? — здзеклівым тонам перапытала Міліца. — Прызнаюся, мяне б здзівіла, калі б бойка адбылася паміж вучнямі нашай школы. І, тым не менш, ні для каго з прысутных не сакрэт, што вулічныя баі паміж вучнямі забароненыя. Ці не так?

Панурае маўчанне ўсяе залы паслужыла ёй адказам. Клаўс нервова праглынуў і блытана пачаў тлумачыць.

— Яны напалі на нас у Карнігардзе, учатырох. Мы мусілі абараняцца! Чацвёртым быў пустэльнік — адзін з гэтых адшчапенцаў!

— Што? — бровы Міліцы здзіўлена падскочылі, і хвіліну яна маўчала. Яе звычайна спакойны твар з лёгкасцю выдаваў усю гаму супярэчлівых пачуццяў, якія бушавалі ўнутры.

— Выдатна! — нарэшце з’едліва пракаментавала яна. — Калі ўжо нават пустэльнікі... знахабіліся настолькі, што накідваюцца на дзяцей, дык што тады казаць пра астатніх?

Яна шматзначна пераглянулася са сваім намеснікам. Гордыян прысутнічаў тут, але заняў месца крыху воддаль. Ён быў правай рукой Міліцы ў сценах школы. А за межамі Серпенты ён быў адным з трыццаці дарадцаў Оптымума.

— Вы чулі, саветнік? Гэта крыху мяняе сутнасць справы. Мне здаецца, настаў час вынесці на пасяджэнне Оптымума пытанне аб паводзінах пустэльнікаў! Ну і, канешне, трэба нешта рабіць з гэтымі нахабнікамі з Аквілы!

Яна паспешліва пераадолела дыстанцыю паміж імі. Гордыян выступіў наперад. На ягоным прыгожым твары скрыжаваліся паглядзі ўсёй жаночай паловы залы. Ён усміхнуўся, скептычна агледзеў Краца і паківаў галавой. У свой час, выпускнік Аквілы, ён быў прызначаны ў Серпенту Оптымумам. Такое прызначэнне было не даспадобы шмат каму, а ў першую чаргу — самому Гордыяну. Але ён імкнуўся захоўваць нейтралітэт.

— Няўжо напалі ўчатырох? — перапытаў ён. — А вось згодна з маёй версіяй падзей, бойку развязаў наш вучань. Я маю рацыю? З ім было яшчэ двое — таксама нашых.

У масках і ўзброенныя, яны напалі ў Карнігардзе на вучаніцу Аквілы. І добра, што ўсё абышлося, — да яе своечасова паспела дапамога! Але ўсё роўна Крац здолеў параніць тую дзяўчыну. Прычым зрабіў гэта рэверсіўным снарадам!

Клаўс кінуў на яго злосны погляд, але не адказаў.

— Але яго таксама паранілі! — дэманстратыўна кашлянуўшы, вымавіла Міліца. Яна тут жа пашкадавала пра свае словы. Ёй і самой не раз даводзілася звяртацца да тых выхаваўчых мер, якія звездаў вучань яе школы.

— Яго не паранілі, яго — зашыпавалі. Гэта розныя рэчы, — адказаў на яе недарэчны выпадак Гордыян. — Як так здарылася, што тая дзяўчына атрымала рану, а цябе затаўравалі?

Крац, насупіўшыся, маўчаў.

Гордыян чакаў.

— Ты яшчэ не прызнаны саслоўем, — прамовіў ён нарэшце. — Рэверсіўная зброя не можа выкарыстоўвацца вамі публічна да працэдуры Інвентума. Ты выкарыстаў рэверсіўную зброю ў недазволенай сітуацыі. Можаш не сумнявацца, пакаранне будзе адпаведным. Табе вядома, якімі магчымасцямі кроў дзіэндыра надзяляе нашу зброю?

Калі б Клаўс і меў намер адказаць, яму б гэта не ўдалося. Паўзы ў выкрывальнай прамове намесніка адсутнічалі.

— Ты стаў уладальнікам реверсіўнага снарада. Выдатна! Ты сабраўся ім скарыстацца? Дапусцім. Але адзін маленькі нюанс, — ён павярнуўся да залы. — Хто мне скажа, куды павінен ляцець рэверсіўны снарад здольнага?

Штамп, завучаны на трэніроўках, прагучаў гучна і коратка, як стрэл:

— У цэль!

Гордыян задаволена кіўнуў.

— Ты меў на мэце параніць тую дзяўчыну?

— Хопіць! — уладна загадала Міліца. — Гэта вучань другога курса, ён яшчэ не валодае тэхнікай рэверсу!

— Праўда, — згадзіўся Гордыян. — І пасля таго, што адбылося, наўрад ці навучыцца. Я думаю, у жыцці яму будзе лягчэй пасябраваць з лукам або мячом, чым з рэверсёўным снарадам, які ён нават не здольны вярнуць сабе!

Пры гэтых словах шэрагі насцярожаных серпентайцаў ахапіла ажыўленне. Лукі і мячы былі зброй бездараў. Ведаючы пра гэта, дзіэндары ўсе як адзін зразумелі, на што намякаў Гордыян. Міліца таксама ведала, да чаго ён хіліць. Намеснік абвёў вачыма залу.

— Гэта тычыцца ўсіх вас. Міраіт, які ўваходзіць у склад нашай зброі, — занадта вялікая каштоўнасць, каб давяраць яе няўмелым рукам.

Няўмольны Гордыян кінуў нешта на стол. Бліскучы прадмет бразнуў. Тыя, хто сядзелі на першых шэрагах, паўскоквалі са сваіх месцаў, каб лепей разгледзець яго. Гэта быў серп — улюбёная зброя серпентайцаў. Мяркуючы па тым, як змяніўся ў твары Клаўс, серп быў яму знаёмы. Гордыян з задавальненнем прасачыў, як чырвань на шчоках хлопца сышла на бледнасць, і рушыў да выхаду.

Крокі яго гулка аддаваліся ў цішыні залы. Каля выхаду ён павярнуўся.

— Я спадзяюся, гэта паслужыць, — ён абвёў позіркам панурых і прыціхлых вучняў, — добрым урокам усім. А вам, — ягоны блукаючы позірк спыніўся на Міліцы, — дазвольце прыняць правільнае рашэнне ў дачыненні да Краца, — ён даслаў вірыдзе вытанчаны

паклон. — Прашу прабачыць, мяне чакаюць больш важныя справы ў Радзе.

Міліца ўздыхнула і, сашчапіўшы рукі на жываце, ад чаго яны цалкам схаваліся ў шырокіх рукавах яе сукенкі, прайшлася па зале. Яе намеснік не паленаваўся расстарацца рэчавым доказам. Правілы школы няўмольна патрабавалі ад яе прыняцця сур'ёзных мер.

Паводзіны здольных, у тым ліку вучняў, былі строга рэгламентаваныя Оптымумам. Правілы карыстання рэверсіўнай зброяй былі прапісаныя ў Статуце ў ліку іншага. Зброя дзэндараў была асаблівай. Яе выраблялі згодна з існай традыцыяй. Міраіт, які служыў асновай такой зброі, у спалучэнні з крывёй здольнага быў абавязковым кампанентам снарадаў. Рэцэпт сплаву ведалі толькі збройнікі, і ён меў магічныя ўласцівасці. Рэверсіўны снарад быў часткай свайго гаспадара, ён цалкам падпарадкоўваўся ягонай волі і заўсёды дасягаў прызначанай мэты. У дадатак, па волі таго, хто ім валодаў, ён быў здольны вяртацца да свайго гаспадара.

Такую зброю немагчыма было страціць, падарыць або скрасці, калі яе ўладальнік быў жывы. Лічылася, што тыя, каго пазбаўлялі рэверсіўных снарадаў за правіннасць, гублялі частку сваёй адоранасці і вельмі хутка ператвараліся ў пронгаў. Таўро, якое атрымлівалі гэтыя няшчасныя, мусіла нагадваць пра здзейснены ўчынак. Час, на працягу якога здольныя юнакі і дзяўчаты «прыручалі» свае рэверсіўныя снарады, для кожнага быў розным. Некаторым патрабавалася некалькі хвілін. У іншых гэта адбывалася цаной працяглых трэніровак. Але, аднойчы ўсталяваўшыся, гэтая сувязь ніколі не абрываўлася, па меншай меры

да таго моманту, пакуль чалавек заставаўся жывы. Выпадак з Клаўсам — якраз з шэрагу тых, калі вінаватага можна было папроста выключыць са школы, як ужо здаралася раней.

— Хто яшчэ быў з ім?

Міліца злосна паглядзела на серпентайцаў. З на-тоўпу, у якім цяпер «гуляў» па руках серп Краца, аддзяліліся і падышлі двое падлеткаў.

— Вы двое і Клаўс, застаняцеся! Астатнія — па дамах. І запомніце: усе вулічныя бойкі будуць раз-глядацца на школьнай радзе. Вінаватыя панясуць па-каранне аж да выключэння. Зразумела?

Калі ўсе дзіэндары разышліся, яна знішчальным позіркам прайшла па тварах трох вучняў.

— А цяпер я чакаю вашу частку гісторыі. Я хачу пачуць яе ад пачатку і да канца. Хто мне яе распа-вядзе? Можа ты, Белая?

На першы погляд падобная да хлопчыка з-за воп-раткі і кароткіх валасоў, дзяўчынка адвяла вочы і пака-сілася на Клаўса.

— Я — сам, — выступіў наперад той.

У ягоным аповедзе Міліцу менш за ўсё цікавіла, хто пачаў першым і хто быў вінаваты ў бойцы. Яе пы-танні тычыліся ў асноўным фрэя. І чым больш яна да-ведвалася, тым больш азмрочваўся яе твар. Яна пера-пыніла апавядальніка на паўслове і адпусціла вучняў, нават не прызначыўшы пакарання.

Ледзь прыкметная ўсмешка прабегла па ейных вус-нах, але яна адразу згасіла яе. Прыняўшы свой звы-чайны напышлівы выгляд, яна знікла з залы гэтак жа непрыкметна, як і з’явілася ў ёй.

ҚАРНІГАРД

Карнігард правільна было б назваць гарадскім паркам, калі б не ягоныя памеры. Якія абшары ён займаў, ніхто дакладна не ведаў, бо Карнігард увесь час пашыраўся і па ўсіх прыкметах даўно ўжо выйшаў за межы Краю. Гэта было ўпадабанае месца адпачынку для ларбарэйцаў рознага ўзросту. Карнігард быў вынікам разрастання трыгасу — загадкавай расліны, карані якой часам дасягалі неверагодных, гіганцкіх памераў, значна пераважалі над наземнай, зялёнай часткай і, адваёўваючы месца ў грунце, выварочвалі цэлыя горы глебы. Такім чынам, Карнігард складаўся з пагоркаў, сутарэнняў, расколін і яроў, густа пакрытых сплеченымі каранямі трыгасу. Можна было толькі здагадацца, з якой глыбіні цягне пажыўныя сокі гэтая расліна.

Частка каранёў трыгасу, выціснуўшы пароду, заставалася аголенай, з часам набывала каменепадобную шчыльнасць і стварала неверагодныя масты, пячоры, пераходы, небяспечныя лабірынты, арыентавацца ў якіх было няпроста. Дзе-нідзе карані спляталіся так, што ўтвараўся насціл, які мог бы служыць добрай

асновай для таго, каб на ім разрасліся наземныя, зялёныя зараснікі трыгасу. Але, на жаль, гэтага не адбывалася. Зялёны маладняк трыгасу ўяўляў з сябе гнуткія парасткі, якія пры недаглядзе проста слаліся па зямлі. І нават намаганні садоўнікаў не маглі зрабіць яго дастаткова высокім, каб утварыць добрыя цені. Затое ён забяспечваў ларбарэйцаў нукасам, які выдатна наталяў смагу ў спёку. Да таго ж нукас — даўгаватай формы, не большы за жаночы кулак плод, нарыхтоўвалі. Магчымасцяў для яго ўжытку было шмат — ад вырабу мукі з высушанага мякішу да цукатаў. Суседства з гэтай незвычайнай раслінай мусілі дзяліць хіба што рэдкія пароды дрэў — ядловец і асаблівы тып чырвонага дрэва. Таму верхні, зялёны ярус парку і не карыстаўся такой папулярнасцю, як ніжні. Правільней было б сказаць — ніжнія, бо рэальныя памеры Карнігарда, як у глыбіню, так і ў шырыню, былі нікому не вядомыя. Адаленыя ярусы і пячоры служылі прытулкам пустэльнікаў, якіх усе называлі фрэямі, але і гэта яшчэ не ўсё. Хадзіла пагалоска, што ў самых далёкіх і глыбокіх адгалінаваннях падобнага на спрут Карнігарда, недзе на мяжы Краю, сяліліся пронгі. Сярод жыхароў Ларбора не было такіх, каму сустрэча з пронгам прынесла б задавальненне. А тыя, каму «пашчасціла» сустрэцца з імі тут, у цёмны час сутак, зусім адмовіліся ад прагулак у ніжніх ярусах парку.

Рой любіў даследаваць закуткі Карнігарда. «Акультураная», даступная для ўсіх частка парку яго не цікавіла. Яго вабілі нетры, куды рэдка ступала нага чалавека.

Эд, хоць і неахвотна, часцяком суправаджаў свайго сябра ў ягоных прыгодах. Ён жартаваў, што таго цягне да «сваіх». Так ён называў пустэльнікаў. Эд абяцаў Рою годнае месца ў іх шэрагах. Таму ён зусім не здзівіўся, калі ўрэшце, у адзін са сваіх забегаў па Карнігардзе, яны сапраўды сутыкнуліся з пустэльнікам — Геа — і з таго часу Рой стаў у яго частым госцем.

У той дзень для Клаўса Краца да непрыемнай сустрэчы з фрэем усё складвалася найлепшым чынам. Ягоны ўласны рэверсіўны снарад быў гатовы, і Клаўсу карцела пахваліцца ім перад сябрамі. З Клаўсам былі яго нязменныя спадарожнікі — Юна і Хвост. Удаля пажартаваўшы ў збройнай краме з малых, што слухалі казкі старога Даната, яны цяпер усю дарогу рагаталі, узгадваючы, як Хвост своечасова крыкнуў: «Ляціць!». Усе павярнуліся. Хвост ні за што не хацеў бы прапусціць гэты выраз твару Даната — галоўнага казачніка Ларбора. Стары быў правадыром гільдыі збройнікаў, якія захоўвалі сакрэты сплаву. Амаль усе яны былі прыхільнікамі Дэркуса. Даната баяліся дарослыя і любілі дзеці. Блакітныя вочы на суровым твары старога хавалі адбітак фанатычнасці. Тыя, каму «пашчасціла» адчуць на сабе сілу ягоных загарэлых, жылаватых рук, прасякаліся да майстра павагай і страхам. Ягоныя апавяданні былі фантастычныя, хоць сам ён запэўніваў, што яны праўдзівыя. Дзеці атачалі яго шчыльнымі радамі і слухалі. У такія моманты аблічча Даната мянялася. Худы, з выпнутымі скуламі і прыжмуранымі вачыма, твар старога рабіўся нейкім пяшчотным. Гэта былі рэдкія хвіліны, калі ён усміхаўся,

адкінуўшы ўсю сваю суровасць. Данат быў бездарам, як і ўсе збройнікі.

Хвост не хацеў пакрыўдзіць старога, проста любіў пажартаваць. Ягонае прозвішча надта адпавядала яму. Усмешлівы, балбатлівы і дружны з усімі Хвост быў тут як тут, калі справа тычылася плётак, інтрыг і ўсякіх каламутных гешэфтаў, у якіх хлапчук быў не супраць паўдзельнічаць. Ён валодаў здольнасцямі хамелеона і часта забаўляў сяброў «гульнёй у хованкі», у якой яму не было роўных. Вось і цяпер ён то «камянеў», забягаючы наперад, то, адстаючы ад сяброў, «зрастаўся» са ствалом якога-небудзь дрэва.

— Хвост, досыць будзе! — стамілася «шукаць» жартаўніка Юна. — А то атрымаеш спагнанне за тое, што карыстаешся дзіэнам неналежным чынам.

Хвост саскочыў з галіны, бясшумна прызямліўся перад Юнай і весела падміргнуў.

— Яшчэ вакацыі.

— А пра рэіды ты забыўся?

— Яны мяне не заўважаць.

Хвост раптам знік.

— Я ім пакажу, дзе ты, не сумнявайся, — «аддзяліўшы» сябра ад камля дрэва, прамовіла Юна.

— Прызнайся, Белая, на гэты раз ты мяне не выявіла, а? Проста па голасе пазнала?

Трохі вышэй за ягоную схованку, у галінах, Юна заўважыла гняздо з птушынымі яйкамі. Яна адарвалася ад сузірання яйка, з якога праз імгненне-другое павінна было вылупіцца птушаня, і стомлена закаціла вочы. Нават пры ўсіх здольнасцях Хваста яна

бачыла яго паўсюль, дзе б ён ні схаваўся. Выключны зрок дазваляў ёй бачыць прадмет ва ўсіх дробязях. Клаўс нават не звяртаў увагі на іх гульні. Яму было не да таго. Тое, што рэверс не атрымліваўся ў яго падчас хатніх трэніровак, — дробязь. Так лічыў хлопец. Яму патрэбна была сапраўдная бойка, дзе яго выдатныя здольнасці дапамаглі б яму падпарадкаваць сабе ўласны снарад. Ледзь апынуўшыся ў Карнігардзе, Клаўс адразу ж начапіў маску.

— Вам таксама лепш надзець свае, — папярэдзіў ён сяброў.

Пакуль яны марудзілі, Крац з непрытоеным гонарам ператварыў сваю пасавую спражку ў два сярпы. Перад вачыма ягоных захопленых сяброў паўсталі баявыя снарады ў выглядзе цмокаў. Гэта былі вылітыя з міраіту два паўколцы. Выгнутае, ідэальна завостранае лязо сярпа ўяўляла з сябе хвост цмока. Яно пераходзіла ў тронак-спіну, увянчаную галавой, з пашчы якой тырчаў раздвоены, востры, як дзіда, язык. Не даючы сябрам апамятацца, Клаўс надзеў снарады на прыдалонні і паласнуў рукой па маладым ствале трыгасу. Той, падкошаны, паваліўся ім пад ногі. Юна войкнула і паспрабавала дакрануцца пальцам да ляза, але Крац забраў руку.

— Рэверсіўны? — дзелавіта запытаўся Хвост.

Клаўс хмыкнуў, зняў паўколца з прыдалоння і падаў прыяцелю.

— Зразумела! — Крац так і прамяніўся ад гонару.

— Зарэгістраваў ужо?

— Паспеецца.

— Ды ты звар’яцеў! — панізіўшы голас да шэпту і азірнуўшыся на ўсялякі выпадак, засіпела Юна. — Незарэгістраваны снарад нельга цягаць па горадзе. Ці ты забыўся? Што, калі хто-небудзь даведаецца?

Клаўс, радасць якога не азмрочвалі падобныя думкі, бесклапотна тузануў плячыма.

— Хто, напрыклад?

— Ну, не ведаю... Міліца?

Крац нахмурыўся, забраў бранзалеты і пайшоў наперад.

— А ты ідзі данясі! — кінуў ён дзяўчынцы.

Але тая не сунімалася. Ідучы следам, яна надакучліва прыгадвала ўголас, што здаралася з тымі, хто губляў рэверсіўную зброю.

Пакаранне за такія правіны магло быць вельмі сур’ёзным. Вырабленая зброя належала абавязковай рэгістрацыі. Без гэтага любы неабачлівы ўчынак з выкарыстаннем рэверсіўнай зброі мог прывесці да выключэння са школы, што было самым жорсткім пакараннем. Пасля Серпенты дзіэндары-недавучкі маглі пайсці ў адну з муніцыпальных школ, дзе вучыліся бездары, і ў выніку стаць рамеснікамі, палаяўнічымі, будаўнікамі, лекарамі, паступіць на вайсковую службу і стаць вернікамі. Так называлі грамадзян, якія прысягалі на вернасць Оптымуму. А калі ўжо зусім не пашанцуе, яны рабіліся вар’ятамі-пустэльнікамі, што бавілі час у чаканні Дэркуса. Быў таксама варыянт апынуцца ў ліку так званых «садоўнікаў» — тых, хто накіроўваў разрастанне Карнігарда ў бок Краю, высякаючы адсевы трыгасу па ўсім Ларборы.

— Ты не ўсіх пералічыла, — непрыемна ўсміхнуўшыся, спыніў яе маналог Клаўс.

— Няўжо? — важна пацікавілася Юна. — Пронгаў я проста не паспела згадаць.

Хвост свіснуў. Гэта ўжо было занадта. Нават калі і жартам. Стаць пронгам было найгоршым варыянтам развіцця падзей, але, шчыра кажучы, самым верагодным. Пасля адлічэння са школы здольныя, якія не навучыліся належным чынам трымаць пад кантролем свой дар і былі пазбаўленыя рэверсіўнай зброі, часцей за ўсё ператвараліся ў пронгаў. А гэта было самым вялікім пакараннем для любога дзіэндара.

Рэзка затармазіўшы, з-за чаго Юна ледзь не наляцела на яго, Клаўс з’едліва ўсміхнуўся.

— Ты забылася, што такіх, як мы, вучаць не толькі ў Серпенце.

Юна анямела ад нечаканасці. Нават Хвост на імгненне разявіў рот ад здзіўлення, але тут жа пырснуў са смеху.

— Ідыёт, — штурханула Клаўса Юна. — Ну і гумар у цябе. Аквіла — наш вораг. Ці ты забыўся?

— Не вораг, а хаўруснік, — голасам, вельмі падобным на голас Гордыяна, які выкладаў у Серпенце гісторыю, выдаў Клаўс. — І калі надыдзе час, мы станем побач з аквілейцамі, каб абараніць наш Ларбор ад... э-э-э... ворагаў.

— Калі яны зробяць ласку і нарэшце з’явіцца, — ухмыльнуўся Хвост. — Зачакаліся ўжо. Мабыць і не дачакаемся, бо да нас не дабрацца — ні па Бязмежным моры, ні з боку пустэльных земляў. Таму і ваяваць нам няма з кім. А шкада.

— Акрамя як з самімі сабой, — буркнула Юна. Яна ўжо пашкадавала, што аказалася сённяя ў іхняя кампаніі. Чуццё падказвала ёй, што іх прагулка добра не скончыцца.

— Не мы пачалі, — паціснуў плячыма Клаўс. — Ці ты лічыш, што гэтыя выскачкі з Аквілы не заслугоўваюць, каб іх спрыт час ад часу ахалоджвалі?

— Нічога такога я не думаю, — хмурна адказала Белая. — Я ведаю, што калі мы зараз напорамся на каго-небудзь з іх, ты абавязкова распачнеш бойку, а разбірацца потым — усім. Ты думаеш, што калі ў цябе бацька ў Оптымуме, табе ўсё дарма пройдзе? Мінулы раз Хваста ўратавала толькі тое, што яго своечасова даставілі да лекара, а інакш усё магло вельмі дрэнна скончыцца!

— Але скончылася добра! — паціраючы вуха, уклініўся ў размову Хвост.

— За тым толькі выключэннем, што ты ледзь не застаўся без вуха! — ізноў нагадала яму Юна.

— Заўваж, той міяпічны батанік з Аквілы ледзь не застаўся без вока, — удакладніў Крац.

Юна грэбліва зморшчылася.

— Ага, толькі ягонья акуляры не перашкодзілі яму пакінуць Хваста без вуха, а вочы ты папросту паабяцаў яму выбіць, калі ён надумае абмовіцца аб вашай сутычцы. А ўжо дзе мы потым твае стрэлы збіралі — лепей не згадаць! Адна нават трапіла ў дупло.

— Проста тады ў мяне не было рэверсіўных снарадаў, — працадзіў Клаўс. Ён лічыўся адным з непаспяховых, калі справа тычылася кідання па мішэнях.

— Напэўна. А з гэтымі, трэба думаць, не схібіш? Дарэчы, ты ўпэўнены, што міраіт, з якога яны зроблены, — сапраўдны? Не хвалюешся, што Гордыян пацікавіцца, адкуль у цябе столькі гэтага добра? На выраб тваіх сярпоў відавочна пайшло разы ў тры больш міраіту, чым нам выдаюць у школе.

— Упэўнены. А хвалявацца мне няма чаго.

— Ну так. Але шкада будзе, калі твае цмокі вырашаць звіць сабе гняздо ў тым самым дупле, — здзеліва адказала яна. — Хіба што ты навучыўся іх клікаць па-асабліваму? Нешта накшталт «рэверс».

— А ты малоціш дужа шмат сёння. Не захварэла раптам?

— Я...

— Сціхні! — раптам спыніў яе Клаўс.

Яны якраз падышлі да месца, дзе больш-менш прасторная пляцоўка, якая цудам узнікла сярод каменная-драўляных перапляценняў, адкрывала пагляду ідылічную карціну. Уладкаваўшыся на арэлях з трыгасу, штосьці чытала дзяўчына. Адзенне выдавала ў ёй навучэнку Аквілы. Хвост нябачна падабраўся да яе і выхапіў кнігу з рук. Дзяўчына здрыганулася ад нечаканасці, павярнулася і зграбна саслізнула з арэляў.

— «Усе львіцы прайда», — прачытаў назву Клаўс. Ён нахабна наблізіўся і забраў кнігу. — Што гэта за глупства?

Хутка прабег вачыма па першых радках і нядобра ўхмыльнуўся. Хвост зазірнуў яму цераз плячо.

— О! А ну, дай сюды. Жаночы раманчык? Цікава...

— Вярні, — спакойна запатрабавала дзяўчына. Тое, што яна была значна старэйшая за любога з іх тройцы, было відавочна. Але, надзеўшы маскі, яны маглі кампенсаваць розніцу ва ўзросце нахабствам.

— Не люблю чытаць, — паведаміў Крац, ледзь трымаючы кнігу двума пальцамі. — У мяне алергія на кніжны пыл, — ён тут жа фальшыва чхнуў, запырскаяў слінай вокладку, грэбліва паморшчыўся і кінуў кнігу на зямлю. — Фу!

— Падымі, — усё яшчэ не губляючы прысутнасці духу, запатрабавала дзяўчына.

У адказ Клаўс штурхануў кнігу нагой і, наступіўшы на яе, уціснуў у пыл. У той самы момант рука дзяўчыны мільганула да напрыдалонніка. Клаўс віскнуў ад нечаканасці, не ўтрымаўся і, няёмка ўскінуўшы нагу, упаў на спіну. Да падэшвы сандалі ягонай правай нагі была прышпілена кніга. Шып прайшоў роўна паміж пальцамі, не прычыніўшы шкоды. Калі Клаўс пераканаўся ў гэтым, грымаса пакуты на ягоным твары тут жа змянілася лютасцю.

— Рэверс! — кратка загадала дзяўчына, і страла зноў апынулася ў ейнай руцэ.

Адбылося ўсё настолькі хутка, што ніхто з кампаніі серпентайцаў апамятацца не паспеў. Дзяўчына хутка падняла кніжку і зрабіла некалькі крокаў у бок.

— Ах ты, гадаўка! Ты мне за гэта адкажаш!

Яна скептычна ўсміхнулася. Побач з Крацам, да жаху Юны, якая адступіла на некалькі крокаў назад, апынуўся Хвост. Ён пераканаўча паглядзеў на Юну.

— Мы — адно племя. Ты з намі?

Тая не паспела і рота раскрыць. Клаўс ускочыў і рэзкім рухам выхапіў аднекуль кідальныя стрэлы. Ён кінуў іх адну за адной, амаль не цэлячыся. Ніводная з іх не дасягнула цэлі, нягледзячы на тое, што ахвяра нават і з месца не кранулася. Адхінуўшыся ўбок і адначасова прагнуўшыся назад, дзяўчына прапусціла стрэлы над сабой. Пасля гэтага яна рэзка выпрасталася і адказала сваім супраціўнікам — яе шып абязброіў Краца, бо зрэзаў футарал са стрэламі, які вісеў у таго на пасе, затым, не падпарадкоўваючыся ніякім законам фізікі, а толькі волі сваёй гаспадыні, ён змяніў траекторыю і выбіў кідальныя стрэлы з рук Хваста. У той жа момант дзяўчына скокнула, бо пад яе нагамі віскнуў бізун. Прызямляючыся, яна інстынктыўна павярнула галаву, і якраз своечасова. Каля самага ейнага твару, амаль дакранаючыся да кончыка носа, прасвісцеў адзін з сярпоў Клаўса і знік у хмызняку. Другі паласнуў яе па плячы. Не здолеўшы справіцца з бізуном Хваста, які круціў петлі ў яе над галавой, дзяўчына на нейкі момант страціла пільнасць.

Спрабуючы спыніць кроў рукой, яна нават не заўважыла, што яе крыўдзіцель раптам глуха застагнаў і абхапіў галаву рукамі. Пад рассечанай напалам маскай на Крацавай галаве з’явілася доўгая, але неглыбокая рана. З яе струменілася кроў.

— Рэверс!

Дзяўчына павярнулася. У яе за спінай стаяў Геа, а крыху далей Рой і Эд.

Пяро, якім ён толькі што зашыпаваў Клаўса, пустэльнік трымаў у адной руцэ, а на пальцы другой

раскручваў Клаўсавага «цмока». Цацка была відавочна каштоўная, бо ў вачах цмока гарэлі сапраўдныя рубіны. Спіна змея была навострона так, што нават дакрануцца да краю сярпа здавалася небяспечнай задумай. Клаўс больш не баяўся, што яго пазнаюць. Ён сцягнуў з галавы маску і з нянавісцю ўзіраўся ў твар Геа.

— Ты мне за гэта адкажаш! — помсліва прашыпеў ён. — Вы ўсе за гэта адкажаце!

— Абавязкова, — адказаў Геа. — А вашай вірыдзе, я думаю, будзе цікава даведацца, што тут адбылося. Вас трое. Яна — адна. Нядобра.

— Серп вярні, — злосна запатрабаваў Клаўс.

— А ты скажы: «рэверс». Калі ласка.

— Ды пайшоў ты!

Геа прапусціў між вушэй ягоныя словы.

— Зрэшты, я так і думаў. Рэверсам не валодаеш. І на што ты разлічваў, распачынаючы бойку на такіх умовах?

Геа шматзначна паглядзеў на дзяўчыну, якая здолела з дапамогай Эда, а дакладней, ягонага паса, спыніць кроў, пасля чаго перавёў суровы позірк на Клаўса.

— Дурань! Ты хоць ведаеш, якое пакаранне цябе чакае? Хоць бы на Інвентуме пабываў спачатку для прыстойнасці!

— Яна першая пачала! — зарыпеў Хвост. — Мы толькі абараняліся!

— Ага! Утрох! — рагатнуў Эд.

— Змоўкні, бездар... — прашыпеў Клаўс. Ён прасачыў, як ягоны снарад апынуўся ў Роя.

— Слаўная яшчарка! — прыжмурыўся Эдзі і кінуў на серпентайца выразны погляд. — Падобна на тое, што рэверсіўная.

— Ага, хутчэй за ўсё, — згадзіўся Рой. — Глядзі, якая аздоба!

Ён ведаў шмат пра сярпы: ягонаму бацьку не раз замаўлялі падобныя рэчы, а таму Рой прадэманстраваў Эду, як крылы ў цмока складваліся ў два дадатковыя лёзы, а абодва сярпы можна было сашчапіць «хвастамі» і ператварыць у адно замкнёнае колца.

— Класная штука, — вынес ён вердыкт. — Шкада толькі, што гаспадар у яе не вельмі трапны.

— У наступны раз, калі ты мне трапішся, я не прамахнуся, — працадзіў Крац.

— Ну-ну. Марыць не шкодна, — прамовіў Рой. Трафей ён аддаў Геа.

— Снарад я канфіскую, — тонам, што не церпіць пярэчання, паведаміў той.

Клаўс завьў ад крыўды.

— Я думаю, ён спатрэбіцца вашай вірыдзе, калі яна будзе вырашаць пытанне аб тваім выключэнні са школы.

Пакінуўшы серпентайцаў прыдумляць жажлівыя катаванні для ідыёта-пустэльніка і ягоных сябрукоў, уся кампанія на чале з Геа і параненай дзяўчынай знікла ў спляценнях трыгасу.

ЛАПІДЫС

Рой вяртаўся дадому задаволены, хоць і стомлены. Яму пашчасціла танна набыць у каменяломнях цэлую жменю несамавітага выгляду камянёў. Адзін з іх быў буйнейшы за іншыя. Рой сам не ведаў, навошта прыхапіў яго, заплаціўшы нейкі мізар. Нягледзячы на тое, што пад вечар у каменяломнях можна было набыць за паўцаны любы, нават рэдкі самацвет, Рой меў звычай спусціць усе грошы на кавалак бурштыну толькі з-за таго, што ў ім завязла муха, ці на скамянелую ў кавалку пароды ракавіну. Тое, што ён набыў сённа, для Эда было чыстым глупствам. Асабліва той буйны кавалак незразумела чаго. Рою ж, нягледзячы на здзеклівыя заўвагі Эдзі, не цярпелася бліжэй разгледзець свае каменьчыкі. Ён збіраўся паказаць іх бацьку.

Роевы бацькі, як ні дзіўна, былі рамеснікамі, і гэта яшчэ больш надавала загадкавасці ягонай персоне. Само з'яўленне Роя ў Аквіле два гады таму спарадзіла чуткі і шэпты. Ён дакладна не ведаў свой радавяд. Гэтае пытанне ў іхняй сям'і старанна абміналі за вярсту. Маці Роя дакладна была бездаркай, але неяк прамовілася, што ягоныя далёкія сваякі па бацькавай

лініі былі носьбітамі дзіэнаў. На жаль, Роеў бацька, які цяжка перажываў сваю бяздарнасць, ніколі не заводзіў гаворкі на гэтую тэму.

— Можа, зойдзем? — прапанаваў Эд, калі яны наблізіліся да дома, што сваім вонкавым выглядам нагадваў юрту.

У сваёй звычайнай манеры, Рой не адказаў. Ён адкінуў шкуру, якая закрывала ўваход, і знік. Эд нырнуў за ім. Насуперак чаканням, у страўні было цёпла і шматлюдна.

— Ведаеш, — заявіў з набітым ротам Эдзі (ледзь увайшоўшы, ён адразу ж замовіў сабе цэлыя горы ежы), — твой бацька выдатны збройнік, адзін з найлепшых у горадзе, але нават яму не спатрэбляцца твае знаходкі, — ён кіўнуў галавой на жменю камянёў, якія сябра ўжо паспеў высыпаць на стол. — Хіба што з іх можна нарабіць вельмі маленькіх, цацачных шыпоў.

Ён рагатнуў, але зразумеўшы, што весела толькі яму, а Рой цалкам заняты сваімі каменьчыкамі, змяніў тэму.

— Ты іх так пільна разглядаеш, быццам сур'эзна лічыш, што сярод гэтага хламу мог апынуцца аскепак міраіту? — ён падміргнуў Рою. — На булаву не хапае, так?

— Не адрывайся ад вячэры, а то апетыт ад хваляванняў страціш.

— А я і не хвалюся, пра сябе лепш падумай. На трэцім годзе бездараў, нахштальт цябе, адлічваюць. Калі ў няздольных да рэверсу не даходзіць, пішы

прапала. Ужо лепш быць ЗАРам, чым старэйшым у групе рэйдараў. Ты ўжо думаў, чым зоймешся? Ну, потым? Пасля Аквілы?

Рой паслаў яму знішчальны позірк. Эдзі папярхнуўся і зразумеў, што на гэты раз ён сапраўды перагнуў.

— Э-э... Ты дакладна не хочаш паесці?

— Хачу, але мама пакрыўдзіцца, калі я не буду вячэраць дома.

— А ты і тут, і там, — шчыра прапанаваў Эд.

Рой хутка прабег вачыма па ягоным задаволеным, сытым твары, усміхнуўся, але змаўчаў. Эд быў уладальнікам вельмі распаўсюджанага дзіэна. Ён ведаў пра гэта і, што рабіла яму гонар, не прэтэндаваў на ролю зорнага хлопчыка, не ў прыклад іншым вучням — асабліва нашчадкам некалі знакамітых у Ларборы родаў. Яго дзіэнам быў неверагодна чуйны слых. Як жартаваў сам Эдзі, цішыня для яго была раскошай. Навучанне ў школе давала здольным магчымасць авалодаць сваімі талентамі і навучыцца імі кіраваць. Але Астравух быў выключны гультай, а таму жыў у свеце гукаў, часта стамляючыся ад іх. Ён неяк умудраўся фільтраваць гукі і чуць толькі тое, што яму было трэба. Гэтаму спрыялі заняткі музыкай. А ўлічваючы тое, што ягоныя бацькі былі музыканамі, першыя музычныя заняткі пачаліся для Эдзі вельмі рана. Ужо з пяці гадоў ён граў на лютні, а з дзесяці — гэта было яшчэ да паступлення ў Аквілу — выступаў з канцэртамі ў гарадской ратушы. Рой быў абыякавы да здольнасцяў Эда і нават не спра-

баваў хаваць сваё скептычнае стаўленне да ягоных поспехаў. І больш за тое, ён увесь час пасмейваўся з Эдзі, наўмысна называючы ягоную лютню то арфай, то дудкай.

Сябры якраз збіраліся сыходзіць, калі іх увагу прыцягнула кампанія за суседнім сталом. Гулялі ў лапідыс, самую папулярную гульню ў Ларборы. Для яе быў патрэбны адмысловы круглы паднос з паглыбленнямі — лункамі, якія разбягаліся ад цэнтра да краёў, як семкі ў ячэйках сланечніка. Круг гульнёвага поля быў падзелены напалову паміж двума гульцамі. Кожны з іх меў на сваёй палове семдзесят лунак, сем шэрагаў, у першым шэрагу — чатыры лункі, у кожным наступным на дзве больш. А ўвесь круг змяшчаў сто сорок адну лунку, лічачы разам з цэнтральнай, якая падчас гульні пуставала. Гульня ішла на рэдкія каштоўныя камяні, якія з самага пачатку кожны з гульцоў выстаўляў у заклад. Па лунках яны не перасоўваліся, а ляжалі асобна на стале. Гулялі ж звычайнымі мінераламі. Перамагаў у лапідыс той, хто першы дасылаў у цэнтральную лунку свайго «барона» — галоўны камень кожнага гульца. Асабліва шанцавала тым, хто ў выніку гульні атрымліваў міраіт — скамянелую смалу тэронаў. Нават самая маленькая, не больш застылай кроплі, драбінка міраіту была вельмі каштоўнай. І справа была не толькі ў тым, што здольныя лічылі гэты камень святым і толькі яго маглі выкарыстоўваць для вырабу сваёй рэверсіўнай зброі. Магчымасцяў для ўжытку міраіту было багата і ў бездараў. Але апетыты і першых, і другіх стрымліваў

Опытум. Ён ажыццяўляў кантроль над здабычай каштоўнай смалы. Зразумела, што абмежаванні такога кшталту толькі ўзмацнялі жаданне ларбарэйцаў валодаць хоць маленькім кавалачкам міраіту. Таму ў Ларборы паўсюдна разгарнуўся абарот смалы, які Опытум лічыў незаконным і імкнуўся выкараніць. Лічылася, што гульцы ў лапідыс ідэальна разбіраюцца ў прыродзе камянёў, і ў большасці выпадкаў гэта так і было. Праца ў каменяломнях карысталася папулярнасцю сярод бездараў, чые дзеці з маленства выдатна разбіраліся ў мінералах. Дзіэндары, тым больш, маглі рабіць гэта ледзь не з заплюшчанымі вачыма.

На пачатку гульні, калі лункі запаўняліся камянямі, «барон» змяшчаўся злева ад кожнага гульца ў крайнім шэрагу поля. Усе астатнія камяні выкладваліся адвольна. Выкідвалі косткі. У каго выпадала больш, той і пачынаў першым рухаць «барона» ўправа па сваім шэрагу. Колькі выпадала на костках — столькі ходоў «баронам» гулец і рабіў. Калі «барон» прыходзіў у лунку, занятую іншым мінералам, гэты мінерал вызваляў лунку для «барона», а сам вяртаўся на папярэдняе месца «барона». Калі пры гэтым аказвалася, што ў суседніх лунках апынуліся аднолькавыя мінералы, яны прыбіраліся з поля, а «барон» перамяшчаўся на столькі ходоў наперад, колькі камянёў знікла з дошкі. Першы, хто адпраўляў «барона» ў цэнтральную лунку, перамагаў у гульні і забіраў сабе пастаўлены ў заклад каштоўны камень суперніка. За гады захаплення гэтай гульні з'явілася шмат яе варыянтаў. Тая гульня, якая ішла цяпер за суседнім сталом, была самым звычайным

і папулярным варыянтам. У шматлікіх установах, роўна як і ў гэтай страўні, сталы мелі на сваёй паверхні ўжо гатовыя паглыбленні. Заставалася толькі прыбраць талеркі і згарнуць абрус.

Зацікавіўшыся гульнёй, вакол стала сабралася некалькі разявак і нават пачалі рабіць стаўкі.

Эд, седзячы да гульцоў спінай, уважліва слухаў.
— Усё. Зараз упадзе, — вымавіў ён.

І сапраўды, у гэты момант у аднаго з гульцоў упаў і закаціўся пад стол камень, які той адразу палез дастаць.

— Падмяніў, — упэўнена шапнуў Рой, калі ўскудлачаная галава незнаёмца вынырнула з-пад стала.

Пачуўся гоман захопленых і абураных галасоў. Адным з пастаўленых у заклад камянёў быў буйны цёмны самацвет, які на першы погляд нагадваў чорны сапфір.

— Ты ім верыш? — ціха запытаў Эд.

Рой з сумненнем пакруціў галавой. Гульцы — серпентаец і пронг у старой бруднай вопратцы — былі той яшчэ камандай. Нягледзячы на прысутнасць пронга, вакол удзельнікаў стоўпілася шмат народу, так што змахляваць не ўяўляла асаблівай цяжкасці.

— Як думаеш, што гэта? — не паварочваючыся, запытаў Эд.

Рой напружыў зрок.

— Не ведаю.

Такі адказ толькі падагрэў цікаўнасць Эдзі. Ён ведаў, што Рой выдатна разбіраецца ў камянях.

— Сапфір? Турмалін?

Рой напружана сачыў за гульні, а таму толькі па-
круціў галавой.

— Як думаеш, пронгі паміраюць? — раптам спы-
таў Эд, якому надакучыла гадаць.

Ягонае пытанне прымусіла Роя не толькі адарвацца
ад гульні, але і стрымаць смех. Сябар, тым не менш,
выглядаў цалкам сур'ёзным.

— Вядома, яны ж людзі.

— А мне вось часам здаецца, што — не.

Эд ненадоўга павярнуўся, каб зірнуць на згорблены
пад плашчом сілуэт. Пронг нібы адчуў ягоны пагляд.
Ён падняў галаву і выскаліўся, агаліўшы гнілыя зубы.
Ягоны капюшон ссунуўся назад, адкрываючы змор-
шчаны, шэра-зямлісты твар з вачамі такімі цёмнымі,
што яны здаваліся суцэльнымі зрэнкамі. Эд здрыга-
нуўся, нібы ад холаду, хоць у зале было амаль што
горача, і імгненна адварнуўся.

— Ніколі не бачыў, каб іх хавалі, ці нешта ў гэтым
родзе. Я нават не бачыў ні разу, каб яны елі. Як ду-
маеш, яны ядуць што-небудзь?

Звычайная стрыманасць дазволіла Рою захаваць
абьякавы выгляд.

— Зразумела. Сабе падобных.

Эд нервова адсунуў ад сябе талерку.

— Ты ўвогуле ідыёт, так?

Рой спыніў жарты і падміргнуў сябру.

— Таму ты і не бачыў, як іх хаваюць, лагічна?

— Дакладна прыдурак, — паківаў галавой Эд.
У яго імгненна прапаў апетыт. — Я ніколі не стану
пронгам!

— Малайчына! — пахваліў яго Рой і злёгка кіўнуў у бок гульцоў. — Упэўнены, што і той хлопец у плашчы гэтак жа думаў у свой час.

— Сціхні, а? — жаласна паглядзеў на яго Эд.

Рой паціснуў плячыма:

— Ты сам пачаў гэтую размову.

Эд буркнуў у адказ нешта няўцямнае і змяніў тэму.

— Чаму, дарэчы, ты не пайшоў за ёй? Можна, меў бы нагоду пазнаёміцца або, скажам, абараніць ад хуліганаў? — ён расплыўся ў задаволенай усмешцы, але тут жа дадаў больш сур'ёзна. — Ведаеш, вакацыі зацягнуліся. Народ ужо не ведае, куды сябе падзець, вось і б'юцца на кожным куце. Памятаеш, як тады, у Карнігардзе?

Рой адмахнуўся.

— Так ім і трэба! Асабліва гэтаму, як там яго?

— Крац!

— Яшчэ і імечка такое...

— Прозвішча.

— Тады зразумела. Гэта яго татачка ў Оптымуме?

— Так, але ж зашыпаваць... Таўро на ўсё жыццё. Хоць з Клаўса станецца. Яго і дзесяць разоў зашыпуй — ніхто не заўважыць. Аднак я не хацеў бы апынуцца на ягоным месцы, — буркнуў Эд. — Гэты Геа так лёгка затаўраваў яго, нібыта меў на гэта права. Нас у школе папярэджвалі, што шыпаваць можна толькі за вельмі сур'ёзныя правіны. І тое кожны выпадак пасля разбірае Оптымум.

— А па-твойму, ён не па заслугах адхапіў? — шчыра здзівіўся Рой. — Уяві, што было б, не апыніся мы там своечасова.

— Ну ты б асабліва і не дапамог, — слухна за-
пярэчыў яму Эд. — Вось я б, напрыклад...

Рой глянуў на яго выразным позіркам.

— Ага. Толькі твой шып пакуль не слухаецца тваіх
загадаў, так што лепш не цягай яго з сабой, — ён за-
думенна ўгледзеўся ў праём дзвярэй і дадаў: — Хоць
бацька Клаўса і ў Радзе, думаю, так проста гэта для
Краца не скончыцца.

— Што ты маеш на ўвазе? — насцярожана паці-
кавіўся Эд.

Рой лёгенька паціснуў плячыма.

— Міраіт ужо амаль не знаходзяць, — ён скачаў
хлебны шарык. — Я чуў, як у каменяломнях казалі.
Меер у лютасці, усе ведаюць, што цяперашні спадар
Электус дрыжыць над смалой. Ён з вялікім скрыпам
адшкадаваў неабходную колькасць міраіту на школь-
ныя патрэбы. Давялося падзяліцца часткай дабра, на-
жытага непасільнай працай.

— Не ягонай працай, — азірнуўшыся на ўсялякі
выпадак, прабурчаў Эдзі.

— Не ягонай. Але сутнасці гэта не мяняе. Руда-
копы кажуць, што ўвесь міраіт ужо знойдзены, больш
не будзе, разумеш? Пронгі ўсе каменяломні пера-
капалі, — Рой паглядзеў на дабрадушны твар Эдзі
і сам нехаця ўсміхнуўся. — А, ладна, забудзь.

Эд жа, наадварот, прасякнуўся пачутым і тры-
вожна закруціўся.

— І што гэта значыць?

— Дый нічога, аб чым табе варта было б турба-
вацца. Адно толькі, трымай пакуль што свой шып

пры сабе, добра? Наўрад ці табе атрымаецца займець іншы, калі гэты страціш.

Эд быццам прапусціў між вушэй перасцярогу сябра і зноў хітра ўсміхнуўся.

— Мая бабуля, дарэчы, таксама была з Серпенты.

— Мне ўсё роўна, адкуль была твая бабуля.

— Мой дзядуля яе кахаў вельмі. А калі яна памерла, ён больш не ажаніўся.

— Ты даеў? — нудным тонам спытаў Рой.

Эдзі дэманстратыўна выскраб рэшткі марозіва і аблізаў лыжку.

— Ну, пайшлі.

Ідучы да выхаду, Рой раптам спыніўся, нібы той слуп.

— Пачакай, — кінуў ён сябру, які ў нецярплінасці таптаўся каля выхаду, і прыпыніўся за гледачамі, якія зрабілі стаўкі.

Гульня набліжалася да канца. Кашчавыя жылаватыя рукі пронга з доўгімі і вострымі, як ва ўсіх пронгаў, пазногцямі прыкметна дрыжалі ад нецярпення. Ён чакаў свайго ходу, сціскаючы і расціскаючы пальцы. Відовішча было, трэба сказаць, не з прыемных.

Камяні даводзілі пронгаў да вар'яцтва. Тонкімі пальцамі яны былі гатовыя гадамі, з дня ў дзень перабіраць пароду ў пошуках Сакрума.

Сакрум быў каменем-легендай. Марай. Мэтай іх жыцця. Згодна з паданнем, Сакрум мог пазбавіць іх ад праклёну і дапамагчы ім вярнуць сабе ранейшае аблічча. Так думалі ларбарэйцы. У гэта верылі пронгі. Пра гэта бездары распавядалі казкі сваім дзецям,

мяркуючы, што гэта і ёсць толькі казка. Ніхто дакладна не ведаў сапраўднага прызначэння Сакрума, але марылі знайсці яго ўсе.

Пронгі былі закладнікамі гэтай ідэі.

Хворымі, пазбаўленымі веек вачыма яны вышуквалі Сакрум у гарах і пячорах, пераціралі рукамі ракушачнік і не грэбавалі капацца ў магільніках.

— Ты чаго? — зашыпеў за спінай у Роя Эд.

— Пачакай, — адказаў Рой. Ён сам яшчэ не разабраўся, што прымусіла яго вярнуцца, бо ён ніколі не быў аматарам лапідыс.

— Пайшлі, — пацягнуў сябра за рукаў Эд. Ён цярапец не мог пронгаў. «Я чую, як яны глядзяць», — гаварыў ён, бо не выносіў іхняга позірку.

— Яшчэ хвілінку, — шапнуў Рой.

Серпентаец выйграў. Пронг учэпістымі, закручанымі пазногцямі падчапіў чорны загадкавы камень і шпурнуў яму. Пад уладай нейкага незразумелага пачуцця Рой не мог адарваць вачэй ад гэтага каменя. Па выглядзе ён нагадваў звычайны абсідыян, але здаваўся нашмат цямнейшым. Ягоная цемра была таямнічая, яна зачароўвала, не дазваляла адвесці пагляд. Чым больш Рой глядзеў на яго, тым мацней было пачуццё страты рэальнасці. Нібы глыбіня каменя паглынала яго, зацягвала ў чорны вір і зносіла, бязвольнага, у нетры сваёй гісторыі.

ЯКУЛ

Серпентаец шчыльна звязаў матузкі свайго меха, і Рой нібы прагнуўся. Той яго заўважыў, пагардліва змераў позіркам, ледзь прыкметна кіўнуў Эду і рушыў у бок выхаду. Яго апярэдзіў пронг — згорбіўшыся, ён першым прашмыгнуў бясшумным ценем.

— Ты ведаеш гэтага? — здзіўлена спытаў Рой.

— Ну, ведаю, — неахвотна адказаў Эд. — Навошта табе? Нешта ты падазрона цікавішся нашымі ворагамі.

— Чаму ворагамі? — выходзячы следам за серпентайцам, спытаў Рой. — А як жа твая бабуля? Ці яна прымушала цябе спяваць гімн Серпенты разам з ёй?

— Адчапіся, — буркнуў Эд.

— Ды пачакай ты, не крыўдуй. Слухай... Ты нічога такога не заўважыў?

— Якога яшчэ «такога»?

— Ну, не ведаю. Незвычайнага.

— Заўважыў! Ты звар'яцеў, вось што я заўважыў! Ты доўга збіраешся ісці за ім?

— Ідзі дадому. Мне трэба даведацца, дзе ён жыве.

— Я табе і так скажу, — стараючыся не спатыкнуцца ў цемры, паведаміў Эд.

— Гэта Адам Ліс. Асоба вядомая ў сваім родзе. Ніхто не ведае, ці мае ён увогуле які-небудзь дзіэн, ці толькі выдае сябе за здольнага. Ён у гэтым проста спец. Можна стацца, што гэта і ёсць ягоная здольнасць, — паглыбіўся ў разважанні Астравух. — Слізкі тып, чымсьці да цябе падобны.

— Ты ведаеш, дзе ён жыве? — нецярпліва перапыніў яго Рой.

— У нары, дзе ж яшчэ.

— У якой яшчэ нары? — пачаў злавацца Рой.

Вуліца перастала быць шматлюднай, і яны рызыкавалі быць заўважанымі.

— Я не жартую. Шыльду «Лісіная нара» памятаеш?

— Тую, што на рынку? Дапусцім.

— Гэта іхні дом. І шынок пры ім. Для сваіх. Ласая мясціна.

Рой са шкадаваннем прасачыў, як цемра вуліцы праглынула Адама Ліса, рашуча завярнуўся і панёсся дахаты пад незадаволенае крактанне Эда, які ледзь паспяваў за ім.

* * *

— А пазней не мог вярнуцца? — змераў яго незадаволеным позіркам бацька. Ён заканчваў працу па аздабленні конскай збруі. Стол, за якім ён сядзеў, быў доўгім і здаваўся занадта вялікім для іх сям'і. — Набыў?

Рой пахістаў галавой. Ён прысеў побач з бацькам і высыпаў свае каменьчыкі побач з ужо гатовымі вырабамі.

— Заўтра зноў пайду.

Марк кіўнуў і разраўняў вузлаватымі пальцамі горку камянёў.

— Глупства. Але для вырабаў спатрэбцаца, — вынес ён свой вердыкт. — Ганна, падай лупу.

Роева маці падышла, на хаду выціраючы рукі аб фартух. Яна гатавала вячэру каля вялікай, упрыгожанай кафляй пліты. Стаўшы ў сына за спінай, яна паспрабавала прыгладзіць ягоную шавялюру. Рой кінуў на маці поўны пяшчоты пагляд, але галаву вызваліў і з цікаўнасцю пераклучыўся на абраны бацькам каменьчык.

— А гэты кругляк навошта табе? — бацька абыхава адсунуў буйны, памерам з гусінае яйка, буразялёны камень убок. — Па колеры — як яшма, — буркнуў ён і навіў на яго лупу. — Але не яшма. Можаш на лапідыс раздрабніць, я нават час на яго марнаваць не стану.

Рой са шкадаваннем апусціў камень у кішэнь і пачаў вызваляць на стале месца для талерак. Бацька яшчэ раз хутка перагледзеў дробязь і змахнуў камяні ў шуфляду стала.

* * *

Рою спатрэбілася ўсяго пара секунд, каб пераканацца: яму гэта не здалася, не прыснілася. Рой працнуўся ад рэзкага штуршка. Неўзабаве пачуўся другі штуршок, крыху слабейшы за папярэдні. Са стала звалілася і разляцелася на чарапкі керамічная лямпа. Не хацелася ўскокваць пасярод ночы з цёплай пасцелі, але ўсё ж Рой падняўся — ягоны ложак быў на

«сярэднім» паверсе пакоя — і, ухапіўшыся за канат, з'ехаў уніз. На гадзінніку было далёка за поўнач. Ён зірнуў у акно. Не падобна да навальніцы. За дзвярыма пачуліся таропкія крокі, і бацька, у накінутым спехам халаце, з падсвечнікам у руцэ, узнік на парозе. Ён быў чымсьці ўстрывожаны.

— Тат?

— Давай уніз! — скамандаваў той, пераканаўшыся, што з сынам усё ў парадку.

Рой незадаволена ўтаропіўся на яго.

— Навошта?

— Пагавары шчэ ў мяне, — буркліва адазваўся Марк.

Яму трапіўся на вочы Роеў плашч. Бацька схапіў яго і кінуў сыну. Камін даўно астыў, і ў пакоі стала халаднавата.

— Спускайся, раз кажу. Нас трасе, а табе і справы няма! Будзеш спаць, пакуль столь на галаву не абрынецца.

— Пачакай, — заўпарціўся Рой. — З чаго ты ўзяў, што гэта землятрус?

— Я і без цябе ведаю, што гэта такое! — перапыніў яго бацька. У свой час ён працаваў у шахтах. Каменьломні знаходзіліся недалёка ад рамеснага квартала, і абвалы там былі не рэдкасцю.

Марк падняў падсвечнік і насцярожана агледзеўся.

— Ты той камень, што прынёс увечары, куды падзеў?

Рой паціснуў плячыма.

— Выкінуў.

— Куды ?!

— Нашто табе? Сам казаў, што не будзеш час на яго марнаваць.

— Трэба, раз пытаю. Яшчэ раз на яго зірнуць хачу.

— А да раніцы пацярпець не мог?

Рой вывернуўся ад кухталы і, скурчыўшыся ад холаду, пацягнуўся да каміна. Ён намацаў у попеле яшчэ цёплы грудкаваты камень і выкаціў яго на падлогу.

Марк нецярпліва падхапіў яго і шпарка пабег уніз па прыступках. Ужо праз некалькі секунд Рой пачуў ягонае незадаволеннае бурчанне з кухні.

Рой канчаткова прачнуўся. Стараючыся не шумець, ён збег уніз.

Бацька паспеў ужо як след памыць і выцерці камень. Ён узброіўся самай вялікай лупай, на нос уздзеў акуллары і разглядаў яго з усё большым хваляваннем.

— Святла дадай, — нецярпліва запатрабаваў ён, калі сын увайшоў.

Той моўчкі паслухаўся. Запаліў лямпу і ўсе свечкі, якія толькі знайшоў на кухні, ды сеў побач. Бацька адклаў тым часам сваю опытку, зажмурыўся і патрос галавой.

— Не, гэта немагчыма!

Рой моўчкі паглядаў на яго.

— Гэта не камень, — вынес вердыкт бацька.

Рой пазяхнуў.

— Няўжо? — з’едліва спытаў ён.

Марк падняўся, падышоў да каміна і раскурываў люльку. У кухню тым часам спусцілася Ганна. Яна бездапаможна агледзелася і шчыльней захуталася ў шаль.

— Што гэта было? — палахліва збіраючы чарапкі разбітага збана, спытала яна.

У Ларборы бывалі землятрусы, але ўсе яны не ішлі ні ў якое параўнанне з тым, што адбылося шмат ста-

годдзяў таму. Мяркуючы па ўсім, гэта было якраз неўзабаве пасля помных падзей, звязаных са знікненнем Дэркуса. У Спадчыне меліся запісы, прысвечаныя апісанню жахлівых разбурэнняў, якія напаткалі Ларбор тады. Колькасць ахвяр была жудасна вялікая. Людзей хавалі ў агульнай магіле, займацца асобнымі пахаваннямі проста не было каму і няма калі. Той землятрус меў сілу настолькі разбуральную, што нават ландшафт мясцовасці змяніўся. Многія лічылі, што менавіта пасля тых падзей Ларбор быў пазбаўлены сувязі з астатнім светам. З цягам часу мора, што атачала Ларбор з аднаго боку, было названа Бязмежным. Пустэльныя землі, якія распасціраліся з другога, атрымалі назву Край. Што было там, за гэтым Краем, не ведаў ніхто, акрамя хіба што пронгаў. Прайшлі тузіны гадоў, і ларбарэйцы прызвычаліся да думкі, што яны адасоблены ад рэшты свету. А іхнія нашчадкі, тыя, хто нарадзіўся стагоддзямі пазней і гадаваўся ў Ларборы часоў ізаляцыі, ужо лічылі такое становішча рэчаў нармальным. Трэба сказаць, так думалі не ўсе. Спробы зразумець і асэнсаваць, што ж здарылася на самрэч і чаму перасталі заходзіць у порт караблі, прадпрымаліся ларбарэйцамі неаднаразова. Але калі марскія экспедыцыі праз адну і вярталіся ў гавань, так нічога і не разведаўшы, то адважных герояў, якія жадалі б даследаваць пустэльнію, было мала. Край суро́ва ўзнагароджваў тых, хто спрабаваў зазірнуць за ягоныя межы. Тыя, каму выпадала шчасце вярнуцца адтуль жывымі, не расказвалі пра тое, што яны перажылі. Дарэчы, менавіта ў тыя часы і ўтварыўся востраў, на якім цяпер стаяла Аквіла. Усё выглядала

так, нібыта перад сваім сыходам Дэркус вярнуў ларбарэйцаў да таго пачатковага стану, у якім ён іх заспеў, упершыню з'явіўшыся ў Ларборы. Аднавіць усё пабудаванае сваімі папярэднікамі ім так і не ўдалося. А далей пачалося павольнае аднаўленне, якое і цяпер не магло лічыцца поўным, пакуль не былі знойдзеныя рэшткі трэцяга тэрона. Бацька нервова прахрыпеў:

— Землятрус! Паводка! Вывяржэнне вулкана! Усё было б лепш, чым гэта, — ён паказаў люлькай на камень.

— Якул!!!

Зноў гримнула. Маланка кароткім выбліскам асвятліла кухню, і па даху загрукаталі буйныя кроплі дажджу.

Маці войкнула, пляснуўшы рукамі, і адразу ж прыкрыла рот далонямі.

— Не можа быць! — яна спалохана паглядзела на камень, а затым на сына.

— Адкуль ён у цябе?

Рой ад нецярпення пачаў выстукваць пальцамі па стале.

— Адкуль, адкуль! Колькі разоў вам паўтараць? Я набыў яго ў старацеля, у каменяломнях!

— Ты лепш спытай у яго, навошта ён яго купіў?! — гримнуў кулаком па стале бацька. — Не агат, не пірыт, не апал — а гэты! — Марк схапіў Роя за каўнер, адарваў ад фатэля і прыцягнуў да сябе, ад чаго бацькаў пачырванелы ад раздражнення твар апынуўся зусім побач. — І чаму ты?

Ён торкнуў Рою люлькай у грудзі.

— Чаму гэты камень трапіў менавіта табе? Не твайму вушастаму сябруку і нікому іншаму, а менавіта табе!

Ён раптам расціснуў пальцы, з-за чаго Рой не зусім удала прызямліўся ў фатэль. Стол пахіснуўся, і камень пакаціўся па сталёніцы, але не ўпаў. Марк імгненна падставіў далоні і злавіў яго, пасля чаго ўздыхнуў з палёгкай.

— Ого! А хтосьці нядаўна і час на яго марнаваць не хацеў, — хмыкнуў Рой. Ён трохі здзівіўся той рэакцыі, з якой бацька падхапіў камень. — Гэта... каштоўная рэч?

Хлопец не паспеў скончыць, як пашкадаваў аб сваім пытанні. Бацька выбухнуў, як запалка, кінутая ў порах.

— Каштоўная?! — з усмешкай перапытаў ён. — Чым вы толькі займаецеся ў сваёй Акви́ле, калі не ведаеце такіх рэчаў? Толькі і ўмееце, што адзін у аднаго дроцікамі кідаць.

— Шыпамі, — паправіў яго Рой.

— Ты паглядзі, Ганна, ён яшчэ і пярэчыць! А я казаў табе, — звяртаючыся да жонкі, незласліва пачаў бурчэць ён, — не трэба было яму вучыцца на дзіэн-дара! Ці як там яго цяпер клічуць? Здольны! Ты ж разумееш! Здольны ён! Цьфу! Атрымліваецца, што я — бездар, а разумнейшы! Гэта — ЯКУЛ!

Рой пазяхнуў і паспрабаваў падняцца.

— Сядзь!

Посуд, што стаяў на сталі, падскочыў пад ударам бацькавага кулака, і Рой асцярожна апусціўся на месца.

— Будзе табе, — Ганна падышла і абняла мужа за плечы.

Той нервова вызваліўся, пасля чаго, з асцярогай глядзячы на камень, узяў яго двума пальцамі, зноў надзеў акулёры і паднёс свечку.

— Якіх толькі камянёў не бачыў я за свой век, але ніяк не чакаў, што давядзецца трымаць у руках яго, — задуменна пацёр Марк няголеную шчаку.

Раптам ягоны твар набыў зусім іншы выраз, і Роя нечакана ахінула здагадка.

— Але ты ж не маеш на ўвазе, што гэта... магчыма, Сакрум?

Ён ашаломлена зірнуў на старога. Той паглядзеў на сына па-над акулярамі і хрыпла засмяўся, да таго неверагоднай здалася яму гэтая думка.

— Сакрум? Ды не, што ты, — бацька хоць і быў схільны да выбухаў гневу, але яны заўжды хутка праходзілі. — Ніхто не ведае, як выглядае Сакрум, сыноч, — цалкам супакоіўшыся, сказаў Марк. — Я нават больш табе скажу. Ніхто не ведае, што гэта такое. Пронгі шукаюць-шукаюць, а што шукаюць? І самі не ведаюць. Яны думаюць, што Сакрум гэта рэч. Што ён неяк звязаны з Чорным міраітам. Але гэта толькі нашыя здагадкі. Можа, яно і так, спрацацца не буду. Толькі ў Спадчыне нічога такога не сказана.

— Ты чытаў Спадчыну? — кінуў падазроны позірк на бацьку Рой.

Той непрыхільна зморшчыўся.

— Якая розніца, адкуль я ведаю. А ведаю я слухныя рэчы: Дэркус пакінуў нам Сакрум як заклад свайго вяртання. І ўсё тут. Сакрум дапаможа нам, гэта значыць вам, здольным, — кіўнуў ён на сына, — пазбавіцца праклёну. А што такое гэты Сакрум, паспрабуй даведацца цяпер, калі не адна сотня гадоў мінула. Раптам гэта нешта такое, пра што ніхто і падумаць не можа, а вунь табе — Сакрум. Але адкрыецца ён не кожнаму,

а толькі таму, каму трэба, — ён ахутаў сябе воблакам дыму. — І толькі тады, калі час будзе спрыяльны.

Марк памаўчаў.

— А гэта — проста звычайнае яйка, толькі вось звер у ім незвычайны. Нават не ведаю, што гэтае птушаня за істота. Якулы — яны пачвары крылатыя, ды вось толькі не птушкі, а... цмокі.

Роеў твар па-ранейшаму захоўваў недаверлівы выраз. Бачачы, што бацька не жартуе і ўважліва назірае за ім, ён працягнуў руку.

— Вось дык справы. Можна мне?

Марк перакаціў яйка яму ў далонь.

— Бачыш гэты знак? — паказаў ён Рою на ледзь прыкметную на няроўнай паверхні ўвагнутасць.

Рой нахіліўся бліжэй і прыгледзеўся. На спярэшчанай малапрыкметнымі прожылкамі паверхні ён убачыў знак, на які паказаў яму бацька.

— Бачу.

— Ну вось. Тут, значыцца, у яго крылы. Калі б яйка было мёртвае, увагнутасці б не было. Відаць, ён там гадуецца. Нават крылы адужалі настолькі, што шкарлупіну знутры падціскаюць. Расце малец. Таго і глядзі, хутка вылупіцца.

— Ну... не ведаю... — няўпэўнена, баючыся зноў выклікаць на сябе бацькаў гнеў, прамовіў Рой.

Але Марк, здаецца, больш не збіраўся крычаць.

— Навобмацак — камень і ўсё тут, — Рой узважыў яго ў руцэ, патрос, пасля чаго паднёс да вуха. — І не чуваць нічога, — ён з сумневам паглядзеў на бацьку. — Гэтая твая тэорыя, мякка кажучы... слабаятая. Карацей, ты... упэўнены? Не, я не ў тым сэнсе,

што ты можаш памыляцца, — запратэставаў ён, бачачы, як бровы ў бацькі пагрозліва папаўзлі да пераносся. — Я не спрачаюся. Ты ва ўсім гэтым разбіраешся. Можа, гэта і сапраўды яйка... было калісьці. Пакуль не скамянела. Прожылкі на ім і ўсё такое іншае. Але чаму ты думаеш, што гэта якул? Я, шчыра кажучы, ніколі не чуў, каб хтосьці ўспрымаў гэтыя аповеды пра якулаў усур'ез. Міф — ён і ёсць міф. Кажуць, за Краем досыць усякіх змей. Магчыма, гэта проста скамянелае яйка аднаго з тых стварэнняў?

— Мёртвае? — бацька, насуперак чаканням Роя, адрэагаваў спакойна. — Шмат ты бачыў скамянелых змяіных яек?

Рой паціснуў плячыма.

— А скамянелых, але з жывым паўзуном унутры?

— Ды з чаго ты ўзяў, што ён там жывы? — раззлаваўся Рой. — Мёртвае яно...

Словы раптам замерлі ў Роя на вуснах. Ён напружыўся, выразна адчуўшы, як сціснутае ў далонях яйка гулка адгукнулася штурхалём.

— Можа, і так, — з прыкрасцю ў голасе вымавіў бацька. — Тады табе нічога не перашкаджае раскалоць яго і праверыць.

Ён падняўся і нетаропка наблізіўся да пліты. Вуглі яшчэ не астылі, ён іх раздзьмуў, напхаў у люльку новую порцыю тытуню і вярнуўся назад з кухоннай сякеркай.

— Ага. Не перашкаджае, — рэхам паўтарыў Рой і пашыранымі вачыма паглядзеў на сякерку, якую бацька паклаў перад ім.

— Што, перадумаў? — хітра прыжмурыўся бацька. Рой толькі кіўнуў у адказ і задуменна пастукаў пазногцем па камені.

— Цікава, той, хто прадаў яго мне, ведаў, што гэта за штука?

Здавалася неверагодным, што пад шчыльным скамянелым слоём можа трапятацца нешта жывое. Адчуванне было недаўгавечным, і Рой пачаў ужо сумнявацца ў ягонай рэальнасці.

Бацька выпусціў колцы дыму.

— Не думаю, — пахістаў ён галавой. — Каб знаў, не прадаў бы за некалькі грошаў. Сапраўднай цаны яму ніхто не ведае.

— І што мне... цяпер рабіць? — Рой няўпэўнена пераглянуўся з маці.

— Ты гаспадар — табе і рашаць, — развёў рукамі бацька. — Адно магу сказаць. Тут ён дакладна не змесціцца. Хіба што першыя некалькі дзён, пакуль будзе расці, сілкуючыся нашымі цэламі.

Рой раскрыў ад здзіўлення рот і ледзьве не выпусціў яйка.

— Ты хочаш сказаць, што гэтыя якулы вырастаюць... вялікімі?

Бацька здзекліва паціснуў плячыма.

— Ну, не тое каб вельмі. Уяві сабе, як можа выглядаць цмок, які, калі верыць легендзе, бавіў час, апавіўшы галіны тэрона, і выстрэльваў у мінакоў сваім вострым хвостом, нібы дзідаю. Прыкладна такім ён і будзе. Вось і падумай над гэтым.

Рой свіснуў.

— Але тады... — ён спыніў хмурны пагляд на сякеры. — Самы час пазбавіцца ад яго цяпер. Пакуль ён яшчэ... маленькі?

Бацька строга, нават сурова паглядзеў на яго.

— Не думай нават. Гэта я жартам табе сякеру падсунуў. Ведаў, што не адважышся. Якулы, паводле паданняў, — стварэнні лютыя, але, як ні круці, яны — слугі Дэркуса. І тое, што адзін з іх з’явіўся, гэта нездарма. Ні за што не паверу, што такая падзея выпадковая! Думаю, неўзабаве і сам Дэркус з’явіцца! Павер майму слову — будуць і іншыя знакі! А гэта... — Марк амаль што з пашанай зірнуў на яйка, — толькі таму пачатак! Да таго ж, колькі ім часу трэба, каб вылупіцца? — бацька прыцмокнуў языком. — Хто яго ведае, праўда? Глядзі, што на наш з табой век і хопіць, — з гэтымі словамі ён падняўся і паляпаў сына па плячы.

Рой прамаўчаў. Большую частку свайго жыцця яму даводзілася мець зносіны з бездарамі. Сярод іх было мала людзей, падобных да ягоных бацькоў. Шанаваць памяць пра Дэркуса і чакаць ягонага вяртання здольныя лічылі выключна сваім абавязкам. Іх мала турбавала, што думаюць на гэты конт іншыя. Сярод тых іншых было шмат нашчадкаў гандляроў, купцоў і маракоў, усіх тых, хто па волі лёсу мусіў застацца ў Ларборы пасля таго, як краіна страціла сувязь з навакольным светам. Многія з іх памяталі і перадавалі сваім дзецям веды пра культуру і вераванні тых народаў і земляў, адкуль паходзілі іх продкі. Для большасці дзіэндараў гэтыя гісторыі былі не больш, чым казкі. Для большасці

бездараў казкай было ўсё, што тычылася Дэркуса, вялізных дрэў-тэронаў і крылатых змеяў, якія некалі жылі ў Ларборы. Роя заўсёды здзіўляла, што ягонья бацькі належалі да ліку тых, хто верыць у Дэркуса.

— Хадзем, Ганна, яшчэ гадзіна да світання, — сказаў, пазяхаючы, бацька і дзьмухнуў на свечку. Яны накіраваліся па лесвіцы наверх.

Рой застаўся адзін. Ужо пачынала дзень. Ён думаў, перабіраў у памяці ўсе падзеі мінулага дня і ночы, якая ўжо сыходзіла. Ледзь дачакаўшыся, пакуль добра развіднее, ён выслізнуў з хаты разам са сваім небяспечным скарбам.

* * *

Эда ён не планавў браць. Тое, што сябар можа працнуцца на досвітку, ды яшчэ ў перадапошні дзень вакацый, ён і ўявіць сабе не мог. Рой здзівіўся і ўзрадаваўся, калі, сабраўшыся пакінуць дом незаўважна, сваім улюбёным спосабам, пачуў знаёмы свіст. Эд ужо вартаваў яго ўнізе і быў відавочна чымсьці ўстрывожаны.

— Ты як тут?

— Па дарозе растлумачу, — адмахнуўся Эд. — Пойдзем хутчэй да мяне!

— Не. Зараз не магу. Мне трэба ў каменяломні цяпер. Калі хочаш, хадзем са мной. Па дарозе і распавядзеш, што там у цябе здарылася, — прапанаваў Рой.

— Дык ты нічога не ведаеш? — здзіўленню Эда здавалася, не будзе межаў. — Ты хоць чымсьці цікавішся, акрамя сваіх камянёў? Што б ні здарылася, паводка ці землятрус — а ты і чуць не чуў.

— Адвалі, — з прыкрасцю адмахнуўся ад яго Рой.

— Не, я сур'ёзна, — стараючыся не адставаць ад Роя, які імкліва рушыў наперад, усхвалявана залапатаў Эд. — Ды пачакай ты, — з сілай пацягнуў ён сябра за рукаў. — Нельга ў каменяломні цяпер.

Рой са здзіўленнем паглядзеў на Эда.

— Чаму гэта?

— Учора там некалькі чалавек загінула. Ведаеш?

Рой прыпыніў крок, на хаду ўсведамляючы тое, што пачуў, пакуль не спыніўся зусім.

— Добра, што я цябе заспеў! — казаў тым часам Эд. — Я якраз падумаў, што ты зноў паімчыш у шахты. Яшчэ не пашчасціла здабыць міраіт, праўда? — Эд усміхнуўся і падміргнуў яму. — Што? Думаеш, я так і не зразумеў, навошта ты туды падаўся? І ўсе гэтыя твае гаворкі? «Ах, міраіт ужо не знаходзяць, трэба ж, які жаль!»

Рой павярнуўся і хутка пакрочыў наперад. Эдзі дагнаў.

— Кажу, стой! Я таму і прыйшоў рана, каб цябе затрымаць.

— Пачакай! Ты сказаў — учора? Але калі? Мы ж там былі ледзь не да ночы. Хто табе сказаў? — цяпер падышла Роева чарга задаваць пытанні.

— Бацька сказаў. А яму — сябар. З Оптымума. Пакуль што не распаўсюджваюцца, але ўжо ўвесь горад ведае. Так што ў шахты лепш пакуль не хадзіць, — ён перайшоў на шэпт. — Кажуць, старацель нешта знайшоў. Не ведаю, што. Ён сам з бездараў быў. У тонкасцях асабліва не разбіраўся і нейкую рэч знайшоў, якая выключную каштоўнасць мае. А потым абвал здарыўся. Яго і яшчэ некалькі чалавек засыпала.

Рою прыгадаўся начны грукат перад навальніцай. Дык усё ж гэта быў абвал.

— Можа і праўда, выпадковасць? — з сумненнем у голасе спытаў Рой. У каменяломнях рудакопы часта атрымлівалі калецтвы. Праца гэтая была небяспечнай.

— Наўрад ці, — пакруціў галавой Эд. — Бацька кажа, што дакладна забілі, — ён замаўчаў, зрабіўшы выразны твар.

— Ды кажы ўжо! — прыспешыў яго Рой.

— Калі завал разабралі... Чуткі такія... што смерць гэтая вельмі загадкавая. Раны рваныя, сляды зубоў і іншае. А яшчэ кажуць, — Эд азірнуўся па баках на ўсялякі выпадак і зноў перайшоў на шэпт. — Кажуць, магло ўсплыць нешта вельмі, вельмі каштоўнае. Разумееш?

— Ты маеш на ўвазе Сакрум? — не спрабуючы схаваць свой насмешлівы тон, спытаў Рой.

— Ціха ты! — замахаў на яго рукамі Эд.

— Не хвалюйся, гэта быў не Сакрум, — супакоіў яго Рой. Ён задуменна агледзеўся, абдумваючы свой далейшы маршрут.

— Адкуль... ты... — Эд падазрона прыжмурыўся. — Дык ты ўсё ведаў, выходзіць?

Рой, усё яшчэ ў задуменні, адмоўна пахістаў галавой.

— Не ўсё. Але цяпер многае сыходзіцца. Да Геа пойдзем, — вырашыў ён нарэшце. — Там і распавяду. Неахвота двойчы паўтараць адно і тое ж, — спыніў Рой усе далейшыя распыты і паспешліва пакрочыў у бок Карнігарда.

УНДРЫЦ

Жыггло Аляксандра Ундрыца, з-за прыхільнасці гэтага чалавека да чорнага колеру, можна было б назваць змрочным. Прынамсі, так яно выглядала звонку.

У доме без аніводнага акна панавала гармонія чорнага колеру. Адзіным, што парушала гэтае панаванне, быў агонь. Ён гарэў у камінах, асвятляў пакоі мноствам свечак і незразумелым чынам падпарадкоўваўся Вераніцы, адзінай дачцэ Аляксандра. Рэверсіўнае кальцо, якое бацька замовіў для яе, якраз прынеслі. Седзячы ў гасцёўні, Аляксандр Ундрыц разглядваў снарад, захапляючыся яго колерам. У святле агню міраіт заважваў, прыцягваў сваёй глыбінёй. Вераніка зайшла ў пакой і таксама залюбавалася ім.

— Ты спазнілася, — павярнуў галаву ў бок дачкі Ундрыц. — Можна пацікавіцца, дзе ты была?

Вераніка падышла і апусціла рукі на спінку фатэля за яго спінай.

— Мяне прызначылі старастай, і мы пайшлі гэта адсвяткаваць.

Твар Ундрыца крыху прасвятлеў.

— Мае віншаванні! Але ў наступны раз — папярэджвай, зразумела?

Вераніка кіўнула.

— Ты ведаў, што я — апошняя саламандра?

Бацька павярнуўся і здзіўлена паглядзеў на яе. Вераніка не дачакалася адказу. Яна задуменна абышла яго і села насупраць, за маленькім столікам, паклаўшы галаву на счэпленыя ў замок рукі. Позірк яе слізгануў побач з бацькам і затрымаўся на полымі каміна. Аляксандр убачыў, як агонь у каміне раптам згас і зноў успыхнуў з новай сілай, потым зноўку згас — і стала цёмна. Адначасова з полымем у каміне згаслі ўсе свяцільні, якія гарэлі ў пакоі. Пару секунд яны сядзелі ў цемры.

— Нагулялася? Вярні ўсё як было, — стомлена папрасіў Ундрыц і ўсадзіў ідэальна завостранае кальцо ў стальніцу, якая яскрава сведчыла пра тое, што гэтую працэдуру рабілі не аднойчы. У пакоі зрабілася раптам святлей, чым раней. Свечкі і агонь успыхнулі адначасова, сцяблінкі полымя ўзвіліся і павольна аселі.

— Да чаго ж ты цяпер падобная да сваёй маці... — уздыхнуў Ундрыц. — Да таго, як яна... пакінула нас.

Вераніка памятала, як адкрыўся ейны дзіэн. Аднаго разу маленькай дзяўчынкай яна глядзела, як мама запальвае свечкі, і сама пацягнулася да агню. Рукаў яе сукенкі ўспыхнуў. Вераніка назірала, як агонь паўзе па ейным адзенні, але балюча не было. Зрэшты, страшна ёй таксама не было. Спалохалася Вераніка толькі тады, калі ў пакой зайшоў бацька. Выраз ягонага твару дзяўчынка запомніла назаўжды, як і тое, што бацькавы валасы раптоўна сталі сівымі.

— Добра, што твая маці знікла да таго, як ты дасягнула свядомага ўзросту.

— Добра? — абурана выдыхнула Вераніка. — Ты сказаў — добра?

— Я так сказаў! — жорстка адрэзаў Аляксандр. — І я насамрэч лічу, што гэта найлепшае, што яна зрабіла для цябе, бо інакш мне было б неверагодна цяжка зберагчы тваё жыццё!

— А, так! — усклікнула Вераніка, свідруючы бацьку разгневаным позіткам. — Ты ўвесь час гаворыш, што мне трэба быць асцярожнай. У нас дома няма вокнаў, да нас не прыходзяць госці, не прыязджаюць сваякі, у мяне амаль няма сяброў, і ўсе свае пятнаццаць дзён народзінаў я святкавала выключна ў тваёй кампаніі! Ты думаеш, я не памятаю, як ты казаў маме, што лепш бы я нарадзілася бяздарнай! А я памятаю і цяплю, і ўсё яшчэ не падпаліла твой Оптымум, хоць і хачу бачыць цябе дома крышачку часцей!

Вераніка выдыхнула, каб набраць новую порцыю паветра, пакуль пlynь яе красамоўства не вычарпалася, але бацька засцерагальна выцягнуў наперад руку.

— Супакойся, калі ласка! — папрасіў ён, стараючыся не сустракацца з ёй вачыма. — Ты цяпер усхваляваная і не кантралюеш сябе.

Нібыта ў пацвярджэнне ягоным словам, на Аляксандравым ілбе выступілі буйныя кроплі поту. Ён расшпіліў каўнер тунікі.

— Тата! — кінулася да яго Вераніка. — Табе дрэнна? Гэта з-за мяне?

Аляксандр з высілкам усміхнуўся ёй і адсунуўся ад каміна.

— Мне ўжо лепш. Лепш.

Вераніка вінавата пазірала на яго:

— Прабач, я не хацела...

— Я ведаю, — ён памаўчаў некалькі секунд, збіраючы думкі. — Пастарайся зразумець, я гэта рабіў дзеля твайго добра. Я не хачу, каб цябе спасцігла тая самая доля.

— Я разумею, — адгукнулася Вераніка. — Разумею, што ты за мяне турбуешся. Толькі я не веру ва ўсю гэтую лухту з пронгамі.

— Вераніка!

— Ды ведаю я! — з адчаем у голасе ўсклікнула яна. — Я нават не маю права сумнявацца ў ісцінах, якія вы прыдумваеце ў сваім Оптымуме!

Аляксандр падняўся.

— Ты зараз перагінаеш. Нам спатрэбілася не адно стагоддзе, каб аднавіць мір на тых руінах, якія мы атрымалі ў спадчыну. І наш свет — гэта заслуга не размаітай зграі бездараў! Гэта зрабілі мы — здольныя! А ў прыватнасці — Оптымум. Так што ніхто не мусіць сумнявацца ў нашых ісцінах!

— І я не маю права? — крыва ўсміхнулася Вераніка.

— Ты ў першую чаргу, бо ты мая дачка, — холадна адрэзаў Ундрэц.

Вераніка ўздыхнула.

— Не хвалойся. Калі што, я на выдатна адкажу гэты ўрок. У кожным разе ў цябе не будзе нагоды чырванець за мяне. З таго часу, як ты скончыў школу, нашы падручнікі па «Дзіэзнаўстве» не мяняліся. Носьбіты дзіэнаў могуць страціць свой дар у выніку пэўных з'яў, якія напачатку здаваліся нам незразум-

мелымі. Страта дзіэна суправаджаецца для чалавека фізічнай і маральнай метамарфозай, у выніку якой ён губляе сваё ранейшае аблічча і ператвараецца ў малападобную да чалавека істоту. Цяпер мы дакладна ведаем, што ў аснове ператварэння ляжыць не магія, як думалі нашыя продкі, і не хвароба. Ператварэнне ўласцівае толькі прадстаўнікам саслоўя здольных. Магчыма, гэта і ёсць пакаранне Дэркуса. Каб засцерагчы сябе ад ператварэння, трэба выконваць нескладаныя правілы. Першае — не выкарыстоўваць дзіэн у сітуацыі забароны... Мне працягваць? — пацікавілася Вераніка і, не чакаючы адказу, насмешліва працягнула. — Вось толькі я не разумею, па якіх крытэрах Дэркус абірае ахвяр для свайго пакарання? Яго ўжо некалькі сотняў гадоў няма з намі. І чаму ў ягоныя спісы трапіла мама, калі больш годных кандыдатаў хоць гаць гаці?

Ундрыц стомлена адмахнуўся і развёў рукамі.

— Навошта ты мучыш мяне? Ты ж ведаеш, у мяне няма адказу на гэтае пытанне.

Ён нахмурыўся. Так здаралася з ім заўсёды, калі ён вяртаўся да ўспамінаў, у якіх яшчэ была маці Веранікі.

— І ў мяне няма, — сказала яна і сціснула губы, каб не заплакаць. — Калі ты думаеш, што я не памятаю... маму, то дарма. Я яе памятаю. І вельмі добра. Я памятаю... якой яна была пад канец. І я не ведаю, навошта трэба было нас так караць.

Яна выхапіла руку і ўсё ж адварнула, не здолеўшы перамагчы хваляванне. Слёзы пакаціліся па шчоках, але яна хутка справілася з гэтым прысту-

пам слабасці. — Ведаеш, сённяя адзін хлопец у школе спытаў мяне, ці здолею я спапяліць яго.

Ундрыц насцярожана прыгледзеўся да яе твару.

— Хто такі?

Вераніка бесклапотна махнула рукой.

— Ты наўрад ці ведаеш, ягонае прозвішча Ліс...

— А! Ну як жа. Ягоны бацька — уладальнік самай сумнеўнай карчмы ў горадзе, — прамовіў Ундрыц. — Ты яшчэ не аднойчы мусіш сутыкнуцца з падобным стаўленнем. Дзеля жарту папросяць падпаліць дрэўца ці спапяліць каго-кольвек. Нікому не варта дэманстраваць свае здольнасці, тым больш такія, як у цябе. Дзіэны нам дадзены не для забавак.

— Сапраўды, — хмурна кінула Вераніка. — Хутчэй наадварот. Гэта пакаранне.

Дарадца Ундрыц ляпнуў сябе па каленях.

— Так! Скончым гэтую размову, — кіўком галавы ён паказаў на кальцо.

— Падабаецца?

Вераніка з высілкам выцягнула са стальной лязо кальца, і твар яе імгненна ажыў.

Гэта быў цудоўны рэверсіўны снарад, вытанчаны з краю амаль да празрыстага стану, са змяінай галавой, якую ўпрыгожвала маленькая карона. Па акружнасці кальца была нанесена гравіроўка, і Вераніка ў захапленні правяла па ёй пальцам, пасля чаго ўзняла колца перад сабой і паглядзела скрозь яго на агонь. Здавалася, яно амаль знікла ў полімі, злілося з ім. Нібы агонь каміна перамясціўся і гарэў у Веранікі вогненным дыскам вакол пальца. Раптам дзяўчына раз-

вярнулася і кінула яго ў трэніровачную дошку на сцяне. Кальцо бяшумна ўвайшло ў дрэва амаль напалову.

Ундрыц-старэйшы павольна падышоў і вырваў снарад.

— Табе належыць яшчэ шмат чаго даведацца пра рэверсіўную зброю. Наша кроў надзяляе яе адмысловымі ўласцівасцямі, рэверс — адна з іх. Ты валодаеш...

Па твары дарадцы слізгануў цень сумневу. Было відаць, што ён вагаецца, спрабуючы прыступіць да нейкай важнай размовы.

Вераніка таксама адчула гэта, уздыхнула і звыкла забралася з нагамі ў фатэль, маючы намер выслухаць адно з рэгулярных бацькавых настаўленняў.

— Скажы, табе падабаецца ў Серпенце?

Вераніка чакала любога пытаньня, але толькі не гэтага, а таму на хвіліну сумелася.

— Насамрэч ты хацеў пагаварыць не пра гэта? — насцярожылася яна.

Ундрыц адмахнуўся.

— Для гэтай размовы яшчэ не надыйшоў час. Дык як? Вераніка расчаравана хмыкнула.

— Ці падабаецца мне ў Серпенце? Вядома! А чаму ты пытаешся?

У свой час ейны бацька вучыўся ў Аквіле, а таму яе турбавала, што ён можа перавесці яе туды. Шчыра кажучы, Вераніка не ведала, ці так ужо дрэнна было вучыцца ў Аквіле. Але яна заразілася агульнай варожасцю, што панавала ў Серпенце ў адносінах да вучняў Аквілы. А таму яны здаваліся ёй зграяй крыклівых галганоў. Ундрыц заклапочана пакруціў галавой.

— Вашыя сутычкі паміж школамі ўжо перасталі быць забавай, — ён пачаў вымяраць крокамі гасцеўню. — Мне належала настаяць на выключэнні гэтага хлапчука.

— Краца? — Вераніка з цікаўнасцю паглядзела на яго. — І чаму не настаяў? Шмат хто быў бы табе ўдзячны. Нават у нас.

— Я не змог. Трэба даць хлопцу шанец. — Ундрыц уздыхнуў. — Але дрэнна, што ў горадзе становіцца небяспечна. Гэтая дзяўчынка — Аліса, яна малайчына. Здолела за сябе пастаяць. Ты, дарэчы, яе ведаеш?

Вераніка грэбліва зморшчылася.

— Я не сябрую з аквілейцамі. Ніхто з нашых, я думаю, не сябруе.

— Глупства! — раззлавана сказаў Ундрыц-старэйшы. — Сёння было пасяджэнне Оптымума, і мы з Мергіёлам якраз гэта абмяркоўвалі. Вашая ўзаемная непрыязнасць усім нам не падабаецца. Незразумела, адкуль яна ідзе. Мы ж усе выступаем за агульную справу. Вось, напрыклад, ты. За што ты не любіш тых, хто вучыцца ў Аквіле?

Бацька сеў насупраць і зазірнуў Вераніцы проста ў вочы.

— Можна, за ідыёцкую фразу: «Арол мух не ловіць», — перадражніла яна вядомы дэвіз.

Бацька толькі ўсміхнуўся.

— А ты таксама магла б яе казаць. Зусім, дарэчы, з іншым выразам на твары.

— Што?!

— Я доўга думаю, перш чым выбраць для цябе Серпенту. А вось цяпер сумняюся, ці слушна я зрабіў.

— Ну, ведаеш! — раззлавалася Вераніка, і яе зялёныя вочы адразу змянілі колер, стаўшы амаль смагадавымі.

Яна не знайшлася, што адказаць, і накіравалася да выхаду.

— Вераніка, ніколі не хадзі ў Карнігард адна!

— Я і так туды не хаджу амаль ніколі.

— І вось яшчэ што, — ён раптам стаў вельмі сур'ёзным. — У камяломні не хадзі ўвогуле ніколі, — акцэнтавана і знарок працягла вымавіў ён. — Ніколі. Зразумела?

Вераніка прыпынілася ля дзвярэй. У камяломні яна дакладна не пойдзе. Пра гэта яе можна і не прасіць. Толькі неяк дзіўна, што бацька раптам загаварыў пра гэта.

— Зноў абвал?

— Падобна на тое.

Яна рэзка павярнулася.

— І загінулыя ёсць? — Вераніка паспрабавала, каб яе голас не дрыжэў, але бацька адчуў, што іхнія думкі бягуць у аднолькавым кірунку.

— Пакуль нічога дакладна не вядома.

— Каго-небудзь апазналі?

— Не думаю, што гэта магчыма. Кажуць, іх засыпала. Хутчэй за ўсё, толькі пронгі...

— Толькі пронгі! Усяго толькі. Каму да іх справа, так?! — Ундрыц зморшчыўся.

— Для нас яны даўно ўжо загінулыя, калі ты гэта зразумееш?

Вераніка тупнула нагой.

— Ну колькі можна! Гэтыя нетры даўно ўжо вычарпалі сябе! Чаму Оптымум не загадае зачыніць гэтыя шахты, пакуль палова горада не знікла пад зямлей?

— Можа, таму, што міраіт знаходзяць толькі там, і табе гэта добра вядома?

— Коштам жыццяў нікому не патрэбных пронгаў? Сёння тройка, парачка заўтра...

Ундрыц добра ўмеў кантраляваць свой голас, але цяпер ён набыў у яго металічнае адценне.

— Я нікому не дазволю гаварыць са мной такім тонам, нават табе, — суха перапыніў яе бацька. — Ідзі да сябе.

Вераніка зрабіла характэрны жэст, зачынаючы рот на замок, і пакінула пакой.

Ундрыц нейкі час глядзеў ёй услед, пасля чаго запусціў руку ў кішэнь і вывудзіў адтуль несамавіты на першы погляд цёмны камень. Ён пачаў пільна ўзірацца ў яго, наблізіўшы да святла лямпы. Калі б хтосьці змог убачыць яго ў гэты момант, ён бы ўразіўся той пераменаў, якая адбылася з тварам дарадцы. Час ужо набліжаўся да світання, калі Аляксандр Ундрыц адарваўся ад свайго занятку. Ён адвёў позірк ад каменя і сутаргавым рухам выцер кроплі поту з ілба. Няцвёрдай хадюю саветнік пераадолеў адлегласць да дзвярэй, але перад самымых выхадам перадумаў, вярнуўся да стала для гульні ў лапідыс. Лункі былі занятыя — усе, акрамя цэнтральнай. Сто сорака чорных камянеў запаўнялі гульнёвае поле. Задумаўшыся на імгненне, Ундрыц рашуча апусціў камень, які сціскаў у руцэ, на цэнтральнае месца барона.

МЕРГІЁЛ

Калі сябры вырашылі, што навін для дня, які ледзь-ледзь пачаўся, было і так занадта, яны памыляліся. У Геа, нягледзячы на тое, што толькі развіднела, быў госць. І гэтым госцем быў дырэктар Аквілы Мергіёл.

Калі Міліцу любілі пагалоўна ўсе вучні Серпенты, то аквілейцы проста абагаўлялі свайго Мергіёла.

Ён быў ужо немалады, высокі і худы, заўсёды стрыманы. Яго крануты першымі зморшчынамі, але здаровага колеру смуглы твар з доўгімі сабранымі ў хвост валасамі, якія з гадамі не страцілі свайго цёмнага колеру, і вугальна-чорныя вочы надавалі абліччу нейкую непадуладную часу мужнасць.

Ён быў пазбаўлены пыхі — частага спадарожніка людзей ягонага рангу, і часам, у хвіліны асаблівага душэўнага настрою, здаваўся проста родным чалавекам. Цяпер якраз быў такі момант. Трэба зазначыць, абстаноўка ў прытулку Геа гэтаму спрыяла.

Дом Геа быў ідэальна прыдатны для пустэльніка. Вузкую шчыліну, якая служыла ўваходам у глыбокую цясніну, знайсці можна было толькі па асаблівых прыкметах, бо яна надзейна хавалася сярод закамянелых

каранёў і расліннасці. Унутры, на выступе скалы, над прорвай, месціўся дом пустэльніка. Дабрацца да яго магчыма было па хісткім, сплеченым з трыгасу мосце, што вісеў над безданню. Геа не спатрэбілася шмат намаганняў, каб зрабіць свой прытулак прыдатным і ўтульным для пражывання.

У асноўным тут папрацавала прырода, стварыўшы з закам’янелага трыгасу нейкае падабенства пячоры. У цясніне быў свой вадаспад і феерычнае відовішча зорнага неба па начах. Невялікая рачулка на дне цясніны поўнілася рыбай, на якую ніхто, акрамя Геа, не квапіўся. Калі сябры ўвайшлі, гаворка відавочна ішла пра нешта важнае, таму што з іх з’яўленнем яна адразу спынілася.

— А, вось і госці! — радасна прывітаў хлопчыкаў Мергіёл. — Геа якраз казаў, што вы павінны падысці неўзабаве.

— Сур’ёзна? — не хаваючы свайго здзіўлення, запытаўся Рой. — Але мы, шчыра кажучы, не збіраліся. Так што, калі ў вас справы, нашыя могуць і пачакаць.

— А, дробязь. Я тут угаворваю Геа папрацаваць у нас, — выдаў свае планы Мергіёл.

Сябры здзіўлена прывіснুলі.

— У нас?

— Так, у нас у Аквіле, — адазваўся Мергіёл, шчыра пасмейваючыся з таго эфекту, які ягоныя словы зрабілі на вучняў.

— І... у якасці каго? — асцярожна пацікавіўся Эд.

— Ён мог бы стаць вашым настаўнікам па баявой падрыхтоўцы, — не стаў больш марудзіць дырэктар.

Хлопцы пераглянуліся. Яны дабіраліся сюды пешшу недзе каля гадзіны. За дарогу стаміліся, пралазчы скрозь шчыльныя зараснікі трыгасу, і ўсё яшчэ цяжка дыхалі. Гэтая навіна канчаткова агаломшыла іх. Рой апамятаўся першым.

— Вось дык навіна, але ж Геа... пустэльнік?

Геа стаяў, павярнуўшыся да хлопцаў спінай, і таму выраз ягонага твару для іх быў схаваны.

— Ну, сябры мае. Вы думаеце, што пустэльнікі толькі і здольныя, што зёлкі збіраць і зоркі лічыць? Я вас запэўніваю, што Геа справіўся б з гэтым абавязкам лепш, чым любы іншы. Мне можаце верыць, — Мергіёл уздыхнуў. — Падчас свайго навучання ў Аквіле ён быў найлепшым вучнем нашай школы, і па баявой падрыхтоўцы ў тым ліку.

— Мы не сумняемся, — запэўніў яго Эдзі.

— Вось як? Тым лепш. Дык, можа, вы дапаможаце мне перацягнуць яго на наш бок?

Рой з Эдам, якія ўвесь гэты час тапталіся каля ўвахода, падышлі і размясціліся вакол невялікай печкі, на якой пыхкаў імбрык і смажылася загорнутая ў лісце рыба.

— А ты, Геа, што думаеш? — запытаў Рой, па звычцы сядваючы насупраць агню.

Геа ўважліва паглядзеў на яго. Позірк блакітных вачэй пустэльніка быў да таго пранізлівы, што рэдка хто мог яго вытрымаць.

— Я думаю, што трэба прыняць прапанову нашага паважанага дырэктара, — сказаў ён нарэшце. — Хаця б на некаторы час, — дадаў Геа ўнікліва і, зату-

ліўшы сваёй магутнай постаццю пячурку, пачаў заварваць гарбату.

— Ну вось і слаўна, — радасна пляснуў у далоні Мергіёл. Задавальненне на ягоным твары было настолькі відавочным, што нават Геа скупа ўсміхнуўся, падаючы яму гарбату.

— Але каб без фамільярнасці! — папярэдзіў сяброў дырэктар. — Вы не павінны дэманстраваць перад іншымі вучнямі вашыя, як бы гэта сказаць, прыцельскія адносіны з настаўнікам.

— Мы не будзем, пан дырэктар, — жыва паабяцаў Эд. Ягоны настрой, крыху сапсаваны пераходам па навясным мосце, прыкметна палепшыўся, як толькі ён атрымаў духмяную печаную стронгу.

— Не турбуйцеся, пане дырэктар, і вы, спадар настаўнік, — падтрымаў яго Рой, з усмешкай назіраючы, як Геа зморшчыўся пры такім звароце.

— Цудоўна, — Мергіёл адпіў пару глыткоў са свайго кубка і падняўся. — Мне трэба вас пакінуць. Спяшаюся, бо сёння пазачарговае пасяджэнне Оптымума.

Рой пераглянуўся з Эдам.

— Гэта з нагоды таго... выпадку, у каменяломнях? — запытаўся Рой.

Мергіёл уздрыгнуў.

— Трэба ж! Толькі ўчора здарылася, а ўжо ўсе ведаюць.

— А я менавіта пра гэта хацеў...

Рой зрабіў глыток гарбаты. Ён на нейкі момант засумняваўся, ці варта казаць Мергіёлу тое, што ён хацеў распавесці Геа.

— Што хацеў?

Мергіёл павярнуўся, шукаючы вачыма свой кій, які ён нібыта пакінуў ля ўвахода, а цяпер не мог знайсці.

— Мне трэба вам сёе-тое паведаміць. Думаю, гэта важна.

— Так, мой хлопчык, пакуль я не знайшоў свой кій, у мяне ёсць яшчэ некалькі хвілін, — азіраючыся па баках, сказаў Мергіёл.

Усе аквілейцы ведалі, што іх дырэктар быў неразлучны са сваім кіем. Бяскрыўдная з выгляду рэч была ў рэальнасці па-майстэрску вырабленай зброяй, чымсьці накшталт канструктара, які складваўся з падагнаных адна пад адну стрэл.

— Рэверс! — коратка загадаў Мергіёл, бо канчаткова страціў надзею знайсці свой кій сярод разнастайнага гаспадарчага начыння, сплеченага Геа з маладых парасткаў трыгасу.

Кій тут жа апынуўся ў ягонай руцэ, і Мергіёл з лёгкай уздыхнуў.

— Ну што там у цябе за важная навіна? — дапытліва зірнуў ён на Роя.

— Я ўчора быў у каменяломнях, — выдыхнуў той.

— Ну і што? Там шмат хто быў учора, — паціснуў плячыма дырэктар. — Ці ты хочаш сказаць, што ведаеш нешта пра той няшчасны выпадак?

Рой кіўнуў.

— Я думаю, што ў мяне той самы камень, з-за якога ўсё... і здарылася. Якраз учора я набыў там некалькі камянёў, і адзін такі непрывабны на выгляд...

— Ды ўсе яны — абы-што, — перапыніў яго з набітым ротам Эдзі. — Варта было толькі грошы мар-

наваць на такое глупства, нічога асаблівага, — і Эд адразу ж адправіў у рот хрусткі хвост рыбы.

— Карацей кажучы, выявілася, што гэта не зусім камень, а якул, — нягучна вымавіў Рой.

Рыбін хвост на імгненне замёр у роце Эда, бо ў гэты момант ён паглядзеў на Мергіёла і ўразіўся таму эфекту, які зрабілі на дырэктара Роевы словы.

Рой жа перавёў позірк на Геа. Той таксама здаваўся ўсхваляваным, хоць гэта і здаралася з ім рэдка.

— Яйка якула, — сумняваючыся, ці правільна ён фармулюе, дадаў Рой.

Азірнуўшыся чамусьці на дзверы, Мергіёл зноў вярнуўся да агню.

— Але ты... упэўнены? Гэта значыць, я хацеў спытаць, ці ўпэўнены ты, што твой камень — гэта яйка якула?

Рой разважаў. Падзеі мінулай ночы здаваліся казачнымі і нерэальнымі. Стомленасць і недахоп сну таксама мелі месца. Дарма ён усе гэта задумаў. Калі Эд не здолее трымаць язык за зубамі, то да канца года можна лічыць сябе аб'ектам для насмешак усяе школы.

— Ды не ўпэўнены я ні ў чым, — Рой сумна азірнуўся і сцяўся, чакаючы прыняць на сваю галаву град жартаў, кпінаў і заўваг, але паколькі гэтага не адбылося, ён асмялеў. — Я, шчыра кажучы, нават і не думаў да ўчорашняга дня, што ўсе гэтыя гісторыі пра якулаў можна ўспрымаць сур'ёзна, — прызнаўся Рой. — Вядома, я чуў пра іх, але лічыў, як усе нармальныя людзі, што гэта проста выдумкі, міф, — шукаючы падтрымкі, ён азірнуўся на Эда. — Гэй! Ты ж таксама так думаў?

Эдзі нешта неразборліва мыкнуў у адказ.

— Так-так, вядома, — прысеў Мергіёл. — Вы маеце рацыю. Усе лічаць якулаў амаль што легендай. А ну, распавядзі, як усё было.

— Бацька яго распзнаў, — паціснуў плячыма Рой.

— Так проста ўзяў і распзнаў? — недаверліва перапытаў дырэктар.

Ён ведаў, што Роеў бацька выдатна разбіраецца ў камянях, але каб вось так, без ценю сумневу заявіць, што знайшлося яйка якула, — гэта здавалася неверагодным.

— Не, не проста. Спачатку вырашыў, што гэта хлам, але потым прыгледзеўся. Кажа — яйка, і нават жывое ўнутры.

— Я, вядома, прашу прабачэння, што перапыняю, але ці можа хто-небудзь патлумачыць мне, пра што ён гаворыць? — адолеўшы нарэшце сняданак, пацікавіўся Эд.

— Так, сябры мае. Я думаю, вам варта даведацца пра некаторыя рэчы, якія не ўваходзяць у школьную праграму, — задуменна вымавіў Мергіёл. — Ці ёсць у вас такое жаданне?

— Не тое каб вельмі, — адкрыта прызнаўся Эд. У думках ён падрыхтаваўся ўжо выслухаць нудную лекцыю, але адразу ж змоўк, злавіўшы выразны пагляд Роя.

— Вось і выдатна, — уладкаваўся ямчэй і паклаў абедзве рукі на свой кій Мергіёл. — Пачнем з таго, што ўсе мы ведаем. Вы памятаеце, як узнік наш Ларбор?

— Ну, гэтага не забудзеш. Першыя два гады мы толькі і рабілі, што вучылі гісторыю, — буркліва

адазваўся Эд. — У той час як серпентайцы ўсё рыхтаваліся зрабіць з нас канфеці пры першай магчымасці.

— І, тым не менш, у цябе, здаецца, не самыя высокія пазнанні ў гэтай галіне. А пра адзнакі лепш увогуле не казаць, — нагадаў дырэктар.

— З ведамі ў мяне парадак, хіба што з красамоўствам ёсць прабел, але на сутнасць пытання гэта не ўплывае, — пакрыўдзіўся Эд.

— Ну дык нагадай нам, калі ласка, у чым гэтая сутнасць, — папрасіў Мергіёл.

Эд нетаропка выцер рукі першым, што трапілася на вочы. Па чыстай выпадковасці гэта быў шаль Мергіёла. Роя чамусьці не здзівіла, што дырэктар не звярнуў на гэта аніякай увагі — да таго засяроджаным здаваўся ягоны твар.

— А сутнасць у тым, што жылі сабе спакойна людзі ў норах, накіталт гэтай, — Эд выразна абвёў вачыма жыллё Геа. — Але аднойчы з’явіўся ў іх жыцці Дэркус. Выгляд яго быў вельмі значны, хоць мы і не ведаем, які менавіта, але тое, што феерычны, фантастычны...

— Досыць пра выгляд, — лёгенька крануў яго за плячо кіем дырэктар. — Мы ўсе атаясамліваем Дэркуса з птушкай, таму і брама нашай школы мае гэтую эмблему.

— Э-э-э... вядома. Дзякуй, пане дырэктар. Толькі смею нагадаць, — аніколькі не збянтэжыўся ад каментароў Мергіёла Эдзі, — што так думаем толькі мы. Нашы паважаныя э-э-э... калегі з Серпенты зусім памылкова лічаць, быццам бы Дэркус — гэта вялікі

мудры змей, а таму і абралі сабе адпаведную эмблему і назву.

— Мы ўяўляем Дэркуса як увасабленне найлепшых, як нам здаецца, якасцяў, а таму ў нас гэта арол — узор велічы, цярпення, высакароднасці і адвагі, — спакойна зазначыў Мергіёл. — У Серпенце маюць права бачыць Дэркуса па-іншаму — у выглядзе, як ты слухна заўважыў, мудрага змея. Ніхто не ведае, як выглядае Дэркус, а выяваў яго, на жаль, не захавалася.

— Так. Я гэта і хацеў сказаць, што яны, увогуле, памыляюцца...

— Эдыян! — ужо больш чым строга перапыніў яго дырэктар. — Бліжэй да тэмы.

Эд дэманстратыўна закаціў вочы, але нагадала пра сябе школьная муштра, і ён без запінкі працягнуў распавядаць з таго месца, дзе неспадзявана адхіліўся.

— ...Шчыра кажучы, не ведаю, чым яму дагадзілі нашыя продкі, а можа, проста так — па дабрыні душэўнай, Дэркус узяў іх пад сваю апеку і падарыў ім усім па дзіене. Усім без выключэння. А за гэта папрасіў усяго толькі берагчы тры маленькія дрэўцы, тры тэроны, якія ён пасадзіў, так бы мовіць, у арэале іх пражывання. Нашыя продкі страшэнна ўзрадаваліся падарункам. Адразу ж выкапалі сабе новыя, выдатныя пячоры, завялі кароў і коз, пасадзілі розныя зярняткі і карэньчыкі і, увогуле, сталі жыць добра. І так у іх усё пайшло на лад, што яны паабяцалі Дэркусу берагчы і песціць тэроны, апошняй слязінкай паліваць і ніводнай галінкі на дровы не браць.

— Пакуль усё слушна, — усміхнуўся дырэктар. — І хоць стыль твайго аповеду вельмі вольны, але даволі забаўны. І што ж было далей?

Эдзі ўхмыльнуўся, падміргнуў Рою і з натхненнем працягваў далей:

— І выраслі дрэвы дужа вялікія, такія, што проста незразумела, як пень аднаго з іх мы да гэтага часу знайсці не можам. У мяне, дарэчы, пане дырэктар, пытанне па тэме, — зноў адхіліўся ад апавядання Эд.

— Ну, калі па тэме, то давай, — добразычліва дазволіў Мергіёл.

— А што, калі вы зменіце мне адзнаку па гісторыі Ларбора ў атэстаце за першы год? Нібыта я пераздаў іспыт?

— Гэтае пытанне не зусім па тэме. Але я гатовы яго абмеркаваць з табой пры іншых абставінах, — паабяцаў дырэктар. — Калі ўбачу, што твае веды па гісторыі Ларбора гэтым выступам не абмяжоўваюцца.

— Так, — пацёр лоб Эд, узгадваючы, дзе ён спыніўся. — Значыць, дрэвы раслі, а разам з імі рос і квітнеў Ларбор — дзяржава, у якой усё было проста выдатна. Усе грамадзяне там былі дзіэндары і дзіэнды. Яны ўмелі шмат чаго, ва ўсім разбіраліся, слухаліся Дэркуса, які, вядома, дрэннага не параіць. А тое, што яны ведалі ў тых часы, і чаго панабудаваці, і чаго панапісалі, нам ніколі не паўтарыць, таму што раптам з імі здарыўся няшчасны выпадак — яны амаль усе вымерлі.

— Можа, хопіць блазнаваць? — паспрабаваў угаварыць Эда Рой, бачачы, што той панёсся.

— Не, чаму ж, працягвай, Астравух, — ласкава прапанаваў Мергіёл, якому такая трактоўка ўсім вядомай легенды прыносіла задавальненне. — Так ужо раптам усе і змерлі?

— Не, ну што вы, — красамоўна паглядзеў на сябра Эд. — Некалькі стагоддзяў яны папакутавалі, назіраючы, як у руках няздольных іх каштоўны Ларбор прыходзіць у заняпад. А ўсё таму, што нашыя паважаныя продкі сталі падступнымі здраднікамі.

— Ты... гэта... лягчэй, — Рой пачынаў ужо нервавацца, як бы Мергіёл сапраўды не выправіў Эду адзнаку на больш адпаведную ягонаму паведамленню.

— Не ўсе, магчыма, былі такія, спрачацца не буду, але большасць, — падкрэсліў Эдзі, — была менавіта такой, як я сказаў. Дэркус не патрабаваў ад іх шмат чаго — усяго толькі захоўваць тэроны. А ларбарэйцы, як вядома, Дэркуса не паслухаліся, здрадзілі, так і ў наймудрэйшай кнізе Спадчыне гаворыцца, і тэроны не збераглі. А ўсё чаму? Ды таму, што ўсім нам вядомы персанаж, не будзем вымаўляць яго праклятае імя, падказаў, што смала тэрона — выдатная і карысная штука. І ад зубнога болю дапамагчы можа, і ад галаўнога, і на каралі цётчак спатрэбіцца, і прадаць замежнікам можна, зноў жа — карысць. А пры ўмове, што дрэвы такія велізарныя выраслі, — увогуле нічога благога не здарыцца. І так нашыя слаўныя продкі захапіліся даследаваннем цудоўных уласцінасцяў тэронаў, што не заўважылі, як Дэркус кудысьці знік. Але галава ў іх з гэтай нагоды не балела — бо ім ад галаўнога болю выдатна дапамагала смала

тэронаў... — Эд раптам змоўк і старанна нахмурыў лоб, каб схаваць хваляванне, якое ахапіла яго.

Рой ведаў, што Эд, нягледзячы на сваю паказную легкадумнасць, свята шанаваў усё, што тычылася Дэркуса.

Усё тое, што для многіх было проста казкай, для яго было прадметам пакутлівых перажыванняў і спадзяванняў, і, не жадаючы рабіць свае пачуцці тэмай насмешак, ён хаваў іх пад маскай блазна. Зразумеў гэта і Мергіёл і асцярожна кашлянуў, не ведаючы, як згладзіць напружаную паўзу.

— Малайчына, Эдзі. Ты ўжо прабач, але я таксама хачу паказаць сябе перад дырэктарам, — сам сабе дзівячыся, сказаў Рой і перахапіў аповед. — Далей гісторыя кажа, што Дэркус вярнуўся. У Ларборы ў гэты час ішла вайна. Продаж смалы тэронаў, якую назвалі міраітам, прывёў да таго, што ў Ларбор уварваліся захопнікі, якія пажадалі прыўласціць усё сабе. Нашыя продкі не змаглі абараніцца. Чужынцы практычна знішчылі святыя дрэвы. Але Дэркус пакараў людзей яшчэ мацней. Ён спапяліў рэшткі тэронаў, а першага чалавека, які падняў руку на дрэвы, ператварыў у пронга. Ягоны праклён крануў усіх нас — мы ператвараемся ў пронгаў, калі трацім падоранае нам Дэркусам не па прызначэнні. Нашыя дзіэнны — ягоны дарунак. Мы ператвараемся ў пронгаў, калі свае здольнасці выкарыстоўваем не на карысць саслоўя, — сказаў на заканчэнне Рой. Ён развёў рукамі. — І большасць з нас асуджана на такі лёс, таму што не ўсім шанцуе разабрацца часам, што да чаго.

— Ён звар’яцеў, — вымавіў Эд і, шукаючы падтрымкі, паглядзеў на старэйшых у іхняй кампаніі. — Хто гэта тут збіраецца стаць пронгам? — Эд паружавеў ад абурэння. — Асабіста я — выбачайце! У мяне дзіэн такі, што я з ім пражыву да глыбокай старасці і памру як нармальны чалавек!

— Без сумневаў, так яно і будзе, — усміхнуўся дырэктар. — Тым болей, Дэркус паабяцаў, што мы зможам усё выправіць.

Рой нягучна хмыкнуў.

— Так, дакладна. Тысячу гадоў ужо няма тых, каму ён гэта паабяцаў, але мы ўпарта верым, што ён вернецца. І будзе гэта тады, калі мы ўсё выправім. — Не чакаючы, каб астатнія прынялі ягоныя словы за сарказм, ён паспяшыў дадаць: — Каб дапамагчы нам, Дэркус пакінуў у нашым свеце нейкае... м-м-м... Карацей, тое, што мы называем Сакрум, — скончыў думку Рой.

— Камень, — пераканаўча дадаў Эд.

— Магчыма, але мы не можам ведаць гэтага дакладна, — сказаў Рой. — Як не можам ведаць і таго, што ён увогуле што-кольвек нам абяцаў, — сказаў ён на заканчэнне зусім ціха.

Запанавала маўчанне, якое, зрэшты, доўжылася нядоўга.

— Як гэта не можам? Усе ведаюць, што гэта камень — той самы легендарны Чорны міраіт! — гораца запырэчыў яму Эд.

— Рой мае рацыю, хоць я і не ведаю, адкуль яму гэта вядома, — мякка паклаўшы руку Эду на плячо, сказаў Мергіёл. — Мы ведаем толькі тое, што Сак-

рум ёсць у нашым свеце, і што калі момант будзе спрыяльны, ён нам адкрыецца, але што Сакрум — гэта камень, лічаць не ўсе.

— А як жа! — працягваў адстойваць сваю думку Эд. — У Спадчыне ёсць падказкі, што гэта камень, і той, хто яго адшукае, зможа вярнуць Дэркуса.

— Не, — катэгарычна пакруціў галавой Мергіёл. — Гэты запіс, датычна Сакрума, мы можам трактаваць толькі ўскосна. Ён дайшоў да нас не з першакрыніц, а з вусных паданняў нашых продкаў, якія перадаваліся з пакалення ў пакаленне. Пра якую дакладнасць тут можа ісці гаворка? Большая частка Спадчыны была напісаная на нашай сучаснай мове і ў тыя часы, калі ўжо не засталося ніводнага чалавека, які б ведаў мову продкаў. Тыя, хто размаўляў на ветусе, зніклі. І нават калі б мы захацелі перакласці тэксты, якія адносяцца да больш ранніх часоў, калі Дэркус яшчэ быў з намі, мы, на жаль, не змаглі б гэтага зрабіць.

— А фрэскі? — упарта адбіваўся Эд. — Памятаеце, хоць бы тую, знакамітую, з цмокам?

— На жаль, мой хлопчык, тое, што рабілася ў Ларборы тых часоў, было катастрофай. Людзі, якія дасягнулі небывалага росквіту ведаў і майстэрства, раптам вяртаюцца да фрэсак і малююць на руінах крылатых змеяў ды іншае? Я не ведаю, ці варта надаваць гэтаму сэнс, — паціснуў плячыма Мергіёл. — Мажліва, гэта і мае нейкае сімвалічнае значэнне, але дзе гарантыя, што мы ведаем, як растлумачыць яго правільна?

— А я ведаю, — злосна кінуў Эдзі. — У Серпенце лічаць, што гэта нейкае прадвесце, таксама дадзенае

Дэркусам, што зіхатлівы камень, які нібыта трымае ў роце змяя, і ёсць Сакрум. А паколькі змяя — гэта сімвал Серпенты, значыць, перавага на іхнім баку! Яны знойдуць Сакрум у сваёй Серпенце, бо нездарма ж яны знаходзяцца на адным з пнёў, як і мы!

Пры гэтых словах Геа пакрывіўся. Слова «пень», што так часта ўжывалася ў дачыненні да тэронаў, рэзала слых тым, хто шанаваў святыні.

Але Эдзі да таго разышоўся ў сваіх гіпотэзах, што не заўважыў гэтага і захоплена працягваў тлумачыць свае здагадкі.

— Альбо... альбо яны ўжо яго знайшлі, але хаваюць, чакаюць прыдатнага моманту. А тое, што Сакрум трэба шукаць на месцы пнёў, гэта — факт. Галаву даю.

— Астудзіся трохі, — злавіўшы паўзу ў яго палымнай прамове, нягучна параіў Рой, — галава табе яшчэ спатрэбіцца.

Але Эд і сам ужо выгарэў і толькі, усхвалявана дыхаючы, спрабаваў надаць думкам нармальны ход.

— Рой? — Мергіёл запытальна паглядзеў на яго.

— Усё, — развёў рукамі Рой. — Гэтую гісторыю кожны першакурснік вам распавядзе.

У хаціне стала ціха. Было чуваць, як патрэскваюць дровы ў печы.

— Але, на жаль, гэта не ўсё, — цяжка падняўся Мергіёл. — Ёсць яшчэ нешта, — абдумваючы кожнае слова, вымавіў ён. — Існуе паданне, што Дэркус даваў людзям яшчэ адзін шанец. Тэроны забяспечвалі сувязь Дэркуса з Ларборам, і яна амаль знікла,

калі два тэроны загінулі. Але трэці быў жывы, як і мноства людзей, якія ў той цьмяны час не ўдзельнічалі ў вандалізме і чакалі Дэркуса. Дэркус вярнуўся. Ён пасяліў на трэцім тэроне двух крылатых цмокаў — якулаў, каб яны сцераглі дрэва. Якулы спраўна выконвалі сваю ролю. Кожнага, хто рабіў замах на смалу або на драўніну, яны забівалі, выстрэльваючы хвостом-дзідай. Ні прынадзіць, ні высачыць іх у густых шатах тэрона было немагчыма. Але аднойчы з’явіўся чалавек, які добра ведаў звычаі якулаў і падказаў спосаб, як іх загубіць. Пад тэронам паставілі вялізныя каменныя бочкі і напоўнілі іх атручаным віном. Якулы, аказваецца, — уздыхнуў Мергіёл, — былі неаб’якавыя да гэтага напою. І пасля такога яны зніклі. А той падступны гандляр, загрузіўшы трум свайго карабля міраітам, сплыў дадому. І вось тады Дэркус вярнуўся ў апошні раз. Вярнуўся, каб назаўжды разарваць сваю сувязь з Ларборам!

Далей вы ведаеце. Да абгарэлых рэшткаў тэронаў людзі доўга не адважваліся дакрануцца. Настолькі доўга, што паспелі страціць іх. Першыя два знайшлі лёгка, а вось трэці знік бяследна. Так, сапраўды існуе меркаванне, што менавіта там Дэркус мог пакінуць заповітны Сакрум, — Мергіёл памаўчаў. — Што тычыцца Сакрума, то тут няма адзінага меркавання. Большасць, да якой належыць і наш Эд, — дырэктар выразна паглядзеў на вучня, твар якога адразу пакрыўся чырванню, — лічыць, што Сакрум — гэта Чорная сляза — сляза Дэркуса. Нібыта ён заплакаў, гледзячы, як дагарае трэці тэрон. Гэтыя слёзы змяшаліся са сма-

лой і попелам і застылі ў камень. Верагодней за ўсё, гэты камень, альбо, як яго яшчэ называюць, Чорны міраіт, Чорная сляза, і ёсць Сакрум. Іншыя думваюць, што ніякага Сакрума ўвогуле няма, як няма і ніколі не было Дэркуса, а нашыя продкі ўсё гэта выдумалі, каб суцяшаць сваіх дзяцей і даваць ім надзею. Але ёсць і такія, — ён абвёў позіркам прысутных, — хто думае, што Сакрум — гэта яйка якула.

У Роя пры гэтых словах дрыжыкі пайшлі па скуры.

— Нібыта тыя якулы былі сямейнай парай і іх дзіцяня — жывое ў яйку, як жывы і сам трэці тэрон, — дадаў Мергіёл з сумам у голасе.

— А вы што думаеце, пан дырэктар? — спытаў Рой раптоўна ахрыплым голасам.

— Я? — Мергіёл развёў рукамі. — Я ўжо немалоды і шмат гадоў кірую Аквілай. Я бачыў, як ператвараліся ў пронгаў мае вучні. У такія моманты мне хацелася толькі аднаго — верыць, што Сакрум існуе, і той, хто зможа знайсці яго і разгадаць ягонае прызначэнне, пакладзе канец гэтым вар'яцтвам, — ён пачаў нешта чарціць сваім кіем на земляной падлозе хаціны.

— Прынамсі, адно я магу сказаць дакладна, — дадаў Мергіёл. — Калі Сакрум існуе насамрэч, гэта не можа быць якул. Занадта проста, на мой погляд. Але гэта ўсяго толькі маё меркаванне.

— Магчыма, яно памянлася б, калі б вы ўбачылі яйка? — задуменна вымавіў Геа.

Пры гэтых словах Мергіёл нібыта апамятаўся ад летуценнай задумлівасці.

— Рой, калі вы з бацькам не памыліліся, — звярнуўся ён да вучня, — гэтае яйка цяпер у вас дома?

Рой адмоўна пакруціў галавой.

Ён зняў з пояса скураны мяшчак і асцярожна паклаў на стол загадкавы прадмет. Усе з цікаўнасцю схіліліся над ім. Нейкі час ніхто не адважваўся ўзяць яго ў рукі.

— Твой бацька не памыліўся, і гэта сапраўды камянелае яйка, — вымавіў дырэктар праз пару секунд. — Але я не магу з дакладнасцю сказаць, што гэта яйка якула.

— Наўрад ці знойдзецца чалавек, які можа сказаць гэта дакладна, — вымавіў Эд.

— І што ж нам рабіць? — разгублена ўзяў у рукі прыемна цяжкі шарык Рой.

— Застаецца толькі чакаць, — развёў рукамі Мергіёл. — І, калі насельнік гэтага яйка сапраўды жывы, паглядзець, хто ж вылупіцца.

— Выдатная ідэя, — ляснуў сябе па калене Эдзі. — Толькі вось што нам рабіць, калі раптам акажацца, што гэта яно самае? Гэты, як яго там?

— Якул, — падказаў Рой.

Эд здрыгануўся:

— Я чуў, што цмокі, калі вылупляюцца, здольныя дасягнуць памераў дарослай асобіны літаральна за хвіліны. Так што мы нават пад стол схавацца не паспеем. Ён азірнуўся, шукаючы адпаведных памераў стол у хаціне Геа, але, не знайшоўшы нічога годнага, хмурна паглядзеў на яйка. — А чым яны, дарэчы, сілкуюцца, гэтыя цмокі?

— А вось тут самае непрыемнае. Думаецца мне, што сілкаваліся яны цэламі сваіх ахвяр, — няпэўна прамовіў Мергіёл. — Але трэба будзе пашукаць у лібрарыі — магчыма, якулы могуць харчавацца чым-кольвек яшчэ.

— Чым-кольвек яшчэ, — рэхам паўтарыў Эд і шматзначна паглядзеў на Роя. — Добра было б не стаць гэтым чым-кольвек, ты як мяркуеш?

— Добра было б, толькі хачу нагадаць, што ахвяры на рахунку гэтай істоты ўжо ёсць, — падліў алею ў агонь Геа, намякаючы на здарэнне ў каменяломнях.

Ён узяў яйка ў рукі і некалькі секунд пільна разглядаў яго.

— Падобна на тое, што так, — змрочна пагадзіўся з ім дырэктар.

— І гэта ён яшчэ не вылупіўся. Што далей будзе? — пусціўся ў разважанні Эдзі.

— А калі так, то і Рой, я думаю, цяпер у небяспецы, — працягнуў пустэльнік. — Хтось ведае, што яйка знойдзена, і палюе на яго.

Ягонья словы імгненна дайшлі да свядомасці Роя. З нядобрым прадчуваннем ён кінуўся да дзвярэй і паімчаў дахаты, забыўшыся пра ўсё на свеце і не звяртаючы ўвагі на Эда, які безнадзейна нешта крычаў яму наўздагон.

АКВІЛЕЙЦЫ

Рой сядзеў нерухома.

Словы маці дасягнулі ягонай свядомасці, і ён нібыта страціў сувязь з рэальнасцю. Цёплая ўтульная кухня са сталом, зробленым бацькам з разлікам на вялікую сям'ю, і апетытны пах цёплага абеду на пліце засталіся недзе далека.

Марка забралі раніцай, яны нават не паспелі нічога ўсвядоміць. У доме ператрусілі кожны закуток. Рой у думках падзякаваў Дэркусу за тое, што паспеў выбрацца з дому да з'яўлення вернікаў. Не хацелася ўяўляць, але, калі б камень знайшлі тут, іх сям'і б не пашчасціла. Вось бы Геа прыдумаў, як лепей яго схаваць.

— Мама, ён ім што-небудзь казаў? Гаварыў пра той камень? — ціха запытаўся Рой.

Ганна пахістала галавой.

— Сынok, мы нічога не паспелі ні зразумець, ні спытаць, ні, тым больш, сказаць. Так хутка ўсё адбылося. Уварваліся вернікі, сунулі твайму бацьку пад нос нейкі загад Электуса і забралі яго. А што ў тым загадзе, я нават не пачула. Быццам бы ўсім, хто мае хоць які кавалачак міраіту, належыць здаць яго на захоўванне

ў дзяржаўную казну. Пакуль бацька апранаўся, яны сталі ўсё выграбаць. Калі ў стол палезлі, ён ледзь не страціў прытомнасць. Мы ж не ведалі, што ты зранку ў горад падаўся і забраў сваё дабро з сабой.

— А што, калі яго абвінавацяць у гэтай... справе? — маці закрыла твар рукамі. — Ці цябе?

— Не, мама, — паспрабаваў супакоіць маці Рой. — Такія ператрусы ўжо бывалі, памятаеш? І заўсёды бацьку э-э... запрашалі як спецыяліста для экспертызы. Бо калі камяні адбіраюць, ім жа патрэбен нехта, хто здолее гэтыя камяні адрозніць і ацаніць? Так?

— Магчыма, — пагадзілася Ганна, задумаўшыся. — Ператрус, і праўда, не ў нас адных быў. Але, сыноч, ты яго... схваў?

Цяпер яе трывога перакінулася з мужа на сына.

— Не хвалюйся, мама. Ён у надзейным месцы.

Рой насамрэч не быў упэўнены, што месца такое ўжо надзейнае, але спадзяваўся, што Геа здолее пры неабходнасці пазбавіцца ад каменя.

— Я не перажыву, калі з табой што-небудзь здарыцца, — раптам зноў заплакала маці і схавала твар у сына на грудзях. — Мы не можам цябе страціць! Не можам!

— Мама, ну хопіць, што на цябе найшло? — Рой усміхнуўся. — І камяні, я думаю, бацьку таксама вернуць.

Гэта ён дадаў ужо не так упэўнена, але маці насамрэч менш за ўсё турбавалася з нагоды камянёў.

— Рой, калі з бацькам ці са мной што-небудзь здарыцца, ты павінен ведаць адну рэч, — яна рашуча

выцёрла слёзы і прывяла ў парадак твар. — Гэта вельмі, вельмі важна, — дадала яна, заўважыўшы, што Рой недзе далёка ў думках. — Бацька, я мяркую, сам хачеў бы табе ўсё распавесці...

— Вось і выдатна, дачакаемся таты! — перапыніў яе Рой, не даўшы дагаварыць.

— Куды ты? — падхапілася яна ўслед.

— Не хвалойся, я хутка! — пракрычаў ён, выскачыўшы з дому.

Рой выбег на вуліцу. Першае, што ён убачыў, быў людскі натоўп каля Данатавай майстэрні. Самога майстра — бацькавага сябра — не было. Яго разам з Маркам кудысьці забралі. У майстэрні Рою пацвердзілі, што па ўсім горадзе ідуць ператрусы і што гэта асабістая пастанова Віктара Меера — кіраўніка Оптымума. Рой накіраваўся да Аквілы.

Востраў, на якім стаяла Аквіла, з вышыні птушынага палёту нагадваў падкову, аперазаную морам з усіх бакоў. З Ларборам востраў злучаўся мостам, які ўзнік у выніку прыродных катаклізмаў. Ён выходзіў з Ларбора доўгай і даволі шырокай маналітнай глыбай, што навісала над морам. Па меры набліжэння да выспы ён звужаўся, як язык гіганцкай пачвары, а ля самой выспы быў дабудаваны намаганнямі майстроў і пераходзіў у браму. Брама Аквілы была ўнікальная. Пакуль чалавек ішоў па мосце, які аддзяляў востраў ад астатняй часткі Ларбора, здавалася, што брама мае выгляд велізарнай птушкі, якая распасцёрла за спінай крылы. Але, па меры набліжэння, абедзве палавінкі школьнай брамы ажывалі, кудысьці знікалі, ператвараючыся

ў аб'ёмны карункавы калідор, па-штукарску выкаваны з металу. Пры аддаленні ад брамы на некалькі метраў ён зноў незаўважна знікаў, а брама набывала ранейшы цэльны выгляд.

Сам востраў, дзе стаяла Аквіла, быў невялікі — ягонай плошчы якраз хапіла, каб пабудоваць тут замак. Замак замыкаў у кальцо межы выспы, у цэнтры меў уласнае возера, а па баках свету — чатыры вежы. Дах замка быў пляскаты, а таму яго ўдала прыстасавалі для прагулак. Тут адкрывалася позірку цудоўнае відовішча мора, асабліва ў тых дні, калі яно было неспакойным. Па акружнасці будынка праходзіла галерэя, скляпенні якой падтрымлівалі дзясяткі калон.

Некалі на месцы гэтай выспы было ўзбярэжжа Ларбора, на якім рос адзін з тэронаў. Суседства з морам, якое пазней назвалі Бязмежным, стала галоўнай прычынай, па якой гэтае дрэва вынішчылі першым, практычна да рэшты. Увесь міраіт, які патэнцыйна мог тут знаходзіцца, альбо ўжо быў знойдзены, альбо быў пахаваны на дне мора. Цяпер ад тэрона заставаўся толькі пень, да таго ж ён быў схаваны пад вадой. Закальцаваная частка мора, што знаходзілася ў цэнтры вострава і вакол якой уздымаліся сцены Аквілы, якраз і была дакладным месцазнаходжаннем былога тэрона.

Стоячы на мосце і не здолеўшы прабіцца праз зачыненую браму школы, вучні Аквілы горача абмяркоўвалі апошнія навіны. Рой адшукаў Эда сярод натоўпу. Яго непрыемна ўразіла, што некаторыя з аднакурснікаў глядзелі на яго адкрыта недаверліва, іншыя — з цікаўнасцю. Сярод аквілейцаў ЗАРамі былі

адзінкі. Рой выдатна разумеў, чаму ён ловіць на сабе такія позіркi — усе з нецярпліваасцю сачылі за тым, ці асвоіць ён рэверс, ці ўсё-такі мусіць папоўніць шэрагі бездараў і будзе адлічаны з Аквілы.

— Ты чуў, — адвёў сябра ў бок Рой. — Бацьку майго, Даната і астатніх збройнікаў адправілі ў Цэрніум.

Эдзі нявесела кіўнуў.

— Усе гаворкі толькі пра гэта... У нас дома таксама ўсё ператрэслі. Добра хоць, шып пры мне, — ціха дадаў ён, азірнуўшыся.

— А я цябе папярэджваў учора, — прашыпеў Рой. — Так проста гэта не скончыцца. Электус не можа змярыцца з думкай, што не ўвесь міраіт у ягоных лапах. Толькі ў вас навошта?

— Каб я ведаў, — развёў рукамі Эд.

— Дзіўна ўсё гэта.

— Яшчэ б не дзіўна!

Да іх падышла Аліса.

— Меер мітусіцца так, быццам згубіў нейкую ўласную рэч, — яна панізіла голас да шэпту. — Як думаеце, можа, людзі праўду кажуць, і знайшоўся... Сакрум?

Твар яе выглядаў разгублена. Нібы яна загадзя ведала, што скажа глупства, і адразу ж перапрашала за гэта.

— Я не ведаю, — імкнучыся не глядзець Алісе ў вочы, пахістаў галавой Рой. — Але думаю, калі Сакрум знайшоўся, мы пра гэта даведаемся.

Яго непрыемна торкнула думка, што ён прыўласціў сабе нешта чужое. Толькі вось далей разбірацца ў сваіх пачуццях часу бракавала: характэрна жэстыкулюючы, да іх далучылася Віка Верас.

— Рой, ты не хвалойся, твой бацька і яшчэ некалькі з ім там толькі дзеля справы, — з ходу зашчабятала яна. — Выйшла пастанова Электуса канфіскаваць увесь міраіт. Таму спатрэбіліся людзі, здольныя яго адсартаваць. Я гэта дакладна ведаю.

Рой уздыхнуў з палёгкай. Віка перайшла на апошні курс Аквілы і ўжо працавала сакратаром у Оптымуме. Яна чула, як Меер даваў загад вернікам.

— Хутчэй за ўсё, Марка не хутка адпусцяць, бо ператрусцы яшчэ ідуць, — дадала яна, спачувальна ўсміхнуўшыся.

— І гэта не чакаючы пасяджэння Рады! Навіна на сем балаў па маёй шкале!

Здавалася, што Івар Калейн, які наблізіўся да іх, быў у захапленні ад падзей гэтага дня. На тое былі прычыны. Ягоны бацька — Георг Калейн — цягам некалькіх гадоў быў дарадцам Оптымума, пакуль Віктар Меер не змяніў яго на пасадзе ў выніку нейкай сумнеўнай гісторыі. Івар таксама рыхтаваўся да выпуску. Ён быў геніем густоўнасці. Гэта закранала ўсе сферы ягонага жыцця, але больш за ўсё яму падабалася адчуваць густ навін. Ён адным з першых даведваўся аб усіх здарэннях, аналізаваў іх і надаваў ім бал па сваёй уласна распрацаванай шкале. Цяпер яго багаты на жывую міміку твар нагадваў фізіяномію сытага ката.

— Меер, напэўна, зусім звар’яцеў, раз пайшоў на такі крок. Учыніў, карыстаючыся сваім становішчам, гармідар у горадзе, а ўсё дзеля таго, каб займець увесь міраіт. У нас забралі ўвесь, абсалютна ўвесь міраіт, уяўляеце?

— Хутчэй за ўсё, ёсць нейкае лагічнае тлумачэнне таму, што адбываецца, — пераканаўча загаварыла Віка. — Усё ж такі міраіт — святы камень, і, пэўна, Электусу прыйшла ў галаву думка захоўваць яго належным чынам.

— О так! — згодна кіўнуў Калейн. — Галаву нашага Электуса наведваюць выключна слушныя думкі. Я нават ведаю, дзе і як ён збіраецца захоўваць святы камень усіх ларбарэйцаў, — у сваім сутарэнні, набітым рознымі скарбамі.

— Кіраўнік Оптымума — не такі! — упарта паматляла галавой Віка.

— Такі, такі. Ён нашмат горш, — кіўнуў Калейн. — Калі заўтра высветліцца, што яму патрэбен твой дом, каб арганізаваць там сховішча для сваёй калекцыі, ён бессаромна прышле вернікаў і выкіне цябе з хаты. Як табе такое?

Віка не знайшла, што адказаць.

— Але навошта яму столькі міраіту? — зморшчылася Аліса.

Эдзі весела падміргнуў ёй.

— У багатых свае дзівацтвы. Можа, вырашыў зрабіць сабе статую з міраіту. Зубы з міраіту ён жа сабе паўстаўляў!

Але як ён ні стараўся надаць сур'ёзны выраз свайму твару, непраўдападобная ідэя Эда нічога, акрамя ўсмешкі, у прысутных не выклікала.

— Хутчэй за ўсё, учорашні абвал — прычына гэтай мітусні, — зноў загаварыла Віка. — Шахты надта небяспечныя, яны вычарпалі сябе — усе гэта ведаюць.

Даўно ўжо з іх трэба сыходзіць. Оптымум мусіць мець запас міраіту на той выпадак, калі мы не здолеем знайсці месца, настолькі ж перспектыўнае...

— Дзе міраіт ляжыць пад кожнай купінай, толькі капні, і ўсе мы з новай надзеяй будзем чакаць з’яўлення на свет трэцяга пня? — са з’едлівай усмешкай сфармуляваў агульную думку Івар. — Шкада, што пошукі ў цяперашніх шахтах так і не прывялі нас да жаданай знаходкі. Міраіту было — процьма, а да пня так і не дакапаліся. Ёсць у каго думкі з гэтай нагоды?

— Няўжо астатнія дарадцы ўхвалілі гэта? Наш дырэктар? Усё ж такі дзіўна... — перапыніла яго рызыкаўны маналог Аліса. — Раней гэта тычылася толькі бездараў, ніколі яшчэ Оптымум не замахваўся на міраіт здольных. У нас канфіскавалі нават рэверсіўную зброю маіх продкаў, якая захоўвалася дома як сямейная рэліквія. Гэта ўжо хамства!

— Ого! Няўжо Электус плануе пераплаўляць снарады і ачышчаць міраіт? — усміхнуўся Калейн.

— Гэта немагчыма, — заўважыў Эд. — Сплаў рэверсіўнай зброі немагчыма разбурыць ніякім спосабам.

— Э! Не кажы, — запырэчыў Івар. — Спосаб такі ёсць. І калі мне ён вядомы, дык Меер тым больш яго ведае. А зброя тут з боку прыпёку, проста трапіла пад гарачую руку вернікаў. Электус шукае міраіт у чыстым выглядзе. Той самы асобнік, які прывядзе яго да Сакрума, а значыць, дасць найвышэйшую ўладу.

— Сакрум тут якім бокам? — з раздражненнем запытала Аліса.

Івар змераў дзяўчыну праніклівым позіркам.

— Вось ты з выгляду разумная, а разважаеш, як... Мееру патрэбен Чорны міраіт — не інакш, як яго наш Электус спешна шукае. Хутчэй за ўсё, учора ўсплыў менавіта ён. І Меер замітусіўся... Ён напэўна ведае, як з дапамогай Чорнай слязы разгадаць таямніцу Сакрума, — не даўшы дзяўчыне як след пакрыўдзіцца, працягваў выкладаць сваю тэорыю Калейн.

— Балбес! — з абурэннем выпаліла Аліса. — Ідзі і пачытай Спадчыну! Усё будзе лепш, чым лухту несці. Нідзе не сказана, што Сакрум і Чорная сляза неяк звязаныя. Дарэчы, Чорная сляза — гэта міф, пра яе ўвогуле ў Спадчыне няма, а Сакрум рэальна існуе.

Івар паглядзеў на яе, як на дзіця.

— У той частцы, якая на вязі, можа, і няма «ўвогуле», — перадражніў ён яе. — А ў той, што на ветусе, напэўна сказана. Не бяруся сцвярджаць, што Чорны міраіт і Сакрум гэта адно і тое, але паміж імі напэўна ёсць сувязь, як паміж табой і Інеем, — падміргнуў ён.

Аліса, звыклая да ягоных жартаў, хмыкнула.

— З якіх гэта часоў ты стаў чытаць на ветусе?

— Вельмі смешна! — зрабіў выразны твар Івар. — Але, тым не менш, толькі Чорная сляза здольная дапамагчы разгадаць гэтую таямніцу — хоць любога пронга спытай — нездарма яны ўсе на службе ў Меера.

— О, так! Пронгі выдатныя дарадцы ў гэтым пытанні! — з пагардай скрывілася Аліса. — Ужо калі мне і спатрэбіцца чыё-кольвек меркаванне, наўрад ці я пабягу па раду да пронгаў. Тым больш, пытацца ў іх не мае сэнсу — яны ледзь знакамі ўмеюць гаварыць.

Івар шматзначна ўсміхнуўся.

— Сцеражыся, Аліса. Адкуль у цябе столькі пагарды? Пронгі такія самыя, як і мы. Хіба што крыху спатыкнуліся. З кожным можа здарыцца. І з табой у тым ліку, — зноў падміргнуў ён ёй.

— Яшчэ чаго! Пра сябе лепш падумай, — гыркнула дзяўчына, праўда, неяк адразу страціўшы баявы запал.

— Не хвалюйся. Мне іх стыль жыцця не даспадобы, — ціхамірна адгукнуўся Івар. — Я прызвычаіўся атрымліваць асалоду ад іншых рэчаў. Дакладна не ад працы кіркай у каменяломнях. Але, павінюся, я з цікаўнасцю прасачыў бы за тваім лёсам, калі б табе такі шанец выпаў. Мне заўсёды карцела даведацца, як ператвараюцца ў пронгаў такія гожанькія дзяўчаткі, як вы з Вікай. — Ён павярнуўся і змераў крытычным позіткам Віку Верас, якая не прамінула адразу пакруціць пальцам ля скроні. — Ці, скажам, было б нядрэнна ўбачыць Роя ў гэтай якасці, — Калейн спыніў на Роі пагляд сваіх прымружаных вачэй. — Праўда, нашаму каштоўнаму бездару гэта пакуль не пагражае — ён яшчэ нават не дзіэндар. Аднак Мергіёл упэўнены, што кроў яго далёкай стрыечнай прабабулі загаворыць, і прызначыў хлопца ЗАРам. Мяркую, іх абодвух чакае вялікае расчараванне. Хоць мяне і здзіўляе, што ў яго адна пасма валасоў ужо пасівела.

— Яна не пасівела. Ён такі з нараджэння, — буркнуў замест сябра Эд. Ён стаяў, слухаў і не разумеў, чаму Рой усё яшчэ маўчыць. Схільнасць да ранняга пасівення таксама была адметнай адзнакай здольных.

— Вось гэта навіна на пяць балаў, — зрабіў выгляд, што здзівіўся, Івар. — А я думаў, што Рой зараз возьме ды адкрые нам свой дзіэн. Скажам, дар пераўвасаблення ў якое-небудзь экзатычнае стварэнне. Напрыклад, у барсука?

Ён рагатнуў, мяркуючы, што жарт прыйдзецца да густу, але пад агульнае магільнае маўчанне хутка пагасіў прыступ весялосці. Дзіэн пераўвасаблення быў страчаны вельмі даўно, і, напэўна, гэта быў той самы выпадак, калі здольныя не перажывалі з нагоды ягонай страты, а прычыну такога стаўлення нават не жадалі ўзгадваць.

— Скажы, — пацікавіўся раптам Эд, — а які максімальны бал на тваёй шкале?

— Дванаццаць, — жыва адгукнуўся Івар. — Усё як у гадзінніку. Гэты гадзіннік у мяне самы дакладны.

— Ага. То бок, сённяшнія падзеі — навіна так сабе, сярэдняк, накшталт шасцёрачкі? — спытаў Эдзік.

— Маеш рацыю, — пацвердзіў Івар.

— А ты ўпэўнены, што твой гадзіннік не спазняецца? Па-мойму, уся гэтая меераўская завіруха на дзясятку цягне, як мінімум.

— У цябе і каша з нукаса на дзясятку цягне, — красамоўна змераўшы вачыма таўсмагую постаць Эдзі, адказаў Івар. — Хаця... гэта яшчэ, як прыгатаваць! — з ходу дадаў ён, бачачы, што Эд не дужа схільны ўпадабаць ягоны жарт.

— Але ўсё ж такі, — зацікавілася і Аліса, — ці былі ў тваім жыцці навіны на дванаццаць балаў?

— На ўсё свой час! — адмахнуўся ад яе Івар. —
Максімальны бал у мяне прызапашаны толькі для
аднаго, урачыстага выпадку. — Ён хітра ўсміхнуўся
Эду. — Можа, Астравушык, гэта будзе той самы вы-
падак, калі тваю кандыдатуру зацвердзяць на ролю
стралка ад нашай каманды на гульні? Я дакладна кажу?

Эд пачырванеў.

— Нічога такога я не думаю, — хмурна прамар-
мытаў ён.

— І слушна робіш, — ляпнуў яго па плячы Івар. —
Гарантую, што зацвердзяць не цябе, і нават не мяне,
і ўжо тым больш не Алісу, і не яе дружка Цімура,
што цалкам добра, а Роя. Хоць шмат каму гэта і не
даспадобы.

— А табе? — пацікавіўся Рой, які выйшаў з задум-
неннасці, ледзь пачуў сваё імя.

— А мая чарга надызде, калі Мергіёл абвесціць
пра гэта на сходзе школы, — ухіліўся ад прамога
адказу Калейн. Погляд яго шэрых вачэй пры гэтым
цяжка было назваць прыязным.

— Сходу не будзе, па меншай меры, сёння, — вы-
дыхнуў, засопшыся, высокі, бледны юнак, які наблі-
зіўся да іх. Гэта быў Цімур. Але ўсе і заўсёды клікалі
яго Іней. Гэтая мянушка прыліпла да яго з-за сівых
валасоў, якія рабілі яго нашмат старэйшым за свае
гады. Але насамрэч ён толькі пераходзіў на апошні
курс Аквілы. Калі б сёння сход адбыўся, Мергіёл,
напэўна, прызначыў бы яго старастам курса, най-
лепшай кандыдатуры не трэба было і шукаць.

— Чаму не будзе? — спытаў Івар.

Іней аддыхаўся.

— Оптымум сабраўся вось толькі цяпер, — абвясціў ён гучна. — Мергіёл заняты на Радзе. Так што сёння — разыходзімся. Заўтра — у гэты самы час, тут. Усе пачулі?

— Нарэшце!

— А як жа Меер?

— Як Электус растлумачыць Оптымуму свае ўчынкі?

— Няўжо пасля ўсяго Меера пакінуць на чале Электуса?

З усіх бакоў пасыпаліся пытанні. Вучні абступілі Цімура, і ён, з цяжкасцю перакрываючы гоман галасоў, паспрабаваў усіх супакоіць.

— Я нічога не ведаю! Оптымум сабраўся позна. Кажуць, не маглі ўсіх дачакацца, у прыватнасці, аднаго з дарадцаў — Ундрыца. Яго таксама з раніцы даставілі ў Цэрніум, а потым забралі на Радз. Так што разыходзьцеся! Усё! Да заўтра.

І ён стаў выбірацца з натоўпу.

— Чуў? — Эд хітра паглядзеў на Роя.

Той, калі і чуў, адказаць не жадаў. Ён імкліва рушыў дадому. Магчыма, бацька ўжо вярнуўся, а таму трэба хутчэй даведацца пра навіны і да захаду сонца паспець пабачыць Геа. Не хацелася рушыць у Карнігард прыцемкамі.

— Ведаеш, гатовы пайсці ў заклад, што ты не ўяўляеш, хто такі гэты Ундрыц, — выбіраючыся за ім следам, пракрычаў Эд.

— Ты ж чуў — дарадца з Оптымума, — не маючы жадання разважаць на тэму нейкага там Ундрыца, кінуў яму Рой.

— Таму і дзіўна. Меер відавочна звар’яцеў. Ундрыц — саветнік, а ён яго — у Цэрніум, як злачынец.

— Па-твойму, мой бацька — злачынец? — рэзка затармазіўшы і ўтаропіўшы ў Эда раздражнёны позірк, выдыхнуў Рой.

— Будзе табе, — прымірэнча выцягнуў наперад рукі Эдзі. — Я не гэта меў на ўвазе. Проста Ундрыц — гэта... вельмі паважаны чалавек.

— І што? — паціснуў плячыма Рой.

— Я табе дзіўлюся, усё ж такі Ундрыц — гэта бацька Веранікі. Толькі не рабі выгляд, што не ведаеш, пра каго я кажу, — аслупянела глянуў на яго Эд, калі яны выбраліся з выспы. Ён не мог паверыць, што Рой здольны так добра хаваць свае пачуцці.

— Нават не ўяўляю, пра каго ты кажаш, — запэўніў яго Рой. Яго цяпер займалі зусім іншыя думкі, і ён не хацеў разважаць над тым, што яму даводзіць сябрук.

— Вераніка Ундрыц — гэта тое дзяўчо з Сэрпенты, на якое ты баішся нават паглядзець! — раззлаваўся Эд. — І гэта, дарэчы, вельмі слушна. Відаць, нейкія здольнасці, накштальт інтуіцыі хаця б, і ў цябе ёсць, бо яе сапраўды трэба сцерагчыся як агню, ці нават больш!

— Чаму гэта? — холадна пацікавіўся Рой.

— У яе вельмі рэдкі дар, — з інтрыгай прамовіў Эдзі.

— Вось што ў цябе за манера такая — усё аблытваць нейкімі таямніцамі? Пачаў — гавары!

— Э-э! Не. — Эд падступна ўхмыльнуўся. — Хто гэта не так даўно крычаў, што арол, маўляў, мух не ловіць і ўсё-такое іншае?

— Слухай, ты мне ўжо так надакучыў!

Яны якраз прайшлі мост і мусілі прыпыніцца перад пляцоўкай з конскім прыпонам. Іх паплечнікі па школе адзін за адным знікалі на ўласных калясніцах.

— Не сумуйце! — Калейн у адпаведнай яму блазенскай манеры даслаў ім паклон, прамільгнуўшы ў вытанчанай двухколавай павозцы. Нават для аднамеснай яна была да таго малая, што Івар месціўся ў ёй толькі стоячы.

Рой хмурна паглядзеў яму ўслед. Ён быў раздражнёны праз вымушаную затрымку і загадкавыя намёкі Эда. Той вырашыў больш не выпрабоўваць ягонае цярпенне.

— Яна — саламандра, — паведаміў нарэшце Эд.

— Вось як? — здзіўлена, у сваёй звычайнай манеры, выгнуў брыво Рой.

Уздыхнуўшы, Эдзі закаціў вочы ўгору.

— Спадзяюся, ты чуў, хто такія саламандры, але калі не, дык я табе нагадаю. Яны здольныя кіраваць агнём, выклікаць агонь і ператвараць у агонь усё, што патрапіць ім пад гарачую руку. Зразумела? Да таго ж Вераніка — апошняя саламандра. У яе бацькі іншы дар, а маці знікла вельмі даўно. Зразумеў?

Рой недаверліва прымружыў вочы.

— А Зарая? Ну, тая, пустэльніца?

Эд цяжка ўздыхнуў, усім сваім выглядам выказваючы глыбокі смутак з нагоды таго, што яму зноў даводзіцца займацца асветай свайго сябра.

— Памерла на днях. Цяпер задаволены?

— Цалкам, — кіўнуў Рой. — Адкуль ты ведаеш?

Ён падазрона прасвідраваў Эда сваімі блакітнымі вачыма. Астравух усміхнуўся.

— Проста я — сціплы, калі не сказаць горш — убогі дзіэндар, у адрозненне ад аднаго прызначанага ласкай Мергіёла ЗАРа. Мая здольнасць, — ён выразна кашлянуў, — хоць і не ўпэўнены, што ты пра гэта памятаеш, — выключны слых. І я нічога не магу з гэтым зрабіць, прабач.

— Ну даруй, калі ласка. Сёння дзень такі... Трэба яшчэ да Геа паспець. А я, як на ліха, пешшу.

— А я — не, — расплыўся ў прыязнай усмешцы Эд.

Рой стомлена паглядзеў на яго задаволеную фізіяномію. А Эд, ухіляючыся ад далейшых распытаў, бадзёра накіраваўся да свайго фаэтона.

— А дзе ж твая эгаістычная аднамесная калясніца? — усміхнуўся Рой, з цікаўнасцю разглядаючы пекна аздобленую зброю Агата. У Ларборы было агульнае захапленне — надаваць коням імёны, якія былі найменнямі камянёў.

Эд не любіў ездзіць верхам. Для штодзённых перамышчэнняў па горадзе ў яго была лёгкая двухколка, разлічаная на аднаго пасажыра і падораная яму на пятнаццацігоддзе. Але сёння ён прыехаў не на ёй.

— Ведаў, што давядзецца цябе ратаваць, — забраўся ў фаэтон Эд.

— Так я і паверыў, што ты дзеля мяне стараўся.

Рой агледзеўся і таксама скочыў у павозку. Фазтон сямейства Астравухаў не мог выглядаць інакш — лёгкі, са скуранымі сядзеннямі, разьбянымі бакамі, мяккай спінкай і крытым верхам, які пры жаданні можна было апусціць. Рой усміхнуўся:

— Скажы лепш праўду: спадзяваўся, што мы абодва знаем, хто прыйдзе ў школу пешшу? Ну, хаця б у парадку выключэння? І ў цябе нарэшце з’явіцца шанец прапанаваць ёй месца побач з сабой, якраз выпадкова вольнае? А разам з тым і прадэманстраваць свае выключныя навыкі каляснічага?

Эд засоп і, не даўшы яму як след нацешыцца выглядам сваіх паружавелых шчок, адправіў коней у галоп, ад чаго Роя моцна адкінула назад.

ЧОРНАЯ СЛАЗА

Каля Роевага дома ягоны сябар і не думаў спыняцца. Наадварот, ён сцэбануў каня і ўмела накіраваў яго па бакавой вуліцы ў бок дома-гары Аляксандра Ундрыца.

— Чакай, ты куды?! — ашаломлена пацягнуў Рой, калі зразумеў, куды той збіраецца. Ён пацягнуў за рукаў Эда і з цяжкасцю выдраў у яго пугу. Але дарэмна — яны амаль былі на месцы. Эд нацягнуў лейцы. Зблізку дом Ундрыцаў не падаваўся такой ужо непрывабнай грудай камянёў, як здалося Рою на першы погляд.

— Усё добра, заходзім, — відавочна атрымліваючы задавальненне ад сваёй ролі, паведаміў яму Эд. Ён выскачыў на ўсыпаную жвірам сцежку, падышоў да дзвярэй і тройчы энергічна пагрукаў цяжкім металічным колцам. Другой рукой ён чэпка ўхапіў Роя, і якраз своєчасова.

— Я туды не пайду, — ірвануў Рой руку, але Эд моцна ўтрымліваў яго.

— Адзін момант. Табе спадабаецца, не сумнявайся, — запэўніў ён сябра і шырока ўсміхнуўся, прадчуваючы цікавае развіццё падзей. Рой, збіты з тропу, адчуваў сябе няёмка.

Пачуліся глухія крокі, і дзверы адкрыў мужчына сталага веку, і, хоць трымаўся ён вельмі паважна, Рой зразумеў, што гэта не гаспадар дома, а нехта з прыслугі. Ён правёў іх па нязвыкла цёмных калідорах у гасцёўню, дзе хлопцаў найперш уразілі раскошнае ўбранне пакоя і велізарны камін, калі яго можна было так назваць. Рой прывык называць камінамі тыя печы, у якіх ззаду была сцяна.

Тут сцяны не было. Агонь гарэў проста на подыуме, аздобленым узорыстай мазаікай, пасярод пакоя, віучыся, як плюшч, вакол высокай кутай стойкі, якая мела адсекі для паленаў. Больш таго, былі яны і на самым версе гэтай канструкцыі, там, дзе мусіла быць столь, якой, аднак, не было ў тым месцы, дзе знікаў агонь. Рой перш за ўсё падумаў, як няпроста падкладаць палены ў гэтае вогнішча. Агледзеўшыся, ён заўважыў доўгія абцугі, якія, відаць, і служылі для гэтай мэты. На пэўнай адлегласці ад агню стаялі фатэлі і канапа з падушкамі, на падлогу былі кінутыя дываны і шкуры, у розных кутках пакоя месціліся вытанчаныя столікі, стол для лапідыс, стол з напоймі і мноства іншых прадметаў раскошы, разгледзець якія ў сяброў як след не атрымалася. З фатэля, што стаяў спінкай да дзвярэй, падняўся чалавек.

Рой ад здзіўлення не мог вымавіць ні слова. Гэта быў Геа. У суседнім глыбокім фатэлі, па звычцы ўладкаваўшыся з нагамі, сядзела Вераніка. Яна разглядала гасцей з дрэнна схаванай непрыязнасцю і моўчкі грызла яблык. Побач з ёй стаяў цэлы паднос з садавіной.

Геа зняў сваю тогу пустэльніка і пераапануўся ў звычайную для ларбарэйцаў вопратку. Вось толькі бачыць яго ў такім абліччы і, тым больш, у доме Ундрыцаў было для сяброў нязвыкла.

Геа моўчкі ўсміхнуўся і, падштурхнуўшы гасцей наперад, пасадзіў іх на канапу.

Рой недаверліва азіраўся, не адважваючыся загаварыць. Яго бянтэжыла прысутнасць Веранікі. Ён мімаходзь паглядзеў у яе бок і адразу адвёў вочы. Эд, наадварот, адчуваў сябе камфортна. Не чакаючы запрашэння, ён падышоў да фатэля дзяўчыны, узяў паднос у рукі і, не спяшаючыся, абраў сабе грушу. Ён ужо гатоў быў яе надкусіць, але своечасова заўважыў, што іншых груш на падносе не было, а таму вырашыў для прыстойнасці прапанаваць яе Вераніцы.

— Э-э, можа, будзеш?

— Не, дзякуй, — ветліва адмовілася тая, свідруючы яго позірмам.

— Як хочаш, — абыякава адазваўся Эд і сеў у суседні фатэль. — Добра тут у вас, — вынес ён свой вердыкт, энергічна перамолваючы грушу. Вераніка глядзела на яго, як на муху, што кружылася над абедам.

— Калі Геа нас паклікаў, я, трэба прызнацца, яшчэ раздумваў, ці варта ісці. Дамок ваш звонку, шчыра кажучы, выглядае не дужа прыветна. А цяпер вось — не шкадую, — зацікаўлена разглядаючы высокую столь, пад скляпеннямі якой знікаў агонь, паведаміў Эд.

Геа ледзь стрымліваў смех.

— Ты нават не ўяўляеш усю глыбіню нашай удзячнасці за ваш візіт, — адарыла яго красамоўным позіткам Вераніка.

— Што, сапраўды? — расплыўся ва ўсмешцы Эд.

— Словамі не перадаць, — запэўніла яго Вераніка.

Наблізіўшыся да агню, яна падклала некалькі паленаў. Рукі яе пры гэтым амаль цалкам схаваліся ў полымі. Яна ўзяла вугольчык і пачала хадзіць з ім па пакоі, запальваючы свечкі.

— Толькі вось горача ў вас. Крыху, — Эд нават расшпіліў высокі каўнер сваёй тунікі, назіраючы за павольнымі рухамі дзяўчыны. — Мяне, дарэчы, Эдыянам клічуць.

— Вераніка.

— А гэта мой сябар — Рой.

Рой не адразу зразумеў, што яму трэба неяк адрэагаваць, а таму кіўнуў, але са спазненнем. Вераніка паспела слізгануць позіткам па ягоным твары і адвярнуцца.

— А ён што, нямы? — пацікавілася яна, запальваючы свечкі на століку побач з Эдам. Ён уважліва сачыў, як яна гэта робіць.

— Э-э, не, не зусім. Ён... Рой, ты доўга збіраешся маўчаць?

— Я чакаю, калі ты, нарэшце, змоўкнеш.

— Вось бачыш, — красамоўна павёў вачыма Эд. — Ён — не нямы. На жаль. І да таго ж, ЗАР.

Дзяўчына са здзіўленнем павярнулася і ўжо даволі зацікаўлена паглядзела на Роя.

— Твае бацькі бездары?

Рой вырашыў, што ў яе пытанні больш здзеку, чым простаі цікаўнасці.

— Выходзіць, што так. А што?

— Нічога. Проста запытала.

Рой прыжмурыўся. Яго імкліва пакідаў звычайны спакой, які так раздражняў Эдзі.

Вераніка хмыкнула і дэманстратыўна кінула вугольчык у келіх з віном, які стаяў на сервіравальным століку. Вугольчык нягучна зашыпеў і апусціўся на дно.

Эд вырашыў, што самы час уставіць слоўца-другое.

— Э-э-э... ён жа не зусім... Ведаеш, ЗАРЫ — яны накішталт нашых.

Вераніка ўжо шкадавала, што падтрымала размову.

— Я выдатна ведаю, хто такія ЗАРЫ, — стомлена адказала яна. — Ты — таксама ЗАР? — скасавурылася яна на Эдзі.

— Не-е-е... — ганарліва працягнуў ён. — Мая сям'я...

— Практыкуе блізкароднасныя шлюбы, каб цудоўны дар абсалютнага слыху выпадкова не пакінуў род Астравухаў, — адпомсціў яму Рой.

У гэты момант Эд быў гатовы пабіць Роя. Той гэта адчуў, але зрабіў выгляд, што не заўважае пакрыўджанага бурчання сябра і з дзіўна засяроджаным тварам прайшоў углыб пакоя да стала для лапідыс.

— Ён псіх, — прабурчаў Эд, прасачыўшы за Роем позіркам. — Але прызвычайца да ягоных выбрыкаў можна. Дарэчы, твой бацька і наш дырэктар ужо на падыходзе. Прасцей кажучы — у вітальні.

Вераніка здзіўлена азірнулася. Геа, ведаючы, што Эд не памыляецца, калі справа тычыцца слыху, падняўся сустракаць гаспадара. Неўзабаве сапраўды пачуліся таропкія крокі ў калідоры і ў гасцёўню ўвайшоў гаспадар дома. Разам з ім — Мергіёл. Абодва выглядалі стомленымі. Аляксандр Ундрыц, у адрозненне ад сваёй дачкі, цёпла павітаўся з гасцямі. Яны абняліся з Геа, як добрыя сябры, і Геа адразу пазнаёміў яго з Эдам.

— А гэта — Рой.

Сам жа Рой не бачыў і не чуў таго, што адбывалася ў гасцёўні. У гэты момант ён пільна разглядаў камень, які ляжаў у цэнтральнай лунцы. Нешта было ў ім прыцягальнае, незразумелае і жахлівае адначасова. Рою вельмі хацелася ўзяць яго ў рукі, але ён чамусьці не мог адважыцца, нібы баяўся, што камень можа абпаліць яго. Ён пацёр лоб рукой. Знаёмае адчуванне. І тут яго торкнула. Учора, калі яны назіралі за гульні ў страўні, было тое самае. Так. Дакладна. Такое адчуванне, што камень прыцягвае яго. Ён прысеў, наблізіўшы твар ледзь не да самай дошкі. Рой быў гатовы паклясціся, што ў лунцы ляжаў такі самы асобнік, як у таго хлопца са страўні. Як там яго звалі? Здаецца, Ліс.

Нібы адчуўшы ягоны стан, Ундрыц вызваліў Роя з-пад улады каменя, паклаўшы руку яму на плячо.

— Твой бацька ўжо дома, не хвалюйся, — супакоіў ён хлопца.

Рой кіўнуў, з высілкам адвёў позірк ад каменя і павярнуўся, сустрэўшыся вачамі з Ундрыцам. Той уважліва паглядзеў на Роя.

— Ты ведаеш, што гэта?

Ён у адказ толькі няпэўна паціснуў плячыма.

— Не. Але ў мяне такое адчуванне, быццам я ўжо бачыў менавіта гэты камень, учора...

— Пачакай хвілінку, — спыніў яго саветнік.

— Спадзяюся, вам не давялося вельмі сумаваць? — пацікавіўся гаспадар дома, павярнуўшыся да гасцей і спрытна закінуўшы ў рот некалькі вінаградзін.

— Не, наадварот, мы тут выдатна бавілі час, — схлусіла Вераніка. — Не кожны дзень да нас завітваюць такія госці.

Нібы жадаючы дапяхы Роя, яна спыніла на ім позірк, прымусіўшы пачырванець. Больш за ўсё яму хацелася сысці адсюль, але як гэта зрабіць? Не пагаварыўшы з Геа? І навошта толькі ён зацягнуў іх сюды? Падобна, яны з гэтым Ундрыцам знаёмыя. Мергіёл — гэта зразумела. Яны абодва — гарадскія дарадцы. Але як да іх спрычыніўся Геа? І куды ён схаваў яйка якула? Гэтыя пытанні мільгалі адно за адным у ягонай галаве. Адказаў на іх не было.

— Вячэру зараз пададуць, а пакуль мы можам спакойна пагутарыць, — прапанаваў Ундрыц. Ён стомлена апусціўся ў фатэль. — Вераніка, дапамажы там з вячэрай.

Дзяўчына шматзначна чмыхнула, але падпарадкавалася і выйшла з пакоя. Ундрыц дачакаўся, пакуль яна схаваецца за дзвярыма, і дапытліва паглядзеў на Роя.

— Рой, я ўсё ведаю, — адразу, без прадмоваў перайшоў ён да тэмы, дзеля якой усе сабраліся.

Хлопец скіраваў трывожны погляд на Геа. Той падшоў да стала і паклаў яйка якула.

— Але чаму вы прынеслі яго... сюды? Па-мойму, лепш бы Геа пакінуў яго ў сябе, — занепакоіўся Рой.

— Рой, ты не ўсё ведаеш, — падняўшы руку, спыніў яго Ундрыц. Пасля ўзяў з дошкі камень і асцярожна паклаў побач.

— Вось як? Затое я ведаю, што чым больш народу пасвечана ў таямніцу, тым цяжэй яе захаваць. Пра што ты думаў, калі прынёс яйка сюды? — з непрыхаванай крыўдай Рой паглядзеў на пустэльніка.

Геа адказаў яму суровым позіркам.

— Супакойся! Май цярпенне выслухаць.

Ён выразна паглядзеў на стол. Але не на яйка якула, а на другі, маленькі, несамавіты каменьчык, які так прывабіў Роя некалькі хвілінаў таму.

— Ты і сам паспеў заўважыць, што ён адметны, я маю рацыю? — спытаў Ундрыц.

— Мне падалося... нават не, я цалкам упэўнены, што бачыў дакладна такі самы, — адмахнуўся Рой. Цікаўнасць да каменя, якая ўзнікла была хвілінай раней, прайшла, і цяпер ён пакутліва разважаў, навошта Геа спатрэбілася далучаць да гэтай справы гэтулькі народу.

— Калі? — падаўся яму насустрач Ундрыц.

— Учора, — Рой азірнуўся на Эдзі. — Памятаеш? У таго серпентайца быў такі самы асобнік, калі яны гулялі ў лапідыс?

Эд паціснуў плячыма і мімаходзь агледзеў камень. Ён быў цёмны, невялікі, кроплепадобнай формы.

Пры жаданні гэты сціплы, на першы погляд, каменьчык мог лёгка змясціцца ў кулаку.

— Табе лепш відаць, — прабурчаў ён, не разумеючы, чаму размова раптам адхілілася ў іншае рэчышча. Эд ужо паспеў сёе-тое раскапаць пра якулаў, распытаўшы пра іх сваіх бацькоў і дзядулю, які быў такі стары, што папросту мог заспець часы гэтых цмокаў. Вядома, гэта быў жарт, але некаторыя звесткі Эд усё ж такі атрымаў, а таму яму карцела гэтым падзяліцца.

— Учора, кажаш? — зацікавіўся Аляксандр Ундрыц.

— Ну так. Мы былі ў рудніках, потым зайшлі ў страўню, — пачаў распавядаць Рой. — Там двое — пронг і серпентаец — гулялі. У іх на дошцы быў сапраўды такі камень. Я ўпэўнены, што такі самы.

— Яны на яго гулялі? — Ундрыц задаваў пытанні з такім сур'ёзным выглядам, нібы справа тычылася чагосьці вельмі важнага.

— Так. Гэта ж не абсідыян, я маю рацыю?

Ундрыц задуменна круціў камень у руцэ і не спяшаўся адказваць.

— Без сумневу, гэта не абсідыян... Акрамя таго, я думаю, гэта той самы камень, які ты ўчора бачыў, — ён пераглянуўся з астатнімі членамі іх савета. — Гэта міраіт.

Эд хмыкнуў.

— З усёй павагай да вас, саветнік, гэта — не падобна на міраіт. Міраіт, ён... крыху іншага колеру.

— Звычайны — так, — спакойна адказаў Ундрыц. Эд закаціў вочы.

— Ну, тады проста-такі чуд, што вам яго прадалі. Прычым у той самы дзень, калі ўвесь міраіт у горадзе сплываў у рукі нашага паважанага Электуса. Думаю, ён з задавальненнем зацікавіўся б вашым каменем, — скептычна заўважыў Эд, — калі гэта міраіт, хай сабе і крыху сапсаваны... — Але ўбачыўшы, як ссунуліся да пераносся бровы абодвух дарадцаў, Эд паспяшаўся рэабілітавацца. — Я хацеў сказаць, што ён крыху... не такі, трошкі цямнейшы за звычайны.

— Нашмат цямнейшы, ты хацеў сказаць.

Паўза зацягвалася. Усе напружана пазіралі адзін на аднаго. Ніхто не адважваўся сфармуляваць відавочную для ўсіх думку.

— Ці не хочаш ты сказаць... — першым парушыў маўчанне Мергіёл, але тут жа схамянуўся ад здагадкі і замоўк.

Ундрыц кіўнуў у адказ на ягоны запытальны позірк.

— Менавіта так. Мы зноўку маем справу з Чорным міраітам.

— Як так — зноў?

Рой адкрыў быў рот, але Ундрыц спыніў яго жэстам і працягнуў.

— Я ўчора ўвечары быў у Лісінай нары, — паспешліва пачаў тлумачыць ён. — Я часам туды заходжу, — ён апусціў вочы, перахапіўшы азадачаны позірк Мергіёла. — Рэч у тым, што там бываюць пронгі, якія часта прыносяць камяні. А я, ты ж ведаеш, збіраю камяні чорнага колеру. Гэты ваш Ліс, відавочна, вярнуўся туды зноў пасля таго, як вы яго

бачылі, і зноў сеў гуляць. Я гэты камень заўважыў адразу. Яго немагчыма было прапусціць. Ягонае з'яўленне заўсёды дзейнічае на мяне як удар грому. Карацей, я яго набыў. Мне яго прадалі без праблем, усе ж ведаюць, што я маю слабасць да камянёў і збіраю калекцыю. Я мушу гэтую думку падтрымліваць, бо мне ж прасцей — менш трэба тлумачыць. Дарэчы, той хлапчук і распавёў мне, што ён выйграў гэты камень незадоўга да майго прыходу.

Рой збянтэжана пераводзіў позірк з аднаго на другога.

— Вы хочаце сказаць, што гэта... той самы? — у яго на твары чыталася шчырае здзіўленне. — Той міраіт, які можа апынуцца слязой Дэркуса?

Ундрыц шматзначна кіўнуў.

— Вы ўпэўнены?

— Нават калі б я хацеў памыліцца, у мяне б гэта не атрымалася, — рэзка адказаў Ундрыц. — Камяні не проста мая слабасць. Бачыць схаваную ў іх гісторыю — мой дар.

— Вы здольны падпарадкоўваць сабе камень?

Эд недаверліва свіснуў.

Ундрыц злосна паглядзеў на яго.

— Камяні здольныя шмат чаго распавесці. А я той, хто здольны іх пачуць. Але прабач, гару перасоўваць з месца на месца не буду. Нават дзеля таго, каб ты мне паверыў.

Мергіёл кашлянуў.

— Мы табе верым, — з маўклівага дазволу гаспадара ён узяў камень у рукі. — Ведаеш, а я менавіта

так сабе яго і ўяўляў. Цёмны міраіт. Проста і без тан-ных спецефектаў.

— А я не! — імгненна адгукнуўся Эд. Ён не збіраўся так хутка здаваць свае пазіцыі. Усведамленне таго, што міфічная Чорная сляза можа выглядаць не як самацвет, які вывяргае сноп іскраў, давалася яму з цяжкасцю.

— А як? — змераў яго Мергіёл спагадлівым позірка-кам настаўніка.

— Не ведаю, — насупіўся Астравух. — Але дакладна не як вугельчык! Нават позірка-кам зачапіцца няма за што.

Эд павярнуўся да Роя.

— Рой праўду кажа: гэты каменьчык мы ўчора бачылі ў страўні. Дык вось я што думаю. Калі б гэта была Чорная сляза, які дурань стаў бы на яе гуляць? Нават калі і пронг. Яны тым больш яе са сваіх кіпцюроў не выпускаць! Акрамя таго, яны ўсе як адзін на службе ў Электуса, а над кожным яшчэ парачка наглядчыкаў. Няўжо вы сур'ёзна думаеце, што хто-кольвек з іх знайшоў і проста ўзяў ды прадаў Чорную слязу? — ён з яўным неадабрэннем утаропіўся на Чорны міраіт, адчуваючы сябе падманутым дзіцём, якому падсунулі абманку замест абяцанай цукеркі. — Хай нават і такую... несамавітую на выгляд, — дадаў ён.

— Ну вядома, яны не дурні. Яны, як і ты, думаюць, што Дэркус на ім аўтограф паставіў, — усміхнуўся Ундрыц. — А гэта не так. Як я ўжо гаварыў напачатку, Чорная сляза ніколі не знікала надоўга. Яна

ўжо ўсплывала на кароткі час і зноў знікала самым містычным чынам. Нібы правярала, ці надышоў яе час. Я адчуваў яе прысутнасць, калі яна з'яўлялася ў чыіх-небудзь руках. Гэты камень жывы, у яго ёсць свой характар. Ён здольны сам абраць сабе гаспадара, і на гэты раз, спадзяюся, Чорны міраіт гэта зрабіў.

— І ён абраў вас, трэба меркаваць? — спытаў Эдзі.

— Час пакажа, — паціснуў плячыма Аляксандр, ігнаруючы з'едлівы Эдаў тон.

— Падобна на тое, што хтосьці сумняваецца ў тваіх правах на яго, — задуменна прамовіў Геа.

Ундрыц глыбока ўздыхнуў.

— Сам дзіўлюся, што мне пашчасціла ўмыкнуць камень у Меера з-пад носа. Але ён, пэўна, ужо ведае, дзе камень, і неўзабаве з'явіцца па яго, — ён азірнуўся па баках, быццам разважаючы, наколькі надзейнае ягонае жылло. — Тут ён не рызыкне яго ўзяць, бо яму давядзецца мець справу з усімі намі.

— Дык, значыць, мы на парозе эпохальнай падзеі? Так? А ў Спадчыне ёсць якія-небудзь інструкцыі, як дзейнічаць у такі час? — захапляючыся сваім досціпам, Эд падміргнуў Рою, але той і брывом не паварухнуў. Ён быў цалкам паглыблены ў свае думкі. — Бо, калі я правільна зразумеў, з'яўленне Чорнага міраіту і яйка якула паказваюць адно...

— Месцазнаходжанне трэцяга тэрона, — дагаварыў за яго Мергіёл. — Ты маеш рацыю. І цяпер, калі ў дарадцы Ундрыца атрымаецца разгаварыць Чорны міраіт, мы цалкам можам выявіць рэшткі трэцяга пня.

— Але тады нам трэба ўсім паведаміць... — Эд спатыкнуўся на паўслове.

— І выклікаць усеагульную істэрыю? Можна. Мяркуючы па апошніх падзеях, яна пачалася ўжо.

— Вы маеце на ўвазе гэтыя сённяяшнія ператрусы, якія праводзіў Электус? — хмурна запытаўся Рой. Ён асцярожна ўзяў камень з рук Мергіёла і зноў трапіў пад ягоную ўладу, не маючы сіл адарваць пагляд.

Ундрыц кінуў.

— Ён не ўзгадніў гэта з Радай. І, думаю, свае далейшыя дзеянні таксама ні з кім узгадняць не збіраецца. Я ўпэўнены, што ён гатовы аддаць усё, чым валодае, толькі б займець Чорную слязу. А калі спатрэбіцца, то і заб'е дзеля гэтага. І, мяркуючы па ўсім, ужо зрабіў гэта!

Эд жартаўліва штурхануў Роя ў плячо.

— Вось бачыш! Табе моцна пашанцавала, раз яму патрэбна не тваё крылатае гадзянё! Але няўжо вы думаеце, што наш Электус і сапраўды настолькі крыважэрны, што здольны забіць дзеля вугольчыка, скамянелай жменькі попелу?

— Вугольчыка? Не, вугольчык яму не патрэбен. Яму патрэбная ўлада, якую ён можа праз гэты камень атрымаць. Тая ўлада, тое шанаванне, якія некалі належаў Дэркусу. Ён хоча прыўласціць гэта сабе. І я, прабачце маю шчырасць, думаю, што ён не чакае вяртання Дэркуса, а хоча замяніць яго!

У пакоі запанавала цішыня. Нават Эд перастаў дурэць і напружана цёр лоб, спрабуючы асэнсаваць пачутае.

— Дык што ж гэта? Ён, як сабака, ідзе па следзе за каменем, гатовы дзеля яго пусціць у расход кожнага, хто стане на ягоным шляху? Я правільна зразумеў? — жьщцярадасна, каб схаваць раптоўныя дрыжыкі, спытаў Эд.

— Прыкладна так, — няўпэўнена прамовіў Ундрыц. — Але ёсць спадзяванне, што ён гэтага не зробіць, а паспрабуе займець камень на больш ці менш законных умовах.

— У выніку няшчаснага выпадку з яго цяперашнім уладальнікам, напрыклад, — выказаў меркаванне нястомны Эдзі. — Ці ўсіх, — ён абвёў поглядам прысутных у пакоі, — пасвечаных у таямніцу асоб.

— Не хвалюйся, з цябе ён не пачне, — абнадзеіў яго Рой.

— Сапраўды! Ён пачне з цябе, — у тон яму адказаў Эд, нават не падазраючы, наколькі ён быў блізка да праўды. — Тым болей, што ў цябе ёсць чым пажывіцца — гэтае гадзья, як там яго?

— Якул, — падказаў у чарговы раз Рой. — Пара б ужо і запомніць.

— Ён самы. Я дакладна кажу? — скіраваў Эд запытальны позірк на Геа. Той пакруціў галавой.

— Не ведаю. Не ўпэўнены, што Меер штось ведае пра якула. Ён палюе толькі на міраіт. Але Меер не горш за нас разумее, што сілай не даб'ешся ўлады над гэтым каменем. Я нездарма сказаў, што Чорная сляза сама абярэ сабе гаспадара. Меер марыць стаць гэтым чалавекам, але аднаго ягонага жадання замала. У Спадчыне сказана, што Сакрум адкрыецца

толькі таму, хто зможа прыняць яго і толькі тады, калі час будзе спрыяльны. Якул таксама з'явіўся цяпер, і гэта не проста супадзенне. Магчыма, адзін з гэтых прадметаў і ёсць Сакрум, альбо яны — звёны аднаго ланцуга, які прывядзе нас да разгадкі Сакрума — не ведаю, — Ундрыц памаўчаў. — Адно магу сцвярджаць дакладна: тое, што цяпер адбываецца, ужо нельга лічыць выпадковасцю. Магчыма, мы з вамі станем сведкамі вяртання Дэркуса!

— Ну, хоць адна прыемная навіна! — уздыхнуў з палёгкай Эд. — А калі б гэты змей яшчэ і вылупіўся хутчэй, то было б як мінімум дзве прыемныя навіны — мы паставілі б яго ахоўваць камень, як калісьці ягоныя родзічы ахоўвалі тэрон. Як вам ідэя?

— Цудоўна, — пахваліў яго Ундрыц. — Але, баюся, з гэтым могуць узнікнуць праблемы. Мы, на жаль, не маем ніякіх ведаў датычна таго, што рабіць з якуламі. Як іх карміць, наколькі хутка яны растуць і ці магчыма іх прыручыць. Мяркуючы па тым, што нам вядома, а веды гэтыя больш чым сціплыя, паладзіць з імі будзе няпроста.

Эд раптам замёр і засцерагальна ўзняў руку, заклікаючы ўсіх да цішыні.

— Нехта ідзе, — шэптам паведаміў ён, адказваючы на нямое пытанне некалькіх пар вачэй.

— Вячэра на стале, — сказала Вераніка, увайшоўшы ў пакой і перапыніўшы трывожную напружанасць моманту.

Усе засмяліся, акрамя Эда, які ўсё яшчэ прыслухоўваўся.

— Ну што ж, — падняўся са свайго месца гаспадар. — Магчыма, пасля вячэры мы вернемся да гэтай размовы. Тым больш, што яна можа зацягнуцца. Прашу ўсіх да стала! — і ён першы накіраваўся да выхаду.

Але тут адбылося такое, што ўсе на нейкі момант аслупянелі. Рой адступіў у цень, да болю сціснуўшы Чорны міраіт у руцэ.

На парозе гасцёўні стаяў Віктар Меер.

ЭЛЕКТУС

— Добры вечар.

Кіраўнік Оптымума выглядаў, як заўсёды, бездакорна: гладка паголены, з крыху непаслухмянымі, але ахайнымі сівымі завіткамі і ў суправаджэнні шлейфа дарагой парфумы. Яго ідэальна чысты абутак выдаваў у ім чалавека, не звывага хадзіць пешшу, а па-майстэрску зробленая зорчатая брошка на шэрым плашчы і булавешка на кіі ў форме змяінай галавы сведчылі пра прыхільнасць гэтага чалавека да дарагіх упрыгожаньняў. Але, між тым, сённяя ў абліччы Меера было нешта новае, тое, што пазбаўляла яго звычайнага арэолу непрыступнасці і фанабэрыстасці. Ягонья вочы кідалі нязвыкла мітуслівыя позіркі, тонкія ноздры раздзімаліся, а пальцы моцна сціскалі кій.

— Добры! — павітаў яго гаспадар дома. Ён зрабіў крок насустрач госцю. — Дзіўна, што Карл не праводзіў вас. Як вы толькі не заблукалі? У нас даволі цёмныя калідоры.

— Нават не ведаю, нават не ведаю, — нахмурыўшыся і зазіраючы яму цераз плячо, прашамацеў Меер. — Можа, ён не пачуў, а можа, не заўважыў мяне, — загадкава прамовіў ён. Уважлівым позіркам ён абмацаў

Роя з ног да галавы. У таго мароз прайшоў па скуры ад калючага погляду Меера, які пранізваў да касцей. Кіраўнік Рады шпарка агледзеў прысутных і пераступіў парог гасцёўні.

— А я гляджу — у вас святло гарыць, дай, думаю, зайду, — Меер прайшоўся па зале, нервова пастукваючы кійком па падлозе.

— Гэта тым болей дзіўна, што вокнаў у маім доме няма ўвогуле, — суха нагадаў Ундрыц.

— Няўжо? — быццам здзівіўшыся, перапытаў Меер. — Які жаль. Нават вокнаў няма. Нічога няма, — дадаў ён, расчаравана агледзеўшы пакой. Ён пагардліва змераў позіркам Ундрыца і з нянавісцю паглядзеў на Геа. Рой заўважыў, што Геа адплаціў яму той самай манетай. Відаць, гэтым дваім было за што недалюбліваць адзін аднаго. — І ты тут, я бачу? — позірк яго прымружаных вачэй спыніўся на Мергіэле. Той адказаў Электусу кароткім пачцівым кійком. Меер адварнуўся, не адказаўшы на ягонае прывітанне. — Зрэшты, ты заўсёды быў схільны трапляць у дрэнныя кампаніі.

Раптам Меер рэзка павярнуўся і падышоў да стала з камянямі для гульні ў лапідыс. Некалькі секунд ён разглядваў па чарзе ўсе камяні, пакуль ягоная рука не кранула пустой лункі. Нібы адчуўшы ўкол, Меер прыбраў руку, але ў тую самую секунду пальцы яго міжвольна сціснуліся ў кулак.

— Кажуць, вы, саветнік, учора набылі ў Лісінай нары цікавы асобнік? Быццам бы гэта быў цудоўны маленькі міраіт у форме кроплі? — запытаўся ён мядовым голасам. — Не жадаеце пахваліцца?

— А! Вы пра гэта? — наўмысна абьякава адмахнуўся Ундрэц. — Няўжо дзеля гэтага вы нарабілі столькі шуму ў горадзе? Ператрусы, арышты? Многія ставяць пад сумнеў правамоцтва вашых дзеянняў, асабліва калі іх мэта — папоўніць вашу калекцыю камянёў яшчэ адным... цікавым асобнікам?

Меер выслухаў яго халаднавата.

— Калі гэта быў міраіт, вы ведаеце правілы, саветнік.

— Яны былі прынятыя без майго ўдзелу.

— Рада прагаласавала.

— Паловай галасоў.

— Большай паловай. Не заўсёды прыемна быць у меншасці, дарадца, але вам лепш пагадзіцца з рашэннем Савету. З гэтага часу і да таго моманту, пакуль нам не адкрыецца новае, перспектыўнае месца здабычы гэтага... каменя, увесь міраіт павінен захоўвацца ў скарбніцы Оптымума.

Бровы ў Аляксандра стрэльнілі ўверх.

— З некаторых часоў скарбніца Оптымума стала вашым уласным сховішчам! — холадна адгукнуўся ён. — Кіньце! Усе ведаюць, што вы доўга ішлі да гэтага. За апошні год дазвол на набыццё міраіту атрымлівалі адзінкі. У горадзе квітнее незаконны міраітавы гандаль. Запасы ў лекараў практычна вычарпаныя, а Інвентум мы праводзім ужо раз на два гады! Мала гэтага, вы зрабілі больш жорсткім кантроль за старацелямі і ўвесь знойдзены міраіт збіраецца цалкам у вашых руках.

— Я бачу, вы хацелі б, каб усё было якраз наадварот? — знарок здзіўлена запытаўся Меер.

— Я хацеў бы, каб на маю долю не выпала такое выпрабаванне — стаць ахоўнікам скарбніцы Оптымума. Асабліва калі браць у разлік тыя абставіны, што вы акрэслілі.

— О так! — згодна заківаў Меер. — Для вас гэта было б найвышэйшай спакусай. Зрэшты, нашая гутарка адхілілася. Я хацеў бы пабачыць камень.

Прагны выраз на Мееравым твары зрабіў агідным ягонае аблічча, і Ундрыца перасмыкнула.

— На жаль, што датычна каменя, вас проста падманулі. Тое, што я набыў учора, — быў не міраіт. І ўжо тым болей — не чорны. Ведаеце, з пэўнага часу такія камяні стала вельмі цяжка разжыцца. Ундрыц нетаропка нахіліўся да дошкі і, узяўшы першы камень, што трапіўся пад руку, падаў яго Мееру. — Магчыма, гэта быў усяго толькі маленькі меланіт. Вось. Падзівіцеся!

Пагардлівая ўсмешка імгненна пакінула твар Меера. Узмах ягонага кія быў незаўважным, але балючым, мяркуючы па тым, як змяніўся ў твары і сціснуў другой рукой выцятую далонь Ундрыц. Люгасць сказала Меерава аблічча, надаўшы яму страшны, амаль зварыны выгляд. Схапіўшы дошку з камянямі, ён з сілай абрынуў яе на Аляксандра. Камяні пасыпаліся далоў. Ледзь улоўным жэстам Ундрыц працягнуў руку над рассыпанымі камянямі, падняў іх у паветра і, сціснуўшы кулак, згуртаваў камяні ў шчыльны шар.

— Вы задумалі пагуляць, Ундрыц? — свісцячым шэптам запытаўся Меер і зрабіў крок назад.

— Не разумею, пра што вы, — спакойна адазваўся Ундрыц і паслаў сваё ядро наперад, растапырыўшы пальцы.

...Але цэль дасягнутая не была. Меер раптам знік і паўстаў зусім у іншым месцы.

— Усё вы самі разумеете, усё разумеете, — ізноў прашапацеў ён, выходзячы з ценю за спінай Ундрыца.

Той «апусціў» сваё ядро на стол, бо ўзнікла новая праблема, якая патрабавала неадкладнага рашэння. Абрынуўшы гульнявую дошку, Меер скінуў на падлогу падсвечнік і некалькі келіхаў з віном. У горле заскрэбла ад дыму — свечкі пападалі на дыван, дзе ў некалькіх месцах разрасліся сцяблінкі польмя. Геа, а з ім Рой і Эд пачалі затоптваць іх, як раптам вогненная змейка памянцала кірунак, спаўзла з дывана, пакідаючы выпаленыя плешы, акружыла Меера і, падняўшыся сцяной польмя вакол яго, ізалявала ад усіх.

— Вераніка, досыць! — уладна загадаў Ундрыц, і агонь неахвотна сціх.

Эд захоплена свіснуў. Рой здзіўлена і разам з тым зачаравана глядзеў на Вераніку, пакуль не пачуўся гук апладысmentaў. Самавалоданне вярнулася да Электуса гэтак жа хутка, як і пакінула яго хвіліну таму. Ён пляскаў у далоні, не спускаючы Вераніку з вачу.

— Вельмі нядрэнна, — рэзюмаваў ён. — А вы, саветнік, вельмі ўтойлівы чалавек, — ён з непрыхаванай цікаўнасцю разглядаў Вераніку, якой, відавочна, было не па сабе ад ягонага позірку. — Я бачу, дачка

Кім робіць вялікія поспехі. Забаўна. Гэтая дзяўчынка... Вельмі...

— Вам лепш пакінуць мой дом. Карл вас праводзіць, — перапыніў яго Ундрыц. — Мне падаецца, што ў нашай кампаніі вам нецікава.

— Гэта праўда, — згодна кіўнуў Меер і абвёў позіркамі усіх, хто знаходзіўся ў пакоі. — Шчыра кажучы, мне і самому не даспадобы ваша кампанія, хоць яна падабралася даволі разнастайная. І, тым не менш, сяго-таго не хапае, на мой погляд.

— Каго ж? — стрымана пацікавіўся Ундрыц.

— Аднаго чалавека, — унікліва адказаў Меер. — Ён бы выдатна дапасавалася і, магчыма, распавёў бы шмат цікавага. Шкада, што ён памёр... учора, — атрымліваючы асалоду ад здзіўлення на іх тварах, Меер здзеліва працягнуў. — Яго напаткала пакутлівая смерць. Ці не? Не бяруся сцвярджаць. Пакуты да таго індывідуальныя. Не заўсёды тое, што прыносіць пакуты аднаму, гэтак жа пакутліва для іншага. Дарэчы, кажучы, той, каму даводзілася перад смерцю глядзець у вочы драпежніка, не адчувае болю ад ягоных іклаў.

Усмешка спаўзла з ягонага твару, і ён зноў набыў звычайны пагардлівы выраз. Меер яшчэ раз агледзеўся, ужо на парозе, і, расчаравана сцяўшы вусны, спрытна падаўся па цьмяна асветленым калідоры да выхаду.

Ундрыц пераканаўся, што ён схавалася за дзвярыма і, развярнуўшыся, пільна паглядзеў на Вераніку.

— З табой усе добра?

Яна кінула.

— Я табе ўдзячны. Але цяпер будзе лепей, калі ты пакінеш нас адных. Выправадзіўшы дачку, Ундрыц вярнуўся да стала.

— Вар’ят, — прамовіў Рой.

— Сапраўды ненармальны! — вымаючы з кішэні яйка якула, прабурчаў Эдзі. — Фу! — ён асцярожна апусціў яйка на стол. — Не хапала, каб яшчэ вылупіўся ў мяне ў кішэні. Б-р-р-р! — ён павярнуў да дырэктара абураны твар. — Калі хто не зразумеў, то я вам так скажу: наш Электус толькі што прызнаўся ў забойстве. Ужо не ведаю, як ён гэта пракруціў, але ўсе гэтыя размовы пра пакуты і так далей... І што? Яму ўсё дарма пройдзе? А ўсё дзеля чаго? Каб займець адзін маленькі міраіт, хай нават і чорны, хай нават гэта і сляза, хай яна і Дэркусава, хай нават гэта і...

— Сакрум? — скончыў за яго Ундрыц.

АМАРАКУМ

Заняткі ў дзіэндарыях — так у народзе называлі школы, дзе навучаліся адораныя, — пачаліся, як звычайна, з падрыхтоўкі да маштабнай падзеі — вялікай гульні, якая па сутнасці была іспытам. Навучэнцы Аквілы і Серпенты рыхтаваліся да яе з першага года школы, але маглі разлічваць на ўдзел толькі пры ўмове, што ўжо асвоілі рэверсіўную зброю. Гульня праводзілася паміж дзвюма школамі і пачаткова мела на мэце ўмацаваць сяброўства паміж вучнямі. Але з цягам часу правілы яе змяніліся настолькі, што гэта падзея стала хутчэй нагадваць баявыя вучэнні паміж двума варагуючымі лагерамі.

Геа, як і абяцаў Мергіёл, прыйшоў у школу ў якасці настаўніка па баявой падрыхтоўцы. Тое, што ён быў пустэльнікам, надало добрую долю загадкавасці ягонай асобе, і заняткі па баявой падрыхтоўцы адразу ж пачалі рэгулярна наведваць усе вучаніцы.

— Усё, я больш не магу! — Эд выскачыў з залы, дзе раз на тыдзень праходзілі заняткі танцамі, і, ледзь стрымліваючы смех, перш за ўсё накіраваўся ў буфет. Рой ішоў, усміхаючыся, следам, на хаду засоўваючы

пёры ў нарукаўнікі. Адно ён пакінуў і, праходзячы па калідоры каля партрэта тоўстай матруны з мудрагелістай прычоскай, шпурнуў пяро акурат у бутон, які ўпрыгожваў яе галаву.

— Кромень! — віскнуў у яго за спінай пранізлівы голас. — Рой Кромень! Спыніцеся неадкладна! Я вам загадваю!

Сябры пераглянуліся. Бегчы было позна.

Зморшчыўшы нявінную фізіяномію, Рой павярнуўся. Абурана пыхкаючы, іх даганяў Атрэй — выкладчык танцаў.

— Усё! — шапнуў Эд. — Папярэджваю, падлогу ў катавальні будзеш драіць сам.

Нягледзячы на сваю музычнасць, Эд быў нязграбным танцорам, заняткі ўспрымаў як сапраўдную пакуту, а таму аднойчы, каб пазбегчы ўрока, ён наўмысна разліў алей у зале. Наступствы сваёй выхадкі ён адчуў напоўніцу, старанна адціраючы падлогу да вечара. І цяпер Атрэй не губляў магчымасці, узброіўшы Астравуха швабрай і анучай, «заахвоціць» яго да прыбірання. У гэтым, на думку настаўніка, і была яго сапраўдная здольнасць.

— Рой Кромень! Ад вас я такога не чакаў! — дагнаў сяброў Атрэй. — Гэта... — ён паказаў рукой на партрэт — сама...

— Прабачце, — паспрабаваў апраўдацца Рой, — але рэч у тым, што там — муха. І пакуль Атрэй набіраў новую порцыю паветра, каб агучыць ягонае пакаранне, Рой рэверсаваў пяро.

— Вось, — не дазволіўшы Атрэю апамятацца, працягнуў ён настаўніку доказ. На пяры сапраўды была наколата муха.

— Арол мух не ловіць, Кромень! — грэбліва паглядзеўшы на яго «здабычу», прамовіў Атрэй. — У наступны раз абярыце сабе... больш прыстойную цэль!

— Абавязкова, — ледзь захоўваючы сур'ёзны выраз твару, паабяцаў Рой, пасля чаго, ужо не стрымліваючы смех, сябры нырнулі ў бакавы калідор.

— Спрытны ты, — займаючы столік у школьнай кавярні, рагатнуў Эд.

— А то, — усміхнуўся Рой і кінуў пяро на стол.

— Даў бы паесці нармальна, — буркнуў Эд, адсоўваючы яго пазногцем далей ад сваёй талеркі.

Рой асвоіў рэверс хутка і без праблем. Рэверсіўныя шыпы, зробленыя для яго бацькам у колькасці трох штук, слухаліся яго як жывыя, але ён стараўся менш дэманстраваць перад сябрам свае здольнасці. Стрымліваць цікаўнасць Эдзі з кожным днём рабілася ўсё цяжэй. Рой упарта адмоўчаўся, калі той спрабаваў выпытаць, які ў яго дзіэн. Астравух надзімаўся, крыўдаваў, часам не размаўляў з Роем, але заўсёды адтайваў, таму што не ўмеў крыўдзіцца доўга. У выніку ён уціхамірыўся, ведаючы, што і так усё стане вядома на Інвентуме, і ён, нарэшце, задаволіць сваё жаданне пакпіць з Роя. А ў тым, што ягоны дзіэн — усяго толькі здольнасць да асваення рэверсу, альбо, у крайнім выпадку, нейкая недарэчная і непрыдатная здольнасць, Эд аніколько не сумняваўся.

Інакш ён ніяк не мог растлумачыць зацягасць сябра ў такой справе, якую ўсе выстаўлялі напаказ.

— Я б на тваім месцы так не налягаў, — Рой кіўнуў на застаўлены талеркамі паднос Эда. — Ці ты забыўся пра наступны занятак?

Эдзі пакруціў галавой і прашамкаў у адказ нешта невыразнае.

— Я памятаю, — праглынуў ён нарэшце. — Я таму і імкнуся як след заправіцца, каб мяне нішто не спакушала ў час занятку, а тое ўся гэтая кулінарыя... Ведаеш, калі я Лаўра слухаю, у мяне проста слінкі цякуць.

— Прывітанне, хлопцы, — да іх падсела Яна Кайна. Яна перайшла на трэці год Аквілы, жыла па суседстве з Эдам, іх сем'і сябравалі. — Як справы? — спытала яна ў Эдзі, падхапіўшы і адправіўшы ў рот вішаньку з ягонага дэсерту. — Як рэверс?

Эд скіраваў пагляд у талерку.

— Нармальна, — буркнуў ён. — Рэверс як рэверс.

Эд быў неабьякавы да Яны, гэта кідалася ў вочы, і яму не хацелася выглядаць у яе вачах бездарам.

— Кажуць, ты будзеш стралком на гульні? — перавяла яна позірк на Роя.

Сваім абліччам Яна нагадвала ляльку — вялікія чорныя, бліскучыя, нібы пацеркі, вочы, падкручаныя вейкі, кучаравыя светлыя валасы і белазубая ўсмяшка. Яе дзізнам была здольнасць ствараць ілюзіі. Акрамя таго, у яе быў нядрэнны голас — настолькі нядрэнны, што калі яна спявала, уся зала знаходзілася ў стане гіпнатычнага трансу. Гэтага было цалкам дастаткова, каб любому хлопцу закружыць галаву.

— Хто кажа? — пацікавіўся Рой.

Яна паціснула плячыма.

— Не памятаю, здаецца — усе.

— Значыць — праўда, — схлусіў Рой.

Звычайна ролі для гульні размяркоўвалі незадоўга да мерапрыемства. Пакуль склад каманды быў невядомы.

— У гэтым годзе ўвесь другі курс Серпенты атрымлівае рэверсіўную зброю, вы, напэўна, ведаеце, — як бы між іншым сказала Яна.

— Ну, яны выйгралі ў мінулым годзе, чаго тут дзівіцца, — надаўшы голасу нязвыкла хрыплыя ноткі, прабубнеў Эд.

Яна тэатральна ўздыхнула.

— Вось і я пра тое. Нам трэба выйграць у гэтым годзе.

— А мы і выйграем, — падміргнуў ёй Рой. Ён ляпнуў Эда па плячы. — Праўда? Вось Эда капітанам каманды абяруць — і ўсё!

Эд падавіўся і, кінуўшы на Роя незадаволены погляд, закашляўся.

Яна з цяжкасцю стрымала смяшок.

— Прыходзь сёння на рэпетыцыю ў ратушу. Паглядзіш, як ідзе падрыхтоўка да Інвентума. Я выступаю з танцавальным нумарам. Прыйдзеш? — Яна запытальна паглядзела на Роя.

Ён здзіўлена стрэльнуў вачыма ў бок Эда.

— Не ведаю шчэ. Можа, і прыйду. Ты як, Астравух?

— А я што? — прамармытаў ён, выціраючы набеглыя ад кашлю слёзы. — Мяне, бачыш, не клічуць.

— Годзе табе, Эдзі! — запратэставала Яна. — Ты ж і так прыйдзеш. Колькі я памятаю, ты заўсёды прыходзіш, нават калі сам не ўдзельнічаеш. І, дарэчы, даўно хацела табе сказаць, у мяне алергія на ружы... Але толькі на іх, — дадала Яна, гулліва ўсміхнуўшыся пры гэтым Рою. Той зрабіў выгляд, што нічога не заўважыў, а Эд густа пачырванеў і ледзь быў не папярхнуўся.

Рой жа зларадна ўсміхнуўся.

— А ты, бач, у нас па танцах спецыяліст, Астравушык?

Эд кінуў на яго забойны погляд.

— Я там, каб ты ведаў, па справах бываю. У мяне рэпетыцыі. А ўвогуле, мне Геа параіў, між іншым, каб дзіэн добра развіўся, даваць яму разнастайную нагрузку. Трэба слухаць тое, што выклікае моцныя ўражанні.

— Ну вядома. Я менавіта так і падумаў, — красамоўна паглядзеў на Яну Рой.

Гэта не схавалася ад Эдзі.

— Ну, я пайшоў, — ён ускочыў і, нязграбна перакуліўшы крэсла, рынуўся па калідоры да выхаду.

— Мы прыйдзем, — паабяцаў Рой, падскочыўшы ўслед за сябрам.

— Ды пачакай ты! — ён дагнаў Эдзі, калі той ужо выйшаў на галерэю.

— Адвалі! — з прыкрасцю адварнуўся ад яго Эд. — «Мы прыйдзем», — перадражніў ён Роя. — Вядома, ты прыйдзеш. Хто б сумняваўся. Каму не хочацца паглядзець, як ідзе падрыхтоўка да Інвентума?

— Вось зусім не хочацца, — хмыкнуў Рой у адказ.

Эд падазрона скасавурыў вочы ў ягоны бок.

— А дарэмна. Кажуць, у гэтым годзе Меер загадаў правесці цырымонію па вышэйшым разрадзе. Так што калі цябе выкупаюць у шампанскім і падо-раць белагрывага тарпана, я не здзіўлюся.

— Слухай! Я ўвогуле не пайшоў бы на гэта... глупства нейкае! — адмахнуўся Рой.

Яны прыйшлі да самага ўлюбёнага кабінета ўсіх аквілейцаў. У вучнёўскім ужытку ён быў вядомы як Лаўраторыя. Сам Лаўр, геніяльны і вынаходлівы кулінар, які ўладарыў тут, выкладаючы дзіэндарам асновы кулінарыі, прызнаваў толькі імя, без усялякіх там рэгалій. Кулінарыя для яго была прасторай для творчасці, прыгатаванне ежы — мастацтвам, ежа — шэдэўрам, а яе ўжыванне — майстэрствам.

Навучанне дзіэндараў уключала не толькі праграму звычайных школ, дзе вучыліся бездары, але і засваенне разнастайных навук, якія рабілі навучэнцаў элітай Ларбора.

— Ну чаго яшчэ хацець ад такога зануды, як ты, — паціснуў плячыма Эд. — У ягоны гонар, можна сказаць, свята ладзяць, а ён яшчэ вылузваецца: «Можа — прыйду, можа — не», — Эдзі выразна падміргнуў яму. — Не жадаеш раскрываць свой дзіэн, а? Сорамна пры народзе? — ён усміхнуўся. — Не тужы. Да Інвентума засталіся лічаныя дні. І так усе даведаюцца, што ты хлопец здольны. Рэверс асвоіў — лічы, наш.

— Пра сябе лепш турбуйся, — агрызнуўся ў адказ Рой.

Звычайна ён асцерагаўся нагадваць Астравуху пра яго няўдачы з рэверсам. Але цяпер не стрымаўся і ўжо дакараў сябе, бачачы, як у сябра ад крыўды скрывіўся твар.

— Ладна, даруй, — ляснуў ён яго па плячы. — Рэверс — справа нажыўная. Яшчэ патрэніруешся. Сёння ў ратушу сходзіш — разнастайныя гукавыя нарузкі — гэта табе не жарты.

Эд скінуў ягоную руку.

— Сам ведаю, што трэба рабіць. Раіць ён яшчэ. Разумнік такі. Незразумела толькі, чаму Меер прыспешвае. Ніколі яшчэ Інвентум не рабілі ў пачатку года, адразу пасля гульні.

Рой азірнуўся і, прапусціўшы некалькі аднакурснікаў у Лаўраторыю, спытаў:

— А ці можна неяк пазбегнуць... гэтай працэдуры?

— Ды калі ласка. Ніхто не застрахаваны ад ангіны, шкарлятыны і іншае халеры. Але тады тваё імя проста зачытаюць разам з тваім талентам, а белагрывага тарпана дашлюць з пасланцом. Ну, а ў шампанскім выкупаюць Краца. Наколькі я ведаю, ён у спісах на прысвячэнне сярод пачаткоўцаў гэтага года.

— Доўга збіраўся, — зазначыў Рой.

Эд фыркнуў.

— Не даўжэй за цябе. Дарэчы, старэйшых за цябе не будзе. Ты адзін такі пераростак.

— Ну, я — гэта зразумела, але ў Краца продкі — чыстакроўныя дзіэндары.

— Сапраўды. Звычайна ў такіх выпадках чакаць доўга не даводзіцца, — уздыхнуў Эд з некаторым шкадаваннем. — Цяпер ты разумееш, як табе пашанцавала?

— Ды ўжо, — адгукнуўся Рой, — пашанцавала. Ты нават не ўяўляеш, наколькі.

Ён адчыніў дзверы і першым увайшоў у круглае, як агромністы цыліндр, з круглым сталом пасярэдзіне, памяшканне.

Астравух нырнуў услед і адразу змяшаўся з натоўпам. Усе вучні стаялі вакол стала, які быў зроблены ў выглядзе велізарнага колца з жароўняй, у цэнтры якога тварыў майстар. Сачыць за яго хуткімі, няўлоўнымі рухамі было цікава. На тэрыторыі Лаўра прыцягальным было ўсё. І манера праводзіць заняткі, калі так можна было сказаць у дачыненні да таго, што тут адбывалася, і дурманлівы водар, які далятаў са столі — бо там паўсюль віселі вязкі зёлак для прыправаў, і аранжэя пад шкляным дахам, якую Лаўр здолеў разбіць на невялікім кавалачку берага, па-за сцяной Аквілы. Але асабліва прыемным момантам быў вынік занятку, калі прадукт творчай фантазіі Лаўра зазнаваў дэгустацыю. Сёння майстар задумаў стварыць нешта з морапрадуктаў. Зусім неверагоднага выгляду марскія пачвары (дзе ён толькі прымудраўся здабываць усё гэта) — вядомыя і не вельмі, узвышаліся грудамі на ягоным стале.

Лаўр ніколі не пачынаў і не заканчваў заняткаў па раскладзе. Напачатку кіраўніцтва школы спрабавала заклікаць яго да парадку, але беспаспяхова. Ён ствараў свае кулінарныя шэдэўры ў яму аднаму зразумелым рытме, незалежна ад колькасці вучняў, якія прысутнічалі на ўроку. Калі Рой з Эдам увайшлі, заняткаў быў у разгары. Нешта булькала, штосьці абіралася, нешта крышылася. Лаўр стаяў у цэнтры свайго амфітэатра. Рухаліся ў асноўным ягоныя рукі.

— Цыбулю пакрышым колцамі і замарынуем, — тлумачыў ён у гэты момант. Лаўр падняў вочы, каб выбраць цыбуліну ў вянку, які вісеў дзесьці высока, пад бэлькай.

Неўпрыкмет у ягонай руцэ з’явіўся маленькі серп і прасвіцеў, рассякаючы паветра. — Рэверс! — Майстар задаволена ўзважыў у руцэ цыбулю і замкнуў серп на ланцугу, што вісеў на шыі. — Для марынаду нам спатрэбіцца трохі цытрынавага соку, — дадаў ён, і праз момант ужо трымаў у руцэ невялікі спелы лімон, здабыты такім самым чынам, як і цыбуля, толькі з цытрынавага дрэва, якое расло ў аранжарэі. Ягоныя галіны якраз дасягалі расчыненага акна пакоя.

— Во дае, — зайздросна шапнуў Эд.

— Астравух, ці не жадаеце пералічыць, якія, на ваш погляд, прыправы прыдатныя для нашае стравы? — скіраваў на яго позірк настаўнік.

Эдзі ўціснуў галаву ў плечы.

— Э-э, маяран? — няўпэўнена вымавіў ён.

— Цалкам дакладна. Чаму толькі так баязліва? Дзе ён у нас? — падняў вочы да столі Лаўр. — Ага. Вось ён, я яго бачу. А вы, Астравух, бачыце?

— Бачу, — прамовіў Эд тужліва.

Лаўр прызнаваў прыправы толькі свежазмолатыя, а таму зёлкі ў вязках сохлі проста ў ягоным кабінэце. Сёе-тое з вострых прыправаў ён вырошчваў у аранжарэі і выкарыстоўваў іх толькі ў свежым выглядзе.

— Такім чынам, Астравух, здабудзьце нам крыху маярану, — папрасіў Лаўр. — Спадзяюся, ваш рэверсіўны снарад схаваны не вельмі далёка?

Эд менавіта гэтага і баяўся. Ён на секунду заплюшчыў вочы, думваючы, як выкруціцца, каб не трапіць у дурацкае становішча.

— Э-э...

— І прыхапіце заадно карань імбіру, — прыспешыў яго настаўнік.

«Заадно», — усміхнуўся сам сабе Эдзі, але ўсё ж палез па пярэ.

— Давайце, Астравух, — уважліва назіраючы з-пад кусцістых броваў за ягонымі дзеяннямі, прамовіў Лаўр. — Паспяшайцеся. Ён незадаволена сачыў, як Эд адшрубоўвае вечка футарала.

— Мне здаецца, вам нязручна так захоўваць рэверсіўны снарад. Што кажа ваш настаўнік па баявой падрыхтоўцы?

— Ён таксама раіў іншы спосаб захоўвання, — уздыхнуў Эд, дастаючы шып.

— Шып — гэта не лютня, Астравух, — Лаўр тужліва назіраў, як вучань няспешна зачыняе футарал. — Яго не трэба насіць у футарале. Ён мусіць быць заўсёды пад рукой. Звярніце ўвагу на вашых сяброў. Большасць носіць шыпы ў напрыдалонніках. Сярпы — на пасе.

Эд зірнуў на аднакурснікаў, якія, як па камандзе, выставілі рукі, і пачырванелі.

— Можа, нам адысці? — прапанаваў шэптам Калейн. — Наўрад ці наш школьны лекар паспее даць рады такой колькасці параненых. Кагосьці можам не далічыцца.

— Вось бы гэтым чалавекам апынуўся ты, — не паварочваючыся, хмурна прамармытаў Эд.

— Ціха! — спыніў размовы Лаўр. — Нагадаеце мне, у чым ваша здольнасць? — запытаўся ён, бачачы няўпэўненасць вучня.

— Ён уладар швабры, — падказаў Івар пад стрыманы смех вучняў.

— Слых, — паныла прамовіў Эд.

— Ага, слых. Выдатна. Тады вы павінны былі чуць, што маяран, які, дарэчы, расце ў нашай аранжарэі і якраз цяпер квітнее, мае другую назву — амаракум?

Эд адмоўна пахістаў галавой.

Лаўр, загадкава ўсміхнуўшыся, абвёў позіркам усіх прысутных.

— Невядома, чаму ён так называецца, магчыма, гэта звязана з іншым словам — Амор? — хітра зірнуўшы на Эдзі, прамовіў настаўнік. — Упэўнены, значэнне гэтага слова, Астравух, вы ведаеце. — Эд яшчэ мацней пачырванеў, хтось з прысутных дзяўчат захіхікаў. — Хутка, не задумвайцеся! Кідайце шып! — загадаў Лаўр.

Эд паслухаўся. Шып уторкнуўся ў вузел матузка, які трымаў усю вязку. — Не так і дрэнна, — кашлянуў Лаўр. — І памятаем, што шып здольнага ляціць толькі ў цэль. Добра, дапусцім, вы ставілі сабе мэтай зрэзаць увесь звязак. А цяпер вярніце сабе пяро.

Эд скрывіў кіслую міну. Настаўнік зразумеў, што з рэверсам ёсць праблемы.

— Уявіце, што вы адчуваеце голад, Астравух, — пачаў злавацца Лаўр. — Вы не елі пяць, не, дзесяць дзён. І там вісіць не маяран, а... — ён задумаўся, слізгануўшы позіркам па постаці Эда, — рулька, вэнджаная! — дадаў ён грэбліва.

— Ну, Астравушык! Рулька! — прарохкаў яму на вуха Калейн, які стаяў за ягонай спінай.

Івар, а з ім яшчэ некалькі чалавек, пырснулі са сме-ху. Рой штурхануў веселуна ў плячо. Невядома, што падзейнічала, але Эд выбухнуў знянацку ахрыплым голасам: «Рэверс!». І ўвесь звязак маярану зваліўся на вучняў, а шып апынуўся ў Эдавых руках. Праз пару секунд натхнёны поспехам і сам сабе дзівячыся, ён ужо трымаў у руцэ карань імбіру.

* * *

Пасля заняткаў Эд дачакаўся зручнага моманту і прабраўся ў аранжарэю. Рой вартаваў за дзвярыма.

— Ну што, знайшоў? — шэптам спытаў ён, веда-ючы, што сябар усё адно пачуе.

— Не, — данеслася да яго аднекуль з глыбіні аран-жарэі, — я не ведаю, як гэты амаракум выглядае!

— Па паху шукай! — параіў Рой.

— Лёгка табе казаць, тут ад пахаў звар'яцець мож-на! — жаласна адазваўся Эдзі. — Мяне ўжо ванітуе ад іх.

— Ну тады шукай той, які квітнее ружовым! — раздражнёна прашыпеў Рой, не прамінуўшы ўсміх-нуцца дзвюм першакурсніцам, якія праходзілі міма.

— Ды тут іх шмат такіх, з ружовымі кветачкамі! Ай!

— Што там у цябе?

— Кактус нейкі!

— Слухай, бяры што-небудзь і хутчэй, — прыспе-шыў яго Рой.

Да аранжарэі падыходзіў худзенькі, прыкладна ад-наго ўзросту з Роем, але значна меншы за яго па камп-лекцыі «батанік». Лінь быў, што называецца, усеба-

кова развітай асобай — улюбёнчык абсалютна ўсіх настаўнікаў, скарбніца ведаў і занудства. У яго было дзіўнае захапленне — ён маляваў водары, а яго дзіэннам была здольнасць разумець пахі. Ён мог раскладваць пахі на складнікі так, як можна раскласці рэчы ў шафе: старыя і новыя, дзіцячыя і дарослыя, набытыя ў пэўных крамах, дарагія і танныя, мытыя і перамытыя, і гэтак далей. Ён марыў у будучыні стаць парфумерам, шмат часу праводзіў у аранжарэі Лаўра, вывучаючы кветкавыя водары. Не маючы магчымасці выказаць свае адчуванні пры гэтым словамі, ён выяўляў пахі ў фарбах. І, мяркуючы па ўсім, цяпер ён накіроўваўся ў аранжарэю, каб папрацаваць над адным са сваіх шэдэўраў.

— Здароў, — не збіраючыся затрымлівацца каля Роя і не задумваючыся аб тым, што ён тут робіць, Лінь паспрабаваў увайсці ў аранжарэю.

— Вітаю! — з перабольшанай радасцю звярнуўся да яго Рой і зрабіў крок назад, заступаючы дарогу Ліню. — Як справы?

— Нармальна, — здзіўлена, без ценю ўсмешкі бліснуў на яго з-пад акуляраў Лінь. — Дай прайсці.

Здавалася, што ён быў не ў гуморы, каб марна-травіць хвіліны творчага натхнення на пустую балбатню. Але Рой не адступаў.

— Як увогуле справы? Як рэверс? — усё яшчэ выпраменьваючы падазроную прыязнасць, Рой паклаў яму руку на плячо, канчаткова збіўшы з панталыку.

Лінь, чакаючы бяды, насцярожана разглядаў Роя. Ён быў абсалютна ўпэўнены, што той яго з кімсьці блытае. Інакш ён ніяк не мог растлумачыць такой

раптоўнай цікаўнасці да сваёй персоны з боку звычайна маўклівага Роя.

— Слухай, ты ж у нас вялікі спецыяліст па пахах? — знянацку запытаў Рой. — Так?

— Адчапіся, а? — не губляючы пільнасці, прабурчаў Лінь.

— Ціха-ціха. Тут такая справа, — Рой агледзеўся па баках і, падштурхнуўшы хлопца ў аранжарэю, шыгнуў за ім. — Разумееш, тут недзе квітнее маяран.

Лінь, які тут жа спатыкнуўся і нешта прамармытаў, абураючыся бесцырымонным абыходжаннем са сваёй асобай, змоўк і ўцягнуў носам паветра.

— Што табе трэба? — ён яшчэ больш падазрона паглядзеў на Роя.

У гэты час з зараснікаў выбраўся ўскалмачаны і расчырванелы Эдзі, услед за якім цягнуліся ліяны.

— Нам трэба, як бы гэта сказаць, букет маярану, — адкрыта прызнаўся Рой. — Дапамажы, а?

— Калі ласка, — дадаў Эд, абтрасаючы з адзення каляровы пылок. — Пчхі!

Лінь насцярожана пераводзіў позірк з аднаго на другога.

— Вы маеце на ўвазе кветкі? — спытаў ён.

— Букет! Нам патрэбны букет! Каб падарыць, разумееш? — разлаваўся Рой, у якога таксама пачынала балець галава ад разнастайнасці водараў. — Мы збіраемся на канцэрт, і нам патрэбны букет маярану! — ужо амаль пракрычаў ён на вуха хлопцу.

— Добра. Я пакажу, — пагадзіўся, нарэшце, той.

Ён прынюхаўся і, не спыняючыся, бадзёра рушыў у патрэбным напрамку. Ледзь не прыскокам, рассоў-

ваючы рукамі галінкі і стараючыся не наступіць на матылькоў, што спрабавалі садзіцца на ногі, яны рушылі за геніем пахаў.

— Вось, — Лінь нарэшце спыніўся перад кустом з ружовымі кветкамі.

Эд прынюхаўся.

— Гэта... дакладна ён?

Лінь падступна ўсміхнуўся.

— Можаш не сумнявацца.

Эд адламаў некалькі пышных галінак і задаволенна паглядзеў на свой букет.

— Ты ведаеш, што такое амор, Лінь? — у прыўзнятым настроі запытаў Эдзі.

Той якраз разгарнуў свой мальберт і пачаў раскладаць розныя мастацкія прылады.

— Амор — гэта тое самае, што маяран, — разумеш? — не чакаючы адказу, растлумачыў Эд. — Мабыць, словы-сінонімы.

— Ага. Валіце ўжо адсюль, — губляючы цяргпенне, адазваўся Лінь.

— Дзякуй, дружа! Шчасліва заставацца! — шырока ўсміхнуўся Эдзі і, пляснуўшы яго па плячы, выскачыў з аранжарэі ўслед за Роем.

У ЛІБРАРЫІ

Рой не быў вялікім прыхільнікам сцэны. Учора ён пакінуў рэпетыцыю задоўга да яе заканчэння. Тым больш што кветкі, якія яны прынеслі, не давалі шанцаў застацца даўжэй. Высветлілася, што гэта быў не амаракум, а адна з тых рэдкіх раслін, якія вылучаюць атрутныя пахучыя рэчывы. Нехта з прысутных хутка разгадаў загадку слёзатачывай хваробы, якая раптоўна ўсіх напаткала. Маючы добры намер — пакараць жартаўніка, Рой уцёк разам з букетам, які па дарозе зашпурнуў у акно Ліню, а Эда пакінуў трэніраваць свой дзіэн моцнымі ўражаннімі. Зрэшты, Эду цалкам хапіла часу распавесці Рою ўсё, што ён выведаў пра якулаў. Астравухава памяць продкаў захоўвала шмат падзей і была скарбніцай ведаў, якімі цяпер валодаў ягоны дзед. Наслухаўшыся дзедавых гісторый, ён мог абыходзіцца без падручнікаў, як было і гэтым разам. З яго аповедаў вынікала, што якулы яшчэ да таго, як Ларбор страціў сувязь са знешнім светам, насялялі паўднёвыя краіны. Гандляры, якія прыезджалі ў Ларбор, распавядалі, быццам якулы заўсёды былі дзорцамі ладаносных дрэваў. Якулы

мелі кепскі нораў, да таго ж былі жудасна агрэсіўныя, пражэрлівыя і лютыя. Прыручыць іх не ўяўлялася магчымым. Зразумела, што атрымаўшы такую інфармацыю, Рой проста не мог сядзець склаўшы рукі. Абсалютнай упэўненасці ў тым, што жыхар яго дзіўнага яйка і ёсць тая пражэрлівая і агрэсіўная істота, у яго не было. Але гэтая істота падавала прыкметы жыцця. Рою трэба было тэрмінова, неадкладна даведацца як мага больш пра якулаў. І хоць вечар у доме Ундрьца звязаў усіх удзельнікаў той гутаркі таямніцай, ні з кім са старэйшых за гэтыя дні Рою пагаварыць не давялося. Мергіёл мусіў не вылучаць з асяродку вучняў улюбёнцаў і трымаўся ў рамках школы вельмі афіцыйна. Геа быў адкрыты да зносін, але з пачаткам навучальнага года завалены працай. Дапамога ў авалоданні рэверсам, трэніроўкі да знямогі ўваходзілі ў кола ягоных абавязкаў. Рой не адважваўся лішні раз трывожыць яго ў навучальны час, таму сёння, у выходны, ён вырашыў сустрэцца з Геа і, калі атрымаецца, з астатнімі членамі іхняй каманды.

«Ці банды? Або таемнай суполкі? Трэба нас неяк назваць», — падумалася яму.

Ён вырашыў, што пачне з бібліятэкі і перачытае ўсё, што здолее знайсці пра якулаў. «Урэшце, можа стацца, што, вылупіўшыся, гэтае гадзяня з’есць мяне і не падавіцца. Згладнеў за столькі сотняў гадоў», — падумаў Рой і нават з некаторай пяшчотай пагладзіў шурпатую камяністую шкарлупіну. Яйка адгукнулася штурхалём. «Сядзі пакуль. Я яшчэ не ведаю, што з табой рабіць». Ён акуратна апусціў яйка ў цёп-

лае каміннае вуголле. Пасля некалькі разоў падцягнуўся, хутка апрануўся і збег уніз. Сняданак, праглынуты за пяць хвілін, нягледзячы на дакорлівыя заўвагі маці, Рой запіў кубкам гарбаты, ужо ўстаўшы з-за стала, але пакінуць дом так хутка, як планаваў, яму не ўдалося. Літаральна ў дзвярах яго нагнаў бацькоўскі вокрык. Дарэчы, Роя задавальняла, што ніхто ў іх сям’і больш не вяртаўся да размовы пра якула. Ён не раз задаваўся пытаннем, чаму маўчалі бацькі — праз асцярожнасць ці проста паверылі Рою, што ён давёў гэтую справу да кіраўніцтва Аквілы і там цяпер вырашаюць, што рабіць з яйкам. Яму не хацелася лішні раз трывожыць бацькоў гэтай праблемай, але, мяркуючы па заклапочанасці на бацькавым твары, прыйшоў час для размовы.

— Рой, мы з маці павінны табе нешта распавесці, — Марк адклаў сваю працу і, зняўшы акулёры, пацёр пальцамі стомленыя вочы. На лбе ў яго пралегла глыбокая зморшчына.

— Зараз? — паныла спытаў Рой. — Да вечара не пачакае?

— Сядзь, — паказаў вачыма на крэсла бацька.

Рой мусіў змірыцца з незапланаванай затрымкай, неахвотна вярнуўся і сеў за стол. Ён перавёў зацікаўлены погляд спачатку на бацьку, потым на маці. Абое выглядалі неяк незвычайна. Рой з высілкам схаваў усмешку, прыгадаўшы, калі апошні раз ён бачыў бацьку такім. Гэткі ж урачысты выгляд панавуў на ягоным твары ў той дзень, калі Роя залічылі ў Аквілу. Ганна рашуча накрыла рукой мужаву далонь.

— Так вось, — вырваў руку і адышоў да каміна бацька. Ён заўсёды паліў, калі хваляваўся. Вось і цяпер ён раскурывіў люльку. Маці перабірала сурвэтку, якую да гэтага акуратна расправіла на сталі.

— Рой, ты толькі не хвалойся, — звярнулася да яго маці.

Цяпер яму зрабілася ўжо сапраўды не па сабе.

— А я і не збіраўся. Да таго, як ты папрасіла, дакладна не збіраўся. А што, ёсць падставы? У чым, увогуле, справа?

Марк нарэшце справіўся з доўгім пасля першай зацяжкі кашлем.

— Мы з маці дамовіліся, што калі табе споўніцца пятнаццаць, мы табе ўсё распавядзем.

— У такім выпадку вы спазніліся на цэлы год, — нагадаў Рой. Напружанне, што панавала ў бацькавым тоне, насцярожыла яго і прымусіла падрыхтавацца да доўгай размовы.

— Не перапыняй, — папрасіў яго Марк. — Я спачатку ўсё скажу, а ты слухай і не перапыняй.

Рой пераглянуўся з маці, яна панурыла сумныя вочы ў стол і зноў перавяла іх на мужа.

— Мы табе не сапраўдныя бацькі, Рой, — набраўшы паветра, выпаліў адным махам бацька і, не даючы сабе перадышкі, працягнуў. — Знайшлі мы цябе. Я знайшоў, дакладней. Ужо і не спадзяваліся, што будзе ў нас дзіця ў доме, а тут — ты... Я тады старачелем працаваў, — слізгануўшы па сынавым твары беглым позіркам, працягнуў бацька.

Рой сядзеў з застылым тварам.

— У шахтах, значыцца, увесь час праводзіў, — працягваў Марк. — Адноўчы я ў такое месца забраўся, што без спецыяльнага рыштунку туды і не патрапіш. Скол быў высокі і гладкі. Я тады на крабах, па канаце спусціўся, чую, быццам пішчыць нехта. Павінюся, спалохаўся я ў той момант моцна. Месца зусім бязлюднае было. Нават пронгам, з іх кіпцюрастымі лапамі, і тое дабрацца туды было сумнеўна. Гляджу — немаўля. Ты, значыцца. Ляжыш, глядзіш і толькі папіскаеш. Ужо ад голаду і плакаць не мог. Я яшчэ агледзеўся, але больш нікога не было там. Я тады цябе за пазуху ўсунуў і дадому. Вось з таго часу ты ў нас і з’явіўся.

Марк памаўчаў, крадком паглядзеўшы на Роя.

Ганна, усхліпваючы, выцірала кутком ручніка слёзы. Рой маўчаў, сядзеў бледны і пануры.

— Так што, сыноч, — паклаў бацька яму на плячо руку, — ты ў нас як у той казцы з’явіўся. Толькі там у капусце дзяцей падбіралі, а я вось — у каменяломнях.

Рой па-ранейшаму маўчаў.

— Адно мяне здзівіла, — набіваючы зноўку люльку, вярнуўся да аповеду бацька. — Прынамсі, тады здзівіла. Ні драпіны на табе не было. Спачатку гэта вельмі азадачвала. Я яшчэ падумаў, што калі б жанчына ў становішчы вырашыла нарадзіць далей ад людскіх вачэй, наўрад ці яна б такое месца абрала. У тую шчыліну ні цяжарная, ні тая, што толькі нарадзіла, не праціснецца. Туды не кожны здаровы мужык здолее залезці.

— І што гэта азначае? — першы раз за час бацькавага маналогу спытаў Рой. Уласны голас здаўся яму чужым.

— А то і значыць! — злосна бліснуў вачыма Марк. — Што маці твая, тая, якая на свет нарадзіла, скінула цябе туды! Вось як яны, здольныя, дзецьмі раскідваюцца. А потым жаляцца, што мала дзяцей з дзіэнамі ў іхнім саслоўі. Па мне, дык лепш бы ўсе былі аднолькавымі... — Марк памаўчаў. — Таму я і не хацеў ніколі, каб ты да іх далучаўся... Хоць, я прызнаюся, заўсёды ведаў, што ты не такі, як яны, будзеш. Любы іншы на друзачкі разбіўся б. А ты — нічога, толькі ляжаў і ножкамі перабіраў. — Ён па-добраму ўсміхнуўся, выклікаўшы ў памяці тую карціну. — І яшчэ...

Рой з цяжкасцю распазнаваў твар бацькі — густыя клубы дыму раз'ядалі вочы.

— Кажу ж, здзівіўся я моцна, што ты без сінякоў і ран быў. Незразумела нам гэта было, — Марк зноў закашляўся. — Нейкі час... незразумела. А потым мы здагадаліся. Мы ведаем, які ў цябе дзіэн, і хто ты такі, — Рой пахаладзеў. — І твае кроўныя родзічы яшчэ знойдуцца.

Рой утаропіўся ў стол.

— Не знойдуцца.

Марк далікатна кашлянуў.

— Ведаю, пра што ты думаеш. Але... не веру, што... вашых не засталася.

— Нехта добра пастараўся, каб так было, — з дрэнна прыхаваным хваляваннем у голасе прамовіў Рой.

Бацька ўздыхнуў.

— З вамі паступілі жудасна. Але — што ёсць, тое ёсць. Оптымум прыняў такое рашэнне.

— Толькі гэта нічога не мяняе. Мы заўсёды лічылі цябе сваім, сыноч, — працягнула яму руку Ганна. — І ніхто не даведаецца, хто ты насамрэч. Мы нікому не скажам. Ніколі, — яе вялізныя сінія вочы былі поўныя трывогі. — А на Інвентуме ты мусіш заявіць толькі здольнасць да рэверсу. Гэта будзе праўдападобна. У твайго бацькі былі адораныя продкі. Ніхто не будзе сумнявацца.

Рой узяў матчыну руку і прыціснуўся шчакай.

— Я ведаю, мама. Не сумнявайся. Усё... тое, што вы мне казалі, — ён азірнуўся на бацьку, — гэта ж нічога не мяняе? Так? Вы — мая сям'я.

Марк ахутаў сябе шызаватым дымам і закашляўся неяк моцна і надоўга, а калі скончыў кашляць, яшчэ доўга смаркаўся, выціраючы набеглыя, як часцяком бывае пры кашлі, слёзы.

Ганна, і смеючыся, і плачучы, прытуліла Роеву галаву да сябе, абняла і, па звычцы, добра ўскалмаціла.

Звычайна Рой заўсёды вырываўся. Маці страшэнна раздражняла ягоная стрыжка і асабліва гэтая дзівацкая коска, якую ён насіў за вухам.

— Мам, — падняў ён да яе задаволены, як у ката, якога чухаюць за вухам, твар. — Калі хочаш, я магу нават пастрыгчыся? Заўтра, напрыклад?

— Толькі паспрабуй, — шчасліва ўсміхнулася маці. — Без касічкі — на парог не пушчу!

Яны засмяяліся і больш не вярталіся да гэтай размовы.

На ўзбярэжжы было нешматлюдна. Некалькі рыбакоў, нягледзячы на паўднёвую спёку, вывелі лодкі ў мора. Рой накіраваў каня ў бок маяка. Карыстаючыся лаяльнасцю гаспадара, Апал дурэў. Дазволіў сабе выкупацца, а заадно выкупаць вершніка ў хмары паднятых пырскаў. Рой таму толькі ўзрадаваўся. Халодны душ з марской вады яму быў патрэбны не менш, чым каню. Неўзабаве наперадзе абазначыліся абрысы Цэрніума. Неабходнасць пакінуць узбярэжжа Апал успрыняў незадаволеным іржаннем, але ўсё ж паслухаўся, у знак пратэсту перайшоў на крок і паныла паплёўся ўздоўж шэрай, гарачай ад паўднёвага сонца сцяны. Рой спыніў каня каля канавязі, спехам закруціў лейцы і рушыў да Цёмнай вежы. Гэта была другая па ліку вежа Цэрніума — велічнага збудавання са шматвяковай гісторыяй.

Каменныя вежы Цэрніума некалі ўзвялі ў гонар трох тэронаў. Кожная з трох вежаў была ўнікальная. Найбліжэйшая да горада вежа, разам з пабудовамі, якія да яе прымыкалі, і мостам цераз канал, у народзе звалася Белай вежай. Збудаваная са светлага каменя, яна вянчалася купалам. Да таго ж яна была Ратушай. Тут адбываліся пасяджэнні Оптымума. Ад Белай вежы пачыналася сцяна, якая злучала яе з Цёмнай вежай-маяком, надзейным арыенцірам для караблёў Бязмежнага мора. У пакручастых калонах Цёмнай вежы, якія падтрымлівалі яе дах-карону, можна было лёгка пазнаць жгуты змяіных цел. Вернікі, якія захоўвалі традыцыю запальваць агонь пад дахам вежы, былі нашчад-

камі тых першых ларбарэйцаў, што рабілі гэта шмат сотняў гадоў таму, яшчэ ў часы Дэркуса. Менавіта тут вісеў і набатны звон, якога не чуў ніхто з сучасных жыхароў Ларбора — перадумоў для гэтага не было ўжо вельмі даўно. Апошняя, Чырвоная вежа, не мела даху, а таму, калі глядзець на яе звонку, уяўлялася пляскатай, нібы адсечанай. Яна мела браму, ад якой пачынаўся бяспечны шлях да пустыні. Яе часам так і называлі — Краёвая вежа. Дарэчы, яна служыла не толькі патрульнай пляцоўкай для вернікаў, якія ахоўвалі подступы да горада ад патэнцыйных небяспекаў з боку пустэльні, але і з'яўлялася своеасаблівым амфітэатрам, дзе можна было размясціць некалькі сотняў людзей. Па традыві, менавіта тут, пад адкрытым небам, штогод праходзілі ўрачыстасці, прымеркаваныя да Інвентума. Вежы, за выключэннем Краёвай, практычна не пацярпелі ад землятруса. Шмат хто лічыў, што Дэркус пашкадаваў іх таму, што яны служылі своеасаблівымі помнікамі. Пасля знікнення Дэркуса вежы злучылі сценамі ў доўгі каменны пояс у выглядзе падковы і назвалі Цэрніумам. Падкова Цэрніума апярэзвала і стрымлівала Карнігард. Уваходы і выходы ў шматметровых сценах дазвалялі ларбарэйцам свабодна перамяшчацца па Ларборы, скарачаючы свае шляхі цераз масты і пераходы, пракладзеныя ў верхнім ярусе Карнігарда.

У Цёмнай вежы месціўся лібрарый, хутчэй падобны на музей, чым на бібліятэку. Гістарычная спадчына Ларбора захоўвалася тут не толькі ў выглядзе скруткаў, кніг, пергаменту, але і разнастайных прад-

метаў. Тут можна было ўбачыць упрыгожанні, статуэткі, посуд і фрэскі, камяні з прапрапанымі на іх старажытнымі сімваламі і па-штукарску вырабленыя гербавыя пячаткі. Знойдзеныя пры раскопках рэчы, якія мелі ў вачах старацеляў хоць нейкую гістарычную каштоўнасць, у выніку апыналіся тут і служылі нароўні са скруткамі і кнігамі гістарычнымі крыніцамі для вывучэння традыцый і ўкладу жыцця продкаў.

У лібрарыі зберагалася і галоўная рэліквія Ларбора — кніга Спадчына. Усе назапашаныя веды, усе значныя ў гісторыі Ларбора падзеі беражліва ўносіліся ў яе з таго моманту, як памяць людзей, што захоўвалі гэтыя веды, перастала быць надзейным сховішчам. Спадчына пісалася з пракаветных часоў, а таму частка зместу была занатавана на ветусе — старажытнай мове ларбарэйцаў, якая цяпер лічылася страчанай. Дарэчы сказаць, гэта не было чымсьці накшталт ляноты ці нядбанна з боку папярэдніх пакаленняў — не даць магчымасці нашчадкам вывучыць і захаваць сваю мову. Хутчэй гэта было падобна да пакарання. Валоданне старажытнай мовай — здольнасць разумець яе і гаварыць на ветусе — знікла разам з Дэркусам, і за мінулыя стагоддзі ніхто так і не здолеў расшыфраваць схаваную для цяперашняга пакалення частку Спадчыны.

З боку мора ўваходу ў вежу не было. Рой шыгнуў у арку і апынуўся ў адным з «акультураных» куткоў Карнігарда. Спякота, а ў большай меры магчымасць схвацца ад яе ў ценю, прыцягвала ў Карнігард шмат народу. Рой прыпыніўся пад навесам з садаві-

ной, залпам выпіў адзін кубак нукасавага соку, пасля чаго ў некалькі скачкоў пераадолеў мост, на якім тоўпіліся людзі, абмяркоўваючы апошнія навіны. Апынуўшыся на галерэі, якая праходзіла з унутранага боку, ён ледзь не збіў з ног нейкіх бяздарных дзяўчатак, што раптоўна выйшлі з-пад аркі. Рой адштурхнуўся ад калоны, кульнуўся ў паветры, перанёс цела над імі і прызямліўся яшчэ да таго, як яны паспелі павярнуцца, каб паслаць яму наўздагон свае захопленыя позіркi.

У Цёмную вежу Рой практычна ўляцеў, ні разу не спыніўшыся па дарозе, і ў дзвярах ледзь не сутыкнуўся з Людвігам. На выгляд Людвігу можна было б даць максімум пяцьдзясят гадоў. Аднак ужо сорок гадоў, ці нават больш, Людвіг працаваў ахоўнікам лібрарыя, а таму заставалася толькі гадаць, у якім узросце ён прыступіў да сваіх абавязкаў. Акваілейцы жартавалі, што, напэўна, за гады, праведзеныя за чытаннем старажытных тэкстаў, ён займеў рэцэпт маладосці.

Доўгія, кранутыя сівізнай цёмныя валасы і такія ж цёмныя вочы Людвіга рабілі яго вузкі белы твар вельмі выразным. Варта было толькі сустрэцца з ім позіркам, як тут жа з'яўлялася ўражанне, што ён ведае ўсё на свеце і нават больш. Але Людвіг удала хаваў свае веды. Быў просты ў зносінах, сыпаў жартамі, шмат смяяўся, дэманструючы добрыя зубы, і заўсёды мог адказаць на любое пытанне. Вось толькі рабіў гэта часцяком загадкамі, гадаць над якімі даводзілася вельмі доўга. Людвіг жыў тут жа. Удзень быў ахоўнікам лібрарыя, і, хоць асноўныя функцыі па ахове неслі

вернікі — іх пост быў на самым верхнім, адкрытым ярусе вежы — Людвіг лічыў сябе галоўным вартаўніком Спадчыны. Сям’і ў Людвіга не было, а таму тут, у вежы, на сярэднім ярусе ў яго была невялікая каморка.

— Саступай дарогу дурням і вар’ятам! — жвава адскочыўшы ў бок, з-за чаго Рой ледзь не ўляцеў у расчыненыя дзверы бібліятэкі, з усмешкай пракаментываў яго з’яўленне Людвіг.

— Чаму дурням? — стрымана ўсміхнуўся Рой і затармазіў у дзвярах.

Людвіг, схіліўшы галаву набок, прыдзірліва змераў Роя ўсмешлівым позіркам.

— Ну хіба разумны чалавек будзе праціраць штаны, седзячы ў бібліятэцы ў выходны? — задаў ён цалкам слушнае пытанне і адразу сам на яго адказаў. — Калі толькі ён не з’явіўся сюды, каб згуляць партыю ў лапідыс з Людвігам?

Рой, не адказаўшы, праслізнуў у паўзмрок пакоя.

Вузкія вокны, размешчаныя пад самым дахам, амаль не давалі святла. Людвіг увайшоў следам і запаліў на стала алейную лямпу.

— Табе трэба абсохнуць. Гарбаты?

Рой адмахнуўся.

— Тады як наконт гульні? — ён нават пацёр рукі ад нецярплівасці.

— Іншым разам.

Па той увазе, з якой Рой глядзеў на кніжныя паліцы, Людвіг зразумеў, што хлопец з’явіўся сюды дакладна не для таго, каб гуляць з ім у лапідыс.

— Скажы, а як мне можна паглядзець радаводы на сем’і дзіэндараў?

— Узяць дазвол і глядзець, пакуль не надакучыць, — паціснуў плячыма Людвіг. — Ды хоць бы ў вашага дырэктара — ён жа адзін з дарадцаў, або ў Міліцы ці Гордыяна. Але яны, мне здаецца, табе не падыходзяць, а? — хітра ўсміхнуўся ахоўнік.

Рой з прыкрасцю стукнуў сябе па лбе. Як ён мог забыцца на гэты дазвол! Да ратушы, калі бегчы па галерэі, і тое не менш за чвэрць гадзіны пройдзе. І гэта ўлічваючы, што Рой перамяшчаўся вельмі хутка.

— Паслухай, — умольна паглядзеў ён на Людвіга. — Можа, без паперак абыдземся? Ну, калі ласка!

— Без дазволу нельга, ты ж ведаеш правілы, — Людвіг адышоў да стала, ясна даючы зразумець, што ён не мае намеру падпусакаць яго да паліцаў, дзе ў скрутках захоўваліся радаводы здольных.

— Затое можаш пачытаць што-небудзь іншае, — ён сеў за стол, разгроб кучу ўсялякіх папер і ўзяў першую кнігу, якая трапілася яму пад руку. — «Па-за Краем. Гісторыі сведкаў» — як табе гэта? — ён бязгучна ўсміхнуўся, кінуўшы на вучня хітры погляд.

— Ліпавых сведкаў, — паныла зазначыў Рой. — З-за Краю ніхто яшчэ не вярнуўся. Прынамсі, не вярнуўся ў тым стане, каб здолець пасля кнігі пісаць.

— Можа, і так, а можа — і не, — загадкава прамармытаў Людвіг.

— А ну дай мне «сведкаў», — Рой, не чакаючы, выхапіў пацёртую кніжку, шукаючы вачыма імя аўтара. — Ці не твой гэта дзённік?

— Паменш кажы, пабольш пачуеш.

Рой хацеў адкінуць кнігу. Капацца ў мудрагелістых выслоўях Людвіга ў яго не было ні часу, ні жадання. Зрабіўшы выгляд, што збіраецца чытаць, ён прыхінуўся да адной з шафаў і з зацікаўленым выглядам пачаў гартаць старонкі. Азірнуўшыся на паглыбленага ў чытанне Людвіга, ён вырашыў, што той дастаткова захапіўся, каб не звяртаць на яго, Роя, увагі. Але зрабіўшы крок углыб пакоя, ён адразу пашкадаваў аб гэтым, бо абодва ягоныя чаравікі аказаліся прыбітымі да падлогі.

— Ды што ж за дзень такі сёння! — Рой з прыкрасцю глянуў на свае ногі. Высунуўшы языкі, на яго злосна пазіралі дзве чорныя змяіныя галавы.

— Ідзі па дазвол.

Рой безвынікова тузануў адной нагой. Шып трывала прыбіў абутак да падлогі ў месцы паміж вялікім і другім пальцамі.

— З задавальненнем. Калі ты, вядома, зробіш ласку адазваць сваіх пачвараў, — раздражнёна кінуў ён.

— Рэверс.

Людвіг, робячы выгляд, што па-ранейшаму захоплены чытаннем, не глядзячы злавіў шыпы.

— Не крыўдуй, але калі зробіш яшчэ адну спробу падысці да скруткаў, я цябе зашыпую, — папярэдзіў ён самым звычайным тонам, якім жадаў прыемнага чытання наведвальнікам лібрарыя.

— Дык я да вечара бегаць буду! — буркнуў Рой. — Мергіёл можа быць дзе заўгодна.

— Нічога. І далёкі шлях пачынаецца з блізкага, — па-філасофску заўважыў на ягоны выпад Людвіг і пачаў хутка нешта пісаць, краем вока назіраючы за Роем.

— Зайдзі ў Оптымум, раптам заспееш там кагосьці з дарадцаў. Праўда, табе трэба будзе растлумачыць, што ты хочаш знайсці ў скрутках. Дарэчы, што менавіта?

Рой зрабіў выгляд, што не пачуў яго, і пачаў разглядаць Спадчыну — велізарную кнігу, якая ляжала на адмысловым пастаменце. Шкляны каўпак над ёй шчыльна змыкаўся з гранітнай плітой пастамента з дапамогай складанага замка. Вядома, ключ ад яго быў толькі ў ахоўніка і Электуса.

— Ведаеш, а мне і Спадчыну пагартаць трэба...

Людвіг павольна сцягнуў з носа акуляры і здзіўлена паглядзеў на Роя.

— Сапраўды? А можа, яшчэ дадому возьмеш пачытаць? А не — дык я зараз пасуну табе фатэль, каб зручней чыталася, гарбаты завару і, пакуль ты будзеш атрымліваць асалоду, сам збегаю па дазвол для цябе. Ці мне клікнуць вернікаў, каб яны дапамаглі табе Спадчыну дадому давезці?

— Было б нядрэнна, — зазначыў Рой. — А што? Так можна?

Стары паківаў галавой, здзіўлены нахабствам вучня.

— Можна. Але наступстваў табе лепш не ведаць.

Рой прамаўчаў, засяроджана разглядаючы незвычайнай формы чарніліцу, якая стаяла перад Людвігам. Ён мачаў туды час ад часу свой шып і нешта выводзіў дробнымі вузельчыкамі на аркушы.

— А давай згуляем, — раптам выпаліў Рой.

— На што прапануеш згуляць? — Людвіг адкінуў пяро, і вочы яго імгненна ажывіліся.

— На жаданні.

Рой сеў за стол, але Людвіг марудзіў. Ён з асцярогай зірнуў на дзверы. Рой ведаў, што Людвіг не вытрывае і далучыцца да яго, а таму пачаў першым раскладваць на дошцы свае камяні. Звычайна іх многія насілі з сабой у невялікім мяшочку.

— Калі ўжо парушаць правілы, дык парушаць. Табе нельга гуляць з вучнямі, мне нельга глядзець радыводы без дазволу. Нельга глядзець Спадчыну без дазволу. Але калі ты прайграеш, ты мусіш падпусціць мяне да Спадчыны проста так. Згода?

Ён дастаў каменныя косткі, і Людвіг хітра ўсміхнуўся.

— Дурное ты хлапчо, калі думаеш, што ў цябе атрымаецца абхітрыць мяне.

— Пабачым. Дарэчы, даўно збіраўся спытаць, чаму ты жывеш у вежы? — раптам пацікавіўся Рой, назіраючы, як Людвіг, спрытна перабіраючы пальцамі, «сее» ў лункі камяні. — Няўжо табе ніколі не хацелася выйсці адсюль, ну, не ведаю, — ён сумеўся, — стварыць сям'ю, перадаць дзецям свой дзён, дарэчы, які ён у цябе?

Людвіг усміхнуўся аднымі вачыма.

— Мне неяк адзін пронг сказаў: «Шмат будзеш ведаць — хутка састарэешся».

Рой усміхнуўся.

— Як думаеш, пронгі... усё памятаюць аб сваім мінулым жыцці?

Людвіг няпэўна паціснуў плячыма.

— Ларбарэйцам выгадна думаць пра іх, як пра жывёл. Не заўважаць, як не заўважаюць беспрытульнага

ката, але толькі да тае пары, пакуль кот не захварэе на шаленства. Тады яго ўсе заўважаць! Твой ход, — нагадаў Людвіг.

— Калі я выйграю, ты падпусціш мяне да Спадчыны.

— Ты спачатку выйграй!

— А заадно распавядзеш, якая ў цябе здольнасць.

— Ты прайграеш, — тонам, што не церпіць сумневу, прамовіў Людвіг. — А таму падрыхтуйся выціраць пыл з паліц. Гэта і будзе маё жаданне.

— Я думаю, ты з пароды доўгажыхароў, — паглыбіўся ў развагі Рой. — Астравух казаў, што ты ўжо працаваў у лібрарыі, калі яшчэ ягоны бацька вучыўся ў Акви́ле, значыць, табе як мінімум гадоў сто. Шукаючы пацвярджэнне сваім словам, ён дапытліва зірнуў на Людвіга, але твар у таго заставаўся непранікальным.

— Сярод здольных процьма доўгажыхароў, — прабурчаў Людвіг, але Рой прапусціў гэта між вушэй.

— Значыць, ты проста знайшоў рэцэпт неўміручасці.

Людвіг усміхнуўся, але зноў прамаўчаў.

— Тады, напэўна, ты павінен ведаць ветус — мову продкаў. Больш проста няма каму, — дадаў Рой.

— Калі ты думаеш, што твая хвальба здолее задобрыць мяне, ты памыляешся, — сказаў Людвіг.

Рой, манеўр якога разгадалі, расчаравана хмыкнуў.

— І ўсё-такі, што ты хацеў там знайсці? — падкінуўшы косткі, спытаў Людвіг.

Рой махнуў рукой.

— Ды так...

Яму ж не абавязкова распавядаць ахоўніку ўсё запар?

— Выкладвай! — бачачы яго нерашучасць, запатрабаваў Людвіг. — Адна галава — добра, а дзве...

— Мутант, — скончыў за яго фразу Рой.

— Не хочаш, як хочаш, — пакрыўджана буркнуў Людвіг. — Я тут са скуры вылузваюся, каб яму дапамагчы, а ён яшчэ хаміць старому.

Рой усміхнуўся.

— Старому? Ты гэта сур'ёзна? Колькі табе гадоў насамрэч?

Твар Людвіга, калі ён крыўдзіўся, набываў вельмі пацешны выраз.

— Не скажу! Ужо лепш я дазволю табе памерці ад смеху, чым ад страху, — прабурчаў ён.

— Няўжо так шмат? — з сумневам разглядаючы ахоўніка ў профіль, усміхнуўся Рой.

Людвіг нават вухам не павёў, нецярпліва назіраючы заходам гульні.

Рой якраз перасунуў свой маленькі пірыт на перадапошні шэраг.

— Ну добра. Не хочаш — не кажы.

Рой пачаў дэманстратыўна аглядаць паліцы. Вежа была высокая. Некаторыя стэлажы размяшчаліся на вышыні некалькіх метраў. А таму ў цэнтры вежы была зроблена своеасаблівая канструкцыя — для забеспячэння доступу да скруткаў. Нагадвала яна яліну, ствол якой дасягаў самага даху, а «галінамі» служылі адмысловыя лесвіцы, якія разыходзіліся ад ствала ў розныя бакі. Кнопка прыводзіла гэтую сістэму ў дзеянне —

лесвіцы ператвараліся ў гарызантальныя пераходы да паліц і дапамагалі такім чынам дабрацца да матэрыялаў.

Звычайна Людвіг бегаў па лесвіцах, нібы цыркавы актор, натрэніраваўшыся за доўгія гады. Аднак старонняму чалавеку гэта было б няпроста. Рой выдаткаваў бы шмат часу, калі б вырашыў знайсці нешта ў лібрарыі без дапамогі Людвіга.

— Ходзяць чуткі, што ты пярэварацень, і тваё цела не зношваецца, таму што ты шмат часу праводзіш у іншай існасці. Гэта праўда?

— Цяпер ты гэтага дакладна не даведзешся.

— Гэта чаму ж?

Людвіг паглядзеў на яго скрозь ссунутыя на нос акуляры і паказаў вачыма на дошку. Ён толькі што адправіў у цэнтральную лунку камень і цяпер задаволена паціраў рукі. Рой хмурна адсунуўся і пачаў збіраць камяні ў мех.

— Пачынай прыбіраць.

— Пачну, — буркліва адгукнуўся Рой. — Але сёння — ніяк, даруй. Дзеля такой справы я абяцаю прагуляць урок танцаў.

Напрыканцы ён затрымаўся позіркам на знакамітай фрэсцы, якую нехта вельмі даўно прынёс у бібліятэку. Фрэска змяшчалася на кавалку каменя. Рою падумалася, што не так даўно Эд згадваў пра яе. Гэта была напалову сцёртая выява істоты, падобнай да змяі, якая трымала ў роце нейкі круглы прадмет. Калі б не прымітыўна намаляваныя іскры, што ён выпраменьваў, можна было б падумаць, што гэта проста качан капусты.

І тым не менш, фрэска хавала ў сабе нешта сімвалічнае і таямнічае.

— Гэта якул, — улавіўшы яго цікаўнасць, прамовіў Людвіг і, падышоўшы, спыніўся ў Роя за спінай.

Рой здрыгануўся і засяродзіўся на малюнку. Больш за ўсё яго прывабіла выява пяра, перакрываванага мячом, і хітра сплецены арнамент у ніжняй частцы фрэскі. Неразборлівыя крамзолі малюнка моцна пацярпелі ад часу, каб, глядзячы на яго, можна было зрабіць нейкія высновы.

— Гэй! — паклікаў яго на развітанне Людвіг.

Спыніўшыся ў дзвярах, Рой запытальна зірнуў на старога.

— Ты, здаецца, хацеў даведацца, які ў мяне дзіэн. Рой аслупянеў.

— Ну?

Людвіг усміхнуўся з уласцівым яму хітрым выразам на твары.

— Ты гэтага не даведаешся, таму што я нікому пра гэта не распавядаю.

Бровы ў Роя няўлоўна падскочылі. Ён з сумневам утаропіўся на Людвіга.

— І табе раю зрабіць тое самае.

МЫ АДНО ПЛЕМЯ

Рой дазволіў сабе некалькі хвілін павагацца, пасля чаго накіраваўся да дома Ундрыца. На вуліцах панавала ажыўленне. Новы дарадца Оптымума стаў галоўнай тэмай для размоў у горадзе. Жарсці з нагоды здарэння ў каменяломнях згаслі. Расследаванне было скончана, справа закрыта.

Афіцыйная версія, у якую ніхто асабліва не верыў, абвяшчала, што гэта быў няшчасны выпадак у выніку нападу леапарда і абвалу, а таму Оптымум прыняў рашэнне ўзмацніць ахову прылеглых да пустэльні тэрыторый, павысіць узнагароду за знішчэнне дзікіх кошак, і настойліва рэкамендаваў захоўваць асцярожнасць тым, хто адпраўляецца ў шахты на працу альбо па нейкіх іншых справах.

Тым не менш, для Рады здарэнне ў каменяломнях не прайшло без следу. У яе структуры адбыліся нечаканыя змены. Склад Оптымума папоўніўся яшчэ адным дарадцам. І гэта быў пронг. Трэба сказаць, сістэма кіравання ў Ларборы была даволі незвычайная. Оптымум — асноўны орган улады, якому падпарадкаўваліся вернікі, — складаўся з трыццаці чалавек,

з ліку якіх самі дарадцы выбіралі кіраўніка. Кіраўніком мог стаць адзін з дарадцаў, але, як правіла, гэта быў надзелены дзізнам чалавек. Дарадцы прадстаўлялі інтарэсы пэўных катэгорый грамадзян. Інтарэсы пронгаў у Оптымуме да гэтага ніколі і ніхто не прадстаўляў, бо ўсе лічылі іх не вартымі ні ўвагі, ні падтрымкі. Але, верагодна, падзеі ў шахтах, што так груба парушалі ціхамірнасць існавання пронгаў, заахвоцілі і гэтых стварэнняў наладзіць сувязь з рэальным светам, які яны так доўга ігнаравалі. Прыняцце пронга ў савет узрушыла ўвесь горад — дзе толькі пра гэта ні казалі. Але ў сем'ях дарадцаў абмеркаванне ішло больш заўзята, чым дзе-небудзь яшчэ.

Такім домам, дарэчы, быў дом дарадцы Віталіса Краца. Ён быў лекарам. Акрамя таго, ягоная сям'я на працягу некалькіх пакаленняў манапольна валодавала ў Ларборы аптэкарскай справай.

Сёння ў доме Крацаў была запланавана вялікая падзея — баль-маскарад з нагоды Дня народзінаў Клаўса. Адзінаму сыну Крацаў спаўнялася пятнаццаць гадоў. Свята мелася стаць грандыёзным і ўрачыстым, з мноствам гасцей і пачастункаў.

Вераніка і яе бацька былі запрошаны на баль, але Рой, калі накіроўваўся да іх, пра гэта не ведаў. Ён пад'ехаў да дома Ундрыца і, узгадаўшы, як гэта рабіў Астравух, тройчы энергічна стукнуў аб дзверы колцам.

Карл з непранікальным тварам сустрэў яго і праводзіў у гасцёўню. І толькі Рой сабраўся запытацца, калі будзе гаспадар дома, як таго і следу не стала. А замест яго ў пакой увайшла Вераніка. Яна ніяк не магла

вырашыць, якую сукенку надзець на баль, а таму захацела параіцца з бацькам і прадэманстравачь яму адно са сваіх убранняў. На ёй была сукенка смарагдавага колеру, з футравым каўняром. У руцэ яна трымала маску і другую сукенку, колеру граната.

— Прывітанне! Дзе бацька? — без ценю здзіўлення, быццам яму і належала тут быць, спытала Вераніка.

— Прывітанне. Сам яго... чакаю.

Рой кашлянуў, голас здрадзіў яму. Ён адвёў вочы, і, сашчапіўшы пальцы рук, пачаў вывучачь мазаіку на падлозе. Вераніка падышла бліжэй, нядбайна кінула гранатавую сукенку на фатэль і спытала:

— Цябе, здаецца, Роем клічуць?

Ён кіўнуў. Вераніка затрымала на ім погляд зацікаўленых вачэй.

— Ты будзеш на балі?

Рой здзіўлена ўскінуў бровы.

— Я пра Краца. У яго сёння Дзень народзінаў. Будзе баль-маскарад. Падрыхтоўка грандыёзная, як да Інвентума. Амаль увесь Оптымум там будзе і яшчэ шмат народу. Табе якое больш падабаецца? — раптам змяніўшы тэму, запытала Вераніка і закружылася, прыклаўшы да твару маску. Гэта была маска кошкі. — Ці можа, — яна ўзяла з фатэля і прыклала да сябе другую сукенку, — гэта?

Рой, як ні стараўся, не мог адвесці ад яе вачэй. Пры гэтым ён спрабаваў выглядаць як мага больш абыякавым.

— Абедзве... добрыя, — нарэшце выціснуў ён з сябе. Вераніка расчаравана хмыкнула.

— Так я і думала. Давядзецца пачакаць каго-небудзь, хто разбіраецца ва ўборах, — яна, без асаблівых цырымоній, кінула маску на канапу і ўладкавалася побач. — Скажы, гэта ж ты быў з тым пустэльнікам, які зашыпаваў Клаўса?

Рой паціснуў плячыма.

— Ён што? Усім распавядае падрабязнасці нашага знаёмства? Не думаў, што ён так ім даражыць.

Вераніка пахістала галавой.

— Ён? Не, вядома. За яго Гордыян распавёў.

Яна асцярожна, нібы памацала, прабегла вачыма па ягоным твары.

— Дык... усё ж такі?

Рой кіўнуў.

— Я там быў. Але зашыпаваў яго — не я.

— Ну, яшчэ б! Гэта і так зразумела! Ты ж яшчэ не быў на Інвентуме, — усміхнулася яна. — Зрэшты, я таксама не была. Дарэчы, і Крац, наколькі я ведаю, толькі ў гэтым годзе прадстаўляецца саслоўю.

Рой нахмурыўся.

— Добра. А навошта мы ўвогуле гаворым пра гэтага Краца?

Вераніка збянтэжылася і паціснула плячыма.

— Не ведаю. Каб не маўчаць, напэўна, як у мінулы раз.

— І яшчэ. Ён... карацей, некаторыя з нашых лічаць, што ён тады яшчэ лёгка выкруціўся.

Рой здзіўлена паглядзеў на яе.

— Неяк дзіўна чуць ад цябе... пра сваіх. Але, у любым выпадку, мне няма справы да таго, пра што мараць псіхі нахшталт Клаўса.

— Гэта так... каб ты не расслабляўся. Крац у той раз цудам пазбег адлічэння, таму цяпер вас усіх не-навідзіць. І пры магчымасці адпомсціць. Дарэчы, ягоны дзён — рэгенерацыя. Дык цябе, значыць, не запрасілі?

Рой пакруціў галавой.

— Відаць, вырашыў не спалучаць план помсты са сваім Днём народзінаў. Шкада. Я прыйшоў бы.

Вераніка нягучна засмялася.

— Уяўляю, як бы Крац узрадаваўся. Я чула, ён збіраўся расправіцца з усёй вашай кампаніяй нейкім жудасным спосабам.

Рой ухмыльнуўся, бо чуткі данеслі да яго, што Крац насамрэч планаваў адпомсціць сведкам сваёй ганьбы.

— А я ўвогуле баюся ўявіць. Сувеніры з нашых чарапоў абяцаў зрабіць?

— Абяцаў, — Вераніка стрымала ўсмяшку, успомніўшы істэрычныя пагрозы Клаўса.

— Няхай цешыцца. Ніхто не забараняе, — адказаў Рой. — Вашых... шмат будзе на Інвентуме? — раптам памяняў ён тэму.

Вераніка паціснула плячыма.

— Не ведаю. Недзе каля дзесяці. Мы ж выйгралі права на міраіт у мінулай гульні! — не без гонару нагадала яна.

— Гэта была выпадковасць, — абьякава прамовіў Рой. — У гэтым годзе і не спадзявайцеся на такую ўдачу.

— Ды годзе табе, — зрабіла скептычны твар Вераніка. — У вас — аніякіх шанцаў. Вас і рыхтаваць няма каму. Кажуць, вашу каманду трэніруе фанатык, былы пустэльнік...

Яна раптам змоўкла, сустрэўшыся са здзіўленым позіркам Роя.

— Э-э... нічога, што гэты, як ты яго назвала, фанатык — сябра твайго бацькі? — Роевы бровы ўзляцелі заломам. — І мой, дарэчы, таксама. І яшчэ — наш фанатык трэніруе выдатна. У нас ужо ўвесь трэці курс рэверсуе, чаго не скажаш пра некаторых з вас! Ты, наколькі я ведаю, стараста трэцягодак? — ён пачакаў, пакуль яна праглыне сваю крыўду, і дадаў: — Плёткі хутка распаўзаюцца.

Вераніка сцяла губу, пасля чаго ўскінула падбародак, паднялася, склала на грудзях рукі і скіравала позірк у бок дзвярэй.

— А табе... не пара выпадкова?

Рой таксама склаў рукі на грудзях.

— А я не прасіў цябе забаўляць мяне размовамі. Я чакаю дарадцу Ундрыца.

Цяпер ужо ён апусціўся ў адзін з фатэляў. Сэрца яго пры гэтым так барабаніла, што яму здавалася, зраз пасыпецца тынкоўка, і, намагаючыся заглушыць гэты грукат, ён пачаў выстукваць костачкамі пальцаў па падлакотніках.

Вераніка хацела паслаць яму ў адказ што-небудзь абразлівае. Пажадана вельмі з'едлівае і ўмерана балючае, але проста не магла прыдумаць нічога прыдатнага. Абурэнне, выкліканае паводзінамі гэтага выскачкі, — ды яшчэ дзе? у яе ўласным доме, — на кароткі час абяззброіла яе. А таму яна проста пагардліва хмыкнула.

— Зручна ўладкаваўся? — яна панура глядзела на яго зверху ўніз.

Рой адкінуўся на спінку фатэля.

— Цалкам. Каву ці гарбату ў гэтым доме не прапануюць?

Вераніка бліснула вачыма на паднос з сервізам і з высілкам стрымала ў сабе жаданне выліць змесціва імбрыка проста Рою на галаву.

— Чаму ж? Толькі Карл, як бачыш, сышоў.

Рой падняўся і сам наліў сабе гарбаты.

— Ты не ўмееш разліваць гарбату?

— Ты і сам выдатна справіўся!

— Зрэшты, табе няма чаго так хвалявацца, я ж не сказаў, што маю на ўвазе цябе. Спадзяюся, у цябе з рэверсам лады. Усе ведаюць, што ты Саламандра, а не якая-небудзь бездарка. Дарэчы, абы-каго старастамі не прызначаюць.

Вераніка задыхнулася ад абурэння: ды што ён сабе дазваляе!

— А мяне зусім не цікавіць, каго ты меў на ўвазе.

— Паўтараю: не цябе. А ўвогуле, калі ёсць праблемы, магу дамовіцца — прыйдзеш і возьмеш некалькі ўрокаў у нашага фанатыка.

Вераніка ўспыхнула.

— Ты ж не думаеш, што ў мяне хопіць цярпення і далей выслухоўваць твае абразы?

— Што ты! Я да абразаў і блізка не падышоў.

Вераніка набрала паветра.

— А зрэшты, што з цябе ўзяць? У Аквіле вучацца адны дзікуны, да сённяшняга моманту я не вельмі і верыла. Аказваецца — дарма.

Рой сербануў гарбаты.

— І твой бацька таксама там вучыўся, напэўна, ты ведаеш?

— Можа таму ён мяне і аддаў у Серпенту! Я ведаю, чаму вас там вучаць — паводзіць сябе нахабна, пагардліва і гарлапаніць паўсюль пра сваю выключнасць.

— Я б сказаў, вельмі падобна да апісання серпентайцаў, — сур'ёзна зазначыў Рой. — А яшчэ, відаць, ты нічога пра нас не ведаеш.

— І не маю такой патрэбы, калі што. Ніхто з нашых не стане ганарыцца знаёмствам са... сцяргвятнікамі.

Рой збялеў. Ён выдатна ведаў, якімі мянушкамі адорвалі іх серпентайцы.

— Лягчэй, добра? Вашая Серпента ў параўнанні з Аквілай — проста змрочны, халодны склеп. І гэта я яшчэ шкадаваў твае... э-э-э, патрыятычныя пачуцці. У нас звычайна кажуць — змрочны, халодны гадзючнік. Сама разумеш, хто можа вучыцца ў гадзючніку.

Вераніка прыжмурылася.

— Між іншым, змяя — сімвал мудрасці!

— А яшчэ яна — смяротна ядавіты паўзун з усімі адпаведнымі якасцямі, якімі вы так ганарыцеся і якія так старанна ў сабе выхоўваеце, — ён з грукатам, значна меншым, чым хацеў бы, але цалкам дарэчным, апусціў пусты кубак на стол.

У гэты момант ён заўважыў на сталe яе саламандру. Але больш, чым само колца, яго ўвагу прывабіла інкрустацыя, якая ўпрыгожвала «брушка» саламандры. Ён нават выказаў здагадку, што гэта выраб Данатавай рукі, — бацька Роя рэдка рабіў так званых «цмокаў».

— Не чапай!

Позна. Рой узяў колца і паднёс да вачэй.

— А ну аддай!

Вераніка зрабіла крок насустрач, але Рой вокамгненна адскочыў і засцерагальна выцягнуў наперад руку.

— Дык, значыць, гэта — ваш сімвал мудрасці?

— Гэта саламандра, — скрозь зубы прамовіла Вераніка. — Сімвал майго дару.

— О, так, — падняў брыво Рой, — я шмат чуў пра твае здольнасці.

— Шкада, што я нічагусенькі не чула пра твае!

— Дык што? Ты напраўду яшчэ не асвоіла рэверс? — прапусціўшы яе рэпліку між вушэй, пацікавіўся Рой.

— Бездарам няма чаго хвалявацца пра гэта, — не на жарт раззлаваўшыся, прамовіла Вераніка. — Аддай зараз жа!

Замест гэтага Рой ухмыльнуўся і адступіў назад.

— Скажы «рэверс»!

Вераніка раздражнялася ўсё больш.

— Вярні! Мне не да жартаў.

— Ці не асвоіла?

— Не твая справа!

Усё гэтак жа ўсміхаючыся, Рой пачаў круціць колца на пальцы.

— Хутчэй! Я чакаю!

Яна працягнула руку, але Рой толькі здзіўлена выгнуў бровы і адступіў яшчэ на крок назад. Вочы ў Веранікі запалалі. Яна выкінула левую руку, маючы намер схапіць колца, але парэзацца не паспела: Рой перахапіў яе руку ў прыдалонні і моцна сціснуў.

У гэты час дзверы адчыніліся, і Карл прапусціў у пакой вычварна апранутага рослага хлопца. На ім былі вузкія штаны, запраўленыя ў высокія беляы боты, і кашуля з футравай камізэлькай. Уся вопратка была насычанага аранжавага колеру, толькі капялюш, пальчаткі і боты — беляы.

Рой не змог утрымацца, каб не хмыкнуць з нагоды такога недарэчнага выгляду госця, але Вераніку адпусціў.

— Карл! Дзе тата? — не спяшаючыся павітацца з Адамам — а гэта быў Адам Ліс — незадаволена пацікавілася Вераніка.

— Верагодна, затрымліваецца, — патлумачыў Карл.

— Як толькі прыйдзе, скажы, што яго чакае той ЗАР з Аквілы, ён ведае, хто гэта.

Яна бліснула на Роя раззлаванымі вачыма і рушыла насустрач Лісу.

— Абавязкова, — Карл схваўся, бясшумна прыкрыўшы за сабой дзверы.

— Пазнаёмцеся, — паспрабавала прытрымлівацца цырымоніі Вераніка. — Гэта...

— Не трэба, — спыніў яе Ліс. — Мы знаёмыя, — ён скрывіў грэблівую грывасу. — Што ты тут робіш, Кромель? Нешта ты стаў мне часта трапляцца. Ох, не давядзе гэта да добра.

— Ён прыйшоў да бацькі.

— Вось як? — не зводзячы з Роя пагардлівых вачэй, спытаў Адам. — А што ў яго за справы могуць быць з тваім бацькам?

— Забыўся даць табе справаздачу, — сашчапіўшы рукі на грудзях, у тон яму адказаў Рой.

— Я і так здагадваюся. Табе, напэўна, трэба дазвол, каб патрапіць у архіў? Чуў, там захоўваюцца радаводы на ўсе сем’і здольных, хочаш пашукаць свой род перад Інвентумам? Павінен цябе расчараваць. Пра бездараў там нічога няма.

— Шкада. А я б мог пашукаць там і твой радавод заадно. Дык, кажаш, яго там не будзе?

Самазадаволеная ўсмешка спаўзла з твару Адама. Ён змераў Роя позіркам з галавы да ног і затрымаўся на колцы, якое той усё яшчэ трымаў у руцэ.

— Ты, я бачу, змайстраваў рэверсіўны снарад? Цікава. А зрэшты... Марыць не шкодна.

— Гэта мой, — дэманстратыўна кашлянула Вераніка і распачала новую спробу вярнуць сваю саламандру. — Ён проста ўзяў яго... паглядзець, — зрабіўшы націск на апошнім слове, яна пераканаўча паглядзела на Роя, але той не адрэагаваў.

— О! Дык ты цікавішся баявым майстэрствам здольных, Кромель? — са здэкам у голасе запытаўся Ліс. — Пахвальна. Але лепш аддай яго мне, а то яшчэ парэжашся, клопатаў з табой не абярэшся. Наўрад ці табе даводзілася трымаць у руках нешта вастрэйшае за відэлец.

Рой грэбліва паморшчыўся.

— Я нават магу табе наглядна прадэманстраваць, як відэльцам можна зашыпаваць. Пры магчымасці.

— У цябе такой магчымасці не будзе, — лянiва прамовіў Ліс. — Дык усё ж такі ты ЗАР ці ў цябе ёсць дзіэн?

— Скажу ўзамен на твай, — усміхнуўся Рой.

Ліс пагардліва скрывіўся.

— Падазраю, што калі і ёсць, то нічога асаблівага. Нешта накшталт асаблівага слыху, як у твайго вушастага сябрука. Магу нават выказаць здагадку, што гэта будзе і не дзіэн зусім. У такім узросце дзіэны не праўляюцца. Затое часцяком выяўляюцца бездары-самазванцы, якія ўпарта трэніраваліся ўсе гэтыя гады.

Рой паціснуў плячыма.

— Ніколі пра такое не чуў. Дзелішся асабістым досведам?

Ліс прапусціў між вушэй апошнюю фразу і пераключыўся на Вераніку.

— Выдатна выглядаеш! Мы будзем самай прыгожай парай на ўсім маскарадзе, вось пабачыш! — паабяцаў ёй Ліс.

— А можа, лепш гэта? — Вераніка на ўсялякі выпадак паказала свайму кавалеру і гранатавую сукенку.

Той толькі паморшчыўся.

— Да майго строю лепш пасуе зялёнае.

Рой адварнуўся і пачаў разглядаць кальцо, якое ён усё яшчэ трымаў у руцэ. Гравіроўка, што ўпрыгожвала колца, была аздоблена залатой інкрустацыяй і нагадвала нейкі неверагодны арнамент. Некалькі секунд ён без сэнсу разглядаў яго, пакуль кароткая ўспышка, як маланка, не працяла мозг. Карціна, якая ўзнікла ў памяці, выхапіла момант, калі Рой быў у бібліятэцы і размаўляў з Людвігам. Рой страсянуў галавой, імкнучыся вярнуць успамін, які знік гэтак жа нечакана, як і з'явіўся. Ён зноў засяродзіўся на арнаменце, імкнучыся зразумець, што ў ім такога асаблівага, і чым больш

ён глядзеў, тым мацнейшым было пачуццё страты рэальнасці. Малюнак раптам пачаў напаўняцца глыбінёй у ягоных вачах, запаўняючы сабой усю прастору пакоя, засланяючы прадметы і зацягваючы яго ў нейкі вір. Ён хацеў адвесці позірк, але не змог і раптам адчуў, як ляціць скрозь нетры Карнігарда. Ні злева, ні справа ён не бачыў нічога, акрамя суцэльных перапляценняў трыгасу, якія станавіліся ўсё шчыльней, закручваліся, гучалі шматгалоссем, спляталіся ў вузельчыкі вязі, але не маглі затрымаць ягоны палёт.

— Рой!!!

Назад ён вярнуўся нашмат хутчэй, нібы вынырнуў з возера.

— Мы адно племя, — ашаломлена прамовіў ён аднымі вуснамі, але тут жа схамянуўся, злавіўшы на сабе пільны позірк Веранікі. Аднак было позна.

— Што ты сказаў? — здзіўлена перапытала яна.

Рой пастараўся надаць свайму твару ранейшы абыякавы выраз.

— Нічога.

— Ты толькі што сказаў, — са здзіўленнем узіраючыся ў ягоны твар, настойвала Вераніка.

Рой уваткнуў колца ў стол і, кінуўшы Вераніцы, накіраваўся да выхаду.

— Табе здалося.

Вераніка толькі паціснула плячыма.

— Пакуль, ЗАР. Я скажу бацьку, што ты яго не дачакаўся.

Рой спыніўся, павярнуўся і паглядзеў на яе.

— Ты, здаецца, хацела пачуць маё меркаванне.

Вераніка глядзела на яго запытальна.

Рой марудзіў. Яму вельмі хацелася сказаць, што ён думае насамрэч.

— Выдатна выглядаеш. Асабліва побач з ім, — ён змераў аранжавы касцюм Ліса грэблівым позіркам. — Проста як яечня з цыбуляй.

Рой не пачуў, што, ацаніўшы камплімент, гукнуў Ліс. Ён завярнуўся і хутка пабег па калідоры.

МАСКАРАД

Нельга сказаць, што Крац быў асабліва папулярны ў школе, але магчымасць пабываць на сапраўдным балі, асабліва калі гэта баль-маскарад, ніхто не хацеў прапусаць. Роўна ў прызначаны час да дома Крацаў пачалі з'езджацца госці.

Запрошаныя падышлі да ідэі маскараду вельмі творча, а таму, тужліва блукаючы сярод размаітай кампаніі звяроў, вампіраў, уладароў незямных цывілізацый і казачных каралёў, Алерыён беспаспяхова спрабаваў адшукаць адну асобу.

Ягоны касцюм з апярэнным колеру медзі нязменна прыцягваў зацікаўленыя погляды. Алерыён падышоў да элегантнага спадара, які быў апрануты ва ўсё белае, у тым ліку і доўгі плашч з капюшонам, і ўздыхнуў з палёгкай.

— Хоць адзін знаёмы твар. У каго вы пераапракнуліся, саветнік?

— А ты як лічыш? — стомлена спытаў той.

Геа змераў яго паблажлівым позіркам.

— Дай адгадаю. Калі я правільна здагадаўся, дык не хапае касы.

Ундрьц загадкава ўсміхнуўся і падкінуў свой кій. Тонка завостранае лязо мільганула на які момант, пасля чаго саветнік гэтак жа спрытна надаў свайму кію звычайны выгляд. Усё адбылося за пару секунд, наўрад ці хто з гасцей паспеў штосьці заўважыць.

Яны абодва засмяліся.

— Не веру, што цябе запрасілі, — раптам стаў сур'ёзным Ундрьц. — Улічваючы, што ты зашыпаваў хлапчука.

— І правільна робіш. Добра хоць Арыяна гэты цырк з касцюмамі прыдумала, інакш бы не прабраўся сюды. Калі ўжо я цябе з цяжкасцю пазнаў, то можна спадзявацца, што мяне і пагатоў не заўважаць.

Ундрьц пахістаў галавой.

— Можа, не пазнаюць, але што не заўважаць — гэта наўрад ці.

Вось і цяпер дзве зацікаўленыя асобы, павярнуўшыся да іх, разглядалі незвычайны касцюм Алерыёна.

— Што там наконт сыночка Краца было чуваць у Оптымуме? — скептычна пацікавіўся Геа.

— О! Твайму ўчынку было прысвечана цэлае пасяджэнне Оптымума, — па-змоўніцку падміргнуў яму Ундрьц. — Крац-старэйшы вынес на Радую пытанне, як вас, пустэльнікаў, выкурыць з Карнігарда. Ён рэальна прапаноўваў падпаліць Карнігард. Уяўляеш, як яго душыць помста?

— І што Оптымум? — без асаблівай цікавасці, бо ўвесь гэты час шукаў кагосьці сярод гасцей, пацікавіўся Геа. — Няўжо Міліца не падтрымала Краца?

Ён цішком зірнуў на Ундрыца. Той уважліва сачыў за зменамі на твары Геа, калі было ўзгадана імя вірыды.

— Гэтае пытанне мы адразу забракавалі і не выносілі на галасаванне. Цяпер, пасля смерці Зараі, інтарэсы пустэльнікаў у Оптымуме прадстаўляць няма каму. Дарэчы, вольнае месца дарадцы доўга не пуставала.

Ундрыц сумна ўсміхнуўся.

— Цяпер яго займае адзін з тваіх былых суседзяў па нетрах Карнігарда.

— Хто такі? — пацікавіўся Геа.

— Ты не ведаеш? Зраблю выгляд, што паверыў табе, — уздыхнуў Ундрыц. — Гэта наш новы дарадца. Мы яго назвалі Нэма.

— Вось як. І што ён? Гэты ваш новы дарадца? Колькі гадоў, хто такі, кім быў раней? Вы яго пазналі?

Ундрыц змрочна пакруціў галавой.

— Гэта немагчыма. Ён падобны да дзікуна. А вочы... Яны нібы мёртвыя. І гэтая незразумелая манера гаварыць... Без перакладчыка нам ніяк. Ты выпадкова не размаўляеш на іехаце?

Геа ссунуў бровы да пераносся.

— Проста ты столькі часу правёў у непасрэднай блізкасці ад іх. Мне здаецца... — тут ён змоўк, нібы баяўся, што сказанае ім Геа не ўспрыме сур'ёзна. — Я ўпэўнены, што пронгі далёка не такія простыя, як усе пра іх думаюць, і што яны... нейкім чынам арганізаваныя, — дадаў ён, азірнуўшыся.

— Вядома, арганізаванья, — згодна кіўнуў Геа. — Табе, як дарадцы, гэта вядома лепш за іншых. Шахты і руднікі — вось іх арганізацыя. Прычым выгадная Оптымуму ва ўсіх адносінах.

Ундрьц махнуў рукой.

— Не тое. Я думаю, акрамя працы ў шахтах — да якой, дарэчы, іх ніхто не прымушае: гэта іх уласны выбар у нейкай меры — у іх ёсць яшчэ свая структура.

— Авой! — усміхнуўся Геа. — Я бачу, у цябе разгулялася фантазія? Хвалюешся, што дзесьці ў глыбінях Карнігарда дурненькія пронгі стварылі структуру, раўнацэнную Оптымуму?

— Ты можаш быць больш сур'ёзным? — шыкнуў на яго Ундрьц. Ubачыўшы, што Геа перастаў кпіць і слухае яго засяроджана, ён працягнуў. — Я ўпэўнены, што гэты Нэма сам не змог бы да такога дадумацца, — Ундрьц скіраваў пагляд некуды ўдалячынь. — Ім нехта кіруе. Але вось хто? І, галоўнае, з якой мэтай? Вось што я хачу высветліць.

— Ці не хочаш ты сказаць, што гэта наш паважаны...

— Ціха, — не даў яму дагаварыць Ундрьц.

— Ты ўсё правільна зразумеў, — ён незадаволена паглядзеў на пікавую даму, што занадта доўга сачыла за імі, і прымусіў яе адварнуцца.

— Ён нешта задумаў. Я гэта адчуваю. Дарэчы, Зарая — носьбіт таго самага дзіэна, што і мая дачка. І памерла яна вельмі ўжо раптоўна і неяк вельмі своечасова. Мне гэта не падабаецца.

— Не будзь параноікам, — лёгенька ляпнуў яго па плячы Геа.

— ...Памерла, вызваляючы месца для пронга, — прамармытаў пад нос Ундрыц. Ён з дакорам паглядзеў на сябра. — Калі б ты заявіў пра сваё жаданне прадстаўляць інтарэсы пустэльнікаў у Оптымуме, прысутнасці пронга ў савеце можна было б пазбегнуць! Але ты, як заўсёды, пажадаў застацца ўбаку.

Геа адмахнуўся.

— Ты ж ведаеш, мяне ніколі не цікавіла перспектыва быць у складзе Оптымума. Ведаць, што адбываецца ў вашых найсвятлейшых галовах, — занадта вялікая спакуса для майго дару. Не. Дзякуй. Гэта — не маё.

Ундрыц кіўнуў з разуменнем.

— Але знаць, што дзеецца ў галаве Меера, нам бы не зашкодзіла. Ён ведае, што камень у мяне, але не прадпрымае спробаў прысвоіць яго. Чаму? Як думаеш? — ужо ў адкрытую спытаў Ундрыц.

Геа паціснуў плячыма.

— Інстынкт самазахавання ніхто не адмяняў. Меер добра разумее, што шмат людзей, якія займаюць не апошняе месца ў горадзе, ведае пра ягонае жаданне займець Чорную слязу. І калі яна незаконна патрапіць да яго, гэтыя людзі будуць сведчыць супраць яго. Ён чакае выпадку забраць камень на больш-менш законных падставах.

— Тады, калі я буду даражыць ім больш за ўсё, — Ундрыц шматзначна паглядзеў на Геа. — Для цябе таксама Мееравы планы тояць небяспеку. Я схільны думаць, што цяпер ён не стане абмяжоўваць сябе ў іх рэалізацыі. Нехта, здольны чытаць ягоныя думкі, — сур'ёзная праблема. Ты так не лічыш?

Геа хмурна адварнуўся.

— Я не адзіны тэлепат у Ларборы.

— Але ты адзіны, хто ўяўляе з сабе пагрозу. Астатнія не маюць магчымасці сустракацца з Меерам так часта, як ты. З таго моманту, як ты быў прызначаны выкладчыкам Аквілы, вашыя сустрэчы сталі непазбежнымі. Ты заўважаў, што Меер рэдка глядзіць у вочы? Я заўсёды думаў — чаму, пакуль Людвіг не патлумачыў мне, што тэлепаты могуць чытаць думкі толькі ў вачах. Гэта праўда?

Геа адвёў вочы і ўсміхнуўся.

— Няўжо ты не ведаў?

— Уяві сабе. У дзяцінстве мне здавалася, што ты чытаў мае думкі заўсёды. Я нават рот не паспяваў адкрыць, як ты адразу ж адказваў на мае пытанні. Дык гэта праўда? Ты мусіш глядзець у вочы, каб бачыць, што чалавек думае?

— Дапусцім, я адкажу — так.

Ундрыц паспрабаваў абурыцца, але скрозь смех гэта выходзіла дрэнна.

— Значыць, усе гэтыя гады я наіўна верыў, што твае суперздольнасці дзейнічаюць на адлегласці, а гэта зусім не так?

Геа кіўнуў.

— Не так.

Ундрыц адварнуўся і пачаў пастукваць кіем па далоні.

— А як?

— Крыху больш складана, чым ты сабе ўяўляеш.

— Ты — нягоднік, ты гэта ведаеш?

— Я пакрыўдзіўся б, калі б не быў цалкам згодны з табой.

Геа падхапіў з падноса кавалак сырнага пірага і, прысеўшы на балюстраду, пачаў з апетытам есці.

— Як бы цяжка мне ні было гэта прызнаваць, але я зраблю выгляд, што новыя абставіны не паўплываюць на нашу дружбу.

— Ніякім чынам? — пацікавіўся Геа.

— Рэч у тым, што мне цяпер без тваіх здольнасцяў — аніяк.

— А-а-а... — шматзначна працягнуў Геа і строс крошкі з рук. — І што ты ад мяне хочаш? Трохі пашпіёніць дзеля нашай дружбы?

Ундрыц зморшчыўся.

— Калі толькі самую драбніцу. І тое выключна ў інтарэсах дзяржаўнай бяспекі.

— Вось яно як... Дзяржаўнай бяспекі. Пасля такіх слоў, я разумею, у мяне няма выбару?

— Пакуль яшчэ ёсць. Але хутка ты будзеш мне дужа абавязаны.

Ён пашукаў вачыма кагосьці сярод гасцей.

— Вунь бачыш тую асобу? — паказаў ён вачыма на жанчыну ва ўбранні змяі. — Бачыш?

Геа паглядзеў у пазначаным кірунку.

— Якая зайцоў гіпнатызуе?

— Яна самая. Пасля таго выпадку з Крацам яна была ў шаленстве. Спачатку. Гордыян казаў, што вірыда асабіста пагражала расправіцца з пустэльніка-

мі, — па твары Ундрыца прабегла хітрая ўсмешка, — пакуль не даведалася, хто зашыпаваў Краца. А калі даведалася, вінаватых пазбеглі пакарання.

На сябравым твары ані мускул не варухнуўся. Ундрыц расчаравана ўздыхнуў.

— Не варта перада мной прыкідвацца. Каб прачытаць твае думкі, мне тэлепатыя не трэба. Хоць, прызнацца, я заўсёды зайздросціў твайму дару. Калі б я ведаў, што рабілася ў галаве Кім, усё магло б абярнуцца па-іншаму, — сумна дадаў ён. — Ну ідзі ўжо, чаго стаіш, як той слуп!

Геа кіўнуў Аляксандру, прапусціў Мергіёла, які танчыў у пары з Арыянай, і змяшаўся з гасцямі.

Ундрыц прасачыў, як ён прабіраецца да Міліцы, і пашукаў вачыма дачку. Ён лічыў, што ў Веранікі дрэнны настрой з-за таго, што яны ледзь не спазніліся па ягонай віне, але яна ўсімі сіламі імкнулася яго пераканаць, што гэта не так.

— Дзе гэты твой... аранжавы? — спытаў ён, падышоўшы да дачкі з дзвюма порцыямі марозіва. — Будзеш?

Вераніка кісла ўсміхнулася, але пачастунак узяла.

— Не ведаю, танчыць, напэўна.

Яна без асаблівага энтузіязму лізнула сваё марозіва і сумна агледзелася. Ліс стаяў у кампаніі нейкіх русалак, усе яны выглядалі вельмі задаволенымі.

— А ты чаму не танчыш?

— Не хочацца, — буркнула яна. — Слухай... — яна кінула ў бок бацькі нерашучы погляд.

— Слухаю.

— Ведаеш, сённа заходзіў той ЗАР з Аквілы. Рой, здаецца.

— Да цябе? — умомант ажывіўся Ундрыц.

Вераніка абурана фыркнула.

— Яшчэ чаго! Ён пра цябе пытаўся. Я не стала высвятляць, па якой справе.

— Шкада, што я не заспеў яго, — расчаравана ўздыхнуў Ундрыц. — Ён нічога не казаў? Можна, прасіў перадаць што-небудзь на словах?

— Не, — буркнула Вераніка. — Толькі сказаў...

— Што? — прыспешыў яе бацька.

— Ён... праўда ЗАР? — замест адказу спытала Вераніка.

— А што?

— Цікава...

— Раз цікава, магла і спытаць. Дый якая розніца, я бачыў яго імя ў спісах на прысвячэнне. Даведаемся на Інвентуме. Хутчэй за ўсё, ён проста здольны да асваення рэверсу. Не думаю, каб я ведаў кагосьці з ягоных сваякоў сярод здольных.

Яна кіўнула галавой.

— Дык што такое? Ты можаш растлумачыць? З цябе словы трэба абцугамі выцягваць, — занепакоена прамовіў Аляксандр, углядаючыся ў яе твар.

Вераніка спрытна ператварыла пасавую спражку ў серп і правяла пальцам па арнаменце.

— Бачыш гэта?

Аляксандр Ундрыц са здзіўленнем зірнуў на колца.

— Ну... бачу. Я яго сам для цябе замовіў...

— Гэта зразумела, — Вераніка хітра глянула на яго. — А што тут напісана, ведаеш?

— Ты здзекуешся? — паблажліва ўсміхнуўся Ундрыц. — Гэта ветус. Я табе ўжо тлумачыў, што замовіў твой снарад паводле малюнка, які адшукаў у Спадчыне. Ён быў у той частцы, што на ветусе, я яго проста скапіяваў і аднёс збройнікам. Я нават не ўпэўнены, што яны здолелі паўтарыць арнамент рыхт у рыхт, занадта ювелірная работа, нават для іх.

— У іх атрымалася, — разглядаючы ў святле свечак зіхоткія завіткі арнаменту, нягучна прамовіла Вераніка.

Бацька паціснуў плячыма.

— Магчыма, я не правяраў. І, дарэчы, чаму яно з табой?

Вераніка паружавела. Яна яшчэ не асвоіла рэверс. Бацька ведаў пра гэта.

— Мне трэба было табе паказаць гэты надпіс. Тэрмінова. А дома цябе заспець можна хіба што ў кампаніі тваіх сяброў з жудасна сакрэтнымі фізіяноміямі. Такое адчуванне, што вы задумаеце змову, раз абстаўляеце ўсё такімі цырымоніямі!

Ундрыц адчуў сябе вінавата. Ён нязграбна прыгарнуў да сябе дачку.

— Ну, прабач. Што я магу сказаць. Складаны час. Шмат працы. Спадзяюся, хутка ўсё зменіцца.

— Можаш не сумнявацца, — буркнула Вераніка. — Усё ўжо змянілася.

— Што ты маеш на ўвазе?

Вераніка перасмыкнула плячыма.

— Як думаеш, ветус рэальна калі-небудзь перакласці?

— Ты і сама ведаеш, што гэта малаверагодна, — уздыхнуў Аляксандр. — Чалавеку, які бачыць надпіс на старажытнай мове ўпершыню, не пад сілу паверыць, што ў гэтых хітраспляценнях ліній хаваецца нейкі тэкст. Ветус занадта складаны, незвычайны, загадкавы. У ім няма звыклай для нас моваўтваральнай сістэмы, а на пісьме ён занатаваны дзіўнымі арнаментамі. Над расшыфроўкай ветуса працавалі выбітныя розумы нашага саслоўя з розных пакаленняў, але ніхто пакуль не здолеў прасунуцца ўперад.

Вераніка адхінулася.

— Дзіўна было б, калі б у іх атрымалася, — значыла яна. — Вось ты, напрыклад, маеш нішто сабе розум, але табе не пад сілу, скажам, пераўвасабленне або здольнасць да рэгенерацыі.

— Хвала Дэркусу. І што ты хочаш гэтым сказаць?

— Усё ж і так ясна! Разуменне ветуса — гэта дзіэн, гэтай здольнасцю не трэба авалодваць, яна даецца чалавеку з нараджэння.

— Так-так, вядома, я рады, што ты не прагульвала лекцыі па дзіэзназнаўстве, — заківаў бацька. — Адно толькі ты не ўлічыла: дзіэны мы ўспадкоўваем ад нашых бацькоў, а тыя, хто гаварылі на ветусе, зніклі шмат стагоддзяў таму. Толькі вось з чаго раптам такая зацікаўленасць? А?

Вераніка разважала. Бацька мае поўнае права не верыць ёй, яна і сама сумнявалася ў тым, што хацела сказаць.

— Гэты твой, нават не ведаю, як яго назваць, знаёмы з Аквілы, адразу зразумеў, што гэта такое. Я пра надпіс, — сказала яна. — Мне здалося, што ён не проста зразумеў, што гэта ветус. Ён прачытаў надпіс.

Бацька, які дагэтуль слухаў яе сур'ёзна, засмяяўся. Усё, як яна і меркавала.

— Гэта немагчыма.

Вераніка ўпарта тупнула.

Ундрыц паспрабаваў супакоіцца.

— Ну, добра-добра. І што ж тут напісана?

Вераніка замкнула колца ў спражку.

— Мы адно племя.

— О! Няўжо? — Аляксандр з высілкам стрымаў чарговы смяшок. — Даволі складаная фраза. І, галоўнае, вельмі дарэчная!

Вераніцы стала крыўдна, як бывае толькі ў дзяцінстве, калі ты кажаш праўду, а адзіны чалавек, які проста абавязаны табе паверыць, — не верыць.

— Дзіэнны не заўсёды ўспадкоўваюць ад бацькоў, — распачала яна апошняю спробу. — У таго ж Роя бацькі — бездары. Напэўна, у ягоным родзе былі адораныя, раз ён ЗАР, і такіх, як ён, — багата. Нават у нас, у Серпенце, ёсць парачка вучняў, чые бацькі бездары. Хутчэй за ўсё, у Роя гэты дар. Я пра ветус. І ён яго атрымаў нейкім выпадковым... чынам.

Ундрыц уздыхнуў.

— Выпадковым, кажаш? Вераніка, гэтыя рэчы пакуль не для твайго разумення. Я табе раю больш не забіваць галаву глупствам. Выпадкова ветус не прачытаць нікому. Я перакананы ў гэтым.

Вераніка насупілася і адварнулася.

— Але калі табе так карціць, я спытаю ў хлапчука наконт ягонай здольнасці, — прамовіў бацька. — Дарэчы, мне прыемна было пачуць, што ты адносіш мяне да выбітных розумаў. Сам не разумею, чым я заслужыў такі гонар.

Вераніка задаволена ўсміхнулася.

— Бо Карл прагаварыўся, — па-змоўніцку паведаміла яна. — Я думала, ты так і не здагадаешся, што мне падарыць на Дзень народзінаў, але мы з Карлам расакрэцілі тваю схованку. Цяпер я канчаткова пераканалася, што Дэркус не пакрыўдзіў цябе розумам.

Ундрыц збянтэжана пачухаў падбароддзе.

— Вось дык навіна. І што мне цяпер загадаеш рабіць?

Вераніка паціснула плячыма.

— Лепш хаваць трэба.

У гэты час якраз загучала павольная лірычная мелодыя.

— Дазвольце? — падышоў да Веранікі непазнавальны ў шчыльнай масцы кот. Бацька кіўком галавы адправіў яе танчыць.

Вераніка ўздыхнула, аддала бацьку марозіва і паслухмяна рушыла ў бок пар, якія кружылі па залі.

Ундрыц, усё яшчэ пасмейваючыся сам сабе, прасачыў за ёй, а потым пачаў разглядаць гасцей. Мергіёл у касцюме Мергіёла танчыў са сваёй дачкой.

Сам імяніннік-паляўнічы вытанцоўваў з рослай феяй, якая відавочна была старэйшая за яго.

Зайцамі, якіх гіпнатызавала Міліца, аказаліся Юна і Хвост. Ліс у касцюме Ліса. «Вось дурань», — паду-

маў Ундрыц. Усё не тое, не тое, вампір, поскудзь нейкая... Стоп! Вампір таксама яго заўважыў і разглядаў з усё большай цікаўнасцю.

Ундрыц не спяшаючыся даеў марозіва і рушыў насустрэч Электусу.

— Маё шанаванне, ваша светласць, — ацаніўшы касцюм Смерці, першым павітаўся Меер.

— Пакіньце, хай іншыя мяне шануюць, — падхапіў ягоны тон Ундрыц. — Для вас, несмяротных, гэта не мае сэнсу.

— З мяне шапка не зваліцца, — яхідна прамовіў Меер. — Ушануеш ворага — здабудзеш сябра. Чулі?

Ундрыца перасмыкнула. Яны ніколі не былі сябрамі, а пасля вечара ў ягоным доме, куды Меер уварваўся без запрашэння, ні пра якую дружбу і гаворкі быць не магло.

— Я іншае чуў. Павучыцца ў ворага — не грэх, — сказаў ён. — А ў вас ёсць чаму павучыцца, Меер.

— Дзякую. Але не магу зразумець, чым я заслужыў такую высокую ацэнку маіх сціпрых здольнасцяў.

Ён адпіў глыток з келіха, які трымаў у руцэ. Выраз прастадушнасці на сваім твары ён паказаў дасканала. Ундрыц дапытліва зірнуў у яго непранікальныя чорныя вочы.

— Вы, Меер, слухна разважылі, прыняўшы ў склад Оптымума пронга, — расстаўляючы паўзы, прамовіў ён. — Ваша папулярнасць, якая была пахіснулася пасля ператрусаў, хутка зноў павысіцца за кошт новай катэгорыі нашых грамадзян. Ды яшчэ якіх! Пронгі

бясстрашныя, непатрабавальныя, а калі знайсці, чым іх можна заняволіць, дык яны цалкам падпарадкуюцца вам, ці не так, паважаны Электус? А заняволіць іх можна нават абяцаннем. Чымсьці такім, што нібыта дапаможа ім вярнуць ранейшае аблічча.

Меер жаласна падняў бровы і манерна ўздыхнуў, а потым і засмяўся непрыемным, паблажлівым смехам.

— Вы так мяне павесялілі, Ундрыц! — тэатральна выціраючы набеглыя ад смеху слёзы, паведаміў ён. — Гэта ж дадумацца! — тут Меер закаціў вочы ўгору. — Не, я, бясспрэчна, люблю хатніх жывёл, але не да такой жа ступені! Каб я, Электус, апусціўся да таго, каб вадзіцца з такімі нікчэмнымі істотамі, як пронгі! Ці ў сваім вы розуме? — і ён зноў засмяўся, ківаючы галавой і паказваючы тым самым, што адмаўляе ўсе абсурдныя здагадкі Ундрыца.

— Рады бачыць вас у такім выдатным настроі. Шкада, што ў нашу апошнюю сустрэчу ў маім доме вам не хапала жыццярадаснасці.

— Ах, вы пра гэта! — махнуў рукой Меер. — Забудзьцеся. Я нават рады, што камень трапіў да вас. Так, так! — кіўнуў ён. — Я выдатна ведаю, што Чорная сляза цяпер у вас — бо сляды абарваліся ў вашым доме. Зрэшты, так пакуль лепш. Толькі чалавек з вашым дарам, Ундрыц, зможа зберагчы Чорную слязу да адпаведнага моманту.

— Адпаведнага моманту? — перапытаў Ундрыц.

— Таго моманту, калі вы самі аддасце камень мне!

— З чаго б мне прыйшла ў галаву такая недарэчная думка? — змяніўшыся ў голасе, прамовіў Аляксандр. Ён не быў гатовы да гэткай шчырай размовы. І тое, што Электус стаў гуляць у адкрытую, напалохала і азадачыла яго. — Камень — не ваш.

— А вы думаеце, што ён ваш? — злавесна прашыпеў Меер. — Рэліквія такога ўзроўню, як Чорная сляза, павінна захоўвацца ў надзейным месцы. І мне, як кіраўніку Оптымума, гэта зразумела. У нашых шэрагах з’явіцца вакантнае месца, як толькі я агучу, што камень утойваўся адным з дарадцаў.

— Вы гатовы паведаміць усім гэтую інфармацыю? — са штучнай абьякавасцю запытаўся Ундрыц. — Я меркаваў, што ваша мэта — займець Чорную слязу і аднаасобна валодаць ёю, а не пакласці яе пад шклянны каўпак у музеі для ўсеагульнага сузірання.

Меер нявесела ўсміхнуўся.

— Можна падумаць, у вас іншая мэта. Кожны, каго ні спытай, марыць стаць гаспадаром Чорнай слязы. Магчыма, яна і ёсць Сакрум. Але Сакрум, як вядома, дастанецца толькі выбранніку Дэркуса.

Ундрыц расслаблена выдыхнуў. Звычайная зайздрасць і карыслінасць кіравалі Меерам. Але цяпер, калі б Чорная сляза патрапіла ў ягоныя рукі, ён проста не даў бы ёй рады. Усведамленне ўласнага бясцілля нервала яго.

Ундрыц глядзеў на Электуса з непрыхаванай пагардай.

— І вы разумееце, што гэты шчасліўчык — не вы. Мееру было ўсё цяжэй захоўваць гримасу перавагі на сваім твары.

— Гэтак жа, як і вы разумееце гэта ў вашым выпадку.

Ундрыц абьякава паціснуў плячыма.

— Але ўсведамленне гэтага не прычыняе мне столькі пакуты, як вам. Вы марыце завалодаць Чорным міраітам, але калі я і аддам вам камень зараз — выкарыстаць яго вы не здолееце. Пры ўсіх ваших вартасцях, вы не ведаеце ветуса, як, зрэшты, і ніхто з ларбарэйцаў. А без гэтага вы не здолееце расшыфраваць прадказанне, якое тычыцца Сакрума!

Меер выслухаў яго, сцяўшы зубы.

— А вы небяспечны праціўнік, Ундрыц. Аднак, калі надыдзе мой час, нават вы мне не перашкодзіце...

Ундрыц не даў яму дагаварыць.

— Памыляецеся, Меер. Ваш час мінуў. Ды і ў чым я магу вам перашкодзіць? Не варта надаваць Сакруму тых роляў, якія яму не належаць. Многія лічаць, што Сакрум паўстане перад намі ў выглядзе чароўнай палачкі-ратавалачкі, здольнай выконваць любыя, нават самыя агідныя жаданні свайго ўладара. Няўжо вы, Меер, з ліку гэтых многіх? Дэркус загадзя засцярог нас ад падобнай памылкі, даўшы ўказанне, што Сакрум дастанецца таму, хто зможа правільна ім распарадзіцца. Таму, хто дапаможа нам усім пазбавіцца ад праклёну і зноў вярнуць Дэркуса.

Электус адпіў напой са свайго келіха.

— Ёсць верагоднасць, што вы маеце рацыю. Ці не. Не бяруся сцвярджаць. Але, смею спадзявацца, што магчымасці, якія адкрые Сакрум перад сваім уладальнікам, могуць быць вельмі... — ён пакруціў келіх у руцэ, падбіраючы патрэбнае слова. Кубік лёду, які раставаў у келіху, прымаў дзіўныя абрысы... — цікавымі. І было б недаравальнай памылкай дазволіць ім згінуць у няўмелых руках чалавека, чые думкі занятыя толькі Дэркусам. Навошта? У любым выпадку, асабіста я ніколі не лічыў, што нам так дрэнна жывецца без яго, саветнік.

— Я здагадваюся аб вашых патаемных жаданнях, Меер. Вам не трэба вяртанне Дэркуса. Ён заслоніць вас, а гэта занадта балюча для такога чалавека, як вы. Хачу папярэдзіць вас. Спробы прымерыць на сябе ролю Дэркуса ўжо рабіліся аднойчы, і вы памятаеце, чым гэта скончылася. Мы прадбачліва засцераглі сябе ад паўтарэння ранейшых памылак.

Ундрыц да таго разышоўся ў сваёй палымянай прамове, што на кароткі момант забыўся, што гаворыць з кіраўніком Оптымума. Рэакцыя Меера магла б быць ураганнай, але, на вялікае здзіўленне Аляксандра, Меер толькі лагодна кіўнуў у адказ на ягоны выпад.

— О, так! Хоць у нечым мы з вамі можам пагадзіцца. Знішчыўшы праклятых агрыяў, мы засцераглі сябе ад памылак мінулага.

З гэтымі словамі ён адышоў крыху ўбок, тым больш, што Віталіс Крац якраз накіроўваўся ў іх бок, каб павітацца з кіраўніком Рады.

Алерыён запрасіў кобру на танец.

Яны танчылі моўчкі, сярод пар, якія бесклапотна пасмейваліся, спрабуючы адгадаць, хто ж хаваецца пад маскай партнёра.

Геа і Міліца пазналі адно аднаго без лішніх слоў. І пакуль яны кружыліся ў танцы, Міліца паспела забыць усе тыя вострыя, як шып, словы, якія збіралася сказаць Геа. Ён таксама не быў гатовы задаць сваё пытанне адразу, не марудзячы. Але чым больш ён глядзеў у дзіўна знаёмыя мігдалы яе вачэй, тым больш ён разумеў, што ягоная здагадка правільная. А калі гэта так, чаму яна нічога не сказала? Усё магло б склаціся інакш.

— Раскажы мне пра нашага сына, Міліца, — нягучна папрасіў ён і скіраваўся са сваёй партнёркай у вольны кут залы.

Міліца ціха ўскрыкнула. У яе вачах прамільгнулі жах, боль, пакуты, але яна хутка дала сабе рады.

— Ён памёр. Памёр яшчэ да нараджэння, — глуха прамовіла яна. На вачах у яе выступілі непадробныя слёзы. Яна панура апусціла вочы.

— Я так і думаў, — панізіўшы голас да шэпту, нахіліўся да самага яе вуха Геа. — Я так і думаў, што ты паспрабуеш падмануць мяне. Навошта? Ты забылася, які дар я атрымаў?

Музыка скончылася.

— Але гэта... праўда, — з дрыготкай у голасе паспрабавала пераканаць яго Міліца.

— Паглядзі мне ў вочы, — ён паспрабаваў узяць у далоні яе твар, але яна заматала галавой і вырвалася. Па шчоках у яе беглі слёзы.

Геа павёў яе ў сад, далей ад свята. У альтанцы нікога не было.

— Чаму ты нічога не сказала мне?

Яна рашуча паглядзела яму ў вочы.

— Ты хочаш сказаць, што нічога не ведаў? Хіба я магла нешта схаваць ад цябе?

Геа адварнуўся.

— Да нядаўняга часу я нічога не ведаў, — ён схапіў яе за плечы і разгарнуў да сябе. — Мы рассталіся да таго, як ты сама зразумела, што чакаеш дзіця. Чаму ты не паспрабавала сустрэцца?

Міліцу спалохаў выраз ягоных вачэй.

— Бацька... — яна сумелася і адвяла вочы. — Ён забараніў мне. Ён сказаў, што дзіцё было... жахлівым монстрам, і мне пашанцавала... што яно нарадзілася мёртвым. Мне было так дрэнна, я думала, што не выжыву.

Міліца закрыла твар далонямі і заплакала. Геа вельмі хацелася абняць яе, сказаць што-небудзь суцяшальнае, але замест гэтага ён голасам, які сам сабе не даваў, запытаў:

— І ты паверыла?

— Пра што ты кажаш? — у гневе адскочыла ад яго Міліца. — Чаму я павінна была сумнявацца тады... ці цяпер?

Яна, западозрыўшы нешта, ліхаманкава сачыла за выразам ягонага твару, спрабуючы зразумець, што і, галоўнае, як даўно яму вядома. Але Геа захоўваў знешнюю абьякавасць.

— Хто яшчэ бачыў, што дзіця нарадзілася мёртвым?

— Я не ведаю... — пахістала галавой Міліца. — Калі я апрытомнела, я даведалася тое самае, што ты ведаеш цяпер.

— Меер падмануў цябе. Ён табе заўсёды хлусіў... — Геа сурова паглядзеў на яе, не ведаючы, ці заслугоўвае яна той навіны, якую ён мог, але пакуль не адважваўся ёй сказаць. — Ён жывы. І ў яго такі самы дар, як і ў цябе. Ён атрымаў у спадчыну ваш сямейны праклён.

— Пра што ты? — навіна, якая абвалілася на яе, была настолькі нечаканая, што Міліцы спатрэбілася некалькі секунд, каб усвядоміць пачутае. — Але ён памёр, паўтараю. Бацька сказаў...

— Твой бацька — забойца. Ён цябе падмануў і паспрабаваў пазбавіцца ад дзіцяці, толькі яму гэта не ўдалося.

— Ты хлусіш! Не гавары так! — твар Міліцы сказіла грымаса нянавісці. — Ён заўсёды любіў мяне, ён і цяпер дапамагае мне. Ён заўсёды быў на маім баку і абараняў, у першую чаргу ад цябе!

Геа спакойна выслухаў яе палымяную прамову.

— Усё, што я сказаў, — праўда. Наш сын — жывы. Цяпер я ведаю, што ты сама была ашуканая тваім падступным бацькам і нічога не ведала пра лёс нашага дзіцяці. Я бачу гэта ў тваіх думках.

Міліца выцерла слёзы. У яе вачах палала лютасць.

— Мне ўсё роўна, што ты там бачыш! Я ніколі цябе не кахала! Ніколі!

Яна крычала нешта яшчэ, але Геа не стаў слухаць. Ён пакінуў альтанку і, не вяртаючыся да гасцей, знік у цемры саду.

МІЛІЦА

Вярнуўшыся дадому, Міліца не магла супакоіцца. У хваляванні яна мерала крокамі свой густоўна абстаўлены пакой, пакуль не спынілася перад люстэркам. Гэта была глянсаваная паверхня вялікага аметыста. Аправай яму служыла велізарная каменная глыба з россыпам дробных аметыставых крышталікаў сярод цёмнай пароды. Міліца прыдзірліва разгледзела сябе ў люстэрку, паправіла прычоску, нанесла на скроні некалькі кропель лавандавага алею, пасля чаго рашуча падышла да сцяны, на паверхні якой у незразумелым парадку перапляталіся цёмныя і светлыя лініі. Яна дакранулася рукой да сцяны ў патрэбным месцы, сцяна заварушылася, абазначыўся праход, які праглынуў яе.

Віктар Меер, аточаны раскошай і дабрабытам, жыў у вялізным замку адзін, калі не лічыць прыслугі і трох дзясяткаў кошкак — адзіных жывых істот, да якіх ён меў сапраўдную прыхільнасць. Большасцю праз іх, Міліца не пажадала жыць у бацькоўскай рэзідэнцыі і пасля смерці маці пакінула замак.

Яе невялікі двухпавярховы дом, які нагадваў марскую ракавіну, кіраўнік Оптымума лічыў нявартым

сваёй увагі і ніколі не пераступаў яго парог. Міліца сама наведвала бацьку, калі наспявала такая неабходнасць. Было відаць, што яе сённяшняя з'яўленне ў замку Меера не стала для яго нечаканасцю. І, хоць яна не папярэдзіла бацьку, ён загадаў накрыць у гасцёўні вячэру для дваіх і чакаў дачку. У яго на руках вуркатала белая кошка.

Міліца, не здымаючы плашч, імкліва прайшла ў гасцёўню.

— Нам трэба паразмаўляць, — без звычайных прывітальных цырымоній сказала яна. Увесь яе выгляд выказваў непахіснасць.

Віктар Меер не быў збянтэжаны такімі паводзінамі дачкі. Хутчэй за ўсё, ён здагадаўся, пра што пойдзе гаворка, а таму яе пытанне не заспела яго знянацку.

— Я хачу ведаць падрабязнасці таго дня, калі ў мяне нарадзілася дзіця. Я хачу, каб ты ўсё мне распавёў. Усё! Чуеш?

Меер змераў яе халодным позірам, але гэта ні на кроплю не астудзіла яе рашучасці.

— З чаго раптам такая ўстрывожанасць? — змрочна запытаўся бацька. — Ці ты лічыш, што я магу нешта хаваць ад цябе?

Ягоны выгляд абражанай велічы крыху астудзіў Міліцу.

— Я не ведаю...

Яна ўпала ў фатэль і тут жа падскочыла: завішчаўшы, з-пад яе выслізнула і, незадаволена забурчаўшы, перабралася на канапу чорная кошка.

— Я бачылася з Геа. Ён пытаўся пра сына.

Меер задуменна пачухаў у кошкі за вухам.

— Фрэі нарэшце ўспомніў пра тваё існаванне? Ён цябе пазнаў? Ці ты мусіла доўга тлумачыць, хто ты такая?

— Не гавары так! Калі б не ты...

— Калі б не я, — сурова перапыніў яе бацька, — ты гандлявала б на кірмашы нукасам і кошыкамі, якія твой муж плёў бы ў вольны ад рыбнай лоўлі час, а ваш смаркаты атожылак поўзаў бы ў пыле пад тваімі нагамі, гуляючы з такімі ж, як ён, бездарамі!

— Ён бы не быў бездарам, — Міліца апусціла галаву, да болю закусіўшы губу.

— Магчыма, — суха сказаў Меер. — Але ён мог успадкаваць дзіэн ад бацькі, а не ад цябе, і тады ён быў бы ўсё роўна, што бездар. Я не мог так рызыкаваць.

— Рызыкаваць? — рэхам паўтарыла яна. — Рызыкаваць? Пра што ты кажаш? — яна, не адважваючыся паверыць у пачутае, сціснула галаву рукамі, ад чаго капюшон зляцеў з яе галавы, адкрыўшы позірку валасы, акуратна разабраныя на шырокі прабор.

Сэнс бацькавых словаў дасягнуў яе розуму, і крыўда, гора страты і ўсведамленне непапраўнасці зробленага захліснулі яе. Яна закрыла рот рукамі, каб не закрычаць. Слёзы цурком закапалі на леапардавую шкуру, што ляжала ў яе пад нагамі.

Не звяртаючы аніякай увагі на яе стан, Меер нядбайна кінуў у яе насоўкай і дадаў:

— Ужо некалькі пакаленняў нашая сям'я захоўвае чысціню крыві, перадаючы свой рэдкі дзіэн з пакалення ў пакаленне. Твая маці не выносіла мяне, я пла-

ціў ёй тым самым, але мы былі ўладальнікамі аднаго дзіэна, і ты не павінна была перарываць традыцыю, заводзячы дзіця абы з кім!

— Я яго кахала...

— Маўчы! Мне няма да гэтага ніякай справы.

— Ты хацеў, каб я засталася адна? Каб у мяне ніколі не было ні сям'і, ні дзяцей? Ты ж ведаеш, што такіх, як мы, амаль не засталася! Нас знішчылі! Вы з маці былі братам і сястрой! Мы з братам не захацелі трымацца гэтай дзікай сямейнай традыцыі! — Міліца з нянавісцю паглядзела на яго.

Віктар Меер злавесна ўсміхнуўся.

— Сям'я не мае для цябе нікага значэння? Таму ты і звязалася з тэлепатам? Каб мне нашкодзіць! Каб падвергнуць усіх нас небяспецы! Скажы дзякуй, што я захаваў яму жыццё!

Міліца спалохалася, гледзячы на яго. Сквапнасць і ўладалюбства сказілі бацькаў твар да непазнавальнасці.

— Ён нас не выдаў.

Меер задуменна прыжмурыўся.

— І я б дорага заплаціў, каб ведаць, чаму. Такія, як ён, не цырымоніліся з агрыямі. Нас занадта мала, мы павінны трымацца разам. Пакуль я ваш аграй, я не дапушчу здрады. Я мог бы забіць і цябе, але, на жаль, ты павінна стаць пасля мяне, раз твой брат ні на што не прыдатны, а твая маці здрадзіла мне, а значыць, і ўсім нам! І жорстка паплацілася за гэта!

— Ты...? — з жахам пазіраючы на бацьку, спытала Міліца. Цяпер яна была гатовая пачуць любую, нават самую жудасную праўду.

— О не! Яна сама пазбавіла сябе жыцця. Пазбавіла дзеля вялікай мэты, — ён непрыемна засмяяўся, ад чаго нават кошка, спалохана віскнуўшы, выслізнула з ягоных рук. — Шкада, што яе намаганні прапалі дарэмна, — ягоныя вочы люта бліснулі.

Міліца ўсхліпнула.

— Яна выкрала яго ў мяне, але, ведаючы, што ўтаіць яго будзе цяжка, вырашыла схаваць яго ў магіле. У сваёй магіле!

Ён закінуў галаву і зарагатаў.

— Пра што ты кажаш? — халадзеючы ад жаху, спытала Міліца.

Меер перастаў рагатаць і падышоў да яе так блізка, што яго напоўнення злосцю вочы апынуліся зусім побач.

— Сакрум быў амаль маім. Я ім амаль завалодаў. Гэта было непазбежна. З таго часу, як я ўсвядоміў свае магчымасці, я жадаў яго ўсёй сваёй істотай. Я адчуваў ягоную прысутнасць. І я змог адшукаць... Я трымаў яго ў руках, — ён шалёнымі вачыма паглядзеў на сваю сагнутую ў пальцах руку, нібы камень быў у ёй. — Я трымаў у руках Чорную слязу, я трымаў уладу і сілу Дэркуса! — яго твар сказала грываса нянавісці. — Але твая маці скрала яго ў мяне! — ён усміхнуўся. — Я, прызнацца, тады думаў, што страціў яго назаўжды. Доўгія гады пакутлівых пошукаў. Доўгія гады я разважаў, дзе яна магла схаваць яго, і толькі на днях мяне ўразіла здагадка, — у ягоных вачах з'явіўся злавесны агеньчык. — Прычым не мяне аднаго. Але пакуль я ішоў за ім, гэтая жывёла паспела яго прайграць камусці. Ён быў невінаваты, ён і блізка не ведаў,

што за скарб трапіў яму ў рукі, проста я ў той момант раз'юшыўся: камень быў так блізка і ўвесь час уцякаў ад мяне. Я ішоў за ім па следзе, і ведаеш, куды ён прывёў мяне?

Міліца пахістала галавой. Яна слухала бацькаву споведзь з пачуццём грэблівасці і страху.

— Ты — забойца, — ціха сказала яна.

Ён пакінуў яе рэпліку без адказу і падышоў да стала.

— Можа, павячэраем? — падняў ён накрыўку з гарачай стравы.

Міліцу ледзь не званітавала.

Яна адмоўна замахала рукамі і заціснула рот.

— Ну, як ведаеш.

Меер сеў за стол і пачаў з апетытам паглынаць вячэру.

— ...Да дома Аляксандра Ундрыца, — распавядаў ён далей, энергічна разразаючы мяса нажом.

Ён уважліва паглядзеў на дачку.

— Твой фрэй быў там, а яшчэ твой брат, — працягнуў ён.

Міліца са здзіўленнем паглядзела на бацьку. Куды ён хіліць?

Меер праглынуў і цяпер уважліва сачыў за рэакцыяй Міліцы.

— А яшчэ там было двое хлопчыкаў, па ўзросце яны якраз падыходзяць табе ў сыны. Пра аднаго я даведаўся — там нічога асаблівага, спадчынны музыкант, але вось другі... — Меер шумна адпіў з келіха, некалькі секунд засяроджана жаваў, нібы цягнуў час. — Я пэўны час назіраю за ім. Ён наш. Ягонья бацькі бездары, у такіх, як яны, не можа быць дзіцяці

з нашым дарам. Мергіёл апякуецца ім, узяў вучыцца ў Аквілу. Акрамя таго, з Геа ў іх выдатныя адносіны. Гэты хлапчук і ёсць ваш сыноч. І — поўны ідыёт, не разумее сваіх здольнасцяў. Агрыі скардзяцца на ягоныя выхадкі.

Міліца ахнула і засмяялася.

— Дык гэта ён дзівачыць? А я думала, што гэтыя раптоўныя выклікі — тваіх рук справа?

Бацька злосна ўсадзіў нож у мяса.

— Я займуся ім, пакуль ён нас усіх не выкрыў. Як бачыш, — працягнуў Меер, смакуючы эфект ад сваёй прамовы, — забойца з мяне ні на што не варты.

Міліца, здавалася, не магла паверыць у сваё шчасце.

— Значыць, ён жывы? Не дзіва, што Геа... — дайшло да яе. Падняўшыся, яна ў хваляванні прынялася хадзіць па пакоі. — Я павінна яму расказаць...

— Ты нават не ведаеш, хто ён.

— Я магу гэта даведацца.

— Толькі паспрабуй! — груба перапыніў яе Меер. — У мае інтарэсы не ўваходзіць, каб усе даведаліся, што ён мой унук. Гэта можа паставіць пад пагрозу ўсе мае планы.

— Якія яшчэ планы? Я не дазволю адабраць у мяне сына зноў! — усклікнула Міліца ў гневе.

— Ну тады скажы яму! Давай! І ён сам адмовіцца ад цябе! — хмыкнуў Меер. — Наўрад ці ён будзе рады знаёмству з маці, якая нарадзіла яго і кінула паміраць у каменяломнях!

Міліца ахнула і на секунду адварнулася, не маючы сіл бачыць пыхлівую фізіяномію свайго бацькі.

— Ты скраў яго... і кінуў у каменяломнях? А мне сказаў, што дзіця нарадзілася вырадкам, што мне яшчэ пашанцавала, што ён быў... мёртвы.

— Трэба было сказаць, што я аднёс і кінуў яго ў каменяломнях жывым? — запытаўся Меер.

— Ты — пачвара! — Міліца закрыла твар рукамі. — Як я магла так доўга слухацца цябе?

— Ты і цяпер будзеш мяне слухацца, — паказаў ён на яе відэльцам. — І дапаможаш мне, калі спатрэбіцца, угаварыць свайго сына ўстаць на наш бок.

— На наш? — перапытала Міліца, нахмурыўшыся.

Меер задуменна праглынуў.

— Хлопец не проста агрыў. Ты ўжо гэта зразумела. Хоць і паўкроўка, але ён такі самы, як мы з табой. Таму я не маю над ім улады, як над іншымі агрыямі. Магчыма, з яго можа выйсці што-небудзь неблагое. Я не буду яго чапаць. Пакуль. Хачу прыгледзецца да яго. Мне нават цікава цяпер, на што можа быць здольны твой сын. Бо ўжо той факт, што ён выжыў тады... — Меер разважаў сам з сабой, не звяртаючы на дачку аніякай увагі. — Магчыма, я зраблю яго сваім спадчыннікам, раз іншых у мяне няма. Але калі ён... — Меер зноў стаў ранейшым і, драпежна прыжмурыўшы вочы, паглядзеў на Міліцу. — Лепш табе не ведаць, на што я здольны, калі ён расчаруе мяне.

Міліца раптам сама ўразілася той смеласці, з якой яна не спяшаючыся падышла да стала, за якім вячэраў Меер. Ён з цікаўнасцю назіраў за яе набліжэннем. Яна паклала далоні на халаднаватую стальніцу з оніксу і нагнулася так нізка, што яе твар практычна апынуўся насупраць твара Меера.

— Не, бацька, — пачала яна спакойна. — Гэта табе лепш не ведаць, на што здольная я, калі ты зноў адбярэш у мяне сына, — апошнія словы яна амаль пракрычала, гледзячы бацьку ў вочы поўным нянавісці позіркам. — Оптымум даведаецца, хто ты насамрэч...

— І ты, і твой брат, і твой сын? — не даў ёй скончыць Меер. — Ты сапраўды хочаш ведаць, як гэта будзе? Хочаш убачыць, як заб'юць усіх, каго ты любіш?

Міліца сціснула зубы і, схапіўшы стол, абрынула талеркі з рэшткамі ежы на бацьку, які не чакаў такога павароту. Пасля чаго, адкінуўшы стол убок, яна маланкай кінулася да расчыненага акна і знікла ў цемры.

ЛЮДВИГ

Дата гульні была вызначана. Дзіэндараў абедзвюх школ ахапіла хваляванне, і гэта было зразумела. У выніку перамогі каманда атрымлівала міраіт. А гэта была тая цана, за якую варта было пазмагацца. Зрэшты, міраіт прызначаўся не пераможцам. Каштоўная смала выкарыстоўвалася для вырабу рэверсіўнай зброі для вучняў малодшых курсаў, якія і былі асноўнымі зайзятарамі гульні.

У кожнай камандзе было пятнаццаць удзельнікаў, калі не лічыць настаўнікаў па баявой падрыхтоўцы. Гэта былі назіральнікі. Іх абавязкам было сачыць, каб гульня не перарасла ў сапраўдную баталію. Такія выпадкі ўжо здараліся, і пасля гэтага адбор гульцоў у каманды стаў больш жорсткім. Рой без асаблівых намаганняў выйграў конкурс на ролю стралка Аквілы, ён без сумневу быў найлепшым стралком у школе. Вакол астатніх вакансій разгарнулася не абы-якая канкурэнцыя. Асноўную сілу каманды ўтваралі пяцёра выведнікаў, якімі на гэты раз абралі Цімура, Алісу, Калейна і двух хлопцаў з чацвёртага года — Крыса і Алега. Іх асноўнай задачай падчас гульні было знайсці скарб і тым самым перамагчы.

Заставалася яшчэ дзевяць — гэта былі менш ганаровыя ролі эдэраў. Ім прызначалася выконваць усялякія даручэнні, выносіць «параненых» і «забітых» і дапамагаць выведнікам.

Але і за гэтыя месцы ішла актыўная барацьба.

У апошнія дні перад гульніёй Геа ладзіў трэніроўкі на даху Аквілы. Эд страшна не любіў гэтыя заняткі на вышыні. Плаваў ён таксама не дужа добра, а таму, назіраючы зверху, як далёка ўнізе хвалі разбіваюцца аб камяні, заўсёды ныў, што праблемы з трапнасцю ў яго ад галавакружэння і грукату хваляў.

Сёння яны якраз спяшаліся на адзін з такіх заняткаў. Эд скардзіўся і чакаў, што Рой праявіць хоць кроплю спагады да ягонай боязі вышыні, але Рой, ва ўласцівай яму манеры, абьякава ўбіраў у сябе Астравухаву балбатню. Здавалася, ён нават не чуў, што яму спрабуе растлумачыць сябар. Яны праходзілі галерэю, калі знянацку Рой спыніўся і пільна паглядзеў на ваду.

— Як думаеш, тут глыбока? — ён наваліўся ўсім целам на парэнчы балюстрады, якая абгінала ўнутраны вадаём школы.

— Не думаю. Напэўна, некалькі метраў, — выказаў меркаванне Эдзі.

Ягонья словы рэхам даляцелі да Роя. Раптам, як ужо здаралася і раней, ён адчуў лёгкае галавакружэнне. Яму здалося, што вада расступілася, утвараючы ў цэнтры глыбокі, круглы вір. Адчуванне доўжылася ўсяго імгненне. Рой страсянуў галавой, міргнуў, і насланне знікла.

— Што з табой? — заўважыўшы дзіўны выраз на твары сябра, спытаў Эдзі.

— Ды так. Здалося, — Рой яшчэ раз кінуў пагляд на вадку — яе люстраная роўнядзь заставалася спакойнай.

— Хадзем хутчэй, — падштурхнуў ён Эда да ўвахода ва ўсходнюю вежу, абагнаў яго і першым накіраваўся ўверх па лесвіцы.

— А я, дарэчы, да цябе ўчора заходзіў, твая маці сказала, што цябе няма, ты нібыта сышоў у лібрарый.

— Я там і быў учора.

Рой мімаходам азірнуўся на Эда. Гарэзлівы выгляд таго не даваў яму шанцаў. Эд згараў ад нецярпення закідаць Роя пытаннямі, бо ведаў пра ўсе ягоныя перасоўванні па горадзе. Заўсёды ведаў.

— Потым пайшоў да Ундрыцаў.

— Ого! І як там... усё прайшло?

— У лібрарыі?

— У Ундрыцаў, вядома!

— Выдатна прайшло, — не змяняючы інтанацыі, паціснуў плячыма Рой. — Калі адкінуць тое, што да радку я так і не пабачыў.

— Можна падумаць, гэта ён табе быў патрэбен, — шматзначна ўхмыльнуўся Эд.

— Уяві сабе, — не даў яму магчымасці цешыцца здагадкамі Рой. — Мне дазвол трэба было ўзяць. Хацеў пакапацца ў Спадчыне. Там павінна быць нешта пра якулаў. Хаця б малюнкi!

— Не разумею, што табе гэта дасць? Тэкст, напэўна, будзе на ветусе.

Рой пераскочыў цераз некалькі прыступак.

— Ундрыца, дарэчы, дома не было, я табе казаў ужо, але з'явіўся той серпентаец, памятаеш, якога мы ў страўні бачылі.

— Ліс? — Эд ад здзіўлення, а хутчэй, дзеля секунднага адпачынку (хуткі бег па лесвіцы, што абгінала вежу, даваўся яму нялёгка) спыніўся. — А ён што там рабіў?

— Падобна на тое, што яны з дачкой Ундрыца разам пайшлі на гэты баль, да Крацаў, — хмурна паведаміў Рой.

— Дачку Ундрыца клічуць Вераніка.

— Мне ўсё роўна, як яе клічуць.

— Безумоўна, — хмыкнуў Эд. — Я чуў, Крыварук у захапленні ад яе поспехаў, — выдаў ён свой галоўны козыр. — Утрэскаўся па самыя вушы. Зусім як ты.

— Змоўкні ўжо.

— Ты раптам не баішся, што ён увядзе яе ў цябе з-пад носа? — Эд выразна падміргнуў Рою.

— Твой барабан усё-ткі зваліўся табе на галаву? — запытаўся спагадліва Рой. — Я цябе папярэджваў, што так і здарыцца, калі ты будзеш яго вешаць над сваім ложкам. Я казаў і яшчэ раз паўтараю: мне няма да яе аніякай справы, ясна?

— Па-першае, гэта — лютня, — прамаўляў тым часам Эд. — А па-другое, мне бацька распавядаў, што гэты Крыварук даўно трымае пад прыцэлам іх ся-

мейства. З матуляй яе ў яго не выйшла, дык цяпер ён спрабуе свае чары на дачцэ. Вось так неяк.

Рой замарудзіў крок.

— Насамрэч гэты павук крыварукі недзе ўзросту маіх бацькоў. Ён з імі разам вучыўся. З Веранічынай маці, дарэчы, таксама. Бацька казаў, што больш дзіўных персанажаў ім не даводзілася сустракаць. Асабліва мамка ейная, — Эдзі наморшчыў лоб, — Кім, здаецца. Усе думалі, што яна з Крыварукам застанеца, бо гэта была пара — вадой не разліць. Але нешта ў іх не атрымалася. Крыварука Мергіёл з Аквілы выгнаў пасля нейкай цёмнай гісторыі. Тады ён наўпрост перавёўся ў Серпенту, а неўзабаве захварэў — яго так скурчыла, што гэтая Клім яго неўзабаве і кінула.

— Кім, ты хацеў сказаць? — уважліва слухаючы і імкнучыся нічога не выпусціць з яго блытанага аповеду, паправіў сябра Рой. Гэта быў адзін з тых рэдкіх выпадкаў, калі ён сур'ёзна зацікавіўся плёткамі.

— А? Ну, так, Кім. Зрэшты, якая розніца, бо неўзабаве яна стала Ундрыц. Выйшла замуж за Аляксандра Ундрыца. Тут без варыянтаў, усе казалі, што яна была проста невыносная прыгажуня. Ты толькі не крыўдуй, але Вераніка далёка не такая прыгожая, як маці, хоць і пудзілкай тваю саламандру ніяк не назавеш.

Рой выразна кашлянуў і паскорыў рух, а Эдзі спяшаўся скончыць сваю думку, бо бегчы па лесвіцы, дыхаць і адначасова размаўляць было для яго занадта цяжкім выпрабаваннем.

— Толькі вось характар у гэтай асобы быў проста жудасны. Вось тут не бяруся сцвярджаць. Горш, чым у цябе, наўрад ці бывае. Рой, можна не ляцець так!

Ён спыніўся і прыхінуўся да шурпатай сцяны, каб аддыхацца. Рой неахвотна збег уніз па прыступках і спыніўся. Эд споўз па сцяне і, сеўшы ў позе лотасу, закаціў вочы. Рой, не стрымаўшыся, хмыкнуў.

Унізе пачуліся крокі. Іх хтосьці імкліва даганяў. Неўзабаве з’явілася некалькі хлопцаў з чацвёртага курса, якія, не прыпыняючыся, проста пераскочылі цераз Эда, бо той усё яшчэ сядзеў на прыступках, зажмурыўшы вочы. Яшчэ праз пару секунд падышоў Калейн. Ён не мог не пракаментываць.

— Калі крылы кароткія, не лётай высока, камарык.

— Адчапіся ад чалавека, — пхнула яго ў спіну Аліса. — Ці не бачыш, ён медытуе.

У вузкай вежы размінуцца было немагчыма, а таму Калейн, ухапіўшыся дзвюма рукамі за каменныя выступы сцен, пераскочыў цераз Эдзі.

— Выбраў месца, — абтрос ён рукі. — Можа, пойдзеш медытаваць у Карнігард? Там яшчэ шмат незанятых пячор. Дарэчы, можа, наш паважаны настаўнік-пустэльнік табе сваю саступіць?

— Калі на сэрцы спакой, і ў каменнай вежы ўтульна, — не змяняючы становішча, вымавіў Эд.

Аліса і Рой пераглянуліся і ледзь не зарагаталі. Эд выглядаў вельмі камічна. Калейн чамусьці злаваўся. Для яго было звычайным знаходзіцца ў цэнтры ўвагі, а таму не хацелася саступаць гэтае месца камусьці іншаму.

— Ну? — здзекліва паглядзеў на Алісу Івар. — Ці не жадаеш далучыцца да нашай дружнай кампаніі?

Ён паспрабаваў пакласці руку Рою на плячо, але той строс яе і падняўся на некалькі прыступак вышэй.

— Эд, мы спознімся на трэніроўку праз цябе, — не жадаючы скакаць па прыкладзе Калейна, сказала Аліса. — Дай прайсці.

Эд крыху расплюшчыў адно вока і нацэліў яго на Алісу.

— О, чароўная панна! — прамовіў ён нараспеў. — Твая дасканаласць вядомая далёка па-за межамі Аквілы і не патрабуе ніякіх трэніровак. Лепш адпачні разам са мной.

Аліса хмыкнула.

— Дасканала сядзець на халодных прыступках я не хачу! Падымайся ўжо!

— Прыгажосць і мудрасць — непасільная ноша для адной дзяўчыны, — сумна прадэкламаваў Эд, і не спрабуючы паварушыцца. — У тваім выпадку, о, дасканалая панна, прырода відавочна перастаралася з талентамі.

— Блазан, — канстатавала Аліса і зрабіла тое самае, што і Калейн.

— Можа, і блазан, але я з ім цалкам згодны, — сказаў Івар.

Аліса закаціла вочы.

— Цяпер ты? — яна беспаспяхова паспрабавала прамінуць Калейна, які ўперся рукамі ў сцены.

— Што тут у вас? — пачуўся голас Цімура. Ён пераадолеў перашкоду ў выглядзе Эда і ледзь не сутыкнуўся з Алісай.

Івар незадаволена прапусціў іх і, узнагародзіўшы Эда пагардлівым смехам, рушыў следам.

— Не стаміўся дурэць? Я ж таксама пайду? — Рой прысеў побач і штурхануў Астравуха ў бок.

Той шумна набраў паветра і надзьмуў шчокі. Рой з усмешкай назіраў за яго дыхальнай гімнастыкай.

— Дыхай, давай, — нарэшце не вытрымаўшы, ляпнуў ён яго па спіне. — Сіні ўжо.

Эд закашляўся і павярнуў да Роя абураны твар.

— Ды што ж ты за чалавек такі! Не даў як след скончыць сеанс.

— Хадзем, — пацягнуў яго Рой. — Рэальна, спознімся. І што там далей было... ну, з маці Веранікі?

Эд неахвотна падняўся.

— Калі ты хочаш зноў ляцець, нічога распавядаць не буду.

— Гавары хутчэй. Мы ўжо амаль прыйшлі.

Эд уздыхнуў. Праз шантаж з Роем дамовіцца было немагчыма.

— Незразумела, чаму дарадца ўвогуле з ёй ажаніўся, — вярнуўся да разважанняў Эд. — Мяркую, што ў яго мазгі, роўна як у цябе цяпер, затуманіліся. — Маці кажа, што гэтая Кім таксама была саламандрай.

— А цяпер яна дзе?

— Хто?

— Ну, Веранічына маці?

Эд паціснуў плячыма.

— Дакладна не ведаю. Быццам бы збегла за Край, але мае кажуць, што яна проста папоўніла шэрагі пронгаў. Вядома, Ундрыц замоўчвае гэта, але я думаю,

што ў канчатковым выніку так яно і ёсць. Так што, — засцерагальна прамовіў Эд, — будзь з гэтай сямейкай больш пільны. Сам разумееш, першым згарае той, хто найбліжэй да агню. Ледзь што — табе не пазайздросціш.

— Ну і не зайздросць.

Хлопцы ўзбеглі на дах, дзе ўжо гуртаваўся народ, абмяркоўваючы ранішнія навіны, і праціснуліся ў на-тоўп вакол Калейна.

— Якраз на мяжы з Карнігардам выявілі нейкую шахту, — распавядаў тым часам Івар. — Наўрад ці яна была выкапана — настолькі глыбокая, што троса не хапае, каб памераць, куды яна вядзе. Пакуль ахвотнікаў спусціцца не знайшлося, таму — шэсць балаў. Калі яны кагосьці туды спусцяць, можа, дадам. Будзе залежаць ад таго, якім яны яго дастануць — жывым ці мёртвым.

— Вось псіх! — шэптам, каб той не пачуў, пракаментываў ягоную пазіцыю Эд. — Калі б мы тут усе пад заваламі загінулі, ён бы сядзеў і балы лічыў замест таго, каб пліты варочаць.

— Гэта далёка ад зоны гульні? — спытаў гучна Рой.

Калейн павярнуў галаву.

— А! Вось і Кромень. Гэта амаль на мяжы з гульнявой зонай. Я не ведаю, але наўрад ці будуць мяняць тэрыторыю цяпер, калі ўсё падрыхтавана. Да таго ж, цяпер нашаму кіраўніцтву зусім не да гэтага. Ёсць праблемы нашмат важнейшыя, — ён шматзначна ўсміхнуўся.

— Пра што гэта ён? — Рой перавёў пільны позірк на Эда.

— Не ведаю, — адмахнуўся той і пайшоў да Геа, каб атрымаць месца для трэніроўкі.

— А ну, пачакай! Ты што ж? Хаваеш ад мяне нешта важнае?

— Слухай, я, праўда, не ведаю, пра што ён, — буркнуў Эд.

— З якіх гэта часоў Калейн стаў навіны раней за цябе чуць? Ці не таму гэта, што ты цалкам заняты праслухоўваннем спеваў пад акном адной важнай асобы?

Эд пакрыўджана хмыкнуў, але Рой не даў яму магчымасці прыдумаць у адказ што-небудзь з’едлівае.

— Мабыць, Калейн ведае, ну, пра тое, што Людвіга звольняць з пасады ахоўніка лібрарыя, — азірнуўшыся, паведаміў Астравух шэптам.

— Што? — у Роя вочы сталі круглыя, як дзве манеты.

— Ты сапраўды не ведаў? — з сумневам у голасе спытаў Эд.

— Не, — засмучана — ці то ад самой навіны, ці ад таго, што ён не ведаў пра гэта раней, працягнуў Рой.

Эд засоп, як бывала заўсёды, калі ён усведамляў важнасць пачутых ім навін.

— Меер распарадзіўся.

— Нішто сабе! — Рой разгублена саступіў у бок і прапусціў Віку, якая звычайна спазнялася. — За што? Людвіг мне ўчора нічога не казаў.

Эд паціснуў плячыма.

— Нам не тлумачаць. Але гэта ж табе не жартачкі — Спадчыну пільнаваць. А тут, лічы, ужо дзед. Да таго ж, заўзяты гулец. Бацька распавядаў, што калісьці ён гуляў так, што тагачасны Электус нават выгнаць яго хацеў з пасады ахоўніка. Чаму, ты думаеш, ён і сядзіць у вежы, як у турме? Баіцца, што зноў сарвецца. Таму і выходзіць рэдка.

Рой уважліва слухаў, не зводзячы позірку з чорнай кропкі мішэні, якая маячыла наперадзе і ад якой разбягаліся колы. Для чысціні эксперыменту Геа ўсталяваў мішэні на агароджы з боку Бязмежнага мора. Інакш, як рэверсам, снарады, што не трапілі ў цэль, вярнуць было немагчыма. А смяльцоў, якія адважыліся б нырнуць па сваю зброю, не было. Дарэчы, дзіэндар, які страчваў свой снарад, вяртаўся на папярэдні курс і станавіўся ў чаргу на атрыманне міраіту для новай зброі альбо набываў міраіт за ўласныя сродкі.

Рой пільна і для самога сябе незразумела працягваў углядацца ў чорную кропку, і тут яго нібы нешта аглушыла. На секунду ў свядомасці мільгануў нейкі яскравы і трывожны ўспамін, выхапіўшы з памяці момант апошняга наведвання лібрарыя і Людвіга, які сядзеў за сталом і штосьці запісваў на нядаўна пераплеценай кнізе... І ўспамін згас. Рой пакруціў галавой, намагаючыся аднавіць яго, але дарэмна.

Ён развярнуўся і, адштурхнуўшы Калейна, які неспадзявана апынуўся за ягонай спінай, імкліва панёсся да прыступак.

— Кромень! Зусім знахабіўся? — нагнаў яго вокрык Івара, але ён нават не павярнуўся.

— Што гэта з ім? — штурхануў той у бок Эда. — У твайго сябрука боязь вышыні?

— Не ведаю, — зрабіўшы крок у напрамку, куды толькі што паімчаў Рой, адгукнуўся Эд.

Геа кіўком галавы адправіў яго ўслед за Роем.

* * *

Рой са здзіўленнем глядзеў на Людвіга і не пазнаваў яго. Ніколі яшчэ ён не паўставаў перад ім у выглядзе такога дробязнага і нікчэмнага, і — цяпер гэта было куды больш прыкметна, чым раней, — старога. У ягоных некалі прамых і доўгіх, цяпер жа ўскудлачаных валасах дадалося сівізны. Кідалася ў вочы гарбаватасць, якая павялічвала ягоны ўзрост адразу на пару дзясяткаў гадоў, а звычайна спакойныя і ўпэўненыя рухі сталі нервовымі і няўклюднымі. Стоячы каля стала, Людвіг круціў у руках тоўсты скрутак. Калі сябры ўвайшлі, ён схпіў серп, які ляжаў тут жа, на разгорнутых старонках кнігі, і, адрэзаўшы ад матка кавалак аборы, туга перавязаў скрутак.

— Прыбіраць прыйшоў? — кінуўшы на застылага ў нерашучасці Роя незадаволены позірк, праскрыпеў Людвіг. — Дык больш не трэба! — выдаў ён нейкае падабенства пераможнага смяшка. — Валі, адкуль прыйшоў!

— Пайшлі, бачыш, ён не ў сабе, — пацягнуў Роя за рукаў Астравух. Ён усё яшчэ цяжка дыхаў, дагнаўшы Роя ўжо каля самых дзвярэй лібарыя.

— Пачакай! — Рой адхіліў руку і, падышоўшы да Людвіга, зазірнуў яму ў вочы.

— Ты... ператвараешся? — хутчэй канстатаваў, чым спытаў ён і, абхапіўшы галаву рукамі, прыхінуўся да адной з калон, якая ўтварала алькоў над Спадчынай. Яму хацелася выць ад адчаю, які хваляй накаціў на яго. Людвіг засмяяўся непрыемным рыпучым смехам.

— А-а! — змераў ён Роя хуткім уважлівым позіркам.— Хлопчык хвалюецца за старога Людвіга? Добра. Хоць нехта хвалюецца за мяне.

— Кінь, ты ж ведаеш, як мяне завуць! — не жадаючы бачыць характэрныя прыкметы ператварэння Людвіга, прастагнаў Рой.

Замест гэтага Людвіг паглядзеў на Роя так, што таму здалося, быццам ягоны твар абляпіла павуцінне. Людвіг ператвараўся. Зрэзаны глыбокімі зморшчынамі, хваравітага колеру твар старога цяпер выклікаў агіду, а некалі разумныя і праніклівыя вочы глядзелі дзіка.

Рой, пераадольваючы раптоўна ўзнікшую да яго непрыязнасць, падаўся наперад і абхапіў яго за плечы.

— Што ты нарабіў? Што ты мог зрабіць? За што на цябе гэтая напасць? Ты ж...

Людвіг адкінуў ягоныя рукі і з сілай адпіхнуў ад сябе.

— Я нарабіў?

Ягоны смех быў жудасны, Рой зрабіў крок назад.

— Я?! — паўтарыў Людвіг і, сціснуўшы галаву рукамі, завуў, разгойдваючыся з боку ў бок.

У Роя засмягла ў горле. Раптам перастаўшы выць, Людвіг утаропіў у Роя скажоны нянавісцю пагляд і, учапіўшыся ў хлопца, прыцягнуў да сябе. Ягоны твар апынуўся зусім побач.

— Ты! І ты не саромеешся пытацца, што я нарабіў!
Людвіг адшпурнуў яго ад сябе і скіраваўся да стала. Рой зрабіў крок назад, спатыкнуўся і ўпаў бы, калі б не пастамент са Спадчынай. Імкнучыся ўтрымацца на нагах, ён абапёрся рукой аб шклянны каўпак над кнігай, але той не быў прымкнуты да пастамента, а таму ссунуўся, перакуліўся і, упаўшы, раскалоўся на некалькі кавалкаў. Падаючы, каўпак зачাপіў вокладку — і кніга разгарнулася. Рой агаломшана глядзеў на яе пару секунд.

— Гэй! Што гэта з табой? — заўважыўшы, што з Роем нешта не так, паклікаў яго Эд. — Ты нібы ўбачыў нешта дзіўнае... Ды куды ты ўтаропіўся? Эй! Ты мяне хоць чуеш?

Рой адмахнуўся ад яго, як ад назойлівай мухі. Ягоная ўвага была цалкам прыкаваная да пажоўклага аркуша паперы з урыўкам тэксту на ветусе. Наступны аркуш быў напісаны ўжо па-ларбарэйску. А між імі сіраціліся куцыя шматкі толькі што выдраных старонак.

Рой пракаўтнуў, у роце перасохла. Ён адвёў вочы і жажнуўся выразу злоснай прагнасці, з якой Людвіг паглынаў ягоны твар.

Эд, які нервова сачыў за абодвума, здрыгануўся ад усмешкі ахоўніка.

— Ну, усё! Зараз сапраўды сыходзім!

Эд рашуча падышоў і, схапіўшы Роя за локаць, паспрабаваў адцягнуць да дзвярэй. Той не зварухнуўся.

— Хлопчык, аказваецца, вельмі разумны?

Эд скіраваў поўны неразумення пагляд на Людвіга, потым на Роя, і так некалькі разоў, пакуль кан-

чаткова не пераканаўся, што яны абодва крануліся розумам.

— Так, хлопчык вельмі, вельмі разумны, — абедзвюма рукамі спрабуючы зрушыць Роя з месца, забалбатаў Эд. — Толькі хлопчык крыху захварэў, а таму сыходзіць, — Рой зноў не паварушыўся. — Слухай, заставайся, калі хочаш, а я пайшоў! — пакрыўджаны, што сябар паводзіць сябе як вар’ят і не звяртае на яго аніякай увагі, прабурчэў Эд.

Ён нават павярнуўся да дзвярэй, але раптам спыніўся як слуп. Пяро з непрыемным свістам прамінула яго і з характэрным пстрыкам увайшло ў замочную адтуліну. Пасля неадкладна вярнулася да Людвіга. Ён утаропіў у Роя калючы, чэпкі позірк і, устаўшы, страсянуў галавой, нібы драпежнік, які адчуў здабычу. Непрыемнае пачуццё спёкі, тое, што часта наведвае нас за імгненне да таго, як небяспека становіцца непазбежнай, захліснула Роя.

— Я ведаю, хто ты такі, — падаўшыся яму насустрач і нібы прынюхваючыся — настолькі выразна рухаліся ягоныя ноздры, — прашыпеў Людвіг. Твар у яго зрабіўся зусім непазнавальны. Яго ад прыроды цёмныя вочы цяпер здаваліся проста бяздоннымі.

Перапалоханаму Эду падалося, што яны свецяцца злавесным святлом, і ягоная рука міжвольна лягла на пояс. Людвіг павольна рушыў на Роя, а таго нібы спаралізавала. З Астравухам, які і да гэтага адчуваў забабонны страх перад пронгамі, адбывалася тое самае. Ён так і застаўся стаяць на паўдарозе да дзвярэй, назіраючы за тым, што адбываецца, пашыранымі ад жаху

вачыма. Новае аблічча Людвіга, а больш за ўсё ягоны голас, які раптам стаў балюча непрыемным для Эда, не даваў рушыць з месца.

— Чаго ён хоча? — пралапатаў Эд, гледзячы, як Людвіг набліжаецца.

Мармычучы на незразумелай мове пронгаў дзіўныя словы, стары ішоў на іх і выглядаў зусім шалёным.

— Я бачу, ты сёе-тое зразумеў? Малайчына, — раптам ажывіўся Людвіг, зноў перайшоўшы з іхата на ларбарэйскі. — Дзіўна, што табе спатрэбілася гэтулькі часу, каб зразумець. Я заўсёды хаваў свой дзіэн, але прагуляў яго. Мне давалося расказаць, хто я, і ён ператварыў мяне.

— Людвіг, Дэркус...

— Пры чым тут Дэркус! — Людвіг рыпуча засмяўся. — Твой бацька — наступны. А твая маці...

Рой пахаладзеў.

— Ты ведаеш маю маці?

— Пра што ён кажа? — павярнуўшыся і гледзячы на Роя круглымі ад спалоху і здзіўлення вачыма, спытаў Эд.

— Перастань думаць! — не гледзячы, шапнуў яму Рой.

— Што?!

— І не глядзі яму ў вочы.

— Ты зусім звар'яцеў?

— Ён чытае нашыя думкі. Гэта ягоны дзіэн. Калі ласка, пастарайся не думаць, па меншай меры пра... — дагаварыць ён не паспеў.

У Людвігу змагаліся дзве натуры: адна з іх выціскала другую. Ён зноў паглядзеў на Роя сваім жудасным позіркам, ад якога пачыналі дрыжэць калені.

Рой адразу ж пастараўся адключыцца ад дакучлівых думак, у якіх прысутнічалі ягоныя бацькі, якул і, як ні дзіўна, Ундрыц, але гэта яму ўдавалася з цяжкасцю, мяркуючы па тым, як ажывіўся Людвіг.

— Дык ён тэлепат? Што ж ты маўчаў? — зашыпеў Эд. — Ён жа цяпер, напэўна, усё ведае — і пра твайго крылатага гадзёнкі, і пра Чорную слязу...

— Рот закрой!

— Навошта? Усё адно ўжо позна! — толькі і змог прамармытаць Эдзі, адступаючы да зачыненых дзвярэй. — Чаго ён хоча?

— Ён выразаў са Спадчыны старонкі і цяпер збіраецца знесці іх.

У тую самую секунду выраз дзікай сквапнасці змяніў Людвіга да непазнавальнасці.

— І я гэта зраблю, не сумнявайся, нават калі давядзецца знішчыць адзінага чалавека, здольнага прачытаць іх! Так я адпомшчу яму. І табе! Ты — такі самы, як ён! Вам нічога не дастанецца! Вам не прачытаць сакрэт Сакрума!

Эду было вельмі страшна, але, нягледзячы на гэта, ён спрабаваў захоўваць пачуццё гумару.

— Ты ж не думаеш, што мы можам перашкодзіць яму? Здаецца, ён настроены сур'ёзна. Калі я слухна пачуў, прагучала адкрытая пагроза ў мой адрас. І дзе, хацеў бы я ведаць, спадары вернікі? Калі яны

трэба, іх чамусьці няма, — Эд з адчаем свідраваў вачамі столь.

Люк, які аб'ядноўваў лібрарый з самай верхняй патрульнай пляцоўкай, быў расчынены. Вернікі павінны былі пачуць, што тут адбываецца, але чамусьці не з'яўляліся.

Рой паспеў падумаць, што трэба ў любым выпадку выбрацца адсюль жывым і пастарацца выцягнуць гэ-тага ідыёта-балбатуна, хоць бы для таго, каб добра накруціць яму вушы.

Але адзінае, што ён мог пакуль зрабіць, гэта ад-ступаць да зачыненых дзвярэй, гіпнатычна глядзячы на рукі, якія Людвіг прагна цягнуў да яго. Рой нібыта ўпершыню ўбачыў іх. Неверагодна доўгія пальцы з доўгімі і вострымі кіпцюрамі ўжо выгіналіся ля самай ягонай шыі, як раптам пачуўся віск.

Эдаў шып працяў левую руку Людвіга, той завішчэў, вырваў шып і адкінуў у бок.

— Бяжы! — крыкнуў Эд, першым кінуўся да зачыненых дзвярэй і з усяе сілы пачаў барабаніць у іх.

Рой адпіхнуў Людвіга, які ўпаў, страціўшы раўнавагу ад нечаканага штуршка, і кінуўся да стала, але схопіць скрутак не паспеў. Людвіг шыпам, як цвіком, прыбіў ягоную руку да стала ў нейкім сантыметры ад скрутка, а пасля першым схопіў яго. За тья некалькі секунд, пакуль Рой, сціснуўшы ад болю зубы, вырываў з рукі шып, Людвіг паспеў дабрацца да сярэдзіны лесвіцы. Рой рынуўся за ім, Эд паразважаў некалькі імгненняў і стаў караскацца следам. Дабраўшыся да падваконня, Людвіг ухмыльнуўся і націснуў

на нейкі рычаг. Рой завыў ад прыкрасці, зразумеўшы ягоны манеўр.

— Трымайся! — паспеў крыкнуць ён Эду. — Ён складвае лесвіцы!

З характэрным скрыгатам лесвіца, па якой яны ўздымаліся, пачала апускацца. Эду не пашанцавала. Не ўтрымаўшыся, ён адляцеў да сцяны і ледзьве не ўпаў, але здолеў павіснуць на адной з паліц. Пры гэтым абрынуў на сябе шквал кніг і скруткаў. Рой таксама ледзь не сарваўся, пераскокваючы з прыступак, якія сплывалі ад яго, і цяпер павіс, трымаючыся за перакладзіну левай рукой і адчайна спрабуючы знайсці апору для ног. Нарэшце яму ўдалося дацягнуцца да прыступкі.

— Дапамажы! — Эд ужо не мог трываць. — Я зараз звалюся!

Ён адчайна шукаў, але так і не здолеў знайсці апору нагам, а падцягнуцца, трымаючыся за слізкую паліцу, было немагчыма. Людвіг таксама марудзіў — яшчэ не дабраўся да расчыненага акна. Рой мог дагнаць яго, але, глянуўшы на Эда і ацаніўшы адлегласць да падлогі, ён кінуўся сябру на дапамогу. Амаль у апошні момант ён здолеў перахапіць ягоную руку, якая слізганула з паліцы, і ўцягнуў сябра на прыступку. Апошняе, што ён убачыў, быў скажоны злосцю твар пронга, калі той скочыў у ваду.

РЭВЕРС

— Што гэта?

Павук прайшоўся ўздоўж шэрагу вучняў, трымаючы агрубелымі пальцамі тонкі, як іголка, шып. Ён спыніўся насупраць Хваста. Пад запытальным позіркам Павука той прыкметна нерваваўся, змагаўся з нясцерпным жаданнем знікнуць, зліцца са сцяной.

— Што гэта?

— Шып.

— Дзесяць.

Хвост завьў і апусціўся на падлогу. Занятак толькі пачаўся, а ён ужо адхапіў двойчы па дзесяць. Усяго дваццаць адцісканняў.

Павук перамясціўся да Краца.

— Э-э-э... снарад. Рэверсіўны.

Павук затрымаў позірк на затаўраванай галаве хлопца.

— Ты занадта руплівы хлопчык, Клаўс. Няма чаго вылузвацца са скуры, каб пераканаць мяне ў сваёй непраходнай тупасці. Нават калі твая скура здольная прырасці да цябе зноў.

Павук зрабіў яшчэ крок і націснуў лязом шыпа на горла Марго. Яе лоб пакрыўся буйнымі кроплямі поту. У горле засмягла ад страху. Яна моўчкі глядзела на яго пашыранымі вачыма, не адважваючыся нават паварушыцца.

— Пустая галава, — канстатаваў Крыварук з фальшывым смуткам у голасе. — Ніякіх думак. На жаль. А наяўнасць іх нам бы не пашкодзіла.

— Гэта, — ён скіраваў вочы на шып, — думка. Увасобленая ў сплаве. Мая думка. Вось у дадзены момант я думаю пра тое, каб праткнуць табе горла. Як мяркуеш, я перадумаю?

— Вельмі... спадзяюся, — прахрыпела Марго.

Крыварук падкінуў шып, падхапіў яго, не гледзячы, пальцамі і пакльпаў уздоўж шэрагу, насвістваючы нейкую мелодыю.

Ён перанёс цяжкую хваробу ў юнацтве. Яна назаўжды наклала адбітак не толькі на знешнасць гэтага чалавека, але і на характар.

Ніхто не ведаў, ці ўмее ён усміхацца, ці адпачывае калі-небудзь і ці здольны ён думаць пра нешта, акрамя вайны, якой ён увесь час палохаў вучняў і да якой рыхтаваў іх, да знямогі ганяючы па спартовай зале і спецыяльных пляцоўках Карнігарда, затрымліваючы пасля заняткаў недалугаў і накладваючы дадатковыя спагнанні на тых, хто тармазіў з рэверсам.

Яго пераканаўчую міміку ўзмацнялі нервовыя цікі паловы твару, якія час ад часу паўтараліся, але асабліва ўражвала ягоная здольнасць рухацца. Ён мог абапірацца на розныя часткі свайго цела, бо скрыўленыя

ў суставах рукі і ногі былі не адзінай ягонай апорай. Трэніроўкамі да знямогі ён так развіў сваё цела, што мог імкліва рухацца, абапіраючыся, скажам, на локца і калена, або любым іншым, неверагодным на першы погляд, спосабам.

Другая гадзіна заняткаў падыходзіла да канца. Дзіэн-дары стаміліся да знямогі, пасля працяглага кросу яны валіліся з ног, але не знаёмы са стомай Крыварук працягваў занятак.

— Рашэнне скарыстацца снарадам і той момант, калі ён ужо ляціць у цэль, — яны супадаюць. Імкніцеся да гэтага, — крычаў ён.

Варта сказаць, што крычаў ён часта, гэта была ягоная манера размаўляць.

— І робіце гэта вось так. Паказваю павольна, але вы павінны памножыць гэтую хуткасць на пяць, а лепш на дзесяць.

Ён раскруціў кальцо на пальцы і накіраваў яго ў цэль, пасля чаго рэверсаваў у выглядзе двух сярпоў. Так ён паўтарыў некалькі разоў, выбіраючы розныя мішэні.

— Усім зразумела? — гыркнуў ён і абвёў суровым позіркам прыціхлых вучняў. — Калі я ўбачу ў каго-небудзь вось такі рух, — ён падкінуў серп і наўмысна злавіў яго за востры край, пасля чаго рушыў уздоўж шэрагу, дазволіўшы вучням палюбавацца струменьчыкамі крыві, якія пацяклі па яго жылістай руцэ, — то ўсе адціскаюцца дзесяць хвілін.

— І мы? — спытала, але зараз жа пашкадавала аб гэтым Вераніка. Яна стамілася, была галодная і ледзь стаяла на нагах.

— А вы, Ундрыц, — падышоў ён да яе ўшчыльную, і ягоны твар перакрывіла сутарга, — і ўсе тыя паненкі, якія лічаць, што тут ім вучыцца занадта цяжка, могуць пашукаць сабе іншую школу.

Затрымаўшыся позіркам на яе асобе крыху даўжэй, чым трэба было, Крыварук пракаўтнуў і імкліва «адкаціўся» ад яе. Устаўшы перад класам, ён працягваў:

— Вось патрэбны рух.

Ён зноў рэзка выкінуў наперад сярпы, шпурнуўшы іх ад пляча. Яны працялі трэніровачную панэль.

— І — рэверс! Дык паўторым.

Ён сашчапіў сярпы ў кола і ўзяў указку. У ягоных руках яна выглядала занадта смешна. Вучні занялі месцы насупраць трэніровачных панэляў.

— Пайшлі.

Снарады з музычным свістам уваходзілі ў дошкі.

— Ты, ты і ты, — прайшоўшы ўздоўж шэрагу, Крыварук торкнуў указкай у траіх. — Выйдзіце і пакажыцеся ўсім.

Трое вучняў, сярод якіх апынуліся Крац, Хвост і Марго, выйшлі.

Клаўс вырашыў, што іх вылучылі, каб паставіць у прыклад, а таму, пераглянуўшыся з Юнай, якая не трапіла ў іх кампанію, пагардліва ўсміхнуўся.

— Запомніце, клас, праз каго вы будзеце адціскацца пасля заняткаў дзесяць хвілін, — сказаў, прабегшы па тварах няшчаснай тройцы, настаўнік.

— На месца!

Крац, ціха вылаяўшыся, вярнуўся ў шэраг.

— Зараз — рэверс. Вы можаце быць узброеныя ўсяго адным шыпом, сярпом ці кальцом, але дзякуючы

таму, што вы валодаеце рэверсам, вы ніколі не заста-
няцеся бяззбройнымі. Вы заўсёды зможаце вярнуць
назад сваю зброю і зноў выкарыстоўваць яе падчас
бою. Запомніце, вы — не бездары, вы — здольныя.
Мне ўсё роўна, як вы падпарадкуеце сабе сваю зброю,
але вы гэта зробіце, бо інакш вы — нікчэмнасць для
ўсяе школы. Вы павінны з’яднацца са зброяй у адно
цэлае, уявіць, што гэта частка вашага цела, як рука
альбо язык, і яна слухаецца вас. Як рука, нага альбо
вочы, якія ў вас, Белая, — Юна не паспела ўхіліцца,
указка ўціснулася ў ямачку на яе падбароддзі, пры-
мусіўшы павярнуць галаву і сустрэцца вачыма з нас-
таўнікам, — чамусьці заўсёды паглядаюць на гэтага
няўдачніка насупраць, — Юна апусціла вочы і густа
пачырванела пад хіхіканне ліслівых аднагодкаў. Павук,
гуляючы з указкай, рушыў далей. — Вы вымаўляеце
«рэверс», і снарад вяртаецца да вас. Вы думаеце «рэ-
верс», і снарад вяртаецца да вас. Вы жадаеце, каб ён
апынуўся ў вас, — і ён вяртаецца да вас. Такім чы-
нам, будзем лічыць, што тэорыю вы засвоілі. Рэвер-
сіўная зброя здольнага — гэта частка яго самога. Яго
думка. Яго сябар. Яна не хібіць, не знікае, не здрадж-
вае і заўсёды вяртаецца. Зразумела?

— Дзіэн? — мінаючы Краца, ён нацэліўся ўказ-
кай яму ў шыю.

— Рэгенерацыя, — закашляўся той, паспрабаваўшы
адвесці ўказку рукой, што, зрэшты, у яго не атрыма-
лася. Крыварук яшчэ мацней уціснуў яе вастрыве ў шыю
падлетку.

— Мяне заўсёды цікавілі ўладальнікі такога дзіэ-
на, як у вас, Крац, — быццам не заўважаючы істэ-

рычныя спробы Клаўса ўхіліцца ад указкі, задумена прамовіў Крыварук. — Калі, скажам, праткнуць табе шью, — ён ціскануў указкай. — Ці не, — раптам перахапіўшы яе гарызантальна і імгненна апынуўшыся за спінай у Краца, ён шчыльна прыціснуў яе пад падбароддзем у небаракі. — Калі б мне захацелася аддзяліць тваю галаву ад цела, як мяркуеш, рэгенерацыя не падвядзе?

Ягоны позірк, які ў гэты час блукаў па тварах панурых дзіэндараў, нагадваў позірк вар'ята. Так і не дачакаўшыся адказу, ён адштурхнуў ад сябе Краца (той зваліўся на падлогу і пачаў адчайна кашляць) і, нават не паглядзеўшы ў ягоны бок, падсумаваў:

— Падвядзе. Нашыя продкі таксама спадзяваліся, што іх дзіёны дапамогуць ім у барацьбе з захопнікамі, і пралічыліся. Іх нішчылі паасобку, пакуль яны не аддумаліся вынайсці сваё баявое майстэрства. І толькі яно дазволіла ім аднавіць свае правы. Нашая мэта — засвоіць гэтае баявое майстэрства, каб праклятыя бездары ведалі, хто сапраўдныя гаспадары Ларбора! Пачалі! І запомніце. Усе тыя пестуны, якія плануюць парэзаць пальцы, выракаюць сябе і сваіх двух суседзяў злева і справа на дадатковую гадзіну трэніроўкі.

* * *

Вераніка не памятала, як яна дабралася дадому, як кінула Карлу лейцы, не заўважыла, што нерухома праляжала на ложку амаль гадзіну. Пасавая спражка балюча муляла жывот. Ёй хацелася толькі аднаго — каб заўтра быў выходны. «Яшчэ адзін занятак у гэтага псіха, і я — інвалід», — падумала яна, сцягваючы,

нарэшце, сандалі. Ногі і рукі гулі, шыя балела, хацелася есці, але пры думцы, што трэба давесці сябе да ладу і спусціцца ўніз, апетыт знікаў.

— Ці можна?

Дзверы адчыніліся і прапусцілі Ундрыца-старэйшага.

Вераніка падняла галаву і зноў павалілася на падушку.

— Усё так дрэнна? — спачувальна ўсміхнуўся бацька.

— Жудасна, — пацвердзіла Вераніка. — Наш настаўнік па баявой — проста звер. Ён — псіхпат. Я нават не ведаю, як яго назваць! Сёння ён сказаў, што я магу пашукаць сабе іншую школу, калі мне, бачыш ты, цяжка! Увесь клас прымусіў адціскацца пасля заняткаў, уяўляеш?

Ундрыц усміхнуўся.

— Ён не мяняецца, як я пагляджу.

— А яшчэ, — пачала выліваць бацьку душу Вераніка, — ён увесь час гаворыць пра вайну так, як быццам яна сёння пачнецца і мы неадкладна паўстанем абараняць Ларбор! Хто на нас нападзе? Вар'яцтва нейкае. Усе, акрамя яго, напэўна, ведаюць, што Ларбор ужо даўно пазбаўлены сувязі з астатнім светам. І ўвогуле, усё дрэнна! — яна ўтачылася тварам у падушку.

Ундрыц прысеў на край ложка.

— Што, рэверс ніяк?

Вераніка кіўнула, не падымаючы галавы.

— Я не ведаю, як гэта зрабіць! Кальцо не слухаецца! І ўсе гэта бачаць! І я да таго ж — стараста! —

яна жаласна шмыгнула носам. — Можа, маю кроў забыліся дадаць у сплаў?

Бацька адразу ж абвергнуў гэтую здагадку, паведаміўшы, што сам сачыў за вырабам яе зброі.

Вераніка села ў ложку, абхапіўшы калені рукамі.

— Я — не здольная. Я нават — не ЗАРА! Я — бяздарная.

— Лухта! Не кажы глупства! Тваю маці зброя слухалася выдатна, і ты здолееш яе прыручыць, — сказаў панура бацька і падняўся. Вераніка толькі ўсхліпнула ў адказ.

— Спускайся вячэраць, — сказаў ён ужо ў дзвярах. — У нас будуць госці.

Дзяўчына стомлена ўзняла галаву.

— Гэтага толькі не хапала. Хто?

— Ты павінна памятаць. Яны ўжо былі ў нас — мае сябры з Аквілы.

— А-а, — расчаравана працягнула яна. — Той бездар, — імкнучыся, каб гэта прагучала як мага больш абыякава, — Рой, ён таксама прыйдзе?

— Ён не бездар, — паправіў яе бацька. — І не так даўно ты спрабавала асабіста мяне ў гэтым пераканаць. Так, яго таксама чакаем, — ён задуменна паглядзеў на дачку і выйшаў.

Вераніка пачала збірацца да вячэры. Неўзабаве яна пачула, як у дзверы пастукалі, і Карл пайшоў адчыняць. Ёй стала цікава, і яна выйшла на лесвіцу, але спускацца не стала. Унізе яна ўбачыла Геа і Мергіёла. Рой з Эдам таксама былі там. Геа быў устрыжаны і распытваў пра нешта Карла. Вераніка незаўважна

спусцілася ўніз. Яе з'яўлення ніхто не прыкмеціў. Яна мімаходзь зірнула на Роя, але той, здавалася, быў цалкам паглынуты размовай са старэйшымі. Ёй стала крыўдна, што ён нават не зірнуў у яе бок. Затое ад яе ўвагі не схавалася, што яго правая рука перавязана, прытым не вельмі ўдала, і павязка ўжо даўно мае патрэбу ў замене. Ды і ўвесь выгляд гасцей, і тое, якім устрывожаным пасля некалькіх пытанняў стаў твар яе бацькі, сведчыла аб тым, што адбылося нешта надзвычайнае. Казалі яны нягучна, а таму яна не змагла разабраць усяго. Узяўшы першую кнігу, якая трапіла пад руку, Вераніка забралася ў фатэль і зрабіла выгляд, што захоплена чытаннем. Яна нават паспрабавала разабраць назву. Святла, праўда, было замала. У пакоі, акрамя агню, што палаў на подыуме, іншага асвятлення не было.

Яна напружыла слых.

— Слухай, — слабым голасам казаў Астравух, звяртаючыся, відавочна, да Роя. — Колькі можна прасіць, каб ты так не крычаў, у мяне галава расколваецца! — ён памацаў скронь, дзе пад драпінамі ўспух сіняк, і зморшчыўся.

— Не, вы толькі паглядзіце на яго! — яхідна адказаў яму Рой. — Я яшчэ павінен маўчаць! Што я сапраўды павінен зрабіць, дык гэта паставіць яшчэ і другі сіняк для сіметрыі. Навошта ты ўвогуле ўв'язайся за мной?

— Вядома, каб мы ўсе мелі радасць бачыць цябе, героя, зараз жывым і здаровым! Калі б не я, Людвіг табе б шыю скруціў!

— Мне проста трэба было з ім пагутарыць, а ты ўлез са сваім шыпам і раззлаваў яго!

— Ды ты што! Я так разумею, ты асноўныя аргументы хаваў да таго моманту, пакуль ён цябе душыць не пачаў? Ён на гэта намякаў, між іншым. Можа, мне яшчэ папрасіць прабачэння, што я тады не схібіў?

— Ішоў бы ты... — адмахнуўся Рой, нарэшце зразумеўшы, што ён сапраўды мусіць быць удзячны сябру за той трапны стрэл.

— А мог бы і папрасіць прабачэння, між іншым, — заўважыў Эдзі, шчыра ўзрадаваны тым, што так лёгка рэабілітаваўся. — Так што добра падумай, калі ў наступны раз захочаш зрабіць чарговы ідыёткі ўчынак. Як ты збіраўся яго адгаворваць? Ён — пе-ра-тва-раў-ся. Ад гэтага нельга адгаварыць.

— Памаўчы, добра? — усё яшчэ злы на Эда, перапыніў яго Рой. — У мяне быў шанец забраць скрутак, калі б ты не замінаў увесь час!

— Сціхніце абодва! — строга прыкрыкнуў на іх Ундрыц. — Тое, што адбылося, настолькі сур'ёзна, што нашыя нашчадкі будуць пераказваць пра гэта сваім дзецям, а вы паводзіце сябе як два ідыёты!

— Вось! Чуеш, што разумныя людзі гавораць? Гэта пра цябе, між іншым! — шматзначна падняў уверх указальны палец Эд.

— Слухайце! — Ундрыц, упёршы два кулакі ў стол, спрабаваў утаймаваць свае эмоцыі. Ягоны выгляд не абяцаў нічога добрага.

Астравух тут жа скурчыўся пад поглядам дарадцы, уціснуў галаву ў плечы і ледзь не стаў грызці пазногці.

— Што адбылося? Выразна. Без вашых гэтых...

— Ён! — Эд адразу, не дазваляючы Рою рота раскрыць, торкнуў у яго пальцам і пачаў выкладаць сваю версію падзей, — звар’яцеў! Адразу пасля заняткаў, хоць не, што я кажу? Падчас трэніроўкі ён, як вар’ят, рынуўся ў лібрарый. У мяне фантазіі не хапае, каб уявіць, навошта яму спатрэбілася так спяшацца, бо мы ледзь не трапілі пад гарачую руку, гэта значыцца... э-э-э... лапу Людвіга. Дзядуля якраз ператвараўся. Абраў момант... Людвіг нібы ашалеў і амаль нам глоткі не перагрыз! Мы ледзьве не загінулі — ён мяне скінуў з лесвіцы.

Эд змоўк і, цяжка дыхаючы, заглядзеўся на застаўлены ежай паднос, які Карл унёс у гасцёўню. Напэўна, Карл чуў частку размовы, але Роя гэта ўжо менш за ўсё турбавала.

— Шкада, што не з верхняй прыступкі! — зноў накінуўся ён на сябра. — Я здолеў бы забраць у яго скрутак, каб не трэба было цябе ратаваць!

— А-а... Ну не толькі ж мне ўвесь час цябе ратаваць! — развёў рукамі Эдзі.

— Карацей! — зноў вярнуў іх у патрэбнае рэчышча Ундрыйц. — Чаму вы апынуліся ў лібрарыі менавіта ў той злавесны момант?

— Мне трэба было нешта даведацца, — унікліва адказаў Рой. Яму здалася, што дарадца ўскладае на іх частку віны за тое, што здарылася ў лібрарыі, і гэта было непрыемнае пачуццё.

— Даведаўся?

— Не паспеў.

— Мы ж дамаўляліся, што ты не будзеш рызыкаваць? Не будзеш сам нічога прадпрымаць?

— Угу, — з'едліва адазваўся Рой. — Гэта дакладна. Толькі я, ведаеце, і здагадацца не мог, што ў маім жаданні наведаць бібліятэку ёсць нешта пагрозлівае для нашай э-э-э... справы.

— Але, як я разумею, ты туды не па кніжку пайшоў?

Рой панура матнуў галавой.

— Тады навошта?

Рой завуў ад напружання і выслізнуў з ценю Ундрыца.

— Не ведаю! Не магу растлумачыць. У мяне было нейкае насланне.

Эд, які запіхваў у рот бутэрброд, так і замёр з галінкай пятрушкі, якая засталася тырчэць з рота.

— А я вам што казаў? — Эд пражываў, лагодна ўздыхнуў і паслаў шматзначны пагляд Ундрыцу, які той асабліва не ацаніў, бо захоўваў на твары сур'ёзна-засяроджаны выраз. — Зусім наш Рой... крануўся ад усіх гэтых таямнічых рэчаў, — Эд падсілкаваўся чарговым кавалачкам бутэрброда. — Можна, і не трэба было яго пасвячаць ва ўсё гэта, — прамовіў ён, глыбакадумна жуючы. Ягоная заўвага нічога, акрамя маўклівага раздражнення, не выклікала ў прысутных.

— Мне трэба было тэрмінова ўбачыць Людвіга, але я не паспеў. Ён ужо... Калі мы прыйшлі, Людвіг круціў нейкі скрутак, — прамовіў Рой з перапынкамі. Успаміны, яшчэ свежыя ў памяці, прычынялі боль. — Ён быў шалёны, ён ператвараўся, ужо казаў на іехаце.

Спадчына была разгорнутая, каўпак зляцеў. Карацей, старонкі са Спадчыны — Людвіг іх вырваў і... атрымліваецца, што забраў з сабой. Ён з акна скокнуў проста ў мора. Я не паспеў, — Рой кінуў выразны позірк на Эда, — не паспеў... яго спыніць. Чаму? Чаму гэта здарылася з Людвігам? Я не разумею, — Рой развёў рукамі. — Ён жа заўсёды быў такім... правільным. Можа, гэта ад таго, што яго хацелі зняць з пасады ахоўніка лібраарыя?

— Чаму Людвіг стаў пронгам? — Эд, нарэшце, насыціўся і меў настрой абмеркаваць тое, што адбылося. — Ты лічыш, тое, што ён зрабіў, — нармальна? Жудасць. Вернікі забітыя — ягоных рук справа. Відавочна, больш няма каму. І Спадчыну пашкодзіў! Правільна Дэркус яго ператварыў.

— Я не магу гэта слухаць! — Рой падняўся. — Дэркус не мог з ім так абысціся! І не веру, што ён забіў вернікаў-ахоўнікаў! Ён не мог. Дакладна не мог!

— Тое, што з ім здарылася, цяпер не важна, — перапыніў яго Ундрыц. — Важна, як нам цяпер вырашыць гэтую праблему. Мы памыліліся, калі даверылі Спадчыну Людвігу. Тое, што ён зрабіў, не паддаецца... ніякаму апраўданню.

— Ну, а калі разабрацца? Ну, падумаеш! Ну, забраў ён некалькі старонак Спадчыны! — паціснуў плячыма Эдзі. — Так сабе праблема. У нас цяпер досыць усякіх цудоўных рэчаў. У апошні час іх толькі гультай не знаходзіць. Адно Роева птушаня чаго вартае! І ваш, дарадца, каменьчык таксама...

Астравух асекся. Некалькі пар вачэй няўхвальна глядзелі на яго.

— Я хацеў сказаць...

— Нават не спрабуй, калі не атрымліваецца, — ціха прамовіў Рой.

— Па-твойму, тое, што Людвіг забраў частку тэкстаў, напісаных на ветусе, — не праблема? — голасам, які не прадракаў нічога добрага, запытаў Ундрыц.

Эдава галава ўціснулася ў плечы.

— Э-э-э... я проста хацеў сказаць, што ўсё роўна яны як бы... не маюць карысці. Іх жа не прачытаць нікому.

— Прынамсі, так яно і было, — Геа звычайна гаварыў ціха. Так ціха, што слухаць яго можна было толькі ў поўнай цішыні. Вось і цяпер яна запанавала ў пакоі — напружаная, жывая, адчувальная. — Да таго моманту, пакуль не з'явіўся хтосьці, хто здольны гэта зрабіць. Людвіг быў тэлепатам. І пазнаў гэтага чалавека.

Рою зрабілася горача ад пранізлівага позірку пустэльніка. Ён быццам бы зазіраў у думкі. Рой прыхінуўся да адной з калон.

Геа тым часам падышоў да Роя ўшчыльную.

— Таго чалавека, каму кніга распавядзе свае таямніцы.

Ундрыц кашлянуў і, перапыніўшы цішыню, якая запанавала ў пакоі пасля слоў Геа, загаварыў спагадлівым тонам.

— Баюся, мы не зусім правільна цябе зразумелі.

— Вы правільна мяне зразумелі.

— Ты... — пагляд Ундрыца сфакусаваўся на Рою, — ён хоча сказаць, што ты разумееш надпісы на ветусе?

Рой неахвотна кіўнуў. Ундрыц хмурна разглядаў яго.

— Ты мог памыліцца, — ён нервова патрос галавой. — Абсалютна дакладна. Ты памыліўся.

— Я таксама памыліўся? — скептычна пацікавіўся Геа. — Дай падумаць. Можа, памыліўся Людвіг, які таксама быў тэлепатам? Гэта ён зразумеў, што Рой здольны прачытаць нешта важнае, а таму з нейкай прычыны не мог гэтага дапусціць.

— Ці дзейнічаў па загадзе... — раптам ашаломлена для сябе самога прамовіў Геа.

Ундрыц раздражняўся.

— Людвіг быў тэлепатам? Я заўсёды думаў, што ён усяго толькі ЗАР. У любым выпадку ў нас няма магчымасці гэта праверыць. Кім бы ён ні быў раней, цяпер ён зусім іншая істота.

Рой адчуў, што Ундрыцу цяжка даецца захоўваць спакой, як і астатнім прысутным. Лёд, які ён спрабаваў злавіць абцугамі, не слухаўся, вада перапоўніла край шклянкі і пралілася. Ундрыц залпам асушыў шклянку і павярнуўся да Мергіёла.

— Астатнія дарадцы не павінны нічога ведаць. Трэба, прынамсі, паспрабаваць захаваць інфармацыю ў таямніцы. Хоць бы на некалькі дзён. Магчыма, за гэты час мы здолеем нешта распачаць...

Ён сумеўся, разумеючы, што, не афішуючы інфармацыю, яму не ўдасца далучыць да пошуку вернікаў, а таму спадзявацца на поспех не мела сэнсу. Мергіёл

падняўся са свайго фатэля, дзе сядзеў, як звычайна, паклаўшы галаву на скрыжаваныя на кіі рукі.

— Як доўга мы зможам хаваць, што галоўная рэліквія Ларбора была падвергнутая акту вандалізму? Я нават не ўпэўнены, што гэта па-ранейшаму таямніца. У нас дзве смерці і адзін пронг. Навіны такога роду распаўсюджваюцца хутка. Ён цяжка ўздыхнуў. — Мы і так ужо ўзнялі шмат шуму. Узбярэжка абшукалі. Нікога не знайшлі. Ачапілі афіцыйнае паселішча пронгаў у каменяломнях. Але ж вы разумееце — гэта нічога не дасць. Хутчэй за ўсё, ён хаваецца недзе ў Карнігардзе. Ці — магу выказаць здагадку, што былы Людвіг сышоў за Край. Народ бачыць мітусню, хвалюецца, шэпчацца...

Ундрыц рэзка падняўся і пачаў хадзіць па пакоі.

— Ты! — яго палец упёрся ў грудзі Геа. — Скажы, хлапчук насамрэч разумее ветус?

Геа маўчаў.

Палец Ундрыца ўціскаўся ўсё мацней.

— Ты ведаў. Ведаў і маўчаў? Ты мог прадбачыць, як усё павернецца! Не! Што я кажу? Ты дакладна мог ведаць, як будучь разгортвацца падзеі! Але ты і пальцам не можаш паварушыць, калі патрэбна твая дапамога!

Нават Геа сёння не мог пахваліцца сваёй звыклай для сяброў стрыманасцю.

— Чаго ты хочаш? Каб я веў дзеённік, у якім запісваў бы думкі ўсіх рыбакоў, гандлярак, закаханых ідыётаў і, галоўнае, астатніх дарадцаў? Ты гэтага ад мяне чакаеш?

Ундрьц раздражнёна выдыхнуў.

— Я хачу, каб ты перастаў трэсціся над сваім неацэнным дарам і хоць крыху яго ўжыў на добрую справу!

— А! Шпіёніў бы за тымі, на каго ты пакажаш! Дакладна? Менавіта гэтым я і не злоўжываю!

— Калі б у мяне твой дар...

— Ты ўжо даўно быў бы на месцы Людвіга.

— Ды як ты смееш!

— Досыць! — рашуча перапыніў іх сварку Мергіёл. — Вы паводзіце сябе горш за хлапчукоў!

Геа і Ундрьц адышлі адзін ад аднаго, але працягвалі абменьвацца гнеўнымі позіркамі.

— Можа, хоць скажаш, ці датычны Электус да гэтага?

— Пакуль не ведаю, — лаканічна адрэзаў Геа.

Ундрьц у роспачы развёў рукамі.

— Выдатна! Магчыма, пронгі ўжо распальваюць вогнішча старонкамі са Спадчыны дзе-небудзь у пячорах Карнігарда.

— Сумняюся. Хутчэй за ўсё, старонкі на дне разам з іх выкрадальнікам.

Ундрьц махнуў рукой.

— Гэта адно і тое. Хто бачыў кнігу? — ён абвёў вачыма сяброў. — Наколькі яна пацярпела?

Мергіёл паціснуў плячыма.

— Я бачыў. Але пасля Электус зачыніў вежу і даслаў туды некалькі тузінаў вернікаў. Не прабрацца без спецыяльнага дазволу. Наколькі я магу меркаваць — ён выразаў апошнія старонкі на ветусе. Самае важнае. Апошнія запісы, зробленыя пасля знікнення Дэркуса.

Хутчэй за ўсё, там змяшчаліся прадказанні, якія тычацца Сакрума.

— І менавіта цяпер, калі з’яўляецца нехта, здольны прачытаць іх! — Ундрыц абхапіў галаву рукамі. — Як мы маглі быць настолькі легкадумнымі?!

— Ветус ёсць не толькі ў Спадчыне.

Некалькі пар вачэй разам утаропіліся ў Роя.

— Гэтая мова паўсюль. Цяпер я бачу яе ўсюды, нават на прадметах, якія раней здаваліся мне самымі звычайнымі. Дарэчы, на той самай фрэсцы, якая захоўваецца ў бібліятэцы, таксама ёсць надпіс на ветусе.

Ундрыц скептычна скрываўся.

— І што ж там напісана?

Рой панура паглядзеў на яго, потым працягнуў руку да аркуша паперы, што ляжаў на стале, і хутка пачаў запаўняць яго рыскамі, прамымі і выгнутымі лініямі, што перасякаліся пад рознымі вугламі. Агулам гэта ўспрымалася як мудрагелісты малюнак.

— Што гэта?

— Меч і пяро змагаюцца за адно.

— Хіба мы ўжо не сталі сведкамі падзей, якія чакалі не адну сотню гадоў? — нагадаў прысутным Мергіёл. — Дык чаму ж нам не прыняць той факт, што гэтая чарада падзей не перапынілася? Ты і сам, — звярнуўся ён да Ундрыца, — казаў, што распачаўся шэраг падзей, якія не могуць быць выпадковасцю. Наўрад ці тут можна ўмяшацца звычайнымі чалавечымі сіламі і змяніць ход гісторыі. Мы робім тое, што павінны. А павінны мы, на мой погляд, пакуль проста быць сведкамі таго, што адбываецца, уважлівымі і стрыманымі.

— Ты прапануеш чакаць, пакуль не адбудзецца што-небудзь яшчэ?

— Відавочна, што ў самы бліжэйшы час усё ўляжацца ў нейкі лагічны курс. Але будзе жудасна, калі да таго моманту мы ўсе будзем знясіленыя сваркамі і ўзаемным недаверам.

— Можа, і так... — Ундрыц задуменна паглядзеў на Роя. — Чарада падзей працягваецца.

Дарадца не зводзіў з малюнка задуменнага пагляду.

— Ветус... незвычайная мова. У ёй не дзейнічаюць нашыя законы напісання, ці нават больш слухна будзе сказаць — малявання.

— Менавіта. Цяпер я пачаў заўважаць яе паўсюль, і... — Рой пашукаў вачыма па пакоі і сустрэўся позіркам з Веранікай, якая прагна ўбірала ў сябе ўсё, што адбывалася.

Ундрыц толькі цяпер павярнуўся і ўбачыў, што Вераніка даўно тут і ўважліва прыслухоўваецца да іх размовы. Ён нахмурыўся, але было позна, яна і так чула зашмат.

— Вераніка? Што ты тут робіш?

— Ты сам загадаў мне спусціцца да вячэры, — з выклікам адказала яна.

Дарадца з прыкрасцю пацёр стомленыя вочы.

— Дакладна. Але я тады не ведаў, наколькі сур'ёзныя тэмы нам давядзецца абмяркоўваць.

— Позна.

Яна працягнула руку да аб'ёмнай літой спражкі, якая трымала яе пас і адначасова служыла сховішчам для рэверсійнага калыца, падышла і працягнула яго Рою.

— Тут таксама надпіс на ветусе? Я маю рацыю?
Рой кіўнуў.

— Мы адно племя.

Вераніка пераможна паглядзела на бацьку.

«А я табе казалася» — так і чыталася ў яе позірку.

Ундрыц прыжмурыўся.

— А на тытульным лісце Спадчыны? Яго Людвіг чамусьці не крануў.

— Свет належыць дасведчаным.

— І нам нічога не застаецца, акрамя як паверыць табе на слова.

Рой успыхнуў.

— У вас няма падстаў мне не давяраць.

— І адваротнае сцвярджаць ты таксама не можаш. Апошнія падзеі звужаюць кола людзей, якім я магу давяраць.

Яны адышлі ў дальні кут гасцёўні, і Вераніцы было не чуваць іх гаворкі. Яна зноў вярнулася ў фатэль.

— Цікавая кніга? — падышоў да яе і прымасціўся ля падлакотніка Эд.

— Надзвычай, — з'едліва адказала Вераніка. Жадання кантактаваць з гэтым дакучлівым тыпам у яе не было.

— Балюча табе? — хутчэй з ветлівасці, а больш з цікаўнасці ўсё ж спытала яна, затрымаўшыся позіркамі на яго пашарпанай шчацэ, якая прыняла пагрозна-ліва-фіялетавае колер.

— Мне не прывыкаць трапляць у гісторыі! — усміхнуўся Эд. Яе цікаўнасць ён расцаніў як камплімент сваёй асобе.

— Ну вядома! — Вераніка зрабіла нудны выгляд і паглыбілася ў чытанне, даючы зразумець, што пытанні ў яе вычарпаліся.

— Чытаць у цемры шкодна, — заўважыў Эдзі, не спяшаючыся пакідаць яе кампанію. — Зрок можна сапсаваць.

Вераніка падняла на яго прыжмураныя вочы.

— Дык чаму б табе не выправіць гэта? Вось падсвечнік, вось агонь, — яна паказала ў напрамку полымя. — Ці рукі баішся абпаліць?

Астравух, не ведаючы, што адказаць, пашукаў вачыма якія-небудзь шччпыцы, каб выхапіць з полымя вугольчык, але нават сама задума здалася яму небяспечнай.

— Вераніка, зрабі ласку, дадай святла, — папрасіў яе бацька і зноў паглыбіўся ў размову. Мабыць, гаворка ішла пра нешта звышсакрэтнае, бо неўзабаве, адаслаўшы і Роя, яны засталіся толькі ўтрох.

— Я чытаю, — адгукнулася Вераніка, заўважыўшы, што Рой накіроўваецца да іх.

Зрабіўшы абыякавы твар, яна перагарнула старонку.

— У цябе выдатны зрок, калі ты можаш чытаць у такой цемры, — заўважыў, падышоўшы, Рой. Ён зірнуў на кнігу. — Што гэта? «Опытум. Збор законаў»? Ты чытаеш такое? — не хаваючы здзіўлення, спытаў ён.

— Уяві сабе, — з засяроджаным выглядам буркнула Вераніка.

Рой ухмыльнуўся.

— Цікава?

— Захапляльна, — кіўнула яна ў адказ.

— Магу ўявіць, наколькі, калі ты чытаеш дагары нагамі.

Вераніка пачырванела, балазе ў цемры гэта засталася незаўважаным, і адкінула кнігу. Толькі цяпер яна ўбачыла, што і насамрэч трымала яе няправільна.

— І што? Так, я ўмею чытаць дагары нагамі. Ясна табе?

— Ну, вядома, ясна, што тут незвычайнага, усе ўмеюць гэта рабіць, — падміргнуў Эду і адразу пагадзіўся з ёй Рой. — Сапраўды, Эд?

Эдзі кінуў, старанна надзімаючы шчокі, каб не зарагатаць. Вераніка сцяла вусны і нахмурылася.

— Ах, вось яно што. Лічыш сябе асаблівым, так? Цікава, а ты на ветусе ўмееш чытаць дагары нагамі?

Астравух хмыкнуў, вызваліўшы сябра ад неабходнасці адказваць, чаму ён быў незвычайна рады.

— Ды ён увогуле вялікі талент! — ён лягнуў Роя па спіне. — Калі раптам выявіцца, што ў нашага каштоўнага Роя ёсць дзіэны на ўсе выпадкі жыцця, я не здзіўлюся! Хоць — мог бы і расказаць. Дарэчы, я даўно здагадваўся, што на практыцы ад твайго таямнічага дзіэна вялікай карысці не будзе. Так яно і атрымалася!

— Сціхні, а? — параіў Рой.

— Ужо. Я проста не хацеў, каб ты дзеля паказной сціпласці схаваў перад Веранікай свае... выключныя здольнасці.

— Дарэмна стараўся. Сціпласць — твой дар. А не мой. Да таго ж, яна раней за ўсіх здагадалася, — зла-

радна нагадаў яму Рой, спадзеючыся, што струмень усім вядомага красамоўства Эдыяна тут і перасохне.

— Дарэчы, як прайшоў... баль? — запытаўся Рой, радуючыся магчымасці перавесці размову ў іншае рэчышча.

— Цудоўна! — адгукнулася Вераніка. — Было даволі весела. Асабліва мяне пацешылі фантазіі аднаго чалавека на прадмет таго, што ён з табой зробіць, калі сустрэне ў цёмным завулку.

Рой паціснуў плячыма, не хаваючы свайго задавальнення.

— Прабач, ты, мабыць, спадзявалася, што ён без перапынку будзе адорваць цябе кампліментамі з нагоды таго, як твая сукенка пасуе ягоным панталонам колеру яечні.

Эд пырснуў са смеху і ледзь не падавіўся маленькім ледзяшом, які ён знайшоў на століку.

— Гэта ты пра Ліса кажаш? — запытаўся ён. — Мне распавядалі, што ён з'явіўся на маскарад у касцюме ліса. Арыгінал найвышэйшай пробы. А дзе ты яго сустрэў?

— Тут, — суха азваўся Рой.

— Вось як! — Эд шматзначна павёў вачыма. — Вы э-э... — ён звярнуўся да Веранікі, — з ім як бы... разам?

— Вучымся, — лаканічна адрэзала яна. — Мы проста разам вучымся.

— Ага. Добра. А то я быў падумаў, што ў цябе праблемы... э-э-э... з густам. А чым там частавалі на балі ў Крацаў? — Эд засяродзіў на ёй запытальны позірк.

— Ты лепей спытаў бы, што там гучала, — усміхнуўся Рой.

— Гэта я і так чуў! — адмахнуўся ад яго Эд.

— Я не памятаю, — прызналася Вераніка. — Але торт, здаецца, усім спадабаўся. На ім было шаснаццаць ядомых кошыкаў з усялякай садавіной.

Эд шумна ўздыхнуў, уявіўшы сабе гэтае хараство.

Рой тым часам павярнуўся да каміна і кінуў проста ў агонь два пяры.

— Рэверс!

Ён спрытна злавіў іх за апярэнне і нетаропка паचाў запальваць свечкі ад насаджаных на пёры вугольчыкаў.

Вераніка ад прыкрасці сцяла вусны.

— Ты, я бачу, умееш нават з агнём ладзіць.

— Бачыш, атрымліваецца, — адказаў Рой, але занепакоіўся: пальцам стала гарача.

— Пазайдросцім моўчкі, — дэманстратыўна ўздыхнуў Эдзі. — Я ўжо казаў, што ён поўны сюрпрызаў.

— А што вы яшчэ абмяркоўвалі? — раўніва паглядзела ў бок бацькі Вераніка. Яна ўсміхнулася. — Выглядае так, нібыта вы рыхтуеце змову.

— Усё нашмат прасцей. Яны там складаюць план, па якім Рой будзе да канца сваіх дзён перакладаць ларбарэйскі на ветус. Дзе-небудзь у цёмнай каморцы. Так што, баюся, не доўга нам засталася бавіць час у ягонай кампаніі!

— Глядзі не заплач, — з'едліва прамовіў Рой, якому парадкам надакучыла, што размова ўвесь час вяртаецца да ягонай асобы.

— Нічога не магу абяцаць, — адазваўся Эд. — Адно мяне суцяшае, што справа цябе чакае не пыльная. Гэта я фігуральна выказаўся, бо яна, вядома, пыльная, але ціхамірная — пронгам табе не быць з такім дзіэнам, я за цябе спакойны. Вядома, праблематычна будзе распавесці пра твой цудоўны дар на Інвентуме, пра гэта я неяк не падумаў.

Невядома, колькі яшчэ ён мог бы так разважаць, але, на щчасце, паклікалі вячэраць, і Эд на пэўны час супакоіўся.

За вячэрай галоўнай тэмай было: як захаваць у таямніцы сённяшнія падзеі. Не абышлі ўвагай і навіну аб прызначэнні пронга дарадцам Оптымума. Сама думка, што пронгі могуць думаць разумна, здавалася большасці недарэчнай, і чакаць ад іх разумных прапаноў было тое самае, што чакаць іх ад немаўляці ці ад дурня. Так меркаваў Мергіёл. Такім было меркаванне большасці ў Ларборы, і, што хаваць, — меркаванне Ундрыца супадала з ім. З-за прысутнасці Веранікі размова пра Чорную слязу і яйка якула не аднаўлялася. Але яшчэ да вячэры, у гасцёўні, Мергіёл распавёў, што ўвесь гэты час ён вывучаў самыя розныя крыніцы і не знайшоў ніякіх пераканаўчых звестак аб тым, чым варта карміць дзіцяня якула, наколькі яны могуць быць небяспечныя і ці прыдатныя для дрэсіроўкі.

Пасля вячэры Вераніка папрасіла ў бацькі дазволу паказаць Рою з Эдам бібліятэку, і, атрымаўшы яго, моладзь сышла.

У бібліятэцы была трэніровачная дошка. Агле-дзеўшы яе, Эд з гонарам вывудзіў свой шып — вострую гравіраваную іголку з апярэннем.

На некалькі хвілін бібліятэка ператварылася ў арэну цырка, дзе Эд, суправаджаючы свой выступ перакананай мімікай, дэманстраваў свае рэверсіўныя навыкі. Эд здаваўся сабе цудоўным.

Рой з цяжкасцю стрымліваў смех.

Вераніка злавала.

— Ён цябе слухаецца... Як ты яго вяртаеш? — спытала яна нядбайна.

— Не ведаю, — выгукнуў Эдзі. — Кліч крыві, напэўна: я туды палову сваёй крыві ўліў — не менш. Ха! — рэзка развярнуўшыся, Эд кінуў шып з-пад пляча.

— А трэба была ўсяго кропля, — перапыніў яго выхваленне Рой.

— Чым больш — тым лепш, — пераканана адгукнуўся Эд. — Затое цяпер, бачыш, — у мяне няма праблем з рэверсам.

Ён з гонарам зноў кінуў і зноў вярнуў шып. Адна са шкляных вітрын кніжнай шафы са звонам пасыпалася на падлогу. Заставалася толькі спадзявацца, што Эд цэліўся менавіта ў гэтае шкло. Рой вырашыў, што самы час спыніць сябрука, бо ў бібліятэцы было шмат каштоўных і відавочна далікатных рэчаў, якія маглі трапіць пад ягоную гарачую руку.

— Пакажы сваю саламандру, — павярнуўся Рой да Веранікі.

— Ты зноў? — з прыкрасцю адказала яна. — З мяне і мінулага разу хапіла.

— Ну і дарма, — Рой знарок бесклапотна адварнуўся і стаў разглядаць кнігі на паліцах. — Я проста хацеў паказаць табе адзін праверыны спосаб. Усе, у каго адразу не ладзіцца з рэверсам, так зброю падпарадкоўваюць.

Вераніка, а з ёю і Эд глядзелі на яго з непрытоеным здзіўленнем.

— І што гэта... за спосаб такі? — пацікавілася Вераніка абыякава.

— Давай пакажу. Толькі трэба тваё кальцо.

Вераніка крыху памарудзіла, але зняла пасавую спражку і неахвотна працягнула Рою.

— Не баішся?

— А трэба?

— Гэты метад, як бы табе сказаць... Ён не зусім бяспечны, калі што. Але раз ты ўсё роўна пагадзілася...

Рой рашуча сціснуў яе руку ў прыдалонні.

— Ты што робиш?

— Пацярпі.

Расціснуўшы яе пальцы, ён нанёс ёй хуткі парэз яе ж кальцом і адразу адскочыў у бок. Якраз своечасова.

Вочы ў Веранікі запалалі ад гневу. Яна сціснула кулак, каб ручаёк крыві не закапаў на падлогу, і ступіла яму насустрэч.

— Ты... Можна было папярэдзіць хаця б?

— А што ты хацела? Такі метад дазваляе тваёй зброі, так бы мовіць, адчуць у табе гаспадыню. Кліч крыві, ці што.

— Ты лічыш, я падобная да дурніцы? — голасам, непазнавальным ад раздражнення, спыталася Вераніка.

Рой скрывіўся.

— Дзесьці я ўжо гэта чуў, і зусім нядаўна. А ты не губляеш надзеі пачуць ад мяне кампліменты ў свой адрас?

Вераніка спынілася — іх падзяляў бацькаў пісьмовы стол. Яна прабегла па ім вачыма, рашуча ўзяла ў кожную руку па падсвечніку. На рассыпаных па сталё дакументах зацвілі кроплі крыві.

— Ух ты! — Рой натуральна выявіў жах на твары. — А кальцо чым лавіць будзеш? Папярэджваю: зубамі — небяспечна. Лепш вызвалі хоць бы адну руку.

— Сам напросіўся! — Вераніка запусціла ў яго адным падсвечнікам, але ён ухіліўся і спрытна перамясціўся ў іншы канец пакоя.

— Асцярожна! — крыкнуў Эд.

Другі падсвечнік паляцеў яму ўслед, але трапіў у вітрыну з дакументамі. Рой няўхвальна паківаў галавой, пераступіў цераз шкляныя аскепкі, пасля чаго, пераваліўшыся праз стол, апынуўся за некалькі крокаў ад Веранікі.

— Трэба ж. Вострае, — дзелавіта дакрануўся ён пазногцем да краю кальца. — Але рабіць няма чаго. Трэба лавіць. Давай жа. Альбо зараз, альбо ніколі. — Скажы «рэверс» — і скончым з гэтым, — запатрабаваў Рой.

— Глядзі. Я нават спецыяльна падышоў бліжэй, каб табе было лягчэй.

Вераніка чакала, гледзячы на яго.

— Калі гэты спосаб не падзейнічае, значыць, пра-
бач, ты — бяздарная, — з уздыхам паведаміў Рой.

— Дзе тут у вас урна з пяском? На выпадак па-
жару? — не на жарт устрывожыўшыся, падаў голас
Эд. — Здаецца, тут стала надта небяспечна.

— Не турбуйся. Усё будзе добра. Яна не здолее
пажар учыніць. Куды ёй, калі нават кальцо не можа
рэверсаваць... — усміхнуўся Рой.

Вераніка марудзіла, бо здацца бяздарнай перад гэ-
тым нахабным выскачкам было б занадта балюча, але
лютасць, якая віравала ў ёй, дасягнула мяжы.

Рой адчуў, што снарад нібы стаў гарачым.

— Рэверс, — вельмі ціхім асіплым голасам сказа-
ла Вераніка, і адразу ўскрыкнула, сама не ведаючы,
ці то ад радасці, — кальцо яна трымала ў руцэ, —
ці то ад болю. Левая рука таксама паранілася — ад-
разу з трох пальцаў закапала кроў. Кальцо яна зла-
віла няправільна — парэзалася аб востры край, але
злавіла!

— Трэба ж, — не хаваючы здзіўлення, Эд бязбо-
язна падышоў бліжэй. — А я ніколі і не чуў пра такі
метад.

— Выдатна! Малайчына, — склаўшы на грудзях
рукі, Рой не зводзіў з яе пільнага позірку.

— У мяне атрымалася? — здзіўлена перапытала
Вераніка.

— Не! — перадражніў яе Рой. — Я проста яго пад-
кінуў. Як мячык. А ты падхапіла... Ну, вядома ж, атры-
малася! Можаш яшчэ раз паспрабаваць.

Вераніка расшчапіла кальцо і, па чарзе кінуўшы ў сцяну абодва сярпы, рэверсавала іх назад, потым яшчэ раз.

Рой з усмешкай назіраў, як дзяўчына з захапленнем знішчае абіўку сцен у бацькавай бібліятэцы.

— Зараз усё пойдзе хутчэй, пасля першага рэверсу заўсёды так. Тваё кальцо адчула ў табе гаспадыню і зараз будзе вяртацца да цябе. Мы пойдзем, — скажаў ён з неахвотай, але ўсё ж паклікаў рукою Эда. Той якраз спрабаваў знакамі нешта растлумачыць яму за спінай у Веранікі.

— Добра, — кіўнула яна, таксама павярнуўшыся да Эдзі. Ён умомант перастаў жэстыкуляваць і бесклапотна ўсміхнуўся, склаўшы рукі за спінай.

— Так, дакладна. Нам пара, — рушыў і ён да выхаду. — Мне, сама меней. А цябе я не прыспешваю. Тым больш гэта... — мінаючы Вераніку, ён шматзначна паказаў вачыма на кроў у яе на пальцах. — Ты ж не пакінеш дзяўчыну ў параненым стане? А я пайду пашукаю настойку, бінт, гіпс, і можа атрымаецца разжыцца на кухні печывам? — Эд яшчэ раз кра-самоўна падміргнуў Рою. — Трэба ж адсвяткаваць такую падзею?

Вераніка перахапіла ягоны позірк.

— Усё нармальна, — усміхнулася яна, — гэта ж дробязі.

— Ты ўпэўненая, што нічога сур'ёзнага? — спытаў Рой на ўсялякі выпадак, хоць парэзы не выглядалі вельмі ўжо глыбокімі.

— Так. Абсалютна, — для большай пераканаў-
часці Вераніка яшчэ раз сціснула і адпусціла пальцы —
кроў больш не капала. — У Карла ёсць цудадзеіная
мазь на такі выпадак.

— Ну, тады дабрана. Ведаеш, — ужо адчыніўшы
дзверы і прапусціўшы наперад Астравуха, дадаў Рой, —
гэта, вядома, — ён кінуў на яе параненую руку, —
балюча. Але калі б я гэтага не ўбачыў, я б думаў, што
ў цябе няма ні кроплі крыві.

— Гэта таму, што я такая бледная? — Вераніка
спадылба зірнула на яго.

— Не толькі. Проста калі я ўбачыў, як ты з ву-
гельчыкам у руках свечкі запальваеш і табе пры гэтым
нічога не робіцца, я менавіта так і падумаў, праўда.

— Пачакай, Рой!

Ён запытальна азірнуўся.

— Дзякуй.

— За што?

Вераніка збянтэжылася.

— Ну. За гэты... метад...

— Які такі метад? — знарок здзіўлена перапытаў
Рой і прадбачліва ступіў за парог. — Няма ніякага ме-
таду. Я ўсё гэта выдумаў.

Сerp прасвісцеў, але ўторкнуўся ўжо ў зачыненыя
дзверы.

ПЕРАД ГУЛЬНЁЙ

Астравух не трапіў у каманду. Ён не прайшоў адбор ні па адным з пунктаў і цяпер з абьякавым выглядом праглынаў пад спачувальным позіркам Роя велізарны кавалак пірага з вяндлінай і памідорамі. Ён знарок абраў «Гняздо» — страўню, якая знаходзілася недалёка ад цэнтральнага ўваходу ў Карнігард. Аквілейцы ўмоўна лічылі гэтае месца «сваім» і збіраліся тут часцей за ўсё. «Гняздо» ўяўляла з сябе неверагодны капрыз ларбарэйскай прыроды. І сцены, і падлога, і дах у ім былі сфармаваныя з каранёў і парасткаў трыгасу, якія з цягам часу скамянелі. Такіх месцаў было шмат у горадзе, і ўсе яны ўтварыліся яшчэ ў той час, калі трыгас бескантрольна распаўзаўся па горадзе. Цяпер намаганнямі садоўнікаў разрастанне Карнігарда было скіравана за межы горада ў бок Краю, а ўнутры Ларбора стрымлівалася сценамі Цэрніума. «Будынкi» з трыгасу паступова набывалі шчыльнасць каменя і служылі ідэальнымі дамамі для тых шчасліўцаў, хто ў іх жыў.

Месцам для гульні быў абраны Карнігард. Вестка аб трагічных падзеях у лібрарыі ўсё ж разляцелася па горадзе, і цяпер ахоўныя атрады вернікаў патрульвалі паўсюль. Пад асаблівым наглядам апынуліся пронгі, супраць якіх людзі былі настроеныя цяпер болей варожа, чым раней. Але, нягледзячы на такія складаныя абставіны, гульнію вырашылі праводзіць, а Інвентум крыху адкласці да больш спрыяльнага часу. Цяпер дэлегаты ад абедзвюх школ, а гэта былі Геа і Крыварук, якраз займаліся вызначэннем межаў тэрыторыі, дзе будуць разгортвацца асноўныя «баявыя» дзеянні.

— Геа ставіцца да гульні так, як быццам гэта сапраўдны іспыт, — паскардзіўся Эд. — А я ўсяго толькі зваліўся з моста, і тое таму, што страціў раўнавагу — ён кінуў у мяне адразу два, а потым яшчэ два калыца. Запар. Уяўляеш? Яны ляцелі на мяне ў розных плоскасцях. Я не ведаў, куды мне адхіліцца, няёмка крутануўся і зляцеў проста з моста.

— Але ж ты не павінен быў нікуды адхіляцца, ты павінен быў збіць іх, — усміхнуўся Рой.

— Як можна збіць усе? Я ж табе кажу, іх было чатыры.

— Ну збіў бы два, — паціснуў плячыма Рой.

— Ага, а астатнім трэ было дазволіць утыркнуцца мне ў шыю?!

— Яны ж былі навучальныя, — нагадаў Рой. — Да таго ж — у цябе была броня, ці не?

— Была, была, — пацвердзіў Эд. — Толькі гэтая маска і броня нязручныя нейкія — цесныя, цяжкія, і наогул у іх гарача.

Ён аблізаў пальцы.

— І, ведаеш, мы не так шмат і трэніраваліся збіваць снарады. Так што я табе ніколькі не зайздошчу. Паўдня бегаць у жалеззі... Не. Гэта не для мяне.

— Відаць, для цябе адпаведнага памеру не знайшлося, — падкалоў яго Рой. — А так яны даволі зручныя.

Ён расшпіліў туніку і паказаў сябру надзетую на цела найтанчэйшую металічную сетку.

— Ты навошта яе надзеў? — нахмурыў лоб Эд.

— Прывыкаю. На другі дзень ужо амаль не адчуваю. Дарэчы, што там чуваць пра Цёмную вежу?

Эд паціснуў плячыма.

— Зачынена. Наколькі я ведаю, вартуюць так, што камар носа не падаткне. Сам жа бачыш, Оптымум увесь час праводзіць пасяджэнні, Мергіёла ўжо тры дні ў школе не відаць. Мо і цябе ўжо на пасяджэнні клічуць?

— Табе ўсё б жартаваць. Ніяк не супакоішся?

— Я, можа, хвалюся за цябе. Што, калі возьмуць і зачыняць цябе ў вежы замест Людвіга? Але раней за Інвентум гэтага не будзе, спачатку трэба паказаць цябе саслоўю. Так што можаш пакуль расслабіцца.

— Вось вы дзе, — пачуў Эд знаёмы голас і, схпіўшы сурвэтку, пачаў выціраць рот.

Яна ўпырхнула ў страўню разам з сяброўкай Алінай, і адразу па пакоі паплыў прыкра-салодкі водар язміну.

— Рой, мы за цябе так рады, проста не перадаць, — адразу пачала яна шчабятаць. — Мы, калі сюды ішлі,

сустрэлі Івара Калейна. Ён таксама ў камандзе, ты павінен ведаць. Дык ён сказаў, уяўляеш, быццам бы і так усе ведалі, што ты будзеш стралком, што гэта для яго не навіна — так сабе — адзін бал. А зараз паспрабуй адгадаць, каго выставіла Серпента? — дзяўчо так і распірала ад жадання падзяліцца гэтай навіной.

Рой вырашыў не гадаць. Ён паціснуў плячыма. Каго выставіць Серпента, ён не ведаў.

— Дзяўчынка! Уяўляеш? — трыумфальна паведаміла Яна і прыямлілася побач на лаўку. — Трэцягодка прытым! Гэта проста выдатна, што ў стралкі пачалі браць дзяўчат, не памятаю, каб такое было раней. Прынамсі, даўно не было. Але мы твае заўзятаркі. Бо калі там нейкая дзяўчына, ты сапраўды яе зловіш, — Яна шапацела не змаўкаючы, пралічваючы розныя варыянты разгортвання падзей падчас гульні.

Галоўнай задачай для кожнай каманды было знайсці скарб і даставіць яго ў форт. Стралкі абаранялі каманду і маглі лавіць у пасткі і сеткі эдэраў і выведнікаў варожай каманды, шукалі для каманды падказкі і дадатковы рыштунак, здабыць які можна было толькі трапным стрэлам, адшукаўшы ў цяжкадаступным месцы. Але калі стралок адной каманды лавіў у пастку стралка іншай каманды, гульня аўтаматычна спынялася. Гэта быў найгоршы варыянт развіцця падзей. Стралок, злоўлены ў самым пачатку гульні ці нават у сярэдзіне, пазбаўляў сваю каманду шанцаў на перамогу і таму рабіўся ганьбай для школы.

— Дзяўчынка, кажаш? — зацікаўлена пераглянуліся Рой з Эдам. — А як клічуць?

— Я не ведаю, — надзьмула губкі Яна, якая была фанаткай гульні і нават збірала калекцыю каляндарыкаў з архівам мінулых гульняў, не прамінала атрымаць аўтограф у пераможцаў і бавіла час, складаючы прагнозы на гульню.

У гэты час дзверы з шумам расчыніліся, прапускаючы новых наведнікаў.

— Каго я бачу? — пачуўся ў іх за спінай знаёмы голас.

Рой павярнуўся. Да іх падыходзіла кампанія з чатырох дзіэндараў Серпенты на чале з усмешлівым Адамам Лісам. З ім былі Вераніка і яшчэ двое — хлопец з дзяўчынай.

— Ужо сыходзіце? — з кепікамі ў голасе пацікавіўся Ліс, паглядзеўшы на пустыя, не прыбраныя яшчэ са стала талеркі. — Насвінячылі як. А гэта ж якраз нашае ўлюбёнае месца.

— Тут багата сталоў, — буркнуў Эд. — Толькі ўсе яны занятыя. Дарэчы, калі гэта ты паспеў завесці ў «Гняздзе» ўлюбёны стол?

Ліс яхідна ўсміхнуўся.

— Можа, тады, калі за гэтым сталом выйграў у цябе...

— Ды памятаю я! — перапыніў яго Эд. Ён тут жа адвёў вочы, стараючыся не глядзець на Роя, бровы якога падскочылі ў звычайнай манеры.

— Хадзем, Марго, — пацягнула Вераніка за рукаў сваю сяброўку.

— Зараз пойдзем, — спыніў іх Адам. Вераніку ён дэманстратыўна ўзяў за руку.

— Кромень, ты, кажучь, трапіў у каманду? — спытаў ён.

Яго пранізлівы позірк затрымаўся на Яне і яе сяброўцы.

Аліна збянтэжылася, а Яна, наадварот, вытрымала ягоны погляд і нават пачала з цікаўнасцю разглядаць усю кампанію.

— І нават не эдэрам, а стралком? Гэта так? — ацаніўшы ўвагу дзяўчатак з варожай школы як камплімент сваёй асобе, пачаў красавацца Ліс.

Рой запытальна выгнуў брыво, даючы зразумець, што калі гэта і так, ён не мае намеру абмяркоўваць свой удзел абы з кім.

— А табе якая справа? — адказаў замест яго Астравух. — Хочаш папрасіць пратэкцыі на гульні? Каб цябе не зашыпавалі незнарок?

— Не лезь, Астравух! — злосна бліснуў на яго сваімі чорнымі хуткімі вачыма Ліс. — Няхай ён мне сам скажа. Памятаю, у апошнюю нашу сустрэчу ён быў вельмі красамоўны.

Рой усміхнуўся.

— Лічыш, нам ёсць пра што гаварыць? — спакойна запытаўся ён.

Яна з Алінай хіхікнулі. Ліс збялеў.

— Ты мне надакучыў, Кромень, — сказаў ён, прыжмурыўшыся. — Ты стаў мне зачаста трапляцца. Скажы дзякуй гэтым малышкам, — ён перавёў погляд на Яну з Алінай, — а то я з табой зусім бы па-іншаму пагутарыў. — Ён дэманстратыўна развярнуўся.

— Хадзем, пашукаем лепшае месца, — падштурхнуў ён да выхаду сваіх спадарожнікаў.

Вераніка паспрабавала абурыцца, але, убачыўшы, што за сталом зноў аднавілася перапыненая іх з’яўленнем размова, не марудзячы, першай накіравалася да дзвярэй.

— Пачакайце! — раптам нагнаў іх вокрык.

Яны ўсе разам павярнуліся. Да іх падыходзіла адна з гэтых бесталковых малышак.

— Мяне Яна клічуць, — пераадолеўшы нясмеласць, працягнула яна далонь Лісу. Ён здзіўлена ўсміхнуўся, прычым не ёй, а ўмомант счырванеламу Эду, і падміргнуў яму.

— Шчаслівы пазнаёміцца.

Далонька Яны надоўга затрымалася ў руках Ліса. Яна і не спяшалася яе забіраць.

— А гэта мая сяброўка, — яшчэ больш здзівіўшы ўсіх, працягвала Яна, прымусіўшы баязлівую Аліну ўстаць і таксама пазнаёміцца. Аліна пачырванела і ледзь змагла вымавіць сваё імя, чым прывяла Ліса ў поўнае захапленне.

— Роя і Эдыяна вы ўжо ведаеце? — спытала Яна.

— Што яна робіць? — прастагнаў Эд, абхапіўшы рукамі галаву.

Ліс атрымліваў ад таго, што адбываецца, яўнае задавальненне.

— Мы проста настолькі даўнія сябры, што нават і падумаць страшна.

— Страшна — слушнае слова, — згодна кіўнуў Эд.

— А мы аматаркі гульні, — падштурхнуўшы Аліну ў бок, паведаміла Яна. — Да пачатку гульні мы выпускаем плакат, каб падтрымаць нашу каманду.

Глеб пырснуў ад смеху, але адразу ж змоўк, атрымаўшы штурхалю. Ліс слухаў Яну з усёй магчымай для яго сур'ёзнасцю.

— Вашай камандзе... нерэальна... пашанцавала, — вымавіў ён з перапынкамі. — З такой падтрымкай, — ён запрасіў Яну за вольны столік. — І што ў сувязі з гэтым вы хацелі ў мяне запытаць, мілае стварэнне?

— Калі ўжо ты зваліш, яна хацела запытаць! — не вытрымаў і падняўся Эд.

— Вушасты! Не лезь, а? — не зірнуўшы на яго, нядбайна кінуў Ліс. — Ці не бачыш? У дзяўчынке пытанні ёсць. Праўда?

Яна кіўнула.

— Справа ў тым, — забалбатала Яна, — што мы заўсёды, колькі сябе памятаем, сочым за гульні.

Яна глядзела на спадарожнікаў Адама і, бачачы, што тыя зацікаўлена слухаюць — насамрэч яны імкнуліся захаваць сур'ёзны выгляд, — працягнула:

— Нам вельмі важна ведаць склад вашай каманды. У нас ёсць цікавая ідэя з афармленнем плаката. Хочацца зрабіць фонавы малюнак з асноўнымі гульцамі ў стылі «Хто — каго?». Ну вы, напэўна, разумееце, пра што гаворка?

— Мы выдатна разумеем, пра што гаворка, — запэўніў яе Ліс. — Я вам дапамагу. Абавязкова. А магу нават папазіраваць для вашага, так бы мовіць, плаката. Я, дарэчы, таксама ўдзельнічаю, — дадаў ён. —

Ужо трэці раз. І кожны год у асноўным складзе. Ёсць дзе занатаваць?

— Ёсць, — палезла ў сумку Яна.

Ліс пераглянуўся з Глебам. Абодва ўжо спадзяваліся на цікавы пераказ гэтай гісторыі ў добрай кампаніі.

— Ну ўсё, хопіць! — Рой падняўся, не жадаючы цярпець тое, што адбывалася.

— Сыходзім.

Ён паспрабаваў узяць Яну за руку. Аліна і Эд таксама падняліся следам за ім.

— Пачакай, — спыніў яго Ліс. — Ці не бачыш, дзяўчына важную справу робіць.

Ён сядзеў, нядбайна разваліўшыся на крэсле, расклаўшы рукі на спінкі двух суседніх крэслаў, і адчуваў найвялікшае задавальненне. Гэта было бачна ўсім без выключэння.

— Сядай з намі.

Ліс, усміхнуўшыся амаль па-сяброўску, зычліва высунуў крэсла побач з сабой. Рой яго праігнараваў, хмурна назіраючы, як Яна корпаецца ў сваёй сумцы.

— Вось, — знайшла яна нарэшце нататнік.

— А ці праўда, што ў вас стралком будзе дзяўчына? Упершыню за апошнія дзесяць гадоў?

Мясцовы слуга прынёс ёй чарніліцу, і яна стала хутка страчыць у сваім нататніку.

Ліс шматзначна паглядзеў у бок Веранікі.

— О, так! Вы, дарэчы, можаце з ёй пазнаёміцца. Вось яна — Вераніка Ундрыц.

Рой пры гэтых словах са здзіўленнем паглядзеў на Вераніку.

— Гэта праўда? Ты будзеш стралком? — бровы ў Роя папаўзлі ўверх. — Ты ж яшчэ нядаўна... — ён сумеўся.

— Што? — рашуча паглядзела яму ў вочы Вераніка.

— Нічога, — не адважыўся ён нагадаць ёй пра сцэну ў бібліятэцы. — Але ты яшчэ можаш адмовіцца, — сам не ведаючы чаму, сказаў ён і адразу ж пашкадаваў аб гэтым.

— Навошта? — абражана ўзняла падбароддзе Вераніка. — Ты ўжо паспеў уявіць, што я для цябе — лёгкая здабыча?

— Паглядзім. Але ведай, што на гульні я не буду табе дапамагаць, як тады, дома...

Ліс насцярожана назіраў за імі.

— Хвіліначку! Пра што гэта ён тут кажа? Ён што? Ізноў прыходзіў да цябе дамоў? — Ліс перавёў позірк з Веранікі на Роя. — Якога чорта ты зноў сунуўся да яе дадому?

— Ну дакладна не для таго, каб з табой пабачыцца! — усміхнуўся Рой.

Ліс кінуў на Вераніку злосны позірк, ад чаго ў яе душы паднялася хваля абурэння.

Што гэты Ліс сабе ўявіў? Тое, што яна пагадзілася пайсці з ім на бал да Краца, не дае яму права абыходзіцца з ёй, як з уласнасцю! І як на ліха, трэба ж было ім з Марго сустрэць Ліса з Глебам па дарозе сюды! Зараз Рой яшчэ падумае, што ў яе з Лісам нейкія там адносіны!

— Кромень, — тым часам падняўся Ліс, знарк адкінуўшы ў бок крэсла, з-за чаго тое з грукатам павалілася. — Я ж цябе папярэджваў, каб ты не трапляўся мне на шляху так часта? Ты ж не такі дурань, якім хочаш здавацца, так? У іншым выпадку я гатовы цябе адукаваць... Па-сяброўску, — сказаў ён, наўмысна расцягваючы словы. — Толькі не тут. І не цяпер.

— Буду чакаць з нецярпеннем.

— Не трэба, Рой, ты ж бачыш, ён цябе знарк правакуе, — Эд схапіў сябра за плячо і пачаў горача пераконваць. — Калі даведаюцца, што была бойка, гэта дрэнна скончыцца. Ён жа толькі гэтага і дамагаецца.

— Не лезь, вушасцік, мо шчэ вакантнае месца стралка вызваліцца, — адпіхнуў яго Глеб. — Раптам табе дастанецца?

Эд ледзьве не ўпаў, наляцеўшы на стол, за якім паранейшаму сядзела, зачаравана слухаючы размову, Яна.

— Яны што, будуць біцца? — захопленым шэптам спытала яна, перавёўшы позірк сваіх бліскучых вачэй на Эдзі.

— А ну, хопіць! — прыкрыкнуў ён на яе.

Ён вырваў з яе перапэцканых атрамантам рук сумку і пярэ, якое яна ў хваляванні пачала грызці. Затым, схапіўшы абедзвюх дзяўчат за рукі, Эд выштурхаў іх на вуліцу.

— Хадзем, — паспрабаваў ён адвесці і Роя.

— Адвалі, Астравух, — зноў наляцеў на яго Глеб. — Ці не бачыш, тут важная размова?

Вераніка не пачула, чым усё скончылася, таму што Глеб і іх выправадзіў на вуліцу. Неўзабаве, аднак, выйшлі і Рой з Лісам і моўчкі разышліся.

— Яны што? Будуць біцца, так? — уражана паглядзела на сяброўку Аліна, калі хлопцы адышлі даволі далёка.

— Падобна на тое, — пацвердзіла расчырванелая ад эмоцый Яна.

— Ой, як цікава! — Аліна падскочыла і запляскала ў далоні. — Пойдзем хутчэй, трэба тэрмінова абмеркаваць!

— Ён такі мілы! — хіхікнула Яна, прасачыўшы за хлопцамі вачыма.

Аліна ўздыхнула. Яна цалкам падзяляла меркаванне сяброўкі наконт Адама Ліса.

НА КРАІ

Вераніка не стала чакаць заканчэння спектакля. Яна пакінула кавярню і адразу збочыла ў бліжэйшы завулак, які вёў у ажыўлены рамесны квартал. Рынак пачынаўся адразу за ім. Дзень быў у разгары, у адчыненых крамах гандляры гучнымі крыкамі заклікалі пакупнікоў. Як заўсёды ў гэты час, тут было не праціснуцца. Пахі ежы, іржанне коней, ядваб і аксаміт, якія вабілі вясёлкавымі колерамі, дзіцячы смех і грубая лаянка — нязменныя спадарожнікі рынку — беспамылкова накіроўвалі людскія хвалі.

— Дык вось што я табе скажу, — дагнаўшы Вераніку, задуменна прамовіла Марго. — А ён нават больш сімпатычны, чым ты яго апісала. Шкада, што ты не здолела пагаварыць з гэтым Роем.

— Паслухай! — абурылася Вераніка. — Такога я не казалі! Я табе проста сказала, што яны не такія жахлівыя, як мы прывыклі пра іх думаць.

— Ды ладна табе! — Марго ціха хіхікнула. — Яны проста невыносныя прыгажуны. Асабліва гэты Кромень. А інакш — навошта ты шукала з ім сустрэчы? Дарэчы, навошта?

Вераніка пачырванела.

— Ужо дакладна не для таго, пра што ты падумала.

Марго зусім развесялілася.

— Ці мала што я падумала. Ты нават не ўяўляеш, як далёка я магу зайсці ў сваіх фантазіях. Асабліва калі ўлічыць, што толькі гэта адзінае мне і застаецца. Ты мне нічога не кажаш. Адам на цябе ласы. Гэта прыкметна. Ён табе падабаецца?

— Хопіць, а?

— Толькі калі пра ўсё даведаюся.

— Няма чаго распавядаць.

— Дык ужо і няма чаго, — Марго паблажліва ўсміхнулася. — Вы ўвесь час разам. На баль да Краца разам прыйшлі.

— А сышлі — паасобку.

— Я гэтага не бачыла. Тады зразумела, — хітра ўсміхнулася яна. — Гэты Рой — нішто сабе. І дзяўчынка ў яго прыгожая. Нездарма ён дзеля яе з Лісам паспрачаўся. Толькі шкада, што яна такая дурнічка. Так на нашым Адаме і павісла. Агідна глядзець было.

— Ты думаеш, яны разам?

— Не. Я думаю, яна з тоўстым прыйшла! — хмыкнула Марго. — Апамятайся. Гэта ж відавочна!

Вераніка ўзгадала лялечны тварык Яны, яе пявучы галасок і зморшчылася.

— Так, — перахапіла яе позірк Марго і таксама смешна зморшчыла нос. — І мне так здалося. Яна яму зусім не пара. Шкада будзе, калі наш Ліс папсуе яму твар.

— Так яму і трэба, — прыкінулася абыякавай Вераніка. — Няхай робяць, што хочучь. Мне няма справы да іх.

— Яно і відаць, — хмыкнула Марго. — Дрэнна стараешся, калі хочаш, каб табе паверылі. Ён прыходзіць да цябе дамоў. Прызначае табе спатканне ў кавярні...

— Нічога ён мне не прызначаў. Я ведала, што ён там будзе. Мне Эд сказаў.

— Ну добра, няхай так, — кіўнула Марго. — А навошта ён быў табе патрэбны?

— Так. Нічога тэрміновага, — схлусіла Вераніка, не жадаючы пасвячаць сяброўку ў свае справы.

— Можа, варта вярнуцца? — прапанавала Марго.

— Не, — рашуча адмовілася Вераніка. — Кажу ж. Так, дробязі, тым больш, што цяпер гэта сапраўды не важна.

Яна вярнула прадаўцу ўпрыгожанне, якое ўзяла была паглядзець, і азірнулася. Рознаўзроставае дзятва, узброенае хто чым — ад сухара да рагаткі, шумнымі купкамі праносілася між шэрагаў. Іх гаманкія маці, разадзетыя нязвыкла ярка, што было ўласціва бяздарнаму саслоўю, гучна гандляваліся, смяяліся, ляліся і, у адрозненне ад Веранікі, атрымлівалі асалоду ад мітусні на рынку. Ёй стала ніякавата ад тутэйшай разнастайнасці пахаў, фарбаў і галасоў.

— Сцеражыся!

Марго зацягнула Вераніку пад намёт лаўкі са спецыямі. Яны ледзь не апынуліся пад капытамі коней двух суролага выгляду і благога нораву паляўнічых,

якія не пажадалі спешыцца і, гучна заклікаючы разя-
вак саступіць дарогу, накіраваліся ў збройны шэраг.

Марго чмыхнула.

— Ты ў парадку? Можа, пойдзем адсюль?

Вераніка і сама не ведала, навошта пайшла сюды.

— Хадзем, — згодна кіўнула яна, учапіўшыся, як
у выратавальнае кола, у руку Марго.

Тая бадзёра збочыла ў менш людны шэраг, не пе-
растаючы пры гэтым гаварыць:

— Дарэчы, вельмі цікава, чаму твая важная спра-
ва раптам перастала быць важнай, як толькі на даля-
глядзе абазначыўся Ліс?

Вераніка не змагла стрымаць прыкры ўздых.

— Такое адчуванне, што ён мяне высочвае. Але
ты, вядома ж, скажаш, што я ім абодвум прызначы-
ла спатканне ў адным месцы.

— Было б нядрэнна, — хіхікнула Марго. — Толькі,
на жаль, ты на такое не здольная. Эх. Вучыць цябе
яшчэ і вучыць.

— Спраўлюся як-небудзь і так, — паспрабавала
адвязацца ад яе дакучлівай спагады Вераніка.

— Ага. Бачу, як у цябе атрымліваецца, — адгук-
нулася Марго. — Адчуваю, што, калі не вазьму справу
ў свае рукі...

— Табе часам не здалося, што Ліс з Роем нешта за-
думалі і хочуць гэта ажыццявіць на гульні? — пера-
пыніла яе Вераніка.

— Усе хочуць на гульні аднаго і таго ж: нашы —
усыпаць перцу аквілейцам, а тыя — нам, — бестур-
ботна адгукнулася Марго. — Нічога новага. Нам дык

што? Самі хай разбіраюцца. Ці ты таксама хацела б паўдзельнічаць? Можна, у якасці суддзі? — з усмешкай спытала яна. — Хто ж атрымае галоўны прыз? — Марго нязмушана засмяялася.

— Ну хопіць ужо, — збянтэжылася Вераніка.

— Не хвалюйся, — падбадзёрыла сяброўку Марго. — Я думаю, нават калі яны і задумалі нешта такое, забароненае, хлопцу таму не паздаровіцца. Табе, дарэчы, нагадваю, няма да яго справы. Наогул аніякай. Дык вось, пра што гэта я? А! Ліс — выдатна падрыхтаваны. Ён заўсёды трапляе на гульню адным з асноўных гульцоў... З табой усё ў парадку? — устрыожана паглядзела на Вераніку сяброўка. — Ты нейкая бледная.

— Я заўсёды такая, — абыякава адгукнулася Вераніка.

— Ды не хвалюйся ты так! Нічога твайму Лісу не зробіцца, той яшчэ праныра.

Марго хітра паглядзела на яе. Невысокага росту, шэравокая, з цёмнымі валасамі, яна была абсалютнай процілегласцю Веранікі, і не толькі знешне. Дзякуючы свайму характару Марго заўсёды была ў добрым настроі. Знайсці апраўданне ўчынку, які ва ўсіх астатніх выклікаў толькі асуджэнне, было для яе прасцей простага, а прыроджанае пачуццё гумару з лішкам кампенсавала недахоп знешняй вытанчанасці.

— Ды не хвалююся я за яго! — раздражнёным голасам адгукнулася Вераніка. — З чаго ты ўзяла, што мне ёсць да яго справа?

— А гэта не так?

— Не, — паціснула плячыма Вераніка.

— Гэта правільна, — пагадзілася Марго. — Табе зараз трэба сканцэнтраватца на гульні. Ты, дарэчы, не баішся? Так раптоўна ўсё адбылося. На тое, што Крыварук абярэ цябе, ніхто не разлічваў. Ты, канешне, стараста, але кандыдатаў было шмат. Усякія плёткі ходзяць. Ведаеш?

— Не ведаю. Няхай сабе ходзяць.

— А я рада, што ў эдэрах, — ціхамірна адгукнулася Марго. Яна купіла кулёк семак і пачала іх лузаць. — Ніякай табе адказнасці. Не тое што ў цябе — трапіш у пастку, і ўсё прапала. Я чула, што гэты Кромень вельмі добра страляе. Можа, і дарма ты ў гэта ўвязалася?

— Я таксама нядрэнна страляю, — закранутая яе насмешлівым тонам, адказала Вераніка. — І адступець не збіраюся, тым больш, дзеля нейкага там... выскачкі з Аквілы.

Яна асеклася і сустрэлася позіткам з хітрымі вачамі Вадзіка — малодшага брата Марго. Настойліва спрабуючы прыцягнуць яе ўвагу, ён ужо пару секунд тузаў яе за туніку.

— Ты — Вераніка? — дзелавіта запытаўся ён, калі нарэшце на яго звярнулі ўвагу.

— Чаго табе? — незадаволена спытала Вераніка, заўважыўшы за ягонай спінай яшчэ некалькі хлопчукоў з гарэзлівымі фізіяноміямі.

— Гэта ты стралок Серпенты? — ні на кроплю не сумеўшыся, працягваў дапытвацца хлопчык.

— Яна! А табе што? — рашуча развярнуўшы хлапчука і ўзнагародзіўшы лёгкім плескачом, хутка спыніла роспыты Марго. — Але аўтографы яна не раздае, так што давай валі дадому. І хто табе ўвогуле дазволіў насіцца па кірмашы з бездарамі? — надаўшы твару строгі выраз, які, хутчэй за ўсё, меў на мэце напалохаць кампанію, але не выклікаў у дзяцей нічога, акрамя прыступу весялосці, спытала Марго.

— Бачыш, драбязя, а і тая праходу не дае, — вінавата зірнуўшы на Вераніку, сказала яна. — Ведаеш, мабыць, я яго адвяду дадому, каб не лындаў тут без нагляду.

Вераніка была гэтаму толькі рада, а таму, развітаўшыся з Марго, таксама павярнула дадому.

Яна наўмысна рушыла праз рамесны квартал.

— Вераніка, пачакай!

Яна азірнулася. Адам рухаўся ў двух кроках ад яе. Схавацца ў натоўпе было малаверагодна, але яна ўсё роўна не спынілася і не стала чакаць, пакуль ён падыдзе.

— Пачакай. Ды пачакай ты!

Ліс дагнаў яе і бесцырымонна схапіў за руку.

— Рукі прыбярэ!

Замест гэтага Ліс прыцягнуў яе да сябе, сціснуўшы абедзве яе рукі ў прыдалоннях так моцна, што Вераніка ледзь не ўскрыкнула. Дакучлівая ўвага Ліса раздражняла яе з кожным разам усё больш.

— Сочыш за мной?

— Мне б не давялося гэтага рабіць, калі б ты не ўнікала мяне. Не хочаш растлумачыць, што адбываецца?

Вераніка раскрыла рот ад здзіўлення.

— А чаму я павінна табе нешта тлумачыць?

— Значыць, не разумееш? — прыжмурыўся Ліс. — Сама скажаш, што за справы ў цябе з гэтым аквілейцам, ці...?

— Ці? — насмешліва паўтарыла за ім Вераніка.

— Паслухай, — адцягнуў ён яе ў бок ад вітрыны. — Мне не падабаецца, што гэты Кромень увесь час круціцца каля цябе, — Ліс напружана сачыў за выразам яе твару. — Табе ж таксама... гэта не падабаецца, я маю рацыю?

— А ты не зашмат на сябе бярэш? Гэта ўвогуле цябе не тычыцца!

Вераніка дарэмна спрабавала вызваліцца з ягоных чэпкіх рук.

— Ты не чуеш? Адпусці яе, — пачулася ў іх за спінамі.

На ганку крамы стаяў, спакойна выціраючы аб фартых рукі, Данат. Адам незадаволена паглядзеў на яго, але Вераніку адпусціў.

— Дзякуй, Данат, — удзячна ўсміхнулася яна старому.

Той адказаў ёй лёгкім кіўком.

— Ідзі дадому. А ты, — ён кіўнуў на Ліса, — тут пастой.

Ліс пагардліва скрывіўся і перавёў на Вераніку здзіўлены погляд.

— Ты яго ведаеш? — спытаў ён, бесцырымонна торкнуўшы пальцам у майстра.

— Данат — сябра майго бацькі, — адчуваючы няёмкасць за Адамавы паводзіны, сказала Вераніка.

— Ну вядома! — ляпнуў сябе па лбе Ліс. — Як я мог забыць! Аляксандр Ундрыц у нас любіць важдатца з усялякай набрыддзю.

— Змоўкні! — успыхнула Вераніка, але той разышоўся не на жарт.

— Пустэльнікі, бездары, рамеснікі, каго я яшчэ не назваў? — здзекліва запытаўся ён, нібы прыпамінаючы, каго не хапае ў гэтым спісе.

— А! Пронгі! Вядома, пронгі...

— Не смей, — ціха, як заўсёды бывала, калі яна ўпадала ў гнеў, папярэдзіла яго Вераніка. — Я табе не дазволю!

— У-цю-цю-цю-цю! — паблажліва, нібы размаўляе з дзіцём, паглядзеў ён на дзяўчыну зверху ўніз. — Я ўжо ўвесь трасуся ад страху.

Твар у Веранікі набыў пагрозлівы выраз.

— І слушна робіш.

Ліс зарагатаў.

— Ты сабралася мяне напалохаць?

Раптам самазадаволеная ўсмешка ў яго на твары змянілася здзіўленнем, трывогай, і вось ужо страх завалодаў ім цалкам. Ліса трэсла. Вераніка, не адрываючыся, глядзела на яго, буйныя кроплі поту выступілі ў Адама на лбе, рыўком ён тузануў каўнер і, хапаючы ротам паветра, прамармытаў:

— Што гэта? Гэта... ты робіш?

Яго зубы міжвольна пачалі ляскатаць. Вераніка зларадна ўсміхнулася.

— Я папярэджвала, што табе гэта можа не спадабацца, — прамовіла яна. — Цяпер у цябе тэмпература дакладна вышэй за сорок, мне працягваць?

— Спыні! — адчуваючы, што, калі гэта не скончыцца, ён страціць прытомнасць, прахрыпеў Ліс.

Вераніка выдыхнула і адпусціла яго.

Адам з шумным уздыхам прыхінуўся да сцяны. Вераніка павярнулася і хутка пайшла прэч.

Пасля таго, як яе маці пакінула сям'ю, ператварыўшыся ў пронга, бацька забараніў ёй з'яўляцца ў каменяломнях, дзе ва ўбогіх халупах жылі ўсякія сумнеўныя асобы, якія імкнуліся разбагацець, працуючы кіркай і рыдлёўкай. Пронгі таксама працавалі тут. Дзе яны жылі, не ведаў ніхто. Зрэшты, і пратое, як яны жылі. Бездары баяліся і ненавідзелі іх. Дзіэндары шкадавалі іх і імкнуліся апекаваць, даючы сваім былым суродзічам тую адзіную працу, да якой пронгі былі здольныя. Але, так ці інакш, усе ларбарэйцы імкнуліся не заўважаць гэтых шэрых плашчоў, кручкаватых пальцаў і не чуць дзіўных гартаных гукаў іехата.

Каменяломні былі падобныя да гіганцкага мурашніка, дзе ў ролі тэрмітаў выступалі пронгі. За гады, на працягу якіх тут знаходзілі заробак сотні людзей, каменяломні ператварыліся ў небяспечнае месца — мноства шахтаў, хісткіх пераходаў і пячор стваралі пагрозу абвалаў. Запасы гэтых нетраў, якія ў свой час здаваліся невычэрпнымі, спустошыліся. Міраіт, які апошнія гады знаходзілі толькі тут, стаў рэдкасцю. Яшчэ адна надзея адшукаць рэшткі трэцяга тэрона

не спраўдзілася. Але, нягледзячы на гэта, шахты працягвалі вабіць да сябе старацеляў і пронгаў.

Вераніка рэдка заходзіла нават у бліжэйшыя з каменяломнямі кварталы, але цяпер ёй не было страшна. Знайшоўшы патрэбнае месца — гэта былі сходы, па якіх у каменяломні спускаліся тыя, хто прыходзіў сюды, часцей за ўсё пакупнікі, — яна, не адважваючыся спусціцца, стаяла і глядзела на людзей, якія корпаліся ўнізе. Вераніка заўважыла пронга, што мільгануў, як цень, і знік, слізгануўшы ў шчыліну недалёка ад таго месца, дзе яна стаяла. Некалькі брудных абадранцаў палілі непадалёк, бессаромна разглядаючы яе. Вераніка не чула, пра што яны гаварылі, але мяркуючы па тым, як яны яе разглядалі, зразумела, што гаворка ішла пра яе. Ёй стала ніякавата ад іхніх ухмылак. Да пачуцця сораму за сваю маці, якая магла быць сярод гэтых людзей, дашвалася лютасць ад нядаўняй сустрэчы з Лісам. Гэта была лютасць бяссілля. Тое самае пачуццё, якое яны з бацькам напоўніцу адчулі тады — шмат гадоў таму, калі маці пакінула іх, адправіўшыся на пошукі Сакрума.

Яна ўдарыла нагой маленькі каменьчык. Ён пакаціўся і, скачучы па прыступках лесвіцы, гулка заваліўся ўніз.

— Табе не варта практыкаваць гэта на людзях.

Вераніка здрыганулася. Непрыкметна да яе падышоў Рой.

— Я пра тое, што ты зрабіла з Лісам. Ужыванне дзіэна ў сітуацыі недазволу.

— Забылася з табой параіцца, — буркнула Вераніка. — Мой дзіэн — як хачу, так і выкарыстоўваю. А сітуацыя была якраз тая, што трэба.

— Рэйдары б так не падумалі.

— Ты ж не з іх? — Вераніка дапытліва паглядела на яго. Яна ведала, што рэйдарамі станавіліся тыя бездары, якія не змаглі пацвердзіць свой статус ЗАРаў. Яны больш за іншых ненавідзелі сваіх былых братоў, а таму ішлі на службу, каб мець магчымасць нашкодзіць здольным. Вераніка своечасова стрымалася, каб не нагадаць пра гэта Рою. — Як ты тут апынуўся? Вам што, заняцца няма чым, акрамя як пераследаваць мяне?

— Мы з Данатам — суседзі. Так што не выдумляй сабе, я выпадкова стаў сведкам вашага з Лісам... мілага непаразумення. Табе тут не месца, — нахмурыўся ён.

— А табе? — з выклікам спытала яна. — А, ну так, у цябе тут, напэўна, кампанія.

Рой з прыкрасцю адварнуўся. Няўжо ім не ўдасца паразмаўляць, не джалячы адно аднаго?

— Я часта сюды прыходжу. Па справах, — сказаў ён, не жадаючы далей распаўсюджвацца пра тое, якія справы могуць быць у яго з прадаўцамі камянёў. — Але ты, зразумела, можаш і надалей цешыць сябе надзеямі, што я высочваў цябе.

Вераніка пачырванела і адразу ж зненавідзела сябе за гэта. Прыкінуцца стрыманай прасцей, калі твае шчокі цябе не выдаюць.

— Ты ў маіх надзеях з’явішся ў самую апошнюю чаргу. Калі яшчэ з’явішся. Ужо можаш мне паверыць.

Рой задаволена кіўнуў, любуючыся яе чырванню.

— Добра. Я табе веру. Ведаеш, давай лепей адыдзем, — паказаў Рой на старацеля, які падымаўся па ледзь прыкметных выступах у пародзе, якія служылі прыступкамі. Ён рашуча адвёў яе ад краю спуску.

Вераніка азірнулася.

— Насамрэч я ўпершыню так блізка падышла да каменяломняў, — сказала яна. — З таго часу, як маці пайшла ад нас, бацька забараніў мне нават блізка падыходзіць да іх.

— Твая маці вас... кінула? — асцярожна пацікавіўся Рой.

Вераніка ўскінула галаву, паглядзеўшы на яго поўным адчайнай злосці позірам.

— Не кінула. Яна стала пронгам.

Рой свіснуў.

— Вось як. Прабач. Я ж не ведаў.

— Нічога, — прамармытала Вераніка. — А чаго той хацеў? — кіўнула яна ў бок старацеля.

— Гэты? — Рой павярнуўся. Старацель паспеў ужо ўзлезці наверх і цяпер, бачачы, як яны сыходзяць, пасылаў ім наўздагон адборную лаянку. — Ён падумаў, што ты прыйшла купіць нешта, — паціснуў плячыма Рой. — Ты ж падала ўмоўны знак.

— Я?!

— Ну так. Ведаеш, такія асобы, як ты, з’яўляюцца тут нячаста. Спускаюцца ўніз яшчэ радзей, а лепей

сказаць — ніколі. Звычайна яны кідаюць камень. Усе гэта ведаюць. Да цябе выходзіць хтосьці з гэтых хлопцаў, цікавіцца, што ты шукаеш, і паказвае, што ў іх ёсць, — Рой нахмурыўся і дадаў: — Толькі мая табе парада: у наступны раз, калі пойдзеш... за пакупкамі ў гэты раён, захапі свайго сябрука. Гэта не самае бяспечнае месца для такіх далікатных стварэнняў, як ты.

Вераніка набрала паветра. Першы парыў — падзякаваць Рою за тое, што ён засцярог яе ад непрыемнай сітуацыі, хутка знік, як толькі ён пачаў, як звычайна, дражніць яе.

— Па-першае, я не такая далікатная, як ты думаеш, — каб пацвердзіць свае словы, яна вырвала руку і пайшла побач. — А па-другое — не разумею, пра якога сябрука ты кажаш.

Рой здзіўлена ўскінуў бровы.

— Дзіўна, атрымліваецца, што паўгадзіны таму я бачыў твайго Адама ў кавярні з тваім двайніком.

Вераніка чмыхнула.

— Ніякі ён не мой Адам. Мы проста разам... вучымся.

— Ага. Дакладна. Менавіта таму вы з ім ходзіце ледзь не ў абдымку. Паўсюль... — змрочна дадаў Рой.

Вераніка тупнула нагой.

— Калі хочаш ведаць, я шукала цябе. А з Лісам мы выпадкова сустрэліся ля кавярні.

Рой усміхнуўся.

— Вось так нашмат лепей. Я ведаю. Я сустрэў тваю сяброўку.

— Марго?

Рой паціснуў плячыма.

— Магчыма. Яна не прадставілася. Толькі сказала, што ты тэрмінова мяне шукала. Па важнай справе. Ну дык што там у цябе за важныя навіны?

— Я, мабыць, перадумала ўжо, — злосна адказала Вераніка. Яна злавалася на сябе, на Роя, на Ліса, а больш за ўсё на Марго, якая ўлезла не ў сваю справу.

— Як хочаш, — без асаблівай цікавасці адгукнуўся Рой. — Ведаеш, табе пасуе, калі ты злуешся. У цябе хаця б румянец з'яўляецца. Дарэчы, даўно хацеў спытаць, чаму бацька абраў для цябе Серпенту?

— Не твая справа, — Вераніка паскорыла крок.

— Ну, пачакай! — зноў нагнаў яе і паспрабаваў спыніць Рой.

— Адчапіся! — паспрабавала яна вызваліць руку.

— Ну... даруй, добра? Ведаеш, а я, здаецца, зразумеў, чаму твой бацька адправіў цябе ў Серпенту. Твая скура такая светлая, амаль празрыстая. Гэта, верагодна, таму, што ў вашай школе няма вокнаў, як і ў вас дома? Табе... шкодна сонечнае святло? — імкнучыся, каб яго пытанне не прагучала крыўдна, спытаў Рой. Твар дзяўчыны цяпер насамрэч выглядаў бялей, чым звычайна. — А бледнасць табе нават да твару, — усміхнуўшыся, паглядзеў на яе Рой. — Ты нібы парцаліная лялька, нават... дакрануцца страшна. — Ён працягнуў руку і кончыкамі пальцаў лёгенька правёў па ейнай шчацэ. Вераніка ўздрыгнула і адскочыла.

Ёй выразна прыгадаўся румянец на загарэлых шчоках Яны.

— Ішоў бы ты лепш... да сваёй ружовашчокай прыгажуні!

Лёгкае здзіўленне прабегла па Роевым твары.

— Я ўлічу. А хто гэтая прыгажуня, каб я ведаў, куды ісці?

Вераніка насмешліва скрывілася.

— Твая... сяброўка. Тая, з якой ты быў у кавярні.

Рой спачатку хмыкнуў, потым і зусім зарагатаў.

— Ты што? Вырасыла, што яна — мая дзяўчына?

Вераніка закаціла вочы і пакруціла галавой.

— Толькі не рабі выгляд, што гэта не так, добра? Ты ж з-за яе ледзь з Лісам не пабіўся.

— Гэта было не з-за яе, — адмахнуўся Рой. — Проста яна так недарэчна сябе паводзіла, што мне захацелася іх хутчэй адтуль вывесці. А ўвогуле, гэта Эд ад яе страціў розум.

Яны якраз выйшлі на больш-менш вольнае месца, абмежаванае з аднаго боку камяністым краем плато, такім гладкім, што ніякая расліннасць не магла за яго зачапіцца, а спераду адкрытым позірку да лініі далагляду. Калі прасачыць вокам па гладкім суседнім схіле, то на вяршыні можна было ўбачыць замак, пабудаваны ў строгім, нават прымітыўным стылі. Усе ведалі, што гэта быў дом Электуса. Другая частка гары ўдавалася ў горад больш спадзістым схілам і ніжэй была маляўніча аздоблена дарогамі, пышнай расліннасцю і рэдкімі хацінамі, якія належалі найбольш адважным ларбарэйцам. У асноўным тут сяліліся паляўнічыя альбо ўтаймавальнікі коней. Пустыня, што сягала ад падножжа гор і далей, была пры-

тулкам разнастайных дзікіх катоў і не менш дзікіх капытных, на якіх тыя палявалі. У горад леопарды забіраліся рэдка, ды і магчымасць для гэтага мелі прывідную, улічваючы, што адзіны больш-менш даступны праход, праз які можна было трапіць у Ларбор з боку пустыні, надзейна ахоўваўся. За пустэльныя распасціраўся загадкавы, поўны таямніц і містычных здарэнняў Край, куды не адважваліся адправіцца без пільнай патрэбы нават самыя адчайныя смяльцы.

Рой ускочыў на камень і, падаўшы руку, дапамог падняцца Вераніцы. З левага боку праходу, па схіле, можна было падняцца на адно з плато. Большасць з іх служыла назіральнымі пляцоўкамі для вернікаў, якія вартавалі тут.

— А яна пра гэта ведае?

— Хто?

Вераніка збянтэжылася.

— Ну, тая дзяўчынка? Яна ведае, што падабаецца Эду?

Рой усміхнуўся.

— Не думаю. Яна спадзяецца, што падабаецца мне.

Вераніка выразна загаціла вочы.

— Да чаго ж бываюць саманадзейнымі тыпы на кшталт цябе.

— Мне проста цікава назіраць, як ты злуешся, — ціхамірна адгукнуўся Рой. — Заўсёды хацеў паглядзець, на што ты здольная, калі раззлуешся па-сапраўднаму.

— А я яшчэ не разлавалася па-сапраўднаму.

— Ведаю.

— Адкуль?

— Вочы. Я даўно заўважыў. Калі ты спакойная — яны ў цябе цёмныя, нефрытавыя. Калі ты злуешся — яны святлеюць і робяцца такія — як бы смарагдавыя, — ён падсунуўся зусім блізка і паглядзеў ёй у вочы. — Тады ў бібліятэцы, памятаеш, калі я табе парэзаў руку, яны былі амаль празрыстыя.

Вераніка азірнулася — за яе спінай плато рэзка абрывалася. Адступаць не было куды. Яна адчула, як у роце засмягла ад страху.

— А цяпер яны якія?

Яна хацела дадаць нешта яшчэ, але словы замерлі ў яе на вуснах. Рой адчуў, як яна напружылася, і насцярожана павярнуў галаву. Гатовы да скачка леопард глядзеў на іх, прытуліўшыся да зямлі.

Ён скокнуў у той момант, калі Рой убачыў яго. Рой паспеў адштурхнуць Вераніку ад краю абрыву і ўпаў, не вытрымаўшы вагі звера. Сетка, якую ён насіў пад тунікай, выратавала яго ад кіпцюроў дзікай кошкі. Адною рукою утрымліваючы на бяспечнай адлегласці ад сябе іклатую морду звера, Рой здолеў агаліць пёры, устаўленья ў напрыдалоннік другой рукі, і ўсадзіць іх у разяўленую пашчу акурат у той момант, калі леопард збіраўся сашчапіць зубы ў яго на шыі. Кошка завішчала, пёры толькі злёгка паранілі яе, працяўшы мяккія тканкі пашчы. Усё яшчэ навісаючы над Роем, леопард паспрабаваў сашчапіць сківіцы, але ад гэтага стала толькі горш, і ён завуў ад болю і лютасці. Адчайна цярэбчы морду лапамі, леопард паваліўся на траву, потым ускочыў і, адным скокам пераадо-

леўшы расколіну ў плато, паспяшаўся схавацца. Рой дапамог спаралізаванай страхам Вераніцы падняцца. Праз разадраны рукаў тунікі былі відаць глыбокія крывацечныя раны на ягонай руцэ.

Вераніка, цяжка дыхаючы, усё яшчэ не магла апрытомнець ад шоку.

— Адкуль тут мог узяцца леопард?

Рой азірнуўся, пашукаўшы вачыма вартавых. У іхнія абавязкі ўваходзіла абараняць падыходы да горада ад пранікнення дзікіх кошак. Замест гэтага ён убачыў, як два чалавекі, верагодна, паляўнічыя, паспешліва набліжаліся да іх з боку пустыні. Напэўна, яны якраз палявалі на гэтага звера. Таму і загналі яго ў вузкі праём.

— Вы цэлыя? — запытаўся адзін. І пераканаўшыся, што гэта так, пераскокваючы з уступа на ўступ, ён пабег у той бок, дзе толькі што схаваўся паранены леопард.

Другі прысеў, скінуўшы пры гэтым на зямлю свой лук, і пачаў разглядаць сляды, пакінутыя леопардам. Гэта быў мужчына незвычайна магутнай камплекцыі, барадаты і чарнявы, з белаватымі шнарамі, якія коса перасякалі лоб праз скронь да таго месца, дзе павінна была б знаходзіцца мочка вуха, адарваная некалі. Ягонай вопраткай служыла кароткая грубая скураная камізэлька, надзетая на туніку, і такія самыя скураныя нагавіцы, запраўленыя ў боты.

Сярод паляўнічых не было дзіэндараў, за выняткам толькі тых, для каго паляванне было захапленнем, а не заробкам. Тыя ж, хто зарабляў гэтым сабе на жыццё, былі самымі звычайнымі людзьмі.

— Я — Брок, — назваўся паляўнічы. — Вы яго паранілі, — хутчэй сцвярджальна, чым запытальна прамовіў ён, уважліва вывучаючы кроплі крыві на траве.

— Злёгка, — кіўнуў Рой.

— Мой сын — Рокат.

Рокат, які акурат вярнуўся, змрочна кіўнуў, мяркуючы, што і гэтага прывітання будзе дастаткова.

— Знік, як ніколі і не было тут, — пахістаў ён галавой і з прыкрасцю ўсадзіў у ножны кароткі клінок. Паляўнічы, які назваўся Брокам, павярнуў да дзіэн-дараў твар, у якім цяпер чыталася адкрытая непрыязнасць.

— Пярэварацень, відаць, з вашых, — канстатаваў ён, пераглянуўшыся з сынам. Той кіўнуў.

— Дакладна.

— Ужо не першы раз дурыць нас.

— Лепш папярэдзьце яго, каб не сваволіў, — буркнуў Брок і падняўся.

Няўдалае паляванне адбілася на ягоным настроі. Шкура леапарда каштавала дорага, а за драпежніка, забітага ў межах горада, Оптымум выплачваў яшчэ і прэмію, а гэта былі немалыя грошы. Ён павесіў на плячо свой лук і, не развітаўшыся, рушыў у бок дома, што самотна прытуліўся да супрацьлеглага схілу.

— Заб'ем — разбірацца позна будзе, — дадаў другі і адарыў абодвух значным позіркам. Пасля, каб пазбегнуць далейшых роспытаў, — да іх набліжаліся некалькі вернікаў з ліку вартавых — Рокат паспешліва знік у расколіне.

ЛЁД РАСТАЕ

Рой пераглянуўся з Веранікай. У абаіх на тварах чыталася здзіўленне.

— Ты што-небудзь зразумела?

— Яны думаюць, што гэта быў хтосьці з нашых. Нехта з дарам пераўвасаблення.

Рой свіснуў.

— Вось як. Гэта ж, здаецца, страчаны дзіэн, ці не? Дзяўчына кінула няўпэўнены пагляд на вартавых.

— Вядома, страчаны. Што ты хочаш ад гэтых бездараў, — яна грэбліва паглядзела ў той бок, куды рушылі паляўнічыя. — Наслухаліся казак у сваім асяродку і думаюць пра нас немаведама што. Слухай. Мне неяк не хочацца нічога тлумачыць гэтым, — кінула яна на вернікаў. — Давай лепш пойдзем?

Вераніка абтрэсла пыл з вопраткі і, ухапіўшыся за край уступа, паспрабавала саскочыць уніз у расколіну па прыкладзе Роката, але няёмка паслізнулася і ледзьве не ўпала.

— А хтосьці казаў, што не мае патрэбы ў маёй падтрымцы, — дапамог ёй прыямліцца Рой і кінуў таропкі позірк на вернікаў.

Прагучаў настойлівы свіст, які загадваў ім спыніцца.

— Усё якраз наадварот. Гэта ты прыносіш мне няшчасці, — буркнула Вераніка. — Што будзем рабіць, пачакаем іх ці не?

— Я — дакладна не.

— Я — таксама.

— Тады настройся бегчы так імкліва, як ты яшчэ не бегала.

Рой саскочыў услед і, ухапіўшы яе за руку, хутка пацягнуў па завулку. Некалькі хвілін яны беглі, пакуль Вераніка не пачала адставаць.

— Табе трэба больш трэніравацца, — азірнуўся ён. Іх ніхто не пераследаваў. — Да гульні ўсяго тыдзень, а ты нават некалькі метраў прабегчы не можаш.

— А табе трэба менш языком мянціць і прамыць рану, — кінула яна на яго параненую руку.

Рой пагадзіўся. Да ягонага дому было недалёка. Таму ўжо праз паўгадзіны, выцерпеўшы ўсе належныя працэдуры і прымочки, якія толькі былі ў матчыным арсенале, і дазволіўшы ёй як след паліць раны слязьмі і набінтаваць тоўстую павязку, Рой правёў Вераніку ў свой пакой.

— У цябе тут файна, — захоплена азіраючыся, ацаніла абстаноўку Вераніка. Яна села ў гамак і пачала разгойдвацца. — Твае бацькі рамеснікі? — як бы паміж іншым удакладніла яна.

Рой склаў у каміне дровы, але не мог знайсці запалкі.

— І што? — насцярожана пацікавіўся ён.

— Нічога. Проста так спытала. Давай я.

Вераніка выслізнула з гамака, склала ў жменьку пальцы з доўгімі, як любілі ўсе вучаніцы Серпенты, пазногцямі і, выбіўшы іскру, падпаліла маленькую галінку, якую затым кінула ў камін. Полымя хутка разгарэлася, напаўняючы пакой прыемным смалістым пахам.

— І ўсё ж такі, што ты хацела мне распавесці? — нагадаў Рой.

Вераніка да таго залюбавалася калекцыяй мінералаў, якую Рой збіраў ужо некалькі гадоў, што не адразу адказала на ягонае пытанне. Яна паклала на месца бурштын выключнай прыгажосці, з маленькім спімаком унутры, і павярнулася.

— Учора я выпадкова пачула, як бацька размаўляў з Геа. Ты ведаеш, яны казалі пра цябе.

— А ты стала майстрам па падслухоўванні, як я пагляджу.

Вераніка ўспыхнула.

— Я была ў сябе дома, а яны нават не зачынілі дзверы!

— Так, добра, не апраўдвайся.

— Я і не апраўдваюся! Калі хочаш ведаць, то ў ваш мінулы візіт я таксама была ў сябе дома, а вы ўваліліся вялікім шумным натоўпам. Калі вам так трэба было захаваць таямніцу, што ж вы для гэтага ні каліва не зрабілі! Зрэшты, новага я тады не так шмат і пачула. Тое, што ты разумееш ветус, стала для мяне відавочным, калі ты ў першы раз разглядаў маё кальцо.

— А ты здагадлівая, як я пагляджу. І што на гэты раз табе ўдалося падслухаць?

Вераніка стрымалася ад калючай заўвагі.

— Яны сварыліся, і, уяві сабе, — з-за цябе. Мне падалося, яны лічаць, што табе хтосьці пагражае. Гэта так?

Рой паціснуў плячыма.

— Не ведаю.

Вераніка крадком паглядзела на яго.

— У Оптымуме ўсе заклапочаныя стратай старонак. А ты адзіны, хто мог бы прачытаць тое, што там напісана, так?

Рой недаверліва выгнуў брыво.

— Ты што? Праўда, не кеміш? Што, калі старонкі не згубіліся? Што, калі гэта частка нейкага плана? Спачатку яны. Цяпер ты, бо можаш прачытаць іх, — раззлавалася Вераніка ад неабходнасці ўсё тлумачыць. — Цябе могуць выкрасці, прымусіць і...

— Навошта ўсё ўскладняць, калі я магу зрабіць гэта добраахвотна?

Вераніка ахнула.

— А што, калі гэта хтосьці... не наш. У тым сэнсе, што...

— Не старайся. Ты хацела сказаць, што толькі жменька абраных вартая пачуць прароцтва аб Сакруме, і сярод іх самы годны — твой бацька?

Вераніка звузіла вочы.

— Бацька казаў Геа, што сумняецца, ці можна табе давяраць. Калі ты не падзяляеш яго інтарэсы, навошта тады аціраеш у нас бакі?

— Можа, я хаджу да вас не дзеля яго?

— Тады навошта?

— Ці не здагадваешся?

Рой глядзеў ёй проста ў вочы. Вераніцы здалося, што ён пазірае насмешліва.

— Дык вось яно што! Зрэшты, і так усё ясна: ты хочаш сам дабрацца да прадказання. Я маю рацыю?

— Ну, калі твая фантазія далей не сягае, хай будзе так, — нарэшце прамовіў Рой. — І што з таго?

Вераніка няўлоўна паціснула плячыма.

— Нічога, сама меней, да таго моманту, пакуль табе ў рукі не трапіць так званы Сакрум, але гэта наўрад ці здарыцца...

Раптам яна асеклася. Здагадка, якая ўразіла яе, зрабіла і без таго бледны твар дзяўчыны амаль белым.

— У цябе ж... няма яго? — яна напружана ўглядалася ў ягоныя вочы. — Няма... Сакрума? Хоць...

— Што? — прыспешыў яе Рой.

— Ды так, — адмахнулася Вераніка. — Я разумею, што гэта немагчыма, — абыякавым тонам зазначыла яна і скіравала позірк у акно.

— Чаму?

Вераніка паціснула плячыма.

— Усе вераць, што ён адкрыецца толькі таму, хто будзе годны прыняць яго і выкарыстаць па прызначэнні.

— А я, значыцца, — зларадна пацікавіўся Рой, — ніяк не адпавядаю ролі гэтага героя?

Не адрываючы пагляду ад акна, Вераніка пахістала галавой.

— Цікава, а хто, на тваю думку, здолеў бы правільна ўжыць Сакрум? — з абурэннем спытаў Рой.

Вераніка сустрэлася з ім позіркам.

— Я б змагла.

— Сапраўды?!

Яна кіўнула.

— І як бы ты гэта зрабіла?

— Я б яго знішчыла, — ціха, але рашуча прамовіла Вераніка. Яна паглядзела на яго сваімі смарагдавымі — як заўсёды бывала з ёй у хвіліны гневу — вачыма.

Рой здзіўлена замёр, назіраючы, як сцяблінкі палымя, што палала ў каміне, дрыжаць у яе зрэнках.

— Сакрум нельга знішчыць, — працягла прамовіў ён.

— Я ведаю. Таму што ён не быў знойдзены. Усе гэтыя выдумкі пра Сакрум — не больш, чым спосаб прымусіць нас маўчаць і верыць у тое, што ён уратае нас ад ператварэння. Ненавіджу ўсё, што з ім звязана! — Вераніка паднялася і пачала нервова перабіраць камяні з ягонай калекцыі. — Сакрум... Сакрум... Ён адабраў у мяне нармальную сям'ю, і не ў мяне адной! У Ларборы ёсць сем'і, у якіх ніколі не было пронгаў, а ёсць такія, дзе амаль усе ператвараюцца. Я бачыла, як гэта адбываецца. Усе, усе, хто стаў пронгам, — усе яны верылі ў Сакрум! У тое, што ён ёсць і пры неабходнасці іх уратае! Пустышка!

Рой павярнуўся да агню.

— Увогуле, ніхто не ведае, чаму мы робімся пронгамі. Гэта індыкатар нашай неадпаведнасці. Мы робім

нешта такое, што не адпавядае існасці дзіэндара, і гэты ўчынак скажае нас.

— Ой, ну досыць ужо! — перапыніла яго Вераніка. — Цяпер я бачу, што тэорыю вам выкладаюць гэтаксама, як і нам.

— Я проста хацеў сказаць...

— Я зразумела, ты, як і ўсе, верыш у гэтую лухту з пронгамі. А я — не. Гэта не выпадковасць. І гэтыя ператварэнні выглядаюць так...

— Як?

— Не ведаю, як растлумачыць. Нібы хтосьці выкрасліў чалавека. Ператварыў. Адмыслова. Калі гэта робіць Дэркус, то я і яго ненавіджу.

— Не гавары так!

— Ты ніколі не думаў пра гэта?

— Не думаў.

— Зрэшты, я і не сумнявалася, — прамовіла Вераніка. — Дзіўна, што такую галаву, як у цябе, увогуле наведваюць думкі.

— Можа, хопіць?

— Хопіць, — працадзіла скрозь зубы Вераніка, і з хвіліну яны маўчалі. — А што за рэч ты хаваеш у сябе, Эд пра яе ўгадваў у нас дома, памятаеш? Нейкі рарытэт? — адарваўшы погляд ад сузірання агню ў каміне, пацікавілася Вераніка.

Рой падняўся, дастаў са схову каля ложка яйка якула і, узважыўшы яго ў руцэ, перакаціў у далонь Веранікі.

— Што гэта? — камень асаблівага захаплення ў яе не выклікаў, але, патрымаўшы яго ў руцэ, Вераніка адчула, як быццам знутры каменя пачуўся нейкі грук.

Яна здзіўлена паглядзела на Роя.

— Гэта мой гадаванец, — растлумачыў ён. — Мяркуючы па ўсіх прыкметах, мусіць хутка вылупіцца.

Рой на імгненне нахмурыўся. Насамрэч ён спадзяваўся, што гэта здарыцца не вельмі хутка, сама меней не раней, чым ён здолее даведацца пра якулаў больш дэталёва. Ён скалануўся ад думкі, якую пачвару прыгрэў у сябе дома, асабліва калі ўлічыць, што ягоныя бацькі былі ўпэўненыя, што яйка даўно ў Мергіёла.

— Гэта будзе нейкае птушаня? — з усмешкаю спытала Вераніка.

— Так. Птушаня. Вельмі рэдкага віду... — Рой замаўчаў, на хаду выдумляючы від птушак, каб ягоны аповед выглядаў пераканаўча. — З роду лятучых яшчараў, — выдаў ён. — Гэта якул. Той самы, міфічны. А раз мы ўжо высветлілі, што тэорыю нам выкладаюць аднолькава, ты павінна ведаць, хто гэта такія.

— О! — толькі і змагла сказаць Вераніка. Ёй з цяжкасцю ўдавалася стрымліваць смех.

— Якулы — гэта сапраўды вельмі рэдка... «птушкі». А навошта ён табе?

— Ды так, трапіў выпадкова. Але ўвогуле я планую на ім лятаць.

Вераніка ўжо засмяялася, не стрымліваючыся.

— Я думаю, што гэта менавіта тое, што якулы больш за ўсё любяць, — каб на іх лёталі!

— Але мы ж не скажам яму, што ён — крыважэрны цмок. Калі можна ўтаймаваць дзікіх коней, значыцца, і якулаў можна прыручыць.

Вераніка з усмешкай пахістала галавой.

— Так. З той толькі розніцай, што дзікія коні рэальна існуюць.

Вераніка кінула яму яйка, Рой спрытна злавіў яго.

— Асцярожней!

— Ты зусім як мой бацька, — абыякава паціснула плячыма Вераніка. — Ён таксама трасецца над кожным бескарысным каменьчыкам.

— Гэта не бескарысны каменьчык, — паправіў яе Рой. — Гэта прэтэндэнт на ролю Сакрума.

— Ведаю-ведаю, — адмахнулася Вераніка. — Якулы — слугі Дэркуса. Многія лічаць іх галоўным звязном у разгадцы таямніцы Сакрума — роўна як і Чорную слязу, і таго загадкавага персанажа, які расшыфруе прадказанне і якім, трэба меркаваць, ты сябе ўжо прызначыў?

Рой пачаў варушыць вуголле ў каміне. У яго не было загадзя падрыхтаванага адказу.

— Чаму не?

— Ну, яшчэ б ты стаў гэта адмаўляць! А я вось думаю, што Дэркус пашукае для гэтай ролі каго-небудзь больш сціплага.

— Шкада цябе расчароўваць.

— Не шкадуі. Я ўжо даўно зразумела, які ты... — яна памаўчала секунду.

Рой дапытліва выгнуў брыво, прапаноўваючы ёй дагаварыць. Яна шумна выдыхнула:

— Невыносны!

— Сапраўды! — згодна кіўнуў Рой.

— Самаўпэўнены!

- Гэта дрэнна?
- Самазадаволены!
- Не бачу праблемы.
- Індык!

Рой скептычна паморшчыўся.

— Вось тут бы я запырэчыў. Па-першае, я на яго зусім не падобны, а па-другое, мне даспадобы іншая птушка.

— А! Якул? — яхідна адгукнулася Вераніка.

— Не, той, хто на нашай эмблеме, мне падабаецца больш.

— Няўжо? — Вераніка ўсміхнулася. — Ты да яго не падобны!

— Ні кроплі?

Яна пакруціла галавой.

— Я думаю, табе варта лепш прыгледзецца, — Рой рэзка павярнуўся, наблізіўшы да яе свой твар. — Так лепш відаць?

— Так, нашмат, — шэптам адгукнулася Вераніка і адскочыла. — Мне, напэўна, пара ўжо.

Большую палову дарогі яны ішлі моўчкі. Кожны паглыбіўся ў свае думкі. Рою не давала спакою тое, што ён пачуў ад Веранікі, — ён не мог уявіць, што яна так адмоўна ставіцца да Сакрума, але паверыць, што яна сказала ўсё гэта, толькі каб падражніць яго, ён таксама не мог.

— Дарэчы, гульня ўжо праз тыдзень, — нагадаў ён, парушыўшы маўчанне. — Слухай, давай дамовімся, што гэта проста гульня. Калі што, ты не будзеш на мяне злавацца? — ён запытальна зірнуў на яе.

— Нават не спадзявайся. Пагатоў, у цябе будзе значна болей падстаў для крыўды! Я, калі шчыра, не збіраюся бадзяцца сярод гэтых каранёў да вечара. А злавіць цябе — адзіны спосаб скончыць гэтую гульню хутчэй.

Рой усміхнуўся.

— Ну, раз табе важна як найхутчэй выйсці з гульні, можаш ужо планаваць сабе занятак на вечар. Я выведу цябе вельмі хутка, вось толькі не абяцаю, што табе гэта спадабаецца. Матляцца ў пастцы дагары нагамі — не самая прыемная перспектыва.

Вераніка выглядала відавочна расчараванай.

— Як шкада, што ў мяне не будзе магчымасці самай пераканацца ў гэтым.

— І ўсё ж я хацеў бы, каб замест цябе прызначылі кагосьці больш падрыхтаванага, — спакойна азваўся Рой.

— Я цалкам падрыхтаваная, — з выклікам адказала дзяўчына.

— Ну, калі ты маеш на ўвазе, што падрыхтавалася да гадавога іспыту, — хітра ўсміхнуўшыся (ужо сцямнела, і Вераніка заўважыла, як у цемры бліснула ягонная ўсмешка), прамовіў Рой, — тады зразумела.

— Што?!

— Нічога. Проста вы... прайграеце на гэты раз.

Ён вымавіў гэта так нахабна, без ценю сумневу, што трываць ужо было недаравальна: параза ў гульні не толькі пазбаўляла права на міраіт, але і абавязвала здаваць гадавы іспыт.

Яны якраз падышлі да дому Веранікі. Падняўшыся на ганак, яна рэзка павярнулася, каб нарэшце годна

адказаць яму, але Рой, падняўшыся следам за ёй і наблізіўшыся амаль ушчыльную, паклаў адну руку на дзвярное кальцо, другой жа ўхапіўся за парэнчы ганка, ад чаго Вераніка страціла магчымасць выйсці.

Вераніка пацягнулася рукой да кальца, але грук-нуць не паспела, Рой накрыў яе пахаладнелыя пальцы сваёй рукой.

— Пусці! — выдыхнула яна.

Замест гэтага ён нахіліўся зусім блізка і дакрануўся вуснамі да яе шчакі. Вераніка замерла, патыліцай упнулася ў дзверы, Рой выпусціў дзвярное кальцо, ад чаго яно глуха бразнула, і, узяўшы яе твар у далоні, пацалаваў. Пацалунак доўжыўся ўсяго некалькі секунд, а затым у доме пачуліся гулкія крокі. Не чакаючы, пакуль дзверы адчыняцца, Рой выпусціў Вераніку і, пераваліўшыся праз парэнчы ганка, знік у цемры.

Калі дзверы за дзяўчынай зачыніліся, ад суседняга дома аддзяліўся цень. Чалавек у плашчы, з капюшоном, які не дазваляў убачыць ягоны твар, зрабіў некалькі крокаў у бок дома Ундрыца, але, мабыць, перадумаў, рэзка павярнуўся і бясшумна схаваўся за кутом агароджы.

АДНОЙЧЫ Ў ЛІСІНАЙ НАРЫ

Ён быў стары.

Ён шмат што бачыў. І шмат што ведаў. Зашмат для чалавека, але больш за ўсё пра чалавека. А таму ён ненавідзеў людзей. А заадно і сябе за гэтае пачуццё. Ён жадаў быць абыякавым. Хацеў бы проста адчуваць раздражненне да людзей. Альбо жаль. Але не нянавісць. Нянавісць была для яго высокім пачуццём, якое ён не хацеў марнаваць на бездапаможных прадстаўнікоў чалавечага роду. Тым больш, што нічога агульнага з імі ён не меў. Прыналежнасць да расы людзей была для яго проста ўмоўнасцю.

Ён быў іншым — адным з агрыяў. Ён быў іх аграем, іх уладаром.

Ён бярог сілы. Ніхто не павінен здагадацца, што яны пакідаюць яго. Агрыі хвалююцца. Яны адчуваюць, што ёсць пераемнік. Але яны не даведаюцца, хто ён. Сама меней, да таго моманту, пакуль ён не стане такім жа шаўковым, як ягоная маці. Дурніца.

Так і не змагла скарыстацца сваёй сілай. Хлапчук — іншая справа. Нешта ў ім насцярожвала. Гэтае нешта палохала, прымушала часцей біцца сэрца, сціскаць кулакі і ў бяссільнай злосці скрыгатаць зубамі.

Меер ніяк не мог зразумець, што менавіта. Пачуццё было размытым. Імглістым. І вельмі трывожным. Як абрыўкі начнога кашмару, як непрыемныя крыкі чаек, як глыбока схаваныя крыўды. Меер здагадваўся, за што ён будзе ненавідзецц яго. Новага аграя і свайго ўнука... За крылы.

* * *

Лісіная нара нездарма карысталася благой славай у горадзе. У кола заўсёдных наведнікаў гэтай сумнеўнай установы ўваходзілі як бездары, так і нобілі. Усе яны з'яўляліся тут дзеля гульні ў лапідыс. І, бадай, гэта было адзінае месца ў горадзе, куды бязбоязна сцякаліся пронгі. А таму — менавіта тут адбываліся самыя займальныя гульні, пра вынікі якіх на другі дзень ведала палова насельніцтва Ларбора. Пронгі прыносілі ў Лісіную нару не проста каштоўныя камяні. Яны здабывалі ў зямных нетрах настолькі рэдкія асобнікі, што калекцыянеры трацілі розум ад зайздрасці. Не баючыся за сваю рэпутацыю, гэтыя спадары з'яўляліся сюды, шчыльна захінуўшыся ў плашчы, выбіралі столікі падалей ад шумных кампаній і назіралі за гульнёй з той толькі мэтай, каб убачыць, хто ў выніку атрымае той ці іншы камень. Выйграць у пронга было цяжка. Яны выстаўлялі ў заклад бяспечныя камяні, што абавязвала іх напарнікаў па гульні

выставіць камень не меншай вартасці. Калі ж нехта хацеў гуляць, але не меў годнага каменя, каб паставіць у заклад, гулялі на Сакрум. Натуральна, ролю Сакрума мог выконваць хлебны мякіш, вугольчык, камяк гліны — ды што заўгодна, у тым ліку любы танны камень. Гулец, які ў выніку паразы страчваў Сакрум, абавязваўся выканаць любое жаданне свайго суперніка. Ужо той факт, што ў гульні фігураваў Сакрум, хай сабе і ўяўна, рабіў такую гульню забароненай практычна ва ўсіх установах Ларбора.

Але толькі не тут. У цьмяна асветленым куце, імкнучыся не прыцягваць да сябе ўвагу, сядзеў багата апрануты ларбарэец і сачыў за гульні, якая ішла ў цэнтры залы. Твар яго быў схаваны пад капюшонам. Той, каго ён чакаў, затрымліваўся. Ларбарэец нерваваўся. На стала ўзвышалася піраміда з хлебных шарыкаў. Грацыёзныя рукі, якія нервова крышылі хлеб, кантраставалі сваёй далікатнасцю з мужчынскім строем.

Абодва гульцы, нягледзячы на спякоту, не пажадалі зняць вопратку. Адзін з іх быў, відавочна, пронгам — толькі яны маглі раскідвацца такімі кавалкамі міраіту, які ён выставіў у заклад. Гэта быў памерам з арэх, цёмна-празрысты асобнік, колеру паленага цукру ці нават цямнейшы, але яго галоўнай адметнасцю была форма. Ён нагадваў кроплю расы. Відавочна, што ўласнік каштоўнага асобніка не ведаў яго сапраўднай цаны, бо рызыкаваў прайграць яго, выстаўляючы ў заклад. Больш за тое, у ягонага напарніка па гульні не знайшлося каменя роўнай вартасці, і таму з маўк-

лівага адабрэння Ліса, гаспадара ўстанова, гульня пайшла на Сакрум, зацікавіўшы ўсіх прысутных у зале. Стол для гульні ім быў адведзены ў самым цэнтры Нары.

Яе гаспадар быў цьмянай асобай з вельмі сумнеўнай рэпутацыяй. Ніхто ў дакладнасці не ведаў яго сапраўднага імя. Усе і заўсёды звалі яго проста Лісам. Такую самую мянушку насілі ўсе папярэднія ўладальнікі Нары. І мянушка цалкам адлюстроўвала сутнасць гэтага карыслівага, хітрага і пазбаўленага спагады чалавека.

— Як думаеш, хто выйграе?

Міліца, якая напружана сачыла за гульнёй, здрыганулася ад нечаканасці.

Яна не заўважыла доўгачаканага з'яўлення брата, яшчэ раз паглядзела на гульцоў і паціснула плячыма.

— Я не хацеў бы, каб нас бачылі разам. Асабліва тут, — Мергіёл, для большай канспірацыі, адсунуў сваё крэсла ў цень.

— Не хвалюйся, — Міліца кінула на сваю вопратку. — Я прыняла ўсе меры перасцярогі. Дзякуй, што прыйшоў.

— Мяне тут не павінна быць, — суха азваўся Мергіёл. — Калі хто-небудзь даведаецца...

Міліца горка ўсміхнулася.

— Можаш супакоіцца. Гэты хтосьці ўжо тут, — яна секунду памарудзіла, не зводзячы позірку з гульцоў. — І я хачу зразумець, чаго ён дамагаецца.

Мергіёл прасачыў за ейным позіркам.

— Хто? — нецярпліва пацікавіўся ён.

— Наш бацька...

Месца Міліцы дазваляла сачыць за падзеямі гульні без асаблівых высілкаў.

Мергіёл, імкнучыся паменей круціць галавой, усё ж азірнуўся яшчэ раз. З ягонага месца не было добра відаць, а пазнаць, хто з гульцоў быў дарадцам Оптымума, улічваючы іх меры канспірацыі, — было няпроста. Той, хто выставіў міраіт, прайграў.

— Ты хочаш сказаць, што гэта ён... там?

— Ну так, — Міліца здзіўлена ўскінула бровы. — Хіба ты не пазнаў яго?

Мергіёл хмурна пахістаў галавой, назіраючы, як Меер драпежна ўчапіўся ў міраіт і, не даючы зайздросным позіркам палюбавацца каменем, схваў яго.

— Я вельмі даўно пакінуў бацькоўскае гняздо, — прамармытаў ён без асаблівай радасці. — Але месца ты абрала на дзіва ўдала, — з'едліва заўважыў ён.

Міліца сумна апусціла куткі вуснаў.

— Я не падазрала, што ён будзе тут. Але мне ўжо напляваць. Я таксама пазбавілася ягонай міласці. І думаю, ён ведае, што мы з табой часам бачымся.

— Татачка ўсё на міраіт палюе.

Міліца ўздыхнула.

— Усё спадзяецца, што ён той, хто завалодае Сакрумам.

— А можа, ён і сапраўды той самы? — Мергіёл узяўся за верхавіну піраміды і адправіў у рот некалькі хлебных шарыкаў.

Яны памаўчалі.

— Чаго ты хочаш? — Мергіёл нецярпліва выстукваў пальцамі па стале.

— Як твае?

Мергіёл усміхнуўся і паціснуў плячыма.

— Ты дзеля гэтага мяне паклікала? Даведацца, як справы ў маёй сям’і? Ну што ж, — ён сашчапіў рукі на стале. — Усё добра. Здаецца, адна дачка ўспадкавала дзіэн ад жонкі. Шчыра кажучы, я гэтаму рады. Старэйшая, Нора, ужо ў Аквіле.

Міліца зморшчылася.

— Хопіць.

Мергіёл пільна паглядзеў на яе.

Яны рэдка бачыліся з сястрой. Ён быў выгнаны з сям’і за ўчынак, які іх бацька палічыў падступнай здрадай.

Ён разумеў, што Міліца не паклікала б яго дзеля дробязі, рызыкуючы абрынуць на сябе і на брата ўсю сілу бацькоўскага гневу. Павінна было адбыцца нешта, што прымусіла яе праігнараваць звычайныя меры канспірацыі.

— Цікава, хто другі? — нягучна спытаўся ён, старанна робячы выгляд, што разглядае завэдзганую кніжачку, якая прапаноўвалася наведнікам у якасці меню.

Міліца апусціла галаву яшчэ ніжэй. Меер прайшоў да выхаду далёка ад таго месца, дзе яны сядзелі. Ёй хацелася думаць, што ён, ашчасліўлены сваім здабыткам, не заўважыў іх.

— Хто б ні быў гэты другі, яму не пашанцавала, — заўважыла Міліца, назіраючы за чалавекам, які ўсё яшчэ сядзеў, збіраючы з гультнёвага поля свае каменьчыкі.

Мергіёл накрыў далонямі яе халодныя, нервова-дрыготкія пальцы.

— І ўсё ж. Што ў цябе здарылася?

Яна сутаргава глынула паветра.

— У мяне будзе дзіця.

Мергіёл, не думаючы больш пра захаванне інкогніта, абхапіў галаву рукамі. Капюшон зляцеў.

— І каго ты абрала бацькам для свайго дзіцяці?

Міліца пакруціла галавой.

— Ён не агрый.

— Ты розум страціла?

— А ты думаеш, толькі табе можна жыць па сваіх правілах? — не вытрымала Міліца.

Мергіёл спахмурнеў.

— Я — гэта іншае, — ён наваліўся грудзьмі на стол, наблізіўшы твар да сястры. — Я не аграй. Ён таму так лёгка змірыўся з маім... сыходам. Цябе ён так проста не адпусціць. Ён не дазволіць табе. Ты павінна нарадзіць пераемніка. Я нават баюся ўявіць, што будзе, калі ён даведаецца...

— Ён ведае.

— Ведае?

Яна кіўнула.

Мергіёл недаверліва змераў яе позірам.

— І як ён паставіўся да гэтай... навіны?

Міліца паціснула плячыма.

— На дзіва спакойна.

Міліца зрабіла глыток са свайго келіха.

— Я думала, будзе руйнаваць дом, як тады... калі ты пайшоў ад нас. Нічога такога, — яна моўчкі скінула капюшон.

Мергіёл нахмурыўся, на імгненне затрымаўшыся позіркам на яе валасах. Шырокая рана-прабор падзяляла іх на дзве палавіны.

— Бачу. Ён проста скарбніца спакою.

Міліца адмахнулася.

— Ты ведаў, што нашыя бацькі — брат і сястра?

Мергіёл пашукаў вачыма акно. Маленькае, аброслае тоўстым слоём ліпкай сажы, яно змяшчалася крыху вышэй за чалавечы рост. І, па ўсёй бачнасці, ніколі не адчынялася. У Нары не было чым дыхаць, хацелася расшпіліць плашч, але ён толькі выцер пот з ілба.

— Мне гэта вядома яшчэ з тых часоў, калі ты была ў пялюшках.

— На нас з табой у яго таксама былі планы, — змрочна нагадала яна.

Мергіёл нахмурыўся і адабраў у яе келіх.

— Геа?

Міліца ўскінула на яго поўныя слёз вочы.

— Дык што? — нецярпліва перапытаў Мергіёл.

— Я яго не бачыла ўжо даўно. Ён стаў пустэльнікам, — уздыхнула Міліца. — А так і лепш. Баюся, бацька... заб'е яго.

Мергіёл задуменна глядзеў на сястру.

— Я паспрабую з ім пагаварыць.

— Спадзяюся, ты яго не знойдзеш, — Мергіёл усміхнуўся. — Ведаеш, я б на ягоным месцы зрабіў тое самае. Ведаць, якое смецце захоўваюць чалавечыя галовы, — занадта цяжкая спакуса, каб яе вытрываць.

Ён устаў і з пяшчотай паглядзіў сястру па галаве.

— Беражы сябе. І... калі што... Кліч. Адразу. Я прыйду.

Міліца злавіла ягоны пагляд. Ёй хацелася запомніць яго.

— У мяне было бачанне. Гэта будзе хлопчык. І ў яго будуць крылы.

— Гэта дрэнна.

— Не кажы так.

Мергіёл уздыхнуў.

— Ты памятаеш, чым гэта скончылася ў мінулы раз. Мы ўсе плацім за гэта.

Міліца ўпарта пакруціла галавой.

— Менавіта таму ён мусіць усё выправіць.

Мергіёл кіўнуў. Яму не хацелася пераконваць сястру. Тым болей, што гэта было немагчыма — фамільная рыса.

ГУЛЬНЯ

Месца, абранае ў Карнігардзе для гульні, было вельмі ўдалым. Даволі вялікая тэрыторыя, выходзіць за межы якой падчас гульні забаранялася, мела шмат ярусаў, пачор, лабірынтаў і мноства зацішных месцаў. Былі тут і досыць глыбокія яры, якія, аднак, не ўяўлялі небяспекі, за выняткам аднаго. Гэта быў і не яр нават, а прорва, што абмяжоўвала з аднаго боку гульнявое поле. Так ці інакш, гэты раён Карнігарда меў шмат сховаў, у якіх маглі затаіцца ўдзельнікі гульні, і дзе можна было ўдала схваць скарб, здабыць які марыла кожная каманда.

Мапу мясцовасці каманды атрымалі напярэдадні гульні. Падказкі, зашыфраваныя ў ёй і схаваныя непасрэдна на тэрыторыі, выведнікі мусілі здабываць самі альбо маглі звярнуцца па дапамогу да стралка. Акрамя таго, існаваў дадатковы план з пазначэннем сетак і пастак, размешчаных у непасрэднай блізкасці ад падказак. Гэты план атрымліваў толькі стралок і толькі ў дзень гульні. Ён адзін меў права выводзіць з гульні членаў варожай каманды з дапамогай сетак і пастак.

Скарб, здабыты ў ходзе гульні, прыносіў камандзе перамогу і як трафей урачыста перадаваўся ў школьны музей пераможцаў, дзе займаў ганаровае месца сярод іншых скарбаў-трафейў папярэдніх гадоў.

Але дзеля справядлівасці варта сказаць, што напружаная абстаноўка, якая склалася ў апошні час паміж школамі, спрыяла таму, што крыху памяняліся прыярытэты ўдзельнікаў — і цяпер проста здабыць скарб было не так цікава. Куды прыцягальней для многіх, хто з нецярпеннем чакаў пачатку гульні, была магчымасць на больш-менш законных падставах пабіцца з ворагамі з іншай школы.

Вераніка заўважна нервалавалася. Нават пальцы істотна дрыжэлі, калі яна спрабавала зашнураваць сандалі. Загадаўшы сабе супакоіцца, яна як след сабрала валасы і начапіла маску. Цяпер з люстэрка на яе глядзела непазнавальная істота ў злёнай форме стралка. Форма шчыльна аблягала яе цела, была крыху нязручнай, а таму Вераніка адчувала сябе нязвыкла. На яе адзенні не было спражкі з колькасцю балаў за яе злоў, як у іншых удзельнікаў гульні, гэта было не патрэбна. Злоўлены стралок адразу прыносіў перамогу варожай камандзе незалежна ад ходу гульні, ад таго, колькі эдэраў, страціўшы свае спражкі, сядзела ў пастках, і ці знойдзены быў на гэты момант скарб.

Трэба было паснедаць, але ад хвалявання кавалак не лез у горла.

— Можа, лепш снедаць без маскі? — усміхнуўся бацька, калі яна, цалкам апранутая, села за стол.

Яна збянтэжана сцягнула маску і, адкусіўшы кавалак бутэрброда, запіла яго глытком кавы.

— За каго заўзець будзеш? — запытальна паглядзела на бацьку Вераніка.

— Што за пытанне, — пакрыўдзіўся Ундрыц. — Вядома ж, за цябе.

— Ну, я проста так спытала, — задаволеная, усміхнулася яна. — Сам падумай: Мергіёл — твой сябар і Геа — сябар. А гэта — варожая каманда.

— А ў цябе выпадкова няма сяброў у варожай камандзе? — хітра паглядзеў на яе бацька. Вераніка папярхнулася і перабольшана доўга кашляла, маючы намер выйграць час, каб не адказваць.

Але бацька не збіраўся пакідаць гэтае пытанне без адказу.

— Кромень, да прыкладу? Ці я памыляюся?

Вераніка хмурна паглядзела на яго.

— Нічога такога.

— Значыцца, мне падалося, — зрабіўшы выгляд, што паглыбіўся ў чытанне, а насамрэч краем вока назіраючы за дачкой, сказаў Ундрыц.

Вераніка дэманстратыўна адсунула талерку і рашуча паднялася з-за стала.

* * *

У Карнігардзе ўжо было шмат народу.

Эд, хоць і не ўдзельнічаў у гульні, але таксама быў тут. Ён старанна кансультаваў Роя, які з усмешкай слухаў ягоныя парады.

Рой прыкмеціў краем вока стралка варожай каманды, і ўсмешка сышла з ягонага твару. Яму не хацелася,

каб гэтая гульня неяк паўплывала на яго адносіны з Веранікай.

— Вераніка? — да яе падышла Марго. — Як настрой? — дзяўчына старалася выглядаць спакойнай.

— Выдатна, — схлусіла тая.

Вераніка ўбачыла, што Рой толькі што назіраў за ёй і тут жа адварнуўся, варта было ёй зірнуць у ягоны бок.

Марго таксама заўважыла іх позіркі.

— О! Кромень на цябе глядзіць, — з хітрым выразам твару паведаміла яна. — Ну вось! Адварнуўся.

Марго расчаравана чмыхнула і надзела маску.

Вераніка пачырванела.

— Табе здалося, — задаволеная, што твар яе таксама абаронены маскай, буркнула яна.

— Слухай! Не трэба гэтай канспірацыі, — пакрыўджана паглядзела на яе Марго. Мабыць, яе так і распірала ад цікаўнасці.

— Ты як-небудзь раскажаш мне, што ў вас з гэтым Роем? — яна красамоўна падміргнула сяброўцы.

— Няма чаго распавядаць, — прамармытала Вераніка.

— Так я табе і паверыла, — Марго зрабіла вялікія вочы, дэманстратыўна закрыла рот «на замок» і адышла да астатніх эдэраў. Неўзабаве і Вераніка пайшла атрымаць інструктаж ад Крыварука.

Да Эда падышоў Ліс.

— Ну што, Астравушык? — здзекліва запытаўся ён. — Не трапіў у каманду? Напэўна, мала кашы еў.

Жарт здаўся ягоным сябрам вельмі дасціпным, бо яны ўсе зарагаталі, а Эд пачырванеў і ўцягнуў жывот. У гэты момант Крац убачыў Алісу. Яго бледны твар сказаў драпежная грымаса. Яму карцела дабрацца да Геа, але і з іншымі сведкамі сваёй ганьбы ён быў не супраць паквітацца.

— Даўно не бачыліся, — падышоў ён да яе збоку.

Аліса ў гэты момант размаўляла з Цімурам, у іх на адзенні былі чорныя спражкі з нумарам 100. Яна скептычна агледзела Клаўса.

— Ты трапіў у каманду? Небаракі, вам не пазайздросціш. Цэліцца хоць навучыўся?

— У цябе будзе магчымасць пераканацца ў гэтым.

— Чакаю з нецярпеннем.

Аліса надзела маску, не жадаючы ўступаць з Крацам у далейшыя размовы. Ягоная спражка эдэра з нумарам 50 сведчыла сама за сябе.

— Дзіўна, што ў вас столькі дзяўчатак у камандзе, — паглыбіўся ў небяспечнае рэчышча Крац. — Не было каго набраць у каманду. Вядомая рэч, — ён павярнуўся да Цімура. — Бралі ўсіх, хто трапіўся пад руку.

Клаўс нарываўся. Алісе не хацелася марнаваць на яго старанна сабраныя перад гульнёй сілы.

— Чаго здзіўляцца, у Аквілу ідзе вучыцца ўсякая набрыдзь. Усё тое смецце, што не прынялі ў Серпенту і...

— Ты можаш ужо выбіраць сабе новы парык, Крац, — імкнучыся стрымаць раздражненне, пра-

мовіў Цімур. — Сёння я сам пагалю тваю верхавіну, калі нядаўні выпадак табе не прачысціў розум.

Ён дэманстратыўна загнаў у напрыдалоннік адзін за адным тры шыпы і хруснуў пальцамі. Крац не паспеў адказаць ва ўласцівай яму манеры. Да іх набліжаўся Геа, каб даць апошнія інструкцыі сваёй камандзе. Ён бегла слізгануў па твары Клаўса, пазнаў яго і затрымаў позірк на ягоных валасах. Следу ад шыпа, якім ён некалі ўзнагародзіў яго, амаль не было відаць.

— Ого! Ты ў камандзе? Няўжо рэверсам авалодаў? Пахвальна.

Крац не ацаніў яго жартаўлівы тон. Ён з нянавісцю прайшоўся позіркам па ўсіх траіх і адышоў з напышлівым выглядам.

Кінулі жэрабя. Першай у Карнігард адправілася каманда Серпенты.

З розніцай у дзесяць хвілін за імі павінна была спусціцца каманда Аквілы. Застаўшыся сам-насам са сваімі, Геа выкарыстаў некалькі хвілін дзеля апошніх настаўленняў.

— Памятайце! Гэта толькі гульня, якая ідзе па правалах. Першы, хто парушыць іх, будзе выключаны з гульні. Нагадваю, — працягнуў Геа, — вашыя спарады павінны ляцець толькі ў цэль. Вашая цэль — спражка суперніка. Паранены альбо забіты ўдзельнік — гэта той, у каго збітая спражка. Ён нікуды не сыходзіць. Ягоная задача — чакаць эдэраў, якія яго вынесуць з поля. І памятайце, ваша задача — знайсці скарб, а не пабіцца. Па гуку ражка гульня спыняецца

неадкладна, усе пакідаюць Карнігард. Пытанні? — Геа задаволена прыслухаўся да цішыні. — Ну што ж, тады — наперад!

— Арол мух не ловіць! — адказаў яму дружны строй галасоў, і каманда Аквілы нырнула ў зараснікі Карнігарда.

Рой большасць часу павінен быў заставацца адзін. Ён адразу знайшоў зацішнае месца, як след прыгледзеўся і дастаў мапу. Гульнявое поле нагадвала сваімі абрысамі ліст трыгасу. Самая працяглая мяжа, якая ўтварала паўкола, праходзіла па краі глыбокай цясніны. Вядома, выйсці за гэтую мяжу было немагчыма па натуральных прычынах.

Тры прыкладна аднолькавыя, выцягнутыя амаль у форме трохпальцай рукі, сектары на мапе былі пазначаныя на вяршынях крыжыкамі.

«Тут падказкі», — сцяміў Рой.

Акрамя гэтага, на яго долю было адведзена каля тузіна сетак і пастак. Усе яны «страхавалі» схаваныя падказкі для варожай каманды.

Ён пастараўся запомніць на плане свае мішэні, замаскіраваныя пад шышкі, камяні і галінкі. Мясцовасць ён добра вывучыў яшчэ да пачатку гульні, а таму, не выходзячы са свайго сховішча, ён адразу ўбачыў адну сетку. Гэта быў гуз на хвойным дрэве. Само дрэва незразумелым чынам падзяляла суседства з велізарным, дзіўна закручаным трыгасам. Паглядзеўшы яшчэ крыху па баках, Рой запрыкмеціў пастку. Яна была так схавана ў маладых спляценнях,

што без плана ён ніколі б не здагадаўся пра яе існаванне. Каб хутка зарыентавацца ў выпадку неабходнасці, ён, пакуль гульня яшчэ не набрала тэмп, прабегаў па полі і запрыкмеціў усе месцы сваіх патэнцыйных стрэлаў. Цяпер ягонай задачай было, дзе-небудзь стаіўшыся, чакаць ахвяру, якая не ведала пра небяспеку ў выглядзе сеткі ў сябе над галавой.

І гэтая ахвяра не прымусіла сябе доўга чакаць.

Рой сядзеў на галіне, адкуль было добра відаць адну вельмі прывабную пяхору. На шляху да яе, на выступе, расло тое самае хваёвае дрэва, з гузам. Выведнік Серпенты якраз вырашыў праверыць гэтую пяхору. Рой кінуў сваё пяро ў той момант, калі серпентаец быў яшчэ на паўдарозе да мэты. Пакуль гуз разгарнуўся ў сетку, няшчасны паспеў дабежы да ўваходу і, войкнуўшы, зваліўся. Сетка накрыла яго з галавой. Эдэры зафіксавалі гэта — з кожным з выведнікаў было па два памагатыя — і панеслі ахвяру з поля.

Каманда Аквілы адкрыла рахунак. Але доступ у пяхору цяпер быў адкрыты, што дазволіла наступнаму выведніку ўжо без асаблівай рызыкі вынесці адтуль першую падказку.

За дзве гадзіны сем удзельнікаў пакінулі гульню.

Двое серпентайцаў сталі здабычай Роя. Яшчэ двое — на рахунак выведнікаў Аквілы. Сярод іх быў адзін з варожых выведнікаў — Хвост. Серпента пажывілася за гульню адным выведнікам — злавілі Крыса. Гэта была здабыча Веранікі.

«Малайчына!» — падумаў Рой, са шкадаваннем назіраючы, як Крыса панеслі з поля. Яшчэ на рахунку серпентайцаў былі два здэры Аквілы, што паплаціліся сваімі спражкамі падчас бою.

Але ўсё роўна Аквіла пакуль дамінавала. Нягледзячы на тое, што Геа рупліва папрацаваў над мапай, каманды здолелі знайсці амаль усе падказкі. Вырасшыўшы дапамагчы сябрам з іх расшыфроўкай, Рой, рухаючыся пераважна ў верхнім ярусе — над гульнявым полем, пабег шукаць Цімура — капітана сваёй каманды. Яму трэба было перабегчы адкрытую пляцоўку, і ён, не заўважыўшы нічога небяспечнага, ухапіўся за адну з ліян трыгасу і споўз уніз. Пераскочыўшы цераз невялікі раўчук, ён пачаў падымацца па стромым схіле, і тут ягоную ўвагу прыцягнуў меладычны свіст сярпа.

Ён падняў галаву. З вышыні схілу, на які ён лез, ляцела на яго, разгарнуўшыся, сетка. У яго і секунды для манеўраў не было.

Ён закрычаў ад напружання, усімі сіламі імкнучыся ўціснуцца, уліцца ў схіл. У яго атрымалася: сетка, мякка закрануўшы патыліцу, звалілася, пустая, уніз.

Рой павярнуўся. На тым высокім уступе, які ён нядаўна пакінуў, каб перабрацца сюды, стаяла, склаўшы рукі на грудзях, Вераніка. Яна панура глядзела на пустую сетку.

— Выдатны стрэл! — пракрычаў Рой.

Вераніка не адказала — прыгнуўшыся, яна пачала спускацца і знікла за схілам.

Рой знайшоў каманду сваіх выведнікаў. Паставіўшы эдэра вартавым, яны арганізавалі савет. Большую частку падказак яны ўжо адгадалі. Заставалася яшчэ трохі паламаць галаву. Цяпер каманда Аквілы сядзела і разважала над адной з падказак.

Менавіта ў такім стане іх і заспеў Рой.

— Заходзь! — паклікаў яго Цімур, калі Рой увайшоў у іх таёмнае логава.

— Што гэта? — кіўнуў Рой на пчаліныя соты, што ляжалі на камені, які служыў сталом. Усе згрупаваліся вакол і выказвалі ўголас самыя розныя версіі.

— Гэта падказка, — шэптам паведаміў Рою Калейн.

— Апошняя, — не ўзнімаючы галавы, якая задуменна спачывала на складзеных руках, дадала Аліса.

Рой шматзначна фыркнуў. Значыць, апошняя. За ёй толькі скарб.

— І як поспехі? — не асабліва разлічваючы на фантан ідэй, пацікавіўся ён.

— Калі нам трэба злавіць і прынесці ім пчаліны рой, то я — пас! — прамовіў Алег. Кавалак сотаў пры гэтых словах ён адправіў сабе ў рот. — У мяне алергія на пчол.

— Яно і відаць, — ухмыльнуўся Рой, назіраючы, як Алег знішчае алергенны прадукт.

— Не, сур'ёзна, — выціраючы рукі жмутком лісця, забалбатаў Алег. — Я ад іх чырванею, скура свярбіць і пакрываецца пухірамі, і...

— І яны лопаюцца... — працягнуў Івар.

— Дурань.

— Здаецца, у нас цяпер не будзе падказкі, — усміхнуўся Цімур, назіраючы, як услед за Алегам Івар Калейн таксама пацягнуўся па пачастунак. Ён засцерагальна ляпнуў яго па руцэ галінкай, якой адганяў інсэктаў.

— Гэй! — абурыўся Калейн. — Я пратэстую. Я яшчэ ні кавалачка не пакаштаваў.

— Ты яшчэ і ідэй ніякіх не выказаў, — спакойна нагадаў Іней. — Давай. Хай кожны скажа першае, што прыйдзе ў галаву. Ты першы. Свае асацыяцыі, — ён падняў вочы на Івара.

— Ну, не ведаю, — няўпэўнена прамовіў той. — Нічога не прыходзіць. Акрамя лыжкі дзэгцю ў бочцы мёду.

— Можна, гэты нейкі ландшафтны элемент, падобны да сагаў? — падумала ўголас Аліса.

— Сапраўды! — Алег падняў палец. — Ёсць тут адзін такі.

— Ты пра тую шахту? — спытаў Калейн. — Яна за гульнявой зонай.

Ён падазрона паглядзеў на Алега.

— Ты што, там быў?

Алег выдаў сябе збянтэжанасцю.

— Слухай, мяне ніхто не бачыў, — пачаў апраўдвацца ён. — А гэты насамрэч тое, на што варта паглядзець. Яна такая...

— Ты выходзіў за тэрыторыю? — голас Інея не прадракаў нічога добрага.

— Гэй! — Алег адступіў да сцяны. — Цікава было.

— Не туды пайшоў: з іншага боку цікавей, — Івар торкнуў пальцам у мапу. — Тут гульнявое поле абмежавана цяснінай. Вельмі глыбокай. Ты туды выпадкова не збегаў?

— Не, — буркнуў той, усё яшчэ спрабуючы схавацца ад позірку капітана каманды.

— Ды чаго ты так расхвалываўся? — пачаў апраўдвацца Алег. — Мяне ніхто не бачыў, Кажу.

— Вось менавіта. І я цябе не бачыў. Ты палову гульні лындаў абы-дзе, зарабляючы штрафныя балы нашай камандзе. А потым з'явіўся як нічога ніякага, каб праглынуць апошнюю падказку, знойдзеную без твайго ўдзелу! — раўнуў Цімур. — Добра. Адхіліліся. Што ж могуць азначаць гэтыя соты? — Іней напружана пацёр лоб рукой.

— Працэс спасціжэння праўды — салодкі, як мёд! — падміргнуў яму Калейн.

— Мёдам намазана!

— Ну, хопіць змагацца ў досціпе! — незадаволена прамовіла Аліса. — Давайце больш канкрэтна.

— Трымай! — раззлавана працягнуў ёй соты Івар. — Прыдумай што-небудзь лепшае.

— Пажадана не такое абстрактнае, — дадаў Алег.

— Соты — пчолы — джала — мёд, — пачала разважаць Аліса.

— Галоўнае — не абстрактна, — усміхнуўся Калейн.

Аліса нешта буркнула і перадала соты наступнаму. Рой, які апынуўся наступным, задуменна паглядзеў на соты.

— Соты — воск, — пачаў ён працягваць Алісіну думку. — Воск — свечкі. Свечкі — святло.

— І мы зноў у тупіку, — пляснуў у далоні Івар.

— Пакуль мы будзем разгадваць гэтую падказку, серпентайцы ўжо ўсё знойдуць без нас, — пачаў абвастраць абстаноўку Алег.

— І што ты прапануеш?

— Давайце проста пачнем паступова даследаваць метр за метрам, пакуль не натрапім на тое, што нам трэба.

— Рэч у тым, што мы не ведаем, што нам трэба. І нават калі выказаць здагадку, што мы пачнем лазіць па тэрыторыі ў пошуках скарбу без падказкі і, магчыма, знойдзем яго, мы яго рызыкуем проста не пазнаць. Адкінем, як непатрэбную рэч. А самі пры гэтым страцім палову каманды. Цябе, хутчэй за ўсё, ужо страцілі.

— Чаму гэта? — гыркнуў Алег.

— Таму што Геа, напэўна, ведае пра твае прыгоды. Так што не суцяшайся, што цябе ніхто не бачыў. Ён даведаецца, дзе ты швэндаўся, павер мне. І выпіша нам штраф. А яшчэ лепш — выключыць цябе з гульні!

— Адным ідыётам менш, — заўважыў Калейн.

— Пра сябе кажаш? — ускіпеў Алег.

— Зноў адхіліліся. Вы, дарэчы, памятаеце, што было скарбам у мінулым годзе? — нагадаў усім гэты запамінальны сваёй камічнасцю выпадак Цімур.

— Абсурдзік?

— Так, щчанюк, хто не ведае. Яго так і назвалі потым — Абсурдзік. Ён бегаў па гульнявой тэрыторыі, смешна так скуголіў, залазіў на рукі, пакуль мы вось гэтак жа, як і цяпер, абмяркоўвалі, што за скарб шукаем. А потым аказалася, што щчаня, якое ўсю гульню бегала на вачах абедзвюх каманд, — і ёсць скарб.

Усе засмяяліся, уявіўшы гэты момант, што крыху разрадзіла абстаноўку.

— Не, тут трэба дзейнічаць разумна.

— Няма часу на абмеркаванне. Светлавы дзень хутка скончыцца. У цемры асабліва не пашукаеш.

— Не хвалюйся, серпентайцы таксама не дрэмлюць.

— Яны да цемры прывыклі. У іх гадзючніку што ноч, што дзень — аднолькавы змрок.

— У іх там свечак процьма гарыць.

Усе як адзін павярнуліся да Алега.

— Адкуль ведаеш?

Алег апусціўся на корч. Фарба заліла ягоны твар аж да вушэй. Пад пільным позіркам некалькіх пар вачэй, накіраваных на яго, ён адчуваў сябе вельмі няўтульна.

— Ну-у-у...

— Ён там быў, карацей, — ляпнуў яго па спіне Калейн. — Быў? Я маю рацыю?

— Ну, быў. З выведкай.

— Ясна. З місіяй, можна сказаць. Ну і як там? Жудасна цікава, сам разумееш. І не чырваней так.

Мы проста табе зайздросцім. Хацелі б пабываць, ды баімся. Так?

Цімур паказаў яму кулак, і той змоўк.

— Ён не чырванее. У яго ж алергія.

— Так. Зараз лопне.

— Ішлі б вы ўсе! — Алег паспрабаваў прабрацца да выхаду, але яго не выпусцілі і вярнулі на ранейшае месца.

— Добра, не крыўдуй. Лепш раскажы, як там у Серпенце? Так жудасна, як мы ўяўляем?

— Чарапы, косткі валяюцца?

— Вада капае са сцен?

— Павуцінне ў кутах?

— Дык прыгожа там, — Алег абвёў іх недаверлівыя твары зацкаваным позіркам. — Вокнаў няма толькі. Нейкая сістэма вентыляцыі і вельмі шмат агню, паходняў, свечак. Цвіллю не смярдзіць, дарэчы. Хутчэй воскам.

— Усё, як і мусіць быць у сапраўдным склепе! — рагатнуў Калейн. — Ці на паханні.

— Пачакай. Воскам, кажаш?

Алег паціснуў плячыма і паглядзеў на Роя.

— Мне так падалося. Я там нядоўга прабьў. У мяне страх замкнёнай прасторы.

— Яно і відаць, — Калейн хмыкнуў. — Сядзіш тут у дупле ўжо цэлую гадзіну і ўсё ніяк не можаш зразумець, што гэтыя соты азначаюць.

Рой паглядзеў на Цімура.

— Воск, свечкі... — няўпэўнена вымавіў ён.

— Ну? — прыспешыў яго Іней.

— Што — ну? Я думаю.
— Хутчэй думай.
— Дык не прыспешвай мяне!
— Ніхто цябе і не прыспешвае. Заела цябе на гэтых свечках. Гульня хутка скончыцца.

Рой ляпнуў сябе па калене.

— Ёсць! Здаецца.

— Ну?

— Гульня вартая свечак. Свечкі трэба шукаць!

Усе як адзін павярнуліся і паглядзелі на Роя.

— Ты — геній! — Цімур падскочыў і ўзбуджана пачаў хадзіць.

Калейн выразна хмыкнуў.

— О, так! Несумненна, гэта яго асноўная здольнасць. А можа, і не. Як, Кромень? Акрамя таго, што ты геній, можаш яшчэ чым-небудзь пахваліцца?

— Тваім выбітым зубам.

— Калі гэта... — хацеў быў абурыцца Калейн.

— Зараз. Калі ты не зачынеш рот, тваім выбітым зубам буду выхваляцца я! — разлаваўся Цімур.

Калейн прадэманстравалі жак на твары.

— Яшчэ ідэі ёсць? — паглядзеў Цімур на тых, хто сабраўся.

Але прыдумаць нічога больш вартага не атрымлівалася.

— Ну што ж, — вынес вердыкт Цімур. — Калі так, то шукаем свечкі. І адначасова палюем на серпентайцаў.

Яны па чарзе пакінулі свой прытулак. Выведнікі імкнуліся трымацца групамі, а таму Цімур з Алісай

і двумя эдэрамі накіраваліся ў адзін бок, а другая пара выведнікаў — Алег і Івар — у іншы. Рой рушыў разам з першай групай.

Адышоўшы літаральна на некалькі метраў, яны стаіліся, запрыкмеціўшы выведнікаў Серпенты, якія перасякалі адкрытую прастору. Ліс і Глеб са сваімі эдэрамі, у ліку якіх быў і Крац, пераадолеўшы пляцоўку, хутка спаўзлі па каранях у яр і, мяркуючы па ўсім, там затрымаліся.

— Пайшлі, — кіўнуў Алісе Цімур, і яны слізганулі ўніз, каб накрыць усю каманду ў яры.

Але тут пачуўся свіст, і злоўлены ў пастку эдэр аквілейцаў, залямантаваўшы, павіс уніз галавой на Г-падобным трыгасе.

Вераніка злавіла серп і, устаўшы на поўны рост, з усмешкай памахала рукой выведнікам Аквілы. Пасля чаго, пераскокваючы з каменя на камень, пабегла прэч.

На лямант злоўленага Веранікай эдэра з рова выскачылі, ужо ўзброеныя, серпентайцы. Згледзеўшы ворагаў, яны з драпежным цюгаканнем шпурнулі шыпы. Аліса з Цімурам паспелі ўхіліцца, але другі эдэр, са збітай спражкай, выйшаў з гульні.

Рой паспеў адказаць — ягонае пяро ледзь не кранула Глеба, але ўвайшло ў спражку з нумарам 50, якую насіў Крац.

— Рэверс!

Ён злавіў шып разам з адарванай спражкай і памахаў сваім трафеем над галавой.

— Ну, трымайся! — выпаліў узвар'яваны Клаўс і, вызваліўшы калыцо, шпурнуў у Роя.

Той вывернуўся ад аднаго сярпа, ад другога прыкрыўся шчытом.

— Нешта не шанцуе табе, як я пагляджу, — пакпіў Рой.

— У наступны раз я дакладна не схіблю, — прамармытаў Крац.

Рой здзекліва скрываўся.

— Стаміўся чакаць, калі ж гэта будзе.

— Я...

— А ну — спыніць! Ты не меў права страляць. Ты — забіты! — пачулі яны грозны вокрык Геа, што з'явіўся немаведама адкуль. — Штрафны вашай камандзе!

Геа даручыў эдэрам яго адвесці.

Крац ажно плюнуў.

«Ізноў ён!» — з нянавісцю паглынаючы вачамі настаўніка Аквілы, падумаў ён.

Ліс не стаў выслухоўваць натацьпі і, кінуўшы Краца, схаваўся ў найбліжэйшым яры.

Рой тым часам пайшоў даследаваць сектар, дзе, мяркуючы па мапе, павінна была знаходзіцца пастка. Гэта была тая самая мяжа гульнявой зоны, за якой пачыналася прорва.

Мясцовасць тут была вельмі маляўнічая. Надзвычай стары, скамянелы ў самых неверагодных перапляценнях трыгас рабіў гэтае месца непрыступным для агляду. Схавацца тут можна было ў любым куце.

Над самым абрываам, там, дзе гульнявая зона заканчвалася, абмежаваная глыбокай і па выглядзе

небяспечнай цяснінай, расло дрэва з пячорай у падножжы, досыць вялікай, каб у ёй мог змясціцца чалавек. Інтуіцыя падказвала яму, што тут, на мяжы, па логіцы і знаходзіцца скарб. Ён яшчэ раз уважліва вывучыў мапу, каб пераканацца ў тым, што ніякіх мішэняў для яго тут няма. Яго крыху насцярожыла, што ўваход у пячору вольны, але час губляць не хацелася, а таму, агледзеўшыся і не заўважыўшы нічога падазронага, ён рушыў у бок пячоры. Вераніка бяшумна вынырнула з зараснікаў. Раз-пораз, азіраючыся па баках, яна падышла і, прысеўшы непадалёку, прынялася паслабляць матузкі на сандалі.

— Ку-ку! — пачулася ў яе над галавой, але ўскочыць яна не паспела. Рой выскачыў і прызямліўся проста перад ёй.

— Ты? — спалохана ўсхапілася Вераніка. Здзіўленне на яе твары хутка змянілася заклапочанасцю.

— Што ты тут робіш?

Рой засмяяўся.

— Хачу папрасіць прабачэння.

— Сапраўды?

Рой кіўнуў.

— Памятаеш, я табе тое-сёе абяцаў?

Вераніка скіравала на яго злосны погляд. Яшчэ б яна не памятала!

— Выдатна, — ухвальна кіўнуў Рой. — Дарэчы, яшчэ я сказаў тады, што вы прайграеце, і абяцаў злавіць цябе ў пастку.

— Ты сам будзеш вісець у маім капкане, у самы бліжэйшы час.

Рой пераскочыў праз нейкі корч і наблізіўся да Веранікі.

— Я ўпэўнены, што ты выглядала б там куды лепш. Але вось баюся, што не дастаўлю сабе такога задавальнення. Менавіта за гэта я і прашу прабачэння. Не магу выканаць сваё абяцанне.

— Гэта чаму ж? — наіўна пацікавілася Вераніка. — Усе сеткі марна выдаткаваў?

— Не, проста гульня амаль скончана, у нас — усе падказкі. Так што нашай камандзе ад цябе цяпер мала карысці. У нашых руках, лічы, нешта больш каштоўнае, чым стралок. Прабач. Калі б на табе была спражка — ты б магла яшчэ на нешта разлічваць, а так...

Вераніка здзіўлена ўскінула бровы.

— Гэта ў вас усе падказкі? Нам проста засталося забраць скарб — і перамога наша!

— Вы ведаеце, што за скарб мы шукаем? — здзіўіўся Рой.

— А ты думаў, што толькі вы ўмеете знаходзіць падказкі? — адгукнулася Вераніка. — Гульня вартая свечак, а ляжаць яны — вунь там, — кіўнула яна ў напрамку пячоры.

Рой прасачыў за ёй насцярожаным позіркам.

— Сама здагадалася?

Вераніка паціснула плячыма.

— Няважна. Прынамсі, гэта адзінае месца, якое мы яшчэ не праверылі. І вы, наколькі я ведаю, таксама? — яна хітра паглядзела на Роя.

— Якраз збіраўся туды зазірнуць, — прабурчаў Рой.

— Якое супадзенне. Я, уяві сабе, — таксама!

— Мне вельмі шкада, але я прыйшоў сюды раней за ўсіх.

На твары ў Веранікі адбілася расчараванне.

— Ці не думаеш ты, што мяне гэта спыніць?

Ён разважаў усяго імгненне — адлегласць да дрэва ён пераадолеў у некалькі скачкоў, слізгануў у паўзмок пячоры і з’явіўся секундай пазней са скруткам, у якім сапраўды, разгарнуўшы тканіну, выявіў некалькі свечак. Ён дастаў ражок і ледзь не завыў ад прыкрасці. Трапіцца так па-дурному — усяго за пару секунд да перамогі!

Рой заўважыў канат занадта позна. Пачуўся свіст сярпа, і амаль адначасова з гэтым ён узляцеў і павіс уніз галавой над прорвай. Вераніка злавіла серп і замкнула яго ў пасавай спражцы.

«Спрытна спланавана», — падумаў Рой, разважаючы, што без старонняй дапамогі яму тут не абысціся. Канат тугой пятлёй абвіўся вакол ног. Рукі, на шчасце, былі вольныя. Калі не лічыць скрутка са свечкамі. Разгайдаўшыся, ён павярнуўся.

Ліс, як заўсёды, у суправаджэнні світы, здавалася, не верыў свайму шчасцю. І ён набліжаўся.

— Так-так! Хто тут у нас? — пацёр рукі Ліс.

— Не твая справа! — даволі жорстка адказала Вераніка.

Ліса гэта закранула.

— Не трэба мне грубіяніць, — змераў ён яе незадаволеным позіткам і сцягнуў маску.

Рой позіткам, поўным нянавісці, упіўся ў твар Адама. Быццам намаляваныя, на ягонай шчацэ кра-

саваліся тры акуратныя парэзы. У дадатак да ўсяе кампаніі з зараснікаў вынырнуў Крац.

— А ты што тут робіш? Ты ўвогуле не маеш права тут быць. Ты — забіты і выведзены з гульні. Я бачыла, — незадаволена назіраючы, як кола вакол яе звужаецца, мовіла Вераніка.

Крац усміхнуўся і, падышоўшы, пахістаў трос.

— Дзякуй. Даўно марыў пагушкацца на арэлях, — з'едліва сказаў Рой. — Уніз галавой над прорвай — дык увогуле ідэальна. Ого-го, якое відовішча! — ягоны голас рэхам адгукнуўся ў цясніне.

— Не хочаш паспрабаваць?

— Іншым разам.

— У цябе яго можа і не быць.

— Гэта ў цябе ён апошні! Так што атрымлівай асалоду.

Крац з сілай вырваў свечкі ў яго з рук і адштурхнуў трос, гуляючы з ім, як кот з мышкай.

— Гульня вартая свечак, Кромень. Я абяцаў табе, што ў наступны раз, калі ты мне трапішся, я не схіблю?

— Выдатна, Крац. Я трапіўся, але без твайго ўдзелу. Клаўс з усяе сілы ўдарыў яго кулаком.

— А я думаў, што ты крыху больш сябе паважаеш, — адгукнуўся Рой.

— Хопіць, Крац. Адпусці яго!

Вераніка падалася да яго, але Глеб спыніў яе, рэзка схапіўшы за плечы. Вераніка ўдарыла яго пяткай па назе і з сілай адштурхнула ад сябе — ён не ўтрымаўся і, лаючыся, зваліўся. Але хутка ўскочыў, зноў кінуўся да Веранікі і скруціў ёй рукі за спінай.

— Не турбуйся, я і сам думаў яго адпусціць, — Крац нядобра прыжмурыўся і не спяшаючыся дастаў серп.

— Не смей!

— Не варта так хвалявацца, — усміхнуўся ён. — Паглядзім, як ён здолее выкруціцца.

Вераніка ў распачы азірнулася. Ліс хмурна глядзеў на тое, што адбываецца, і не ўмешваўся.

— Зрабі ж што-небудзь! — узмалілася Вераніка. Голас у яе дрыжаў, вочы набылі небяспечнае смарагдавае адценне.

— Лепш затулі ёй вочы, каб яна не выкінула чаго-небудзь, — загадаў Крац.

Глеб з сілай заціснуў ёй далонню вочы, Вераніка паспрабавала вырвацца, але боль у выкручанай руцэ не даваў ёй паварушыцца.

— Ты гэтага не зробіш.

Крац павольна павярнуўся.

— А давай праверым?

— Крац, хопіць. Гульня скончана, — падаўся да яго Ліс. — Гэта ўжо не жарты. Я даю сігнал, — ён дастаў ражок, але не паспеў ім скарыстацца.

Крац шаснуў сярпом па канаце. Глеб адпусціў Вераніку.

Ёй здалося, што час на секунду стаў цяччы павольней, чым звычайна. Не ў сілах што-небудзь зрабіць, Вераніка сачыла, як аддаляюцца адзін ад аднаго канцы троса. І ў гэты момант здарылася нешта зусім нечаканае. Ліс у два скачкі апынуўся на краі бездані і, не раздумваючы, скокнуў. Прорва паглынула абодвух.

Гук ражка абвясціў аб заканчэнні гульні.

ЗМЕСТ

Рой	4
У Серпенце	15
Карнігард	35
Лапідыс	48
Якул	59
Ундрыц	75
Мергіёл	85
Аквілейцы	104
Чорная сляза	121
Электус	138
Амаракум	145
У лібрарыі	161
Мы адно племя	181
Маскарад	195
Міліца	216
Людвіг	225
Рэверс	244
Перад гульнёй	275
На Краі	287
Лёд растае	307
Аднойчы ў Лісінай нары	319
Гульня	328

Літаратурна-мастацкае выданне

Аўдзеічык Святлана

Кніга здольных

Спадкаемцы Сакрума 1

Для дзяцей сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту

Раман

Адказы за выпуск *Зміцер Вішнёў*
Рэдактар *Віктар Жыбуль*
Вокладка *Юлія Кароткая-Адаменка*
Вёрстка *Дар'я Пушкар*
Карэктар *Алена Брава*

Падпісана да друку 11.02.2020. Фармат 84×108/32.

Папера афсетная. Друк афсетны.

Ум. друк. арк. 18,48. Ул.-выд. арк.10,67.

Наклад 700 асоб. Замова PRO02460.

6+

Прыватнае выдавецкае ўнітарнае прадпрыемства «Галіяфы».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/48 ад 03.10.2013.
Пр. Партызанскі, 77А, 220107, Мінск, Беларусь.

E-mail: vish@bk.ru

www.halijafy.by

Надрукавана ў Літве.

АВ «Spauda»

Laisvės ave. 60,

LT-05120, Vilnius.

Хто яны — спадкаемцы Сакрума?

Здольныя — эліта, былыя жыхары Ларбора, якіх заста-
лося так мала, што яны вымушаны па драбніцах збіраць
сваё саслоўе і вучыць сваіх дзяцей у адмысловых школах
з сімвалічнымі назвамі Аквіла і Серпента.

Бездары — нашчадкі іншаверцаў, чый лёс — застацца
ў чужой краіне на правах захопнікаў і распавядаць сваім
дзецям казкі пра тыя краіны, з якіх яны паходзяць.

Пронгі — жахлівыя стварэнні, пачвары, якія могуць
толькі працаваць у шахтах, дзе здабываюць міраіт — каш-
тоўную скамянелую смалу тэронаў.

ВЫДАВЕЦТВА
ГАЛІЯФЫ

ISBN 978-985-7209-45-3

9 789857 209453

С Б Г А М М А О А Н О А А у а ы э е и ч ы б и к

